ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 ՅՈՒՆԻՍ 1926

2 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 131 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ԱԼ ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԵԱՄԲ ՏՕՆՈՒԵՑԱԻ ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԻՐԿ ԹԱԹՆ Է "ԱԶԳԻՆ ԿԱՄՔԸ,,...

Ինչ որ ախտանշան մը, բացառիկ երեւոյթ մըն էր քանի մը տարի առաջ, նշանախօսք է դարձեր է այսօր:

Դիկտատորութիւն,— ահա օրուան կարգախօսը: Ուժեղ թաթի ծաւալումը մեր օրերու ամէնէն յատկանշական իրողութիւնն է: Ամբողջ երկիրներ անոր տիրապետութեան կ'ենթարկուին մէկ օրէն միւսը: Ցանկարծ պայթած փոթորիկ մը, զինուորական կամ քաղաքական ապստամբութիւն մը ձեւ ու մարմին կ'առնէ քանիցս ժամուան մէջ, և կը դառնայ վերջնական վիճակ: Լէնինը մինակ մնաց իր երկաթեայ դիկտատորութեան ճամբուն վրայ, սահմանափակուելով Ռուսաստանի մէջ: Բայց Մուսօլինին շարունակ նոր հետեւորդներ կը յարուցանէ, նոյն պիրկ թաթը տարածելով զանազան երկիրներու մէջ, համաձայն տեղական պայմաններուն: Ախտաւոր է երեւոյթը, բայց և այնպէս հոդ կը շահի և կ'արմատանայ:

Անաւասիկ երկու նորագոյն օրինակները, — Լեհաստան և Փորթուկալ: Մարաջախտ մը, որ ցարական շրջանին պատժուած էր իբրեւ յեղափոխական, մէկ հարուածով տապալեց Լեհաստանի կառավարութիւնը, հանրապետութեան նախագահն մինչեւ վերջին հրամանատարը, եւ ձեռք առաւ իշխանութիւնը: Օրուան վարիչները փախան, եւ յետոյ հպատակութիւն յայտնեցին: Արիւնահեղութիւնը դադրեցնելու համար, Ազգային ժողովը հանրապետութեան նախագահ հռչակեց յաղթականը, բայց Փիլզուտսկին արհամարհանքով մերժեց այդ պաշտօնը: Եւ մերժեց առանց պատ ի պատ խօսքերու. «Ես գործել, աշխատիլ կ'ուզեմ. հանրապետութեան նախագահը գործելու հնարաւորութիւն չունի: Սահմանադրութիւնը եւ Խորհրդարանը կը կապեն իմ ձեռքս եւ ոտքս»:

Այս է իր տեսակէտը, երկրին փրկութեան համար: Կ'ուզէ իշխել տիրաբար, այնպէս ինչպէս Մուսօլինին, որ միայն ձեւի համար Խորհրդարանին կը դիմէ, իսկ որոշածը կը գործադրէ անմիջապէս:

Նոյնը Փորթուկալի մէջ, ուր տարին քանի մը անգամ յեղափոխութիւն կը ծագի, դէպի ա՛յ, կամ դէպի ձախ: Այս անգամ, ծունդ զինուորական շարժում մըն է պատահածը, եւ արդէն հռչակուած է դիկտատորութիւնը:

Աւելի առաջ, Յունաստանն էր որ այս ճամբուն վրայ ինկաւ, և հետզհետէ կը կազմակերպուի նոր ուղղութեամբ: Զօր. Փանկալոս վճռած է ամրապնդել դիկտատորութիւնը, և ատոր համար չվարանեցաւ լքել Զօր. Փարասքեվօփուլոսը, զոր ինք անձնապէս կանչած էր Փարիզէն, իբրև վարչապետ: Հելլէն բանակին նախկին հրամանատարը վէնիզելօսեան է և մեծ հեղինակութիւն կը վայելէ: Երեւի փորձած էր քիչ մը անկախ գործել և ձախողեցաւ: Փանկալոս կը բացատրէ կացութիւնը առանց սեթեւեթներու. «Ձիս երկրին գերագոյն իշխանութեան բարձրացնելով, յոյն ժողովուրդը լռելեայն ամէն լիազօրութիւն տուաւ ինծի: Ես իրաւունք չունիմ ուրիշին փոխանցելու այդ իրաւունքները: Մէկը վարչապետութեան կանչած առենս, այդ մարդը պիտի ըլլայ ոչ թէ կառավարութեան պետը, այլ ինծի օժանդակ մը, աշխատակից մը, քանի որ կառավարութեան պետը ես եմ»:

Այս դիկտատորութիւնները ալ, ինչպէս իտալականը, առայժմ կը հանդուրժեն Խորհրդարաններուն, բայց միշտ պատրաստ են զանոնք լուծելու, անգործութեան դատապարտելու, կամ վերածելու հաւատարիմներու լսարանի մը: Այս գծին վրայ հինցան Թուրքիան եւ Սպանիան: Պուլկարիան վարչապետ փոխեց, բայց ոգին չփոխուեցաւ: Հեռաւոր Պարսկաստանն անգամ վարակուեցաւ, իսկ Չինաստանը արդէն կը դալարուի նոյն ելքին յանգելու համար: Խմորումներ կան Ռումանիոյ մէջ ալ: Սահմանադրութեան դասական երկիրներէն Անգլիան չի հանդուրժեր որեւէ դիկտատորութեան, բայց Ֆրանսան կարծես երկչոտ մարզանքներ կը կատարէ, մանաւանդ ելմտական տագնապէն, ֆրանքին վարկաբեկումէն ի վեր: Թերթերու մէջ հետզհետէ յաճախադէպ կը դառնան ասձեւի արտայայտութիւններ. «Անհանգստութիւն պէտք է կառավարութեան, յարատեւ կորով, ամենօրեայ դիմադրութիւն՝ պոլիտիկոններու գրոհին դէմ: Պէտք է գործել հրովարտակներով, ոչ թէ խորհրդարանական միջամտութիւններով»: Եւ բոլորն ալ կը շեշտեն թէ ոչ միայն կացութիւնը ծանր է, այլև հանրապետութեան ճակատագիրն իսկ վտանգի տակ:

Մեծ պատերազմին, բայց մանաւանդ կարմիր թաթին օրինութիւնները են ասոնք . . .

Ամբապիշտ բռունցքը դարձեր է «ազգին կամքը»:

Բոլորն ալ կը ճառեն ժողովուրդին անունով, — եւ կը գործեն մտրակով:

Շ.

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՊԵԼՃԻՈՑ ՄԷՋ

Պրիւսէլի մեր Թղթակիցը կը գրէ.— Ամէն տեղ ու ամէն ժողովուրդի մէջ կրնան գտնուիլ վիժածներ, որոնք այս կամ այն պատճառաւ, կա՛մ քէն ըրած ըլլան իրենց ծնած օրուան դէմ, եւ կամ շատ նմանին իրենց տարիքը փոքրացնելու հիւանդութենէն վարակուածներուս...: Բայց մեր փոքրաթիւ գաղութը իր անդամներուն մէջ կը համրէ մեծ թիւ մը հայրենակիցներու, որոնք ճշդիւ կ'ըմբռնեն հայրենիքի մը անկախութեան տօնին նշանակութիւնը, եւ որոնք, իրաւ ալ, երկիւղած խանդավառութեամբ մը փութացեր էին լեցնելու «Մառշալ»ի պերճ սրահները, Պրիւսէլէն թէ Անվէրսէն:

Ընկեր Մ. Տէր-Սահակեան յուզումով ու խորութեամբ պարզել եւաք հայ ազգի դարաւոր երազին իրականացման արժէքը, հանրութեան ներկայացուց օրուան բանախօսը, ընկեր Շ. Միսաքեան, որ յատակօրէն պատկերացուց հայ ժողովուրդի մէջ անկախութեան գաղափարին աստիճանական զարգացումը, իր սաղմնաւորումէն մինչեւ 1918 Մայիս 28ի հանգրուանը: Ներկայ հասարակութիւնը, յայտնապէս ազդուած, նոյն տրամադրութեամբ շարունակեց մասնակցիլ օրուան ուրախութեանց, մինչեւ արշալոյս: Հայկական թէ եւրոպական պարերու շարքին, գեղարուեստական խնամեալ բաժնի մը մէջ փայլեցան Օրիորդներ Ա. Տէր-Ոսկի եւ Ս. Տէր-Սահակեան, ինչպէս նաեւ պարոններ Լ. Սելճիքեան եւ Ա. Էմիրզէեան, իրենց երգերով ու արտասանութիւններով: Այս առթիւ կարգադիր մասնախումբը աճուրդի դրաւ արծաթազօծ շքեղ ծաղկաման մը, որ աննկարագրելի ոգեւորութեան մէջ վիճակեցաւ Պ. Վ. Մուրտիկեանի, միանուագ 400 ֆրանքի վերջին յաւելումով մը:

Հրապարակային բանախօսութեանց շարքը որուն, նախաձեռնած է Պրիւսէլի Հ. Յ. Դ. Մարմինը, կոչուած է գոհացում տալու իրական պահանջի մը: Առաջին առթիւ հրաւիրուած էր խօսիլ ընկեր Ա. Ահարոնեան, որուն բանախօսութեան ցնցող տպաւորութիւնը եկաւ թարմացնել այս երկրորդը: Երկուքն ալ պսակուած կատարեալ յաջողութիւնով, եկան ապացուցանել այն ծարաւն ու կարօտը որ այս տարագիր ժողովուրդը կը զգայ հայ խօսքին հանդէպ:

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Մայիս 28ի տարեդարձը Ֆրանսայի բոլոր գաւառներուն մէջ ալ տօնուեցաւ աննախընթաց խանդավառութեամբ: Լիոնի, Տէպինի վիէնի, Վալանսի, Լանսէյի եւ ուրիշ հայաշատ կեդրոններու մէջ այս տարի առաջին անգամ ըլլալով Հայաստանի անկախութեան օրը կը տօնուէր հրապարակային եւ հայ ժողովուրդի բոլոր խաւերուն լայն մասնակցութեամբ: Մոսկուայի վարձկաններուն հրապարակ հանած քուրջի կտորները ո՛չ մէկ ազդեցութիւն գործած են Ֆրանսայի գաւառներու հայ աշխատաւորներուն վրայ, ընդհակառակն շատ տեղեր, մանաւանդ Վալանսի մէջ, հայրենասէր երիտասարդներ գրաւած են մեր անկախութեան օրը ծաղրող թուրցիկներու տրցակը եւ պատառ պատառ ըրած: «Բոլորդ ամրակուռ շարքերով Մայիս 28ի դէմ» ոռնոցները ինացին ձայն բարբառով յանապատի եւ վերոյիշեալ քաղաքներու եւ աւաններու մէջ ժողովուրդը բուռն ծափերով ողջունեց օրուան առենախօսները: Հակառակորդներու կողմէ չշուկ մը անգամ չլսուեցաւ: Նոյնը Մարսէյլ:

Լիոն 31 Մայիս (Յետ. թղթ.)

Մայիս 30ի կիրակի իրիկուն Լիոնի մէջ ալ տօնուեցաւ անկախութեան տարեդարձը, ընկերներու եւ համակիրներու լայն շրջանակի մը մէջ: Նոյն օրը ցերեկին արդէն Լիոնի հայրենակիցներէն շատեր ներկայ եղած էին Տէպինի եւ Վիէնի մէջ կատարուած հանդէսներուն:

«Մեր Հայրենիք»էն, յետոյ նախագահ ընկեր Ե. Ճանկէօզեան բացաւ հանդէսը եւ քանի մը խօսք ըրաւ օրուան նշանակութեան մասին: Երգերէ եւ արտասանութիւններէ յետոյ, օրուան առենախօս ընկ. Հրանդ Սամուէլ հակիրճ պատմականն ըրաւ հայ ազատագրական շարժման, վեր հանեց Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան մեծ դերը այդ շարժումին մէջ, որ յանգեցաւ Հայաստանի անկախութեան: Յետոյ պարզեց մանուկ հանրապետութեան զարգացումը, եւ զժբախտ անկումը՝ իբրեւ հետեւանք թուրքեւսլոշևիկ դինակցութեան եւ ներկայացուց արդի Հայաստանի կարգուսարքը, ուր ոչ միայն անկախութիւն չկայ, այլեւ չկայ մտքի ու խօսքի ազատութիւն եւ հարիւրներ բանտի ու աքսորի կ'ենթարկուին — ինչպէս Համիտին օրով — ազատ գրականութիւն կարդալու ամբաստանութեամբ:

Ներկաները բաժնուեցան շատ խանդավառ տպաւորութեան տակ:

ՖՐԱՆՔԻՆ ՎԻՃԱԿԸ ԵՒ ԴԱՇԼԻՃԸ

Բանի մը օրէ ի վեր ծանր տագնապ մը կ'անցընէ Պոհանի դահլիճը: Երեսփ. ժողովը կը պնդէ որ անմիջապէս վիճաբանութեան ենթարկուի ելմտական ծրագիրը, բայց դահլիճը յարմար չի տեսներ: Երկկ նախարարական բացառիկ նիստ կար: Պ. Պոհան կ'ուզէ որ դինքը հանդիսատ ձգեն առեն մը, ֆրանքին փրկութեան համար բացուած ճակատամարտը շարունակելու, այլապէս նոր տագնապ մը կը վախցուի:

Կարգ գործարանատէրեր առաջարկած են ազգաւին վիճակախաղ մը կազմակերպել, ֆրանքը փրկելու համար:

ԹԵՐԹԵՐՆ ԱԼ ՏՈՒՐՔԻ ԵՆԹԱԿԱՅ

Պոլսէն կը գրուին թէ տպուած իւրաքանչիւր թերթի համար 10 փարայի դրոշմանիշերէ պիտի փակցուի վաճառման տետրակին մէջ: Աւելիկ զարմանալի կը գտնեն խմբագիրները, որովհետեւ եթէ այսպէս ըլլայ, թերթերուն սպառման տուրքը տարիւրին 8ը կ'անցնի, եւ նոյն իսկ տարիւրին տասը, եթէ հաշիւի առնուի նախանիւթերու գնման առեն վճարուած սպառման տուրքը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՐՔԱՅՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս գրած էինք, Ենկիւրիի մէջ, օրինագիծերու յանձնաժողովը առաջարկ մը ընդունած է, որուն համաձայն նախակրթութիւնը միայն թուրք դպրոցներու մէջ պիտի տրուի:

Վերջին լուրերու համաձայն, այս ծրագիրը ընդունուած է նաեւ Ազգ. Մեծ ժողովի կրթական յանձնաժողովին կողմէ, և ստիպողաբար վիճաբանութեան պիտի ենթարկուի, որպէսզի ժողովին փակումէն առաջ վաւերացուի և ընդունուած թուականէն գործադրուի: Այս առթիւ Պոլսոյ «Ենէնի Սէօ» լրագիրը կը գրէ.— Տակաւին Պոլիս չէ հաղորդուած նախակրթութեան միմիայն թուրք վարժարաններու մէջ կատարելու մասին որուած որոշումը: Որոշումը հողորդուելէ վերջ, ամէն տղայ իր նախակրթութիւնը անպատճառ թուրք դպրոցի մը մէջ պիտի կատարէ: Ոչ-իսլամ դպրոցներն ալ թուրք դպրոցներ նկատուելով՝ այդ դպրոցներուն մէջ ալ կարելի պիտի ըլլայ ուսում առնել: Արդէն այս դպրոցներուն մէջ հետզհետէ թուրքերէնը պիտի տիրապետէ: Այս տարիէն սկսեալ մինչեւ Գ. կարգ դասերը կատարելապէս թուրքերէն պիտի ըլլան և ուրիշ լեզուները իբրև լեզուական դաս պիտի կարդացուին: Նախակրթութիւնը թուրքերէնով աւարտող տղաք, պիտի կրնան օտար վարժարաններ երթալ:

«Ճիւմհուրիէթ» դիտել կ'ուտայ թէ այս որոշման վրայ պէտք է փակել օտար, հայ, յոյն և հրեայ նախակրթարանները:

*** Վերջին Թղթաբերով հասած «Մարմարա» այս մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները քաղած է իրաւասու անձէ մը.—

«Օրինագծին այս կերպ մեկնաբանումը սխալ է, և դէմ թուրք հանրապետութեան հիմնական օրէնքին: Թիւրիմացութեան տեղի տուած է «թուրք» բառը, զոր ոմանք անտեղի կերպով միայն իսլամներուն համար կը գործածեն: Իմաստը շատ որոշ է, և կը վերաբերի ոչ միայն թուրք-իսլամ, այլ եւ թուրք-հայ, թուրք-յոյն և թուրք-հրեայ դպրոցներու: Երբեք խնդրոյ առարկայ չէ փոքրամասնութեանց դպրոցներու փակումը: Մայրենի լեզուով ուսուցման սկզբունքին դէմ ոչ մէկ առարկութիւն կայ:

Անտեղի է ենթադրել թէ հայ և յոյն աշակերտներուն թոյլ չպիտի տրուի իրենց լեզուով առնել նախակրթութիւնը: Օրէնքին նպատակն է չթոյլատրել որ թուրք աշակերտները օտար դպրոցներու մէջ առնեն իրենց առաջին ուսումը:

Կը կրկնեմ նորէն, բացարձակապէս խնդրոյ առարկայ չէ համայնական վարժարաններու փակումը:

Միւս կողմէ կրթական գործավար Նէճաթի պէյ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է.— «Էմնական կազմակերպութեան օրէնքին համաձայն, Թրքահպատակ ամէն անձ թուրք կը համարուի: Հետեւաբար մեզի համար Թուրքերէն անջատ փոքրամասնական հատուած մը գոյութիւն չունի: Միայն թէ Լօզանի դաշնագրին համաձայն փոքրամասնութիւններուն շնորհուած բոլոր իրաւունքները կը հետապնդենք ու կը յարգենք»:

Գերեզմանատուններն ալ «լեռալ» գոյ

Պոլսոյ քաղաքապետութիւնը շրջաբերականով մը կ'արգիլէ մեռելները թաղել քաղաքի գերեզմանատուններուն մէջ: Լքուած իսլամ և քրիստոնեայ գերեզմանատունները քաղաքէն դուրս պիտի փոխադրուին, և քաղաքին մէջ գտնուած գերեզմանատունները վերջնապէս պիտի վերցուին:

Քաղաքապետութիւնը այս մասին կարգ մը որոշումներ տուած է: Այս տեսակ գերեզմանատուն ունեցող համայնքներուն, քաղաքէն դուրս նորէն գերեզմանատուն շինելու համար, իրենց ուզածին չափ հող պիտի տրուի:

Այդ հողերուն մէջ արդիական ձեւով և քաղաքապետութեան հսկողութեան տակ նոր և կանոնաւոր գերեզմանատուններ պիտի հաստատուին:

Որոշուած է նաև հաստատուելիք իսլամ գերեզմաննոցներն ալ կանոնաւոր ձեւով շինել, զանոնք բարձր պատերով շրջափակել և պարտէզներով զարդարել:

Այս պարագային, ննջեցեալներու փոխադրութիւնը անհրաժեշտօրէն կառքերով և ինքնաշարժերով պիտի կատարուի:

... Աւելորդ է յիշել թէ այս որոշման առաջին հետեւանքը պիտի ըլլայ Բանկալթիի ազգ. գերեզմանատան գրաւումը, որ քուն քաշել չի տար տարիներէ ի վեր:

«Ասպիշ պէրհևալ տըր»

Թուրքիոյ Արեւելեան նահանգներուն մէջ կարգ մը «դաւաճանական փորձեր» կատարուած ըլլալով, Գ. զօրաբանակի հրա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՈՒՐԻՈՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

(*Մեր մասնաւոր թղթակցէն*)

ՀԱԼԷՊ, 15 Մայիս

Սուրիական ապստամբութիւնը ուժասպառ վիճակ մը կը ներկայացնէ։ Ֆրանսական հրամանատարութեան ամիսներէ ի վեր պատրաստած յարձակողականը հազիւ սկսած, ապստամբութիւնը կը պարզէ իր ընդհանուր դիմագիծը ու քաշուի սառերի պէս։

Մեզի չի՛ մնար խօսիլ Սուրիական ապստամբութեան էութեանը մասին ու ճշդել անոր հանգամանքը։ Ազգային ազատութեան եւ անկախութեան գաղափարը յատուկ է բոլոր փոքր ազգերու։ Հայութիւնը եթէ այսօր քրտական ապստամբութեան դատը կը պաշտպանէ միջազգային արժէքներու քով, երբեք մտքէն չանցըներ յոռի տրամադրութիւններ սնուցանել սուրիականին հանդէպ։

Սակայն, իբրեւ բազմաթիւ կամուրջներէ եւ փորձութիւններէ անցնող ժողովուրդ, սխալած չենք ըլլար, եթէ շեշտենք որ սուրիական ապստամբութիւնը անժամանակ էր եւ թելադրուած՝ Թուրքիոյ եւ արտաքին բազմաթիւ ազդակներէ, որոնք ջանացին միջոց ծառայեցնել զայն։ Որովհետեւ Սուրիա իբրեւ նորակազմ պետութիւն, հազարումէկ պահանջներու առջեւ կեցած, պէտք ունէր հոգատար ձեռքի մը, որպէս զի ազատէր իր անմիջական դրացիներու ճնշումներէն ու գծէր իր վերջնական սահմանները, հաւասարակշռէր իր ուժերը, կազմակերպէր իր ազգային բանակը, միջազգային հրապարակի վրայ ձեռք բերէր որոշ վարկ, զարգացնէր իր տնտեսական եւ մտաւոր վիճակը, Սուրիոյ բաղկացուցիչ մասերու համադաշնակցութիւնը ապահովէր եւլն.։

Ու սակայն գործերը կ'ընթանան իրենց տրամաբանական ուղղութեամբ։ Ֆրանսական բանակը Դամասկոսէն մեկնելով, անցաւ յարձակողականի։ Թէեւ ապստամբները իրենց բազմաթիւ արտայայտութիւններով, կ'արհամարհէին ֆրանսական պատրաստութիւնները, սակայն գործը ցոյց տուաւ, որ այնքան ահկալի ապստամբութիւնը իր վճռական րոպէին չափազանց տկար էր։ Յառաջ խաղացող բանակը Հերմոնի շրջանը մաքրագործելէ վերջ, ուղղուեցաւ դէպի ապստամբութեան կեդրոնները։ Ապստամբ ուժերը իրենց համախմբած 5000 ուժերով հազիւ բռնեցան ֆրանսական զինուորներու հետ։ Ճակատի ընդհանուր հրամանատարն էր Զօր. Անտրէա։ Վեց ժամուայ տաք եւ կատաղի կռիւէ մը վերջ, ապստամբները կը նահանջեն, թողլով 1200է աւելի սպաննուածներ եւ բազմաթիւ վիրաւորներ. Ֆրանսացիները կ'ունենան 90 սպաննուած եւ քանի մը հարիւր վիրաւորներ։ Յառաջ խաղացող բանակը կը գրաւէ Ճէպէլ-Տրիւզի մայրաքաղաքը՝ Սուէյտան։

Հրամանատարը որոշած է զինուորական գրաւման տակ պահել գրաւուած վայրերը, մինչեւ ապստամբներու կատարեալ հնազանդութիւնը։ Ու արդէն ծայր տալ սկսած են բազմաթիւ հնազանդութեան դէպքեր։ Ցեղապետներ եւ գիւղապետներ դեռ ֆրանսական բանակը չմօտեցած, կ'աճապարէին հնազանդութիւն յայտնել։ Օրէ օր աւելի կը խորանան յարձակող բանակի մասերը ու հնազանդութիւն կը պարտադրեն։ Կարճ ատենէն նոր երեւոյթներու ականատես պիտի ըլլանք։

Միւս կողմէ Մարզպան Փուավրէնէլ կը կազմակերպէ խաղաղ շրջանները, ու կը կանոնաւորէ սուրիական պետութեան քայքայուած մեքենան։ Մարզպանին կողմէ Սուրիոյ կառավարութեան պետ նշանակուեցաւ Տամատ Ահմէտ Նամի պէյ որ Սուրիոյ մէջ ծանօթ պետական անձնաւորութիւն մըն է եւ կը վայելէ զանազան հոսանքներու վստահութիւնը։

Տամատ պէյ ընդունելով իր պաշտօնը, Մարզպանին հետ միասին Դամասկոս այցելեց։ Երկուքն ալ, համաձայն թերթերու տեղեկութիւններուն, արժանացան ժողովրդական համակրական ցոյցերու եւ պատիւներու։

Շատ յատկանշական է նոր վարչապետին ժողովրդին ուղղած կոչը, որուն մէջ անդրադառնալով Սուրիոյ ներկայ կացութեան, անհրաժեշտ կը գտնէ ժողովուրդներու անկախութիւնը, իբրեւ միակ միջոց ազգային բարգաւաճման եւ յառաջդիմութեան, ու սակայն կը կը շեշտէ թէ այդ ազատութիւնը ձեռք պէտք է բերէ ոչ թէ ֆրանսական ուժերու դէմ կռուելով, այլ անոնց օգնութեամբ ու կ'աւելցնէ. «Յեղափոխութիւնը հազարաւոր մարդկային կեանքեր արժեց, ամբողջ քաղաքներ կործանեց, աւելի խորացուց փոսը որ մեզի կը բաժնէ Ալէքսանտրէթէն, Ալէվիներէն եւ Լիբանանէն, մինչդեռ ստիպողականութիւնը կը մղէ մեզ լեցնել այդ փոսը։ Իմ կառավարութիւնս պիտի ջանայ խաղաղ ճանապարհով ձեռք բերել Դամասկոսէն եւ Հալէպէն դէպի ծով ելք մը։ Հոգատար պետութեան հետ պիտի կնքենք դաշնակցութիւն մը, որպիսին կնքուած է Անգլիոյ եւ Իրագի միջեւ»։

Մարզպանը անպատասխան չի թողուր այս կոչը եւ կը շեշտէ երեք էական կէտեր.

Ա.— Անմիջական կը գտնէ հոգատարութեան տալ երեսնամեայ դաշնագրի մը ձեւ։

Բ.— Սուրիոյ համար իրաւունք բուէարկելու իր Սահմանադրութիւնը։

Գ.— Սկսիլ բանակցութիւններ Սուրիոյ միւս պետութիւններու հետ, իրականացնելու համար սեփական պահանջներ։ Մարզպանը իր պատասխան-յայտարարութեան մէջ մասնաւորապէս կը շեշտէ ամէն բան խաղաղ ճանապարհով լուծելու բացառիկ հանգամանքը։

Սուրիոյ մամուլը երկարաշունչ հրատարակութիւններով կը վերլուծէ պատմական այս երկու փաստաթուղթերը։ Այսպէս հերթական կը դառնայ Ա.— Սուրիոյ հոգատարութիւնը 30 տարիով ապահովելու հարցը, Բ. — Սուրիոյ խորհրդարանի կողմէն Սուրիոյ Սահմանադրութիւնը եւ ծովի վրայ ելք մը ձեռք բերելու պահանջը։

Տամատ պէյ արդէն ընտրած է իր նախարարական կազմը, որուն մէջ կան ծանօթ պետական դէմքեր.— Նախկին Թուրք սպայակոյտի սպայ ծանօթ ֆրանսասէր Շաքիր պէյ Մէհմէտ, անկուսակցական՝ Վաֆիք պէյ Մօայատ, Օսմանեան նախկին երեսփոխան, ժողովրդական կուսակցութեան պետ՝ Ֆարիզ պէյ Խուրի, Իրաւաբանութեան տօքթօր, ժողովրդ. կուսակցական՝ Հիւսնի պէյ Հարագի, Եուսուֆ պէյ Հաքիմ՝ յունադաւան, իրաւաբանութեան տօքթօր, սեփականատէր՝ Լութֆի պէյ Հաֆար։

Կառավարութեան դիւանի տնօրէն նշանակուած է Ազիզ պէյ Հաշէմ, իսկ արաբական գործերու քարտուղար՝ Պանտաթ Ցառաց։

Սուրիոյ արաբ մամուլը խիստ գնահատական տողեր ունի ներկայ կառավարութեան համար, եւ կը յուսայ որ Սուրիան կարճ ժամանակի մէջ գտնէ իր կորսնցուած խաղաղութիւնը։

Հալէպի մէջ, սակայն, շատ ալ լաւագոյն պատմութիւններ չկան այս նոր կառավարութեան համար եւ ժամանակաւոր կը նկատեն զայն։

Ա. Ա.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՖՈՍՖԱԹԸ

Հինները իմաստուն խօսք մը ունէին. «Չիք փոսփոր, չիք ուղեղ» կ'ըսէին։ Իսկ նորերը կ'ըսեն. «Չիք փոսփորական թթու, չիք ոսկոր, չիք միս, չիք սնունդ, չիք կեանք», եւ ասիկա շատ իրաւամբ։ Խնդիրը առնելով երկրագործական տեսակէտէ, բացարձակ ճշմարտութիւն մըն է թէ՝ փոսփորական թթուն (ասիտ ֆոսֆորիք) ոչ միայն անհրաժեշտ է բոյսերու աճման համար, այլ եւ կարեւոր դեր մը կը խաղայ բերքերու արագ հասունութեան եւ առատ պտղաւորութեան մէջ։ Միւս կողմէ նկատելով որ, շատ մը հողերու մէջ կը պակսի բաւականաչափ փոսփորական թթու, թէ բնութիւնը ժլատ է զայն արտադրելու մէջ եւ թէ՝ անասուններու աղբին մէջ գտնուած քանակութիւնը անբաւական է, ահա այս նկատումներով փոսփորային աղբերու գործածութիւնը կը դառնայ անհրաժեշտութիւն։ Պէտք չէ մոռնալ թէ՝ մթնոլորտը հարուստ է ազօթով եւ թէ բնութիւնը բակլայի ընտանիքին պատկանող բոյսերու արմատներուն յատուկ «պաքթէրի»ներու միջոցաւ, մթնոլորտին ազատ ազօթը վերածելով բաղադրեալ ազօթի բոյսերու կողմէ իւրացուելիք վիճակի մէջ կը դնէ եւ անոնց կը հայթայթէ մաս մը ազօթ։ Բնութեան մէջ նման պարագայ մը գոյութիւն չունի, փոսփորական թթուին համար։ Ահա այս պատճառով, անգամ մըն ալ կը շեշտուի փոսփորային աղբերու կարեւորութիւնը։

Ո՞ւր է փոսփորային աղբերու աղբիւրը։ Տիեզերքի շատ մը կէտերուն մէջ առատօրէն կը գտնուին փոսփորատի (ֆոսֆաթ) հանքեր։ Ասոնք կարելի է բաժնել երկու դասակարգի։ 1. Բնական հարուստ փոսփորատներ՝ քիչ խառն բնածխատով (քարպօնաթ) կամ առանց բնածխատի։ 2. Բնական աղքատ փոսփորատներ՝ մեծաքանակ բնածխատով խառն։ Ֆրանսայի եւ Պելճիքայի փոսփորատի հանքերը կը պարունակեն հարիւրին 12—20 փոսփորական թթու եւ հարիւրին 10—40 կրաքար։ Ալժերիոյ եւ Թունուզի փոսփորատի հանքերը կը պարունակեն հարիւրին 30—31 փոսփորական թթու եւ հարիւրին 10—12 կրաբնածխատ (քառպօնաթ տը քալսիօմ)։ Մ. Նահանգներէն Ֆլօրիտայի եւ Թէնըսիի փոսփորատի հանքերը կը պարունակեն հարիւրին 35—40 փոսփորական թթու։ Ճարտարարուեստի մէջ, այս բնական փոսփորատներուն վրայ, իրենց քանակին գրեթէ հաւասար քանակով ծծմբական թթու (ասիտ սիւլֆիւրիք) աւելցնելով կը պատրաստեն «սուփէր ֆոսֆաթ» ըսուած քիմիական պարարտ՝ գլխաւորագոյնը փոսփորային աղբերուն՝ որ՝ ըստ իր խտացման աստիճանին, հարիւրին 15—45 փոսփորային թթու կը պարունակէ, բոյսերուն կողմէ իւրացուելիք վիճակի մէջ։ Այն երկիրները, որոնք մէկ կողմէ ծծմբական թթու հայթայթելու համար «փիրիթ»ի եւ ծծումբի հանքեր ունին կամ ժամանակին կը հայթայթեն զանոնք մօտակայ տեղերէ եւ միւս կողմէ, իրենց երկրին մէջ ունին կամ իրենց մօտակայ երկիրներու մէջ կը գտնուին փոսփորատի հարուստ հանքեր, ահա նմանօրինակ երկիրներու մէջ «սուփէրֆոսֆաթ»ի պարարտին արտադրութիւնը շատ զարգացած է։ Այսօր «սուփէրֆոսֆաթ»ի նորագոյն գործարաններ՝ 24 ժամուան ընթացքին, միջին հաշուով, 100—150 թօն պարարտ կ'արտադրեն։ Վերջերս «սուփէրֆոսֆաթ» պատրաստելու նոր մէթոտ մըն ալ գտնուած է։ Եթէ այս մեթոտը ընդհանրանայ ճարտարարուեստի մէջ, այն ժամանակ գործարանատէրերը իրենց օձիքը կը փրկեն ծծմբական թթուի ձեռքէն։ Ելեկտրականութեան միջոցաւ է որ, բնական փոսփորատէն կը զատեն իր փոսփորական թթուն։ Մ. Նահանգաց մէջ այս փորձերը յառաջ կը տարուին։ Չմոռնանք ըսել թէ՝ «սուփէրֆոսֆաթ»ներու մէջ, թէ տնտեսական եւ թէ երկրագործական տեսակէտով, լաւագոյնն է պելժիական խտացեալ «սուփէրֆոսֆաթ»ը, որ կը պարունակէ հարիւրին 40—43 փոսփորական թթու։ Ելեկտրական փուռերու միջոցաւ, առանց ծծմբական թթուի օգնութեան, պատրաստուած «սուփէրֆոսֆաթ»ները, խտացեալ դասակարգին կը պատկանին։ Այն երկիրներու մէջ, ուր ելեկտրական զօրութիւնը առատ եւ աժան է, այս նոր մեթոտը ապագայ կը խոստանայ։

Փոսփորային պարարտներու վրայ մեր գաղափարը շինելէ ետքը, այժմ երթանք Հայաստան, որ այսօր, ինչպէս երէկ, երկրագործական երկիր է, վաղը պիտի ըլլայ նրուժ մշակութեան նորագոյն երկիրը եւ հետեւաբար անհրաժեշտօրէն պէտք պիտի ունենայ՝ որքան ազօթային, նոյնքան փոսփորային քիմիական պարարտներու։ Մասնագէտներ կը հաւաստեն թէ՝ Հայաստանի ճիշտ կեդրոնը կայ փոսփորատի հանք մը, որ ընդարձակ տարածութիւն ունեցող ապառաժ մըն է։ Հայ ճարտարագործները պարտին մօտէն հետաքրքրուիլ այս հանքով, մանրակրկիտ ուսումնասիրել իր պարունակութիւնը եւ հոն հիմնել փոքր գործարան մը։ Ասիկա որքան առեւտրական, նոյնքան ալ պիտի ըլլայ հայրենասիրական ձեռնարկ մը։ Որովհետեւ ծառայութիւն մը եղած պիտի ըլլայ երկրագործութեան, որ մեր ազգային արհեստ է եւ հիմաքարը մեր ազգային տնտեսական քաղաքականութեան. եւ հետեւաբար նմանօրինակ ծառայութիւն մը պիտի նկատուի ազնուագոյն հայրենասիրական ծառայութիւններու շարքին մէջ։ Միւս կողմէ Հայաստանի քիմիաբանները պարտին հանրութեան աչքին առջեւ պարզել այդ հանքին տարրալուծական ցանկերը եւ լուսաբանել հայ ճարտարարուեստականները։ Սա պէտք չէ մոռնալ թէ՝ այն երկիրները, որոնք մեծաքանակ փոսփորային պարարտներ կը գործածեն, ապշեցուցիչ արդիւնքներ ձեռք կը ձգեն։ Հետեւեալ օրինակը պիտի համոզէ բոլորդ ալ, առանց այլեւայլի։ Ֆրանսա որ հէքթար գլուխ 45 քիլոկրամ սուփէրֆոսփաթ կը գործածէ, միջին հաշուով հէքթար գլուխ 14 կենդինար (քէնթալ) ցորեն կ'առնէ, Գերմանիա՝ 85 քիլոկրամ գործածելով, 21 կենդինար, Անգլիա՝ 110 քիլոկրամ գործածելով, 22 կենդինար, իսկ Պելժիա 130 քիլոկրամ գործածելով 26 կենդինար ցորեն կ'առնէ։

Հայաստանի ուղիղ ճամբով ծառայելու միակ միջոցը՝ սատարելն է իր երկրագործութեան։ Իսկ բարգաւաճ երկրագործութիւն մը՝ մեր ազգային տնտեսութեան հրամայական պահանջն է։

Մենք վերջացուցինք մեր խօսքը։ Գործելու կարգը հայ դրամատէրերունն է։

ՍԵԴՐԱԿ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՏՕՆՈՒԵՑԱՒ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԵԱՄԲ

Հայաստանի անկախութեան ութերորդ տարեդարձը բուռն ոգեւորութեամբ ու բազմահազար ժողովուրդի ներկայութեամբ տօնուեցաւ «Սոսիէթէ Սավանթ»ի մեծ սրահին մէջ, Շաբաթ իրիկուն, Մայիս 29ին։

Որոշեալ ժամէն առաջ գրաւուած էին արդէն բոլոր նստարանները ու աթոռները. այնպէս որ ժամը 9ին եւ անկէ յետոյ հասնողները մնացին ոտքի վրայ, նրբանցքներու մէջ եւ սրահին դուռը։

Երեկոյթը սկսաւ «Մեր Հայրենիք»ով եւ «Մառսէյեզ»ով, զոր նուագեց հայ փանփառի խումբը։

Նախագահ Պ. Համբարձում Մելիքեան քիչ մը ուշացած ըլլալով, բացման խօսքը ըրաւ ընկ. Շահան Նաթալի, որ խանդավառօրէն բացատրեց Մայիս 28ի նուիրական նշանակութիւնը, ըսելով թէ ստրուկներն են միայն որ կ'ուրանան այս փառաւոր տօնին արժէքը։ «Եթէ մեր ժողովուրդին ազատ կամքով բռնութիւնը իշխէր Հայաստանի մէջ, ես այդ բռնութիւնն իսկ պիտի պաշտէի, իբր հայութեան կամքին արտայայտութիւնը։ Մենք յաւիտեանս պիտի տօնենք Մայիս 28ը, իբր արդար վարձատրութիւնը մեր միլիոններու հասնող զոհերուն ու մեր կրած անհամար տանջանքներուն»։

Դղրդագին ծափահարութիւններ կ'ընդհատէին այս խօսքերը։

Այդ պահուն հասաւ օրուան նախագահ Պ. Հ. Մելիքեան, որ հրաւիրեց ոտքի ելլել, իբրեւ յարգանք նահատակներու յիշատակին։

Փանփառը կը շարունակէր նուագել մէջընդ մէջ երբ թախծոտ ձայն հնչեցուց «Կռունկ»ը ու «Մայր Արաքս»ին, խոր տպաւորութիւն առաջ բերելով ու խլելով բուռն ծափեր։

Յետոյ խօսեցաւ Հ. Հ. Պատուիրակութեան վարիչ ընկեր Ա. Խատիսեան, ժխտելով անկախութեան գաղափարին դէմ եղած մեղադրանքները, յայտնելով որ Թրքահայ նահանգներու բարենորոգման ծրագիրը եւ աւելի առաջ Պերլինի դաշնագրին յատուկ յօդուածները մեր ժողովուրդին ինքնավարութեան եւ ազատութեան ձգտումին նախնական շրջանը կը կազմեն։

«Դժբախտաբար Մայր Հայրենիքի ժողովուրդը այսօր անմասն կը մնայ այս մեծ տօնին։ Մեզի համար հանգիստ չկայ, մինչեւ մեր անկախութեան վերստացումը»։

Հայկ. բանակի նախկին սպայ Ս. Նաւասարդեան երգեց «Սիրուն Մանիշակ», «Վարդ»ը, «Բարձր Սարեր», կրկնապատկելով խանդավառութիւնը։

Ա. Խաչիկեանէն եւ Յովհ. Թումանեանէն յաջող արտասանութիւններ ըրաւ գեղասան Շահան Սարեան։ Արտասանեց եւ Պ. Նշան Պէշիկթաշլեան Աւետիս Ահարոնեանի «Յարգանք քեզի»։ Երգեց նաեւ Օր. Ա. Տէր Կարապետեան։

Երրորդ բանախօսը եղաւ ընկ. Յ. Ամատունի, որ յայտնեց թէ Հայաստանի անկախութեան հռչակումը որոշուած էր Կարնոյ մէջ կատարել 1918ի Մարտին, բայց Թրքահայկական հողամասերու պարպումը արգելք հանդիսացաւ այս նպատակին։ «Հայրենիքը հողը, ջուրը եւ քարը չէ, այլ ժողովուրդի մը կամքը մանաւանդ»։

ԿԵՐԷՆՍԿԻԻ ՆԱՄԱԿԸ

Պ. Կերէնսկի, Ռուսաստանի առաջին յեղափոխութեան շրջանի վարչապետը, որ այժմ Փարիզ կը գտնուի, հետեւեալ նամակը ուղղած էր Մայիս 28ի առթիւ, հանդէսի նախագահութեան.—

«Հայաստանի անկախութեան ութերորդ տարեդարձին առթիւ հաւաքուած հայ ժողովրդի զաւակներուն հաղորդեցէք իմ ջերմ ողջոյնները։

Կը հաւատամ որ ձեր ժողովուրդի ներոսամարտը պիտի պսակուի արդարութեան ու ճշմարտութեան յաղթանակով։

Կը հաւատամ, կրկին կուգայ այն օրը, երբ ռուս դեմոկրատիան, ռուս ամբողջ ժողովուրդը, ազատելով անարգ լուծէն, բարեկամութեան դաշն կը կապէ իր բախտը ազատօրէն անօրինած հայ ժողովրդին հետ։

Ձեր ամէնուդ հետ միասին խորին վշտակցութեամբ կը յիշեմ այս երեկոյ այն բոլորը որ ինկան Հայաստանի ազատութեան ճամբուն վրայ»։

Կարդացուեցաւ նաեւ Հայ Սպաներու Միութեան մէկ ուղերձը, որով մեր մարտիկները կը շնորհաւորէին գերագոյն տօնը եւ իրենց պատրաստակամութիւնը ու հաւատքը կը յայտնէին վաղուան յաղթանակին համար։

Վերջին բանախօսը եղաւ ընկ. Արշակ Ջամալեան, որ ըսաւ թէ կարմիր գումարտակներով եւ օտար ուժերով մեզ սպառնալիքներ կարդացողները արգելք չկրցան ըլլալ որ այսքան մեծ թիւով Հայեր հաւաքուին հոս, տօնելու Մայիս 28ը եւ յարգելու մեր նահատակներու խնկելի յիշատակը։ «Նոյն երկաթէ եւ մարտական ոգին կը տիրէ այսօր Հայաստանի մէջ, ուր պոլշեւիկեան բռնակալութիւնը բանտարկութիւններով եւ աքսորներով կ'ուզէ լռութեան դատապարտել ազատութեան ջահակիրները։ Մենք մեր բողոքը պէտք է յայտնենք այս հալածանքներու հեղինակներուն դէմ։ Մերուժան Արծրունիներու եւ Վասակ Սիւնիներու նպատակը ինչ ալ ըլլար, մեր պատմութիւնը չներեց իրենց։ Նոյնը [illegible] հայ կոմունիստներուն համար»։

Հանդիսականները տենդագին ծափերով կ'ողջունէին այս խօսքերը, որոնցմէ յետոյ ՄԻԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ քուէարկուեցաւ հետեւեալ բանաձեւը.—

ԲՈՂՈՔ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆՑ ԴԷՄ

Մայիս 28ին, Հայաստանի անկախութեան 8րդ տարեդարձին առթիւ Փարիզի մէջ հաւաքուած բազմահազար ժողովուրդս մեր խորին յարգանքը ու պաշտամունքը բերելով զայն կերտող մէկ միլիոն նահատակներու յիշատակին, կը յայտնենք նաեւ մեր բուռն զայրոյթն ու բողոքը այն բանտարկութիւններու դէմ, որոնք դեռ կը շարունակուին Հայաստանի մէջ խորհրդային իշխանութեան մէջ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ

ՓԱՐԻԶԻ ԼՈՒՐԵՐԻ ՄՈՒԶԵՈՒՄ

Բերդ՝ իբրև ամրոց, հին ժամանակներից ի վեր ունեցել է մեծ նշանակություն։ Բերդ կառուցել են ամեն ժողովուրդ, որ ապրել է մեր երկրի տարածքում։ Ուրարտական ժամանակներից մեզ հասել են բազմաթիվ բերդեր, որոնք ուրարտական ճարտարապետության հրաշալի նմուշներ են։ Ուրարտական բերդերի մեծ մասը կառուցված է եղել ժայռերի վրա, որոնք ինքնին ամրություն են ներկայացրել։ Ուրարտական բերդերի պարիսպները կառուցված են եղել մեծ, կոպիտ մշակված քարերից, որոնք շաղախված են եղել կրաշաղախով։ Պարիսպների ներսում եղել են տարբեր նշանակության շինություններ՝ պալատներ, տաճարներ, պահեստներ, զորանոցներ, ջրամբարներ։ Ուրարտական բերդերի մեծ մասը ունեցել է ջրի ստորգետնյա ջրանցք, որը սկսվել է բերդից դուրս և ավարտվել բերդի ներսում գտնվող ջրամբարում։ Ուրարտական բերդերի մեծ մասը ունեցել է նաև ստորգետնյա պահեստներ, որոնք օգտագործվել են պաշարների պահպանման համար։

Ուրարտական ամենահայտնի բերդերից մեկը Էրեբունի բերդն է, որը կառուցվել է մ.թ.ա. 782 թվականին Երևանի հարավային մասում՝ Արին-բերդ բլրի վրա։ Էրեբունի բերդը կառուցվել է Արգիշտի Ա թագավորի հրամանով։ Բերդի պարիսպների երկարությունը մոտ 1 կմ է, իսկ մակերեսը՝ մոտ 8 հա։ Պարիսպների հաստությունը հասել է 3 մ-ի, իսկ բարձրությունը՝ մոտ 10 մ-ի։ Էրեբունի բերդի ներսում պեղվել են պալատներ, տաճարներ, պահեստներ, զորանոցներ, ջրամբարներ։ Էրեբունի բերդի ամենահայտնի շինությունը մեծ պահեստն է, որտեղ պահվել են մեծ քանակությամբ հացահատիկ, գինի, յուղ և այլ պարենամթերք։ Պահեստի մեջ պեղվել են մոտ 2000 կավե կարասներ, որոնք կարող էին պահել մոտ 200 000 լիտր հեղուկ։

Էրեբունի բերդի պեղումները սկսվել են 1939 թվականին և շարունակվել են մինչև 1950 թվականը։ Պեղումները ղեկավարել է Բորիս Պիոտրովսկին։ Պեղումների ընթացքում հայտնաբերվել են բազմաթիվ ուրարտական արվեստի գործեր՝ կավե անոթներ, բրոնզե արձանիկներ, զարդեր, զենքեր։ Էրեբունի բերդի պեղումները մեծ նշանակություն ունեցան ուրարտական մշակույթի ուսումնասիրության համար։

Էրեբունի բերդը այսօր բաց է այցելուների համար։ Այստեղ կազմակերպված է թանգարան, որտեղ ցուցադրված են պեղումների ընթացքում հայտնաբերված գտածոները։ Թանգարանում կարելի է տեսնել նաև բերդի մոդելը, որը ցույց է տալիս, թե ինչպիսին էր բերդը իր ամբողջության մեջ։

Էրեբունի բերդը Երևանի ամենահետաքրքրական տեսարժան վայրերից մեկն է։ Այստեղ կարելի է ոչ միայն ծանոթանալ ուրարտական ճարտարապետության հրաշալի նմուշներին, այլև պատկերացում կազմել այն մասին, թե ինչպես էին ապրում մեր հեռավոր նախնիները։

Էրեբունի բերդը մեր հպարտությունն է և մեր ժառանգության անբաժանելի մասը։ Մենք պարտավոր ենք պահպանել այն և փոխանցել մեր սերունդներին։

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՎԱՀԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՄԱՐԶԱԴԱՇՏԻ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԸ

Ուրբաթ, 27 մարտի, ժամը 18։00-ին, Վահան Մամիկոնյանի անվան հանրային մարզադաշտի հանդիսավոր Ա. Մարտիրոսյանի անվան մանկավարժական համալսարանի ուսանողների գիտաժողովի նիստը։

Ցանկը

1. Ռ. Ա. Ա. Ա

մանատարութիւնը հետեւեալ զեկոյցը հրատարակած է «Մալթիա» թերթին մէջ.—

1.— Լսուած է որ այս օրերս ամէն կողմ ընդարձակ ահռելի մանի մէջ դաւաճանական փորձեր տեղի կ'ունենան: Ատոնց հեղինակները են կարգ մը ապստամբներ եւ թշնամիներու դրամով իրենց խիղճը ծախող դաւաճաններ: Ատոնք կը կարծեն որ իրենց գործովը պարապող հանդարտ ժողովուրդը եւ գիւղացիները կրնան խաբել եւ իրենց խելքով կառավարութեան գլխուն տապնապ հանելով ազատիլ: Սուտեր կը հնարեն, լսելով որ երկաթուղիի գիծեր խորտակուած, հեռագրական կեդրոններ կոխուած են եւ ամէն կողմ ապստամբութիւն կայ: Բնական է որ ամէն ոք իր ապրած շրջանակին կացութիւնը, իրողութիւնը և կառավարութեան պատրաստած հանդարտութիւնը տեսնելով չի խաբուիր:

2.— Ամէնքը թող գիտնան որ այսօր ոչ մէկ տեղ ապստամբութիւն չկայ: Ոչ միայն կուսակալութեան եւ գաւառներու կեդրոններու, այլ եւ յետին գիւղախումբի մը կեդրոնին մէջ կառավարութեան մը գոյութիւնը եւ զօրութիւնը կը տիրապետէ: Մեր զինուորական ուժը ամէն կողմ պատրաստ է: Դաւաճան հրոսակներ եւ ապստամբներ խստիւ կը հետապնդուին եւ կը նուաճուին: Երկաթուղիներ եւ հեռագիրներ ամէն կողմ կը գործեն: Հետեւաբար, առանց ականջ կախելու դաւաճաններու, ամէն ոք պէտք է հանդարտութեամբ հետեւի իր գործին:

Լեհաստանի նախագահը

Լեհաստանի Ազգ. ժողովը հանրապետութեան նախագահ ընտրեց մարշալ Փիլզուտսկին, որ պետական հարուածով մը ձեռք անցուցած էր իշխանութիւնը: Մարշալ Փիլզուտսկի ստացաւ 292 քուէ, իսկ միւս թեկնածուն՝ 193:

Մարշալ Փիլզուտսկի մերժեց ընդունիլ նախագահութիւնը, յայտարարելով թէ միաձայնութեամբ չէ ընտրուած, թէ վստահութիւն չունի ընտրողներուն վրայ, եւ թէ այդ պաշտօնը թոյլ չպիտի հանի իր պատմական նպատակներուն, որովհետեւ Սահմանադրութիւնը խոչընդոտ պիտի ըլլայ: «Ես չեմ կրնար ապրիլ առանց աշխատանքի: Զափազանց պիտի տառապիմ յարմարելով: Ուրիշ խառնուածքով մարդ մը պէտք է ընտրել»: Ընտրութենէն մէկ օր առաջ խօսած ճառի մը մէջ, Փիլզուտսկի կ'ըսէր. «Ես պատերազմ հրատարակած եմ ստահակներուն, շարլաթաններուն, մարդասպաններուն եւ գողերուն դէմ: Ծերակոյտը եւ երեսփ. ժողովը ծայրայեղ իրաւունքներ ունին: Պէտք է որ հանգիստ առնեն անոնք, որպէսզի կառավարութիւնները կարենան ցուցնել թէ ինչ կրնան ընել: Ես նորէն կ'ուզեմ փորձել թէ կարելի՞ է Լեհաստանը կառավարել առանց մարակի»:

Նահանգային ընժանուտը Թուրիոյ մէջ

Էնկիւրի ասկէ առաջ վարչական փոփոխութիւններ կատարելով, կուսակալութեան վերածած էր շարք մը կառավարչութիւններ: Այս անգամ նոր օրէնք մը քուէարկուեցաւ, որուն համաձայն 11 վիլայէթներ նորէն «գազա»յի կը վերածուին, կարգ մը «գազա»ներ եւ «նահիէ»ներ կը ջնջուին եւ ուրիշներ կը ստեղծուին:

Սուլթան Աբդուլ Մահապարս

Պէյրութէն կը հեռագրեն թէ Դամասկոսի պատերազմական ատեանը ի բացակայութեան մահուան դատապարտած է Սուլթան Էլ Աթրաշը եւ քանի մը ապստամբապետներ:

**** Ֆրանսական զօրագունդ մը ճեպելը Տրիւզի ներսերը յառաջացաւ, առանց որ եւ է դիմադրութեան հանդիպելու:*

Մահմիմ Կորֆի Ռուսիա կ'երթայ

Ռուս հռչակաւոր գրագէտը, որ քանի մը տարիէ ի վեր Իտալիա կը գտնուէր առողջական պատճառով, կը պատրաստուի Ռուսիա դառնալ մօտերս:

Դիկտատորութեան շրջան է...

Փորթուկալի մէջ ալ զինուորական ապստամբութիւն մը ծագելով, դիկտատորութիւն հռչակուեցաւ: Ապստամբները արդէն յառաջ խաղացին եւ գրաւեցին մայրաքաղաքը՝ Լիզպոնա: Ճամբուն վրայ մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ ապստամբութեան վարիչը, հրամանատար կապիկատաս եւ ուղղակի նախագահական պալատը առաջնորդուեցաւ: Նախագահը փախած էր եւ կարելի չեղաւ գտնել: Մէկ ժամ յետոյ պաշարման վիճակ հռչակուեցաւ եւ ապստամբապետը ձեռք առաւ իշխանութիւնը, իբրեւ դիկտատոր: Զինուորական կառավարութիւն մը պիտի կազմէ:

Կիներու հանգստարանը

Կիրակի օր Սորպոնի մէջ բացուեցաւ քուէպահանջ կիներու Դաշնակցութեան համագումարը, որուն կը մասնակցին աւելի քան քառասուն երկիրներու պատգամաւորները: Վերջին ժողովին մէջ, Ուրուկուէյի պատգամաւորուհին պահանջեց ո'ր եւ է խոհր չդնել երկու սեռերուն միջեւ, հանրային բարոյականի մասին. եւ մերժել բարքերու ոստիկանութիւնը, պոռնկութեան դէմ: Պէտք է դպրոցներու մէջ ուսուցանել վեներական հիւանդութեանց դէմ առողջապահական միջոցները, ինչպէս նաեւ բնախօսական գիտութիւնները: Յետոյ պահանջուեցաւ ո'ր եւ է խոհր չդնել կիներու եւ այրերու աշխատանքի պայմաններու մասին:

Բրիտանական տագնապը

Անգլիական կառավարութիւնը մինչեւ Մայիս 31 պայմանաժամ տուած էր հանքատէրերուն և հանքագործներուն, որպէսզի համաձայնին իր առաջարկած բանաձեւին վրայ: Ա,յդ պարագային երեք միլիոն սղերլինի նոր նպաստ մը պիտի տար ընկերութեանց: Երկու կողմն ալ ընդունած չըլլալով այս առաջարկը, տագնապը կը շարունակուի նոյն աստիճանութեամբ: Կ'ըսուի թէ կառավարութիւնը դուրսէն հանքածուխ բերել պիտի տայ: Դահլիճը արտասովոր նիստի հրաւիրուեցաւ:

**** Արմսթրոնկ, Անգլիոյ խոշոր զինագործարանը ծանր ձլաններ կրած ըլլալով, տագնապի մատնուած է: 900·000 սղերլին բաց կայ: Վարչական մնօրէններէն հինգը հրաժարեցան:*

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի ՆՊԱՍՏ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՖԱՆՖԱՐՈՒՆ

ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅ ԴԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱՍԻՐՆԵՐՈՒ

5 Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes, Mairie du VI. (Place St. Sulpice),

վեցերորդ թաղապետութեան շքեղ սրահներուն մէջ

Միրուն անակնկալներով, աւանդական պիւֆէ

Նախապէս գնուած մտից տոմսերու գին՝ 10 ֆր. այր ու կին

Նոյն գիշերը կիշէն՝ 8 ֆր. այր, 5 ֆր. կին

ՂԱԶԱՒՆԻ ԵՂԻԱԶԱՆ

եւ

ԿԱՐՊԻՍ ՊԱՋՏԻԿԵԱՆ

ՆՇԱՆՈՒԱԾ

Հայ Օրիորդաց Պիոս ԺԱ.ի որբանոցէն *Թօրինօ*

Վիէն, (Իզեր) 26 Մայիս 926

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՃՕՐՎԻԼԻ Հայ Երիտասարդաց Միութիւնը կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիրները, Շաբաթ 5 Յունիս, իրիկուան ժամը 8.30ին գիւղին ֆրանս. վարժարանը, ներկայ գտնուելու Վարչութեան զեկոյցին: Պիտի խօսին նոյնպէս Պ. Լեւոն Զորմիսեան եւ Շ. Նարդունի:

ԲՈՂՈՐ ԿԻԼԻԿԵՑԻՆԵՐԸ ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին՝ Երեքշաբթի, 8 Յունիս, իրիկուան ժամը 9ին 61, Rue Mr. le Prince, *Ֆլօրիա ճաշարանը: Մէթրօ՝ Օտէօն կամ Սէն Միշէլ:*

ԼԻՕՆԻ ՁԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒԻ միութեան ընդհ. կազմ. ժողովը յառաջիկայ Շաբաթ 5 Յունիս ժամը 8ին Մարտունի ընթերցասրահին մէջ: Կը հրաւիրուին շրջանի ներկայացուցիչները: Rue Paul-Pert 26:

ՏԱՐՕՆՑԻՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Տարօն-Տուրուբերանի Մարմէյլի Հայրենակցական միութեան վարչութեան առաջարկով եւ վերջին ընդհ. ժողովի վաւերացումով, որոշուեցաւ ֆրանսական բոլոր Տարօն Տուրուբերանի հայրենակցական միութիւններու պատգամաւորական ժողով գումարել Յունիս 13ին, խնամ կարեւոր օրակարգով, Լիոն կամ Սէն Շամօն:

Կոչ կ'ընենք բոլորին որպէսզի իրենց պատգամաւորները ընտրեն մինչեւ որոշեալ օրը: Միութիւն չկազմուած վայրերէն եւս կրնան իրենց պատգամաւորները ղրկել: (Կնիք)

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Ծէրիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ

ՓԱՐԻԶ, Ալթ.— Ստացանք 40 ֆրանք:

ԼԱՊԻԿԻՒՏ, Մ. Գ.— Գիրքերը ղրկուեցան, փնտռտուքին համար 10 ֆր. պէտք է ղրկէք:

ՔՈԼՈՄՊ, Յ.Հ.— Հրաւիրագիրներու գործը կարգադրեցէք Մարսիս տպարանին հետ. փնտռտուքը ղրինք:

ՄԱՐՍԻՅԼ, Ա. Ա.— Ստացանք 75 ֆրանք.

ՎԻՆՄԷՆ, Գ. Հ.— Ստացանք 20 ֆր. կը շարունակուի:

ՏԻՒՆԻՒՌ, Ա. Թ.— Նոյնպէս:

ԱՐԼ, Պ. Տ.— Գիրքը ղրկուեցաւ: Չեր բաժանորդագրութեան թուականը Մարտ 21 է.

ՅԻԼԻՊՒ, Գործ.— Ծրարին մէջ մէկ թերթը կ. Ղ. համար է:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, Ա. Տ.— Ստացանք չորս բաժնեգին:

ՎԻԼՆԻՕՎ, Յ. Ս.— Ստացանք 20 ֆր: Կը ղրկուի. «Հայրենիք»ի բաժնեգինն է 6 տոլար:

ՄԱՐՍԻՅԼ, կր. 3կբ.— Ղրկեցինք, վճռամսեան 38 ֆր. է:

ՇԱՄ. Պ. Ա.— Ստացանք 20 ֆրանք:

ՀԱՄՊՈՒՐԿ, Թ. Թ.— Ստացանք մէկ սղերլին:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

“ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա-հարոնեանի, Ա. Իսահակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Մ. Վրացեանի, եւայլն.: Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի: 14 մեծ և փոքր պատկերներով: Տպագր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926: Գին 5.50 ֆրանք: Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն:

NEAR EAST RELIEF*ի նախկին սահերէն Եփրեմ Պօղոսեանէն, կը խնդրուի ներկայանալ* Near East Relief*ի գրասենեակը* 15 Bd. des Italiens.

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

— Կը փնտռուի Շուշանեան Յակոբ որ 1923ին Լուար է Շերի նահանգը, Լա Մարօլ կոչուած գիւղը կ'աշխատէր Տէզէնլու անունով հողագործի մը քով: Տեղեկացնել Near East Relief 15 Bd. des Italiens Paris.

— Մեքանատացի Ալիքսան Տէրտէրեան կը փնտռէ եղբայրը կարապետ Տէրտէրեանը, 28 տարեկան, որ երկու տարի առաջ Փարիզի մէջ տեսնուած է: Տեղեկացնել Ալիքսան Տէրտէրեանի 551 Hudson St. New-York N. Y., U. S. A.

Բնիկ Մանիսացի Գալուստ Տէր-Ղազարեան կը փնտռէ իր եղբօր՝ Մարգիս Տէր-Ղազարեանի կինը՝ Տիկին Հնազանդ (կեսարացի) եւ զաւակը՝ Ղազարոս՝ 11 տարեկան, որոնք Իզմիրի ազէտէն վերջ ապրած են Փիրէա, իսկ յետոյ, մետաքսի գործարանի մէջ աշխատելու համար գործատէր արձանագրուած ու եկած են Ֆրանսա: Տեղեկացնել Kaloust Derghazarian, chez Schwobfrères (Tissage) HÉRICOURT (Haute-Saone)*:*

Երուանդ Մկրտիչեան վանի Առնօկանց գիւղէն, հօր անուն, Մկրտիչ, 23 տարեկան, կամաւորական գունդէն, 1920ին Ամերիկա գացած էր և կը գտնուէր Նիւակարա Ֆօլս: Իմացնել Ղազար Մկրտիչեանին 36 Rue Damesmes, Place d'Italie, Paris (13e)*: Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:*

կարդացէք **ԳՐԻՄԻԹԷԼԻ**

Գեղեցիկ Թատերգութիւնները

ՀԵՒՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ 3 ֆրանք. ՈՒՐՈՒԱԿԱՆՆԵՐ 3 ֆրանք:

Կեդրոնատեղի՝ Պալենց գրատուն, 208bis, Rue Lafayette. Paris (10e).

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՂ Լ'ԷՄԹ

6 Petits Hôtels(Bd. Magenta 87*ի անկիւնը*)*:*

Տ.թ. ԹԱՓՈՆ, փ. Բ. Հ.: Tél.Trud.11-28.

ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդութիւններու արագ բուժում նոր մեթոտներով: Լաւագոյն արդիւնքներ:

Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8: Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12:

ԳՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

ՊԱԼԵՆՑ

Պատիւ ունի յայտարարել յարգոյ հաճախորդութեան թէ իր գրատունը հաստատած է փարիզ:

ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ

ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

Պ. Պ. հեղինակներ եւ հրատարակիչներ կրնան իրենց երկերէն մերմօտ կեդրոնացնել իւրաքանչիւր ամիս վաճառուածներուն փոխարժէքը ստանալու պայմանաւ:

Գրատանս լիակատար գրացուցակը մամլոյ տակ է:

Հասցէ P. BALENTZ.

208 bis Rue Lafayette Paris (10e).

ԱՅՑԵԼՈՒԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խմբակներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղիին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ *ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԵԱՆի*, 39, Rue Brancion, Paris 15:

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՋԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : **Gare de l'Est** Téléphone : **N-rd 84-04**

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-11

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵՒՆ

Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ:

24, Rue Bergère, Paris (9) թելեֆօն Provence 05-49

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ-ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵՒՆՑ ՎԱՐԺԱՐԻՆԷՆ

Հոս մեթերք անգլիական եւ ֆրանսական ամեն եղանակի յարմար կերպասներու:

17, Rue Constance, Paris (18) թելեֆօն՝ Marcadet 0-58

Մեթրօ՝ Blanche

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏՑ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

ջերմամիզութեան, ֆրանկ ախտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց:

Բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12:

Ժողովրդական գիներ

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՃԱՇԱՐԱՆ “ԱՆԻ,,

67, Rue Monsieur-le-Prince (6)

Métro Odéon կամ St. Michel

Ընտանեկան մաքուր, հաճելի եւ առատ կերակուրներ:

Թապլը տ'օթ 4 ֆրանք

Ցասը տոմսակով 3.75 ֆր.

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմր առաջին դուռ.)

Ֆրանսացի կարող մանուածագործներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՉԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈՂՈՐԴԻ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ'—10ես. 1,30 — 8

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,

Métro Odeon և St. Michel

Ցօսիէթէ Սավանեի Թատրոնին դէմ: Գարնան համար պատրաստած է ճոխ մեթերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու:

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկուններր մինչեւ *8.30*: իսկ կիրակի օրերը մինչեւ *1.30*:

ՏՕՔԹՕՐ

Յ.ՏԷՐ-ԴԱԻԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԸԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

120, Boulevard de Grenelle

Métro La-Motte Picquet.

Tél. Invalides 31-48

Կ'ընդունի ամէն օր 4—7

Կիրակի օրերը 10.30—12

ԲԺ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

42, Rue des Acacias

Métro: Ternes կամ Etoile

Կ'ընդունի ժամը 2-4 եւ 5-7

Կիրակի օրերը 9-11:

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ա. ՏԻՎԱՆԵԱՆ

ԻՐԱՒԱԳԻՏ

13. Rue de l'Alma - Lyon

Գնումի եւ վաճառումի ընչարժ կալուածներու, վիլլաներու եւ առեւտրական տուներու:

Կազմութիւն քօմանիթի եւ այլ ընկերութիւններու, դիւաքեր գործեր:

Իրաւաբանական խորհուրդներ եւ ամէն կարգի դատերու հետապնդում:

ԳՏՆՈՒԱԾ

Շաբաթ գիշեր Անկախութեան տօնէն յետոյ Société Savantes*ի սրահին մէջ գտնուած է հովանոց մը, տանելու Պ. Մասիսա,* 4 Rue Darcet*:*

ՍԱԿԱՐԱՆ

1 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	149 50
Տոլար,	Dollar	30 50
Մարք (ոսկի)	Mark	7 10
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	16 10
Թրք. ոսկի	» or	140 —
Մէճիտիէ	Médjidié	12 —
Լէվա 100 հատ	Léva	20 50
Տրախմի »	Drachme	10 50
Լիր »	» Lire	115 50
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	95 50
Ջուից. »	Frc. Suisse	590 —
Լէյ 100 հատ	Ley	12 50
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	150 —

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ	
եգ. Կր. Ֆոնսիէ I	Cr. Fonc. Eg. 3400 —
» II	» 2160 —
» III	» 2050 —
Հումելի երկաթղ.	Lots turcs 130 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82
Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՐԴԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Յրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
4
ՅՈՒՆԻՍ
1926
4 JUIN 1926
On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 132 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴՐԻՄ

ԳՐԻ ԱՌԷՔ ՁԵՐ ՇՐՋԱՆԻՆ ԿԱՄ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ ԿԵԱՆՔԸ, ՀԵՏԵՒԵԼՈՎ "ՅԱՌԱՋ,,Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ.

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՄԱՍՆԻԿՆԵՐԸ

Մասնաւոր գուրգուրանքով է որ կը հրատարակենք, օրը օրին, մեր հարցարանին պատասխանները:

Մեր ժամանակակից պատմութեան հում նիւթերն են անոնք, պատառիկներ որոնք ամբողջ հատորներ կ'արժեն:

Պատերազմի շրջանին, երբ Լարդն ու տեղահանութիւնը գերեզմանի վերածեր էին հայաբնակ շրջանները, կովկասի մէջ կազմակերպուեցաւ ձեռնարկ մը, «Մէկ Հայը մէկ ոսկի», ողջ մնացած բեկորներ փնտռելու համար: Մասնաւորապէս Քիւրտերն էին որ իրենց պահած կամ գտած Հայերը կը տանէին կը յանձնէին, մարդ-գլուխ մէկ ոսկի ստանալով: Յետոյ, մանաւանդ զինադադարին, խուզարկութիւններ կատարուեցան անապատներու մէջ, և բազմաթիւ բեկորներ փրկուեցան, մանուկներ, կիներ և աղջիկներ: Մինչև այսօր ալ կը շարունակուի այդ գործը, շատ սահմանափակ աստիճանով, և գրեթէ պատահական: Անցեալները Թղթակից մը կ'իմացնէր թէ տակաւին կորսուած երիտասարդներ կան Մուսուլի նահանգին մէջ, և ուրիշ տեղեր, և եթէ իրաւասու մարմիններ հետաքրքրուին եւ դրամ տրամադրեն, շատեր պիտի փրկուին Միջագետքի անապատներէն:

Անապատ մը չէ Ֆրանսան, բայց, այս անսահման տարածութեան վրայ ցրուած բեկորներու մարդահամարը որքա՜ն կը նմանի Միջագետքի մէջ կատարուած խուզարկութեանց...

Հազարներով եկեր են զանազան տեղերէ — եւ կուգան տակաւին — ցրուելով այս կամ այն ուղղութեամբ: Ամբողջ քաղաքներ եւ գիւղեր կազմուած են արդէն: Գիտենք թէ ի՛նչ համրանք ունինք Փարիզի, Մարսէյլի կամ Լիոնի մէջ: Բայց անբաւական են ընդհանուր ծանօթութիւնները: Բան մը չապացուցաներ գիտնալ թէ 12—15.000 հայրենակիցներ կան Մարսէյլի շրջանին մէջ, կամ 8000՝ Լիոնի նահանգը: Ո՞ւր են, ի՞նչ կ'ընեն, ի՞նչպէս կ'ապրին: Քանի՞ հոգի են այս ինչ քաղաքը կամ գիւղը, կամ նոյն իսկ որոշ գործարան մը: Ի՞նչ վիճակ ունի երիտասարդութիւնը: Ի՞նչ կ'ըլլան մանաւանդ, մանուկները: — Այս եւ նման հարցերու վիճակագրական, թանձրացեալ պատասխանն է որ պիտի պարզէ ամբողջ կացութիւնը, և պիտի լուսաւորէ մեր գործունէութեան ճամբան: Կարելի չէ արդիւնաւոր գործ կատարել մութին մէջ խարխափելով, կամ հառաչանքներ արձակելով: Սրտցաւ հետաքրքրութիւն եւ պրպտում, համրանք եւ թուանշան, — այս կերպով միայն կրնանք երեան հանել Ֆրանսայի — եւ ուրիշ վայրերու — ազգագրական քարտէսը:

Մասնաւորապէս ուշագրաւ են գաւառական անկիւններէ հասած տեղեկագիրները: Կորուստ մը գտնելու տպաւորութիւն կ'ընէ, երբ կ'իմանանք թէ եօթը կամ չորս Հայ կը գտնուի Սպանիոյ կամ Պելժիոյ սահմանին վրայ: Մինչև հիմա «Յառաջ»ը արձագանգներ հրատարակեց այնպիսի տեղերէ որոնց գոյութիւնն իսկ անծանօթ էր: Եւ դեռ ի՛նչ մոռցուած կէտեր կան, ի՛նչ հանքեր կամ ագարակներ, ուր հայկական սուեներ կը յածին, կտրուած իրենց հայրենիքէն և հայրենակիցներու մայր կոճղէն: Պէտք է անդադար փնտռել այդ արմատախիլ տունկերը, համրել ցիր ու ցան ոստերը: Նոյնը և մեծ քաղաքներու, օրինակ Փարիզի համար, ուր ոչ միայն հայաբնակ թաղեր կամ գիւղեր կան, այլև ընդարձակ հիւրանոցներ, որոնք սովորական գիւղի մը չափ հայ բնակիչ ունին: Երբեք աւելորդ չէ այս մասին կատարուած որ և է պրպտում:

Շատ մը յատկանշական իրողութիւններ կը յայտնեն մինչև հիմա հրատարակուած պատասխանները: Ամէն բանէ առաջ, —կը շեշտուի հայրենիքի կարօտը, որ աւելի պիտի սաստկանայ, քանի տեւէ այս վիճակը: Յետոյ, կը հաստատուի որ ընդհանրապէս գոհ են իրենց վիճակէն, աշխատանքի և վարձատրութեան տեսակէտով. թէեւ եղած վճարումը կը չափեն իրենց համեստ կենցաղին վրայ, որ շատ ալ տարբեր չէ ասիականէն: Հոգեբանակա՞ն է. դժուխքէ դժուխք ինկած ըլլալով, այսօրուան հանգստութեան ալ փառք կուտան: Երրորդ, կը մատնանշուի ազգային կազմակերպութեան պակասը՝ շատ մը վայրերու մէջ. մեծ բան է որ անհատ ընկերներ քով-քովի կուգան յաճախ: Եւ չորրորդ — ամէնէն կսկծալին ու անդարմանելին — մանուկներու օտարացումը ահագանգի մը պէս կը հնչէ բոլոր պատասխաններուն, ինչպէս ամէն թղթակցութեան մէջ:

Կ'ուզէինք որ դեռ երկար ատեն, եւ ամէն տեղի համար շարունակուէին այս պրպտումները, իբրեւ թանկագին նիւթեր «Հայոց Պատմութեան»:

Այս հում նիւթերուն շնորհիւ է որ պիտի կազմուի իսկական պատմութիւնը աշխատաւորութեան, բուն ժողովուրդին:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

"ԱՄԷՆԷՆ ՋԱՋՐԵԼԻ ԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ,,

Լիոնի դէպքին առթիւ, զանազան արտայայտութիւններ եղան մամուլին մէջ: Պոլսոյ մէջ չէզոք թերթերէն «Նոր Լուր», հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Փարիզի իր թղթակցին բերնով.—

«Բայց ամէնէն զազրելի իրողութիւնը որ կայ այս դէպքին մէջ — հայ երիտասարդի մը դժբախտ մահէն աւելի — այն է որ Փարիզէն մամնաւոր կերպով Լիոն գացած է իբր թղթակից մէկը՝ կազմակերպուած հանդէսը խանգարելու համար եւ դիմած է ֆրանսական քօմիւնիսթ կեդրոնին եւ աջակից ստացած է լիսուսի մօտ ֆրանսացի, իտալացի, սպանիացի, ալճէրիացի եւ այլ ազգի քօմիւնիսթներ: Ահա այս տարրերով է որ բուռ մը հայ քօմիւնիսթներ յարձակում գործած եւ խանգարել ուզած են հանդէսը, ըսելով որ ան «ֆաշիստական» հանդէս է:

Այս օտար տարրերուն յարձակման միջոցին է որ սպանուած է հայ երիտասարդը: Բայց եթէ ֆրանսացի յարձակող մը սպանուէր խառնաշփոթութեան միջոցին, երեւակայեցէք հետեւանքը:

Ուրեմն, անոնք որ ֆրանսացի եւ օտարազգի քօմիւնիսթներ բերին հանդէսը խանգարելու համար, սարսափելի ոճիր մը գործեցին եւ մեծ պատասխանատուութեան տակ կ'իյնան: Արդէն յաւելի է որ քօմիւնիսթ կոչուած ափ մը Հայերը իրենց գործունէութեամբ երբեք մտաբերած չունին թէ, ինչ մեծ ինաս կը պատճառեն թէ Ֆրանսայի մէջ եւ թէ այլուր, հայ գաղթական ժողովուրդին:»

ՌՈՒՍԻԱ ԿԸ ՄԻԱՆՈՐԴԷ
ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄԱՑՆԵԼՈՒ

Մոսկուայի «Իզվէսթիա» պաշտօնաթերթը կը գրէ թէ Թուրքիոյ հանդէպ Իտալիոյ դիրքը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Մոսկուայի մէջ: Մօտ օրէն Հռոմ պիտի մեկնին արտաքին գործավար Չիչէրին եւ ժողովրդային գործավարներու նախագահ Սթալին եւ անձամբ պիտի բանակցին Մուսոլինիի հետ: Պոլշեւիկները կը փափաքին որ Թուրքիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ բարեկամութիւն հաստատուի: Ի հարկին զիջողութիւններ ալ պիտի ընեն այս ուղղութեամբ եւ պիտի արտօնեն նոյն իսկ որ Իտալիա գաղթականներ ղրկէ Սեւ Ծովու ռուսական եզերքը, կը բաւէ որ Մուսոլինի հրաժարի Թուրքիոյ դէմ իր ապառնական քաղաքականութենէն:

«Իզվէսթիա» կը յայտնէ թէ Անգլիա հակառակ է Իտալիոյ ներկայ քաղաքականութեան, այդ պատճառով իսկ լոյս ունին որ Իտալիան կարելի պիտի ըլլայ միացնել ռուսեւթուրք համաձայնութեան մը, ուղղուած Մերձաւոր Արեւելքի անգլիական շահերուն դէմ:

*«Թան»ի Պոլսոյ թղթակիցը դարձեալ կը խօսի Թուրքիոյ մտավախութիւններուն մասին: Կ'ըսէ թէ երբ Մուսոլինի ցամաք ելաւ Տրիպոլիս, քանի մը ժամ արտառոց զրոյցներ շրջեցան: Ըսուեցաւ թէ Մուսոլինի Տրիպոլիսէն ուղղակի երկոտասան կղզիները պիտի գայ, անձամբ ներկայ ըլլալու համար Սքալա-Նովոյի ծոցին մէջ զինուոր ցամաք հանելու գործողութեան: Բոլորին շրթունքին վրայ էր պատերազմ բառը, այն աստիճան որ սակարանը երկար ժամեր տակնուվրայ եղաւ եւ կառավարութիւնը ստիպուեցաւ կարգ մը միջոցներ ձեռք առնել այս յանկարծական տագնապին առաջքն առնելու համար: Իտալական դեսպան Պ. Օրսինի Պարոնի յայտնեց թէ մօտ օրէն Էնկիւրի պիտի երթայ: Այս առթիւ Թուրք թերթերը կը գրեն թէ այս ճամբորդութեան նպատակն է վերջերս առած եկած թիւրիմացութիւնները պարզել: Վախը դեռ չէ անհետացած: Ընդհակառակն, թերթերը կը գրեն թէ Թուրք կառավարութիւնը չուզեր բնաւ անակնկալի ենթարկուիլ եւ ամէն նախազգուշութիւն ձեռք կ'առնէ: «Ենի Սէօ» կը գրէ. «Իր աշխարհագրական դիրքին բերումով, Թուրքիա դատապարտուած է երբեք վար չդնել զէնքը: Եթէ զօրաւոր ինայ, յաւիտեան պիտի ապրի, Ապա թէ ոչ, կրկին օտարներու յարձակման նշանակ պիտի դառնայ: Ահ՛ղձ Թուրք ազգ: Մինչեւ հիմա նիւթական եւ բարոյական ուժերդ հայրենիքի պաշտպանութեան յատկացնելուդ համար է որ պատմութեան ամէնէն փառապանծ մէկ ազգն ես: Նոյն ձեւով պիտի շարունակես շարժիլ ապագային ալ եւ այդ ձեւով քու վրադ սեւեռուած անյագ աչքերը պիտի ստիպես սիրոյ ակնարկներ ուղղել քեզ, նոյն իսկ եթէ անոնք կեղծաւոր ըլլան: Թուրք երիտասարդներ, օրօրոցէն սկսեալ զինուոր դարձէք: Թուրք մտաւորականներ, աշխատեցէք ամէն կերպ զօրացնել մեր զինուորական ուժը: Ատոր մէջ է փրկութիւնը»:

ՌՈՒՍԻԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԲՐՔԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ

Պոլսոյ պոլշեւիկեան առեւտրական ներկայացուցիչ Եուրիէֆ Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակին նամակ մը ուղղելով յայտնած է թէ Ռուսիա ներածուելիք նարինջ, լեմոն եւլն.ի համար տրուած արտօնագրերը չնչուած են, նոյն իսկ եթէ Փետրուար 20էն առաջ տրուած ըլլան անոնք: Այս կերպով Թուրք վաճառականները մեծ ինասներու ենթարկուած են:

ԴԱՇԻՆՔՆԵՐԸ ԿԸ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԻՆ

Ելմտական յանձնաժողովը ընդունեց այն օրինագիծը, որ կը տրամադրէ մինչեւ 20.000 ոսկիի կալուած, հող կամ անոնց փոխարժէքը տալ Հայերու կողմէ նահատակուած անձերու ընտանիքներուն: պատրաստուած ցանկին մէջ կան Թալէաթ եւ Ճէմալ փաշաներու, Ճէմալ Ազմի, Պէհաէտտին Շաքիր, Ճէմալ փաշայի թիկնապահ Րէշիտ, Նուսրէթ եւ Պօզազլեանի դահճապետ Ռէմալ եւ Տօքթ. Րէշիտ պէյերու անունները:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՅԵՐՈՒ ՎՏԱՐՈՒՄԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

Մարոքի մէջ Ֆրանս. յաղթանակին հակազդեցութիւնը մեղմացնելու համար, մեծ գործունէութեան մէջ են Հայֆայի և Գահիրէի մէջ սուրիացի գործակալները: Անգլ. թերթերու համաձայն, Պէյրութի մարոնի պատրիարքը դժգոհութիւն յայտնած է նոր Մերակոյտի կազմութեան առթիւ իրեն խորհուրդ չհարցուելուն համար և թէ պիտի պահանջէ եղեր Ազգերու Դաշնակցութենէն որ Ֆրանսային առնուի հոգատարութիւնը: «Թայմզ»ի Հայֆայի թղթակիցը կ'ըսէ թէ ապստամբութիւնը դեռ չէ մարած և ընդհ. դժգոհութիւն կը տիրէ:

Ապստամբները գաղտնի յայտարարութիւններ փակցուցած են Դամասկոսի պատերուն վրայ, և կը պահանջեն որ 1.— Ֆրանսա մէկ միլիոն ոսկեդրամ ֆրանք վճարէ իբրև հատուցում, 2.— Ֆրանսացի զինուորները բոլորովին հեռանան, 3.— Մէրճիյունի կռիւէն վերջ ապստամբներէն գրաւուած զէնքերը վերադարձուին, 4.— Հայերն ու Չերքէզները զէնքերնին, 5.— Զօրանոցները ապստամբներու բանակին յանձնուին, 6.— կազմուի յեղափոխական կառավարութիւն մը, 7.— եօթը տարուան համար Ֆրանքֆուրթիական դաշնագիր մը կնքուի և արձանագրուի Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ:

**** Յունիս 1ին մաքրագործումի գործողութիւն մը կատարուեցաւ Դամասկոսի պարտէզներուն մէջ, քրտական թաղին և Ամարայի միջև: Սպանուեցան մօտ երեսուն հրոսակներ:*

Ապստամբապետ Ահմէտ Մարէմէտի մահը մեծ վհատութիւն առաջ բերած է ապստամբներու շարքերուն մէջ: Ահմէտ Մարէմէտ 1921ին զօր. Կուրօի դէմ մահափորձ կատարողն է:

**** Գահիրէի խալիֆայական ժողովը հեռագիր մը ուղղելով Ազգերու Դաշնակցութեան կը բողոքէ որ Էմմէվի խալիֆաներու մայրաքաղաքին և իսլամութեան չորրորդ նուիրական քաղաքին՝ Դամասկոսի մէջ մզկիթներ քանդուած, անմեղներ, կիներ ու ծերեր ջարդուած են:*

**** Լիբանանի նոր կառավարութիւնը կազմուած է, նախագահութեամբ Էտիպ փաշայի:*

Ֆրանկֆուրթի հաւանագրութիւնը

Ֆրանս. դեսպան Պ. Այպէռ Սարօ և արտաքին գործավար Թէվֆիք Րիւշտի պէյ Յունիս մէկին Էնկիւրիի մէջ ստորագրեցին Ֆրանքֆուրթ համաձայնագիրը, որու մասին բանակցելու համար անցեալները Էնկիւրի ճամբորդած էր Սուրիոյ մարզպան Պ. տը Ժուվենէլ: Համաձայնագիրը կը վերաբերի սահմաններու ճշդումին և Պաղտատի երկաթուղագիծին:

Մարզպանը Փարիզ հասաւ

Սուրիոյ մարզպան Պ. տը Ժուվենէլ երէկ առաւօտ Փարիզ հասաւ: Թերթերուն յայտարարեց թէ կացութիւնը բարւոքած է Սուրիոյ մէջ, վերցած են յարանուանական հակառակութիւնները. իսլամ մը միաձայնութեամբ Լիբանանի ծերակոյտի նախագահ ընտրուած է, յոյն օրթոտոքս մըն ալ՝ Հանրապետութեան նախագահ: Ճէպէլը Տրիւզի և Դամասկոսի մէջ եւս միջոցներ ձեռք առնուած են աւազակութեան վերջ տալու համար:

Եգիպտական տագնապը

Անգլիոյ նախարարական խորհուրդը լրջօրէն կը զբաղի եգիպտական տագնապով: Մասնաւորապէս կը պահանջուի որ նոր կառավարութիւնը ընդունի 1922ին եգիպտոսի անկախութեան յայտարարութեան առթիւ եղած չորս վերապահումները: Իսկ եգիպտացի ազգայնականները կը հակառակին ատոր և նոր պայքար մը սկսած են պահանջելու համար Սուտանը, որ խնդրին ամէնէն հետաքրքրական կէտն է: «Մօրնինկ փոսթ» կառավարական թերթը շատ ծանր կը նկատէ կացութիւնը: Եգիպտոսի ժողովուրդը զրգռուած վիճակի մէջ է և կայծ մը բաւական պիտի ըլլայ պայթում առաջ բերելու համար:

**** Վերջին լուրերու համաձայն բազմաթիւ անգլիական մարտանաւեր հրաման ստացած են պատրաստ գտնուիլ՝ առաջին նշանին եգիպտոս մեկնելու: «Րիզօլիւշըն» զրահաւորը արդէն ճամբայ ելած է Մալթայէն:*

Կեղծարար պաշտօնեաներ

Ընդհանուր ապահովութեան տնօրէնութիւնը ձերբակալեց դատական նախարարութեան կարգ մը պաշտօնեաները, որոնք կաշառքի փոխարէն կը դիւրացնէին կարգ մը «անբաղձալի» օտարականներու ֆրանսահպատակութիւնը, փճացնելով

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՖՐԱՆՔԻՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Պատերազմէն առաջ սեղանաւորական նեղ շրջանակներու մէջ միայն կը հետաքրքրուէին այլեւայլ երկիրներու դրամներու փոխանակութեանց գիներով: Օրինակ անգլիական ոսկին գրեթէ միշտ հաւասար էր Ֆրանսայի մէջ 25·22 փրանքի, Ռումանիոյ մէջ 25·22 լէյի, Պուլկարիոյ մէջ 25·22 լէվայի, Ցաճկաստանի մէջ 110 ղրուշ ոսկեդրամի, եւայլն: Մէկ օրէն միւսը տարբերութիւնը կրնար առ առաւելն 2-3 սանթիմ ըլլալ եւ հեռու էր միջազգային առեւտրական հրապարակին վրայ ազդեցիկ դեր մը կատարելէ:

Այսօր սակայն ո՛ եւ է առեւտրական մտահոգ է տեղական թղթադրամի գինովը եւ գոնէ օրը մէկ անգամ կը հետաքրքրուի թէ ինչ կ'արժէ պանքնօթը, որուն ելեւէջին կախուած են ոչ միայն ապրուստի գինը այլեւ օրավարձերու քանակը, արտադրութեան եւ ներածութեան կարելիութիւնները, մէկ խօսքով՝ երկրին ամբողջ տնտեսական կացութիւնը:

Ինչպէս ըսինք, պատերազմէն առաջ Ֆրանսայի մէջ, մէկ անգլիականը կ'արժէր 25 փրանք 22 սանթիմ, 1919ին կ'արժէր 27էն 30 փրանք, 1920ին 30էն 50 փրանք, 1925ին 80էն 120 փրանք եւ քանի մը շաբաթ առաջ մինչեւ 178 փրանքի բարձրանալէն վերջ այժմ կը տարուբերի 145էն 155ի միջեւ: Ռումանիոյ մէջ 1919ին կ'արժէր 75էն 150 լէյ, 1920ին 200էն 400 լէյ, 1925ին 1000 լէյ եւ աստիճանական բարձրացումով, քանի մը շաբաթ առաջ հասաւ մինչեւ 1700 լէյի եւ այժմ կ'արժէ իբր 1250 լէյ:

Ի՞նչն է այս տարբերութեանց գլխաւոր պատճառը:

Առնենք ֆրանսական ֆրանքը: Պատերազմէն առաջ ֆրանքը 5 կրամ կշռող դրամ մըն էր որ բաղկացած էր հազարին 835 արծաթէ եւ հազարին 165 պղնձէ. 20 ֆրանքնոցը 6 ուկէս կրամ (6,4516) կշռող դրամ մըն էր որուն 9/10ը ոսկի էր եւ 1/10ը պղինձ: Պանք տը Ֆրանսի 100նոց պանքնօթը կ'արժէր 5 հատ 20 ֆրանքնոց ոսկի դրամ եւ արդարեւ պանքնօթին վրայ ալ գրուած է «payables en espèces, à vue, au porteur» այսինքն վճարելի՝ ի տես, ներկայացնողին հնչուն դրամով: Մինչեւ 1914 Օգոստոս 5 (պատերազմի սկսման թուականը) իրօք ալ Պանք տը Ֆրանսը, ինչպէս աշխարհի գրեթէ բոլոր դրամատուները, իրենց դրամատոմսերու փոխարէնը հնչուն դրամով կը վճարէին ներկայացնողին: Բայց այդ թուականին հրատարակուած ֆրանսական օրէնք մը cours forcé պարտադրեց բոլոր պանքնօթներուն եւ ոչ ոք իրաւունք ունէր Պանք տը Ֆրանսէն ոսկի կամ արծաթ պահանջելու դրամատոմսի փոխարէն եւ կամ մերժելու իրեն վճարուած դրամատոմս մը: Այսպիսով այլ եւս դրամատոմսին վրայի գրուող խոստումը թէ հնչուն դրամով պիտի վճարուի փոխարէնը անմիջապէս՝ կը մնայ խոստում մը վճարելի յառաջիկայ թուականի մը, զոր ոչ ոք կրնայ ճշդել:

Եթէ Ֆրանսացին միայն Ֆրանսացիի մը հետ գործ ունենար եւ գնէր կամ ծախէր միայն երկրին մէջ, մեծ կարեւորութիւն մը չունենար թէ պանքնօթին փոխարէնը կա՞յ թէ ոչ: Բայց Ամերիկացի մը կամ Անգլիացի մը երբ պահանջքի մը փոխարէն կը ստանայ Պանք տը Ֆրանսի դրամատոմս մը, իրաւունք ունի զգոյշ վարուելու, որովհետեւ իր երկրին մէջ այդ դրամատոմը cours-forcé չունի, եւ չի կրնար ստիպել իր պահանջատէրը ընդունիլ զայն: Անգլիացին եւ Ամերիկացին իրենց երկրին մէջ շրջաբերութեան հանուած պանքնօթներու փոխարէնը կրնան ոսկի կամ արծաթ ստանալ եւ բնականաբար ֆրանսական պանքնօթին ալ պիտի տան ոսկիի այն արժէքը, զոր կը յուսան թէ օր մը պիտի կրնան ստանալ Պանք տը Ֆրանսէն:

Ոսկի ըսելով կը հասկնանք անշուշտ ոչ միայն իրական ոսկի մետաղը, այլ ո եւ է իրական արժէք ներկայացնող ինչք. ոսկին ընդունուած է իբր բնօրինակ (étalon), որովհետեւ դիւրաւ վաճառելի է. երբեմն արծաթն ալ այդ դերը կը խաղար, ինչպէս այժմ Պարսկաստանի, Հապէշիստանի եւայլն.ի մէջ, բայց Եւրոպայի մէջ առ հասարակ միայն ոսկիով վճարելի էին պանքնօթները, որովհետեւ արծաթի արտադրութիւնը բազմապատկուած ըլլալով, կորսնցուցած էր ոսկիի հետ ունեցած իր համեմատական արժէքը:

Պատերազմէն առաջ Ռումանիոյ Ազգային Դրամատունը 500 միլիոնի հնչուն ոսկի ունէր եւ թէեւ այդ գումարի կրկինին չափ պանքնօթներ շրջաբերութեան մէջ էին, բայց միշտ 20 լէյը հաւասար էր մէկ ոսկի Նափոլէոնի, որովհետեւ Ազգային դրամատունը մնացորդին համար ունէր իրական պահանջներ, անշարժ կալուածներ եւայլն.: Յիշենք փակագծի մէջ թէ այդ կէս միլիառ ոսկիները վագոններով Մոսկուա փոխադրուեցան 1916ին, երբ երկիրը գերմանական արշաւանքի սպառնալիքին տակ էր եւ մինչեւ այժմ ալ հո՛ն կը մնան ? պոլշեւիքներուն բարեխնամ հովանաւորութեան տակ:

Տեսնենք այժմ թէ իրօք ինչ արժէք կը ներկայացնեն Պանք տը Ֆրանսի դրամատոմսերը, ըստ դրամատան վերջին հաշուեկշռին, կլոր թիւերով:

1913ին շրջաբերութեան մէջ կար 5, 3/4 միլիառ դրամատոմս՝ փոխարէն 4 ուկէս միլիառ ոսկիի: Այսօր շրջաբերութեան մէջ կան 52 ուկէս միլիառ դրամատոմս, փոխան 4 միլիառ ոսկիի Ֆրանսայի մէջ եւ 1 3/4 միլիառ ալ արտասահմանի մէջ, գումար 5 միլիառ 750 միլիոն:

Ոսկիի քանակին եւ շրջաբերութեան մէջ գտնուած դրամատոմսերու համեմատութիւնը աչքառելի է արդարեւ 1913ի եւ 1926ին մէջ: Բայց Պանք տը Ֆրանսը իր մուտքին մէջ ոսկիէն զատ ունի նաեւ ինչքեր, որոնք ոսկիի չափ կ'երաշխաւորեն իր ստորագրած դրամատոմսերը:

Այսպէս՝ կլոր թիւերով

Ոսկի՝ դրա. գանձին մէջ	3,700 միլի
Արծաթ » »	0,340 »
Արտասահմանի մէջ ոսկիով վճարելի պահանջ	0,574 »
Գանձ. փոխանակագրեր	4,500 »
Փոխառութիւն ընդդէմ արժեթուղթերու	2,390 »
Գումար անմիջապէս իրականանալի գումարներու	11.50 միլ.

Ասոնց վրայ աւելցնել պէտք նաեւ այն գումարներն, որոնք կրնան գանձուիլ քիչ մը աւելի հեռաւոր թուականներու, այսինքն՝

Արտասահ.ի մէջ ոսկի	2,000 միլ.
Օտար պետութեանց փոխատուութիւն	5,500 »
Այլեւայլ պահանջներ	3,500 »
Ֆրանս. պետութեան փոխ տրուած	35,000 »
Գումար	46 միլիառ
Ընդհ. գումար ինչքերու եւ պահանջներու	58 »

Ուրեմն 52 ուկէս միլիառի դրամատոմսերու փոխարէն Պանք տը Ֆրանսը ունի ֆրանսական եւ օտար պետութեանց վրայ պահանջ 40 ուկէս միլիառ ֆրանք եւ 12 միլիառի ալ գրեթէ անմիջապէս իրականանալի պահանջներ եւ ինչքեր:

Եթէ այդ 40 ուկէս միլիառ պահանջքը գանձուի պետութենէն 12 միլիառ պանքնօթներու փոխարէն պիտի ունենանք 12 միլիառի ոսկի եւ ուրիշ հաստատուն ինչքեր, ինչ որ շատ փայլուն վիճակ մըն է բայց խնդիրն այդ 40 միլիառին վրայ է. եւ պանքնօթի արժէքն ալ համեմատական է այն վստահութեան, զոր օտարները կրնան ունենալ ֆրանսական կառավարութեան վճարելու կարողութեան վրայ: Պետութեան պարտքը եթէ միայն այդ 40 միլիառը ըլլար, մեծ բան մը չէր անշուշտ, բայց այդ 40 միլիառէն զատ, այդչափ մըն ալ ծփուն պարտք ունի, բացի իր տարեկան պիւտճէէն, զոր բարեբախտաբար կրցաւ գոցել տուրքերով եւ հաւասարակշռել մուտքն ու ելքը իբր 40 միլիառ:

Ֆրանսական թղթադրամի տէրերը ուրեմն մէկ մտահոգութիւն կրնան ունենալ.— Պետութիւնը չկարողանայ վճարել փոխ առնուած 40 միլիառը եւ ունեցած 50 միլիառի մօտ երերուն տալիքները վճարելու համար ալ ստիպուի Պանք տը Ֆրանսէն նոր թղթադրամ հրապարակ հանել տալով, ինչպէս ըրած են շատ մը ուրիշ պետութիւններ.— Պետութեան ընթացքէն կախում պիտի ունենայ ուրեմն ֆրանքին վրայ օտարներու ունեցած վստահութիւնը եւ անտարակուսելի է թէ ֆրանսական ժողովուրդին նման խելացի, աշխատասէր եւ խնայող ժողովուրդ մը եւ անոր կարող պետական անձերը պիտի յաջողին հետզհետէ նուազեցնել այդ տալիքները եւ ֆրանքն ալ հետզհետէ պիտի գտնէ իր իսկական արժէքը:

Ահաւասիկ թէ ինչու քաղաքական կացութիւնը մեծապէս կ'ազդէ ֆրանքի ելեւէջին վրայ:

Կամաւոր տուրքը, զոր նոր հաստատեց պետութիւնը եւ որուն մասնակցիլ պարտականութիւնն է ոչ միայն ամէն Ֆրանսացիի, այլ եւ անոր հիւրընկալ հողին վրայ բնակող եւ ապրուստ շահող ամէն խղճամիտ օտարականի, պիտի ծառայէ այդ տալիքներուն չիջման, առանց ո եւ է կապ ունենալու պետական պիւտճէին հետ եւ մեծապէս պիտի նպաստէ ֆրանքի բարձրացման, որուն հետ սերտօրէն կապուած է Ֆրանսայի վարկը եւ անոր վաճառականութեան բարօրութիւնը:

Մ. Տ.

ՌՈՄԱՆ.— «Յառաջ»ի մէջ կարդացինք Ակնցիներուն Հայրենակցական Միութեան կազմութիւնը: Կը խնդրենք այդ Միութեան անդամներէն. որ իրենց ուրոյ հասցէն հաղորդեն «Յառաջ»ի միջոցաւ:

Այս նահանգին մէջ կան փոքրաթիւ հայրենակիցներ, որոնք կը փափաքին մասնակցիլ Միութեան: Մենք չենք մոռնար մեր հայրենիքը այս օտար հողին վրայ:

Հասցէ.— M. Torossian 16 Avenue Vicior Hugo Romans (Drôme)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԷՄ կռուող Թուրք սպաները խնդրագիր ներկայացուցած են ազգ. մեծ ժողովին, անկախութեան շքադրամ խնդրելով:

ՀԱՅ ՄԸ
ՈՐ ՀՈՆԿ ՔՈՆԿԻ ՀԱՅՐԸ ԵՂԱԾ Է

Անգլիերէն թերթերը գուժեցին մահը Հոնկ Քոնկցի նշանաւոր վաճառական եւ մարդասէր Sir Paul Khatchik Chaterի, ութսունամեայ տարիքին մէջ: Մայիս 28ի թերթերը կարեւոր կենսագրական նօթեր կը պարունակեն հանգուցեալին մասին, եւ անոնցմէ կը քաղեմ հետեւեալ տեղեկութիւնները:

Սըր Փօլ Խաչիկ Չաթըրեան (Sir Paul Khatchik Chater) ծնած է 1846ին, Հնդկաստանի մայրաքաղաքը, Կալկաթայի մէջ, եւ զաւակն է Պ. Չաթըր Փօլ Չաթըրեանի: Իր ուսումը առած է Կալկաթայի «La Martinière» գոլէճին մէջ եւ 18 տարեկանին գացած է Հոնկ Քոնկ, 25 շիլին շաբաթականով դրամատան մը մէջ գրագիրի պաշտօն մը ստանձնելով: Այդ թուականներուն, բրիտանական այս հեռաւոր գաղութը դեռ իր մանկութեան մէջ էր: Հայազգի երիտասարդը իր արտակարգ առեւտրական կարողութեանցը, աշխատասիրութեանը եւ հեռատեսութեանը շնորհիւ քանի մը տարիներու ընթացքին մեծ դիրք մը կը շինէ իրեն համար, եւ ամենամեծ դերը կը կատարէ Հոնկ Քոնկ քաղաքին եւ նաւահանգիստի զարգացման մէջ: Այսօր, Հոնկ Քոնկ, աշխարհի երրորդ ամենամեծ նաւահանգիստն է, եւ անգլիական թերթերը միահամուռ կը գրեն թէ, Հոնկ Քոնկ իր այսօրուայ մեծութիւնը կը պարտի հայազգի Սըր Չաթըրի անխոնջ ջանքերուն: Ան է որ գաղութին ամենակարեւոր ճարտարարուեստները ոչինչէ մէջտեղ բերած եւ աճագին յաջողութիւններով պսակած է: Իր ամենամեծ գործը սակայն եղած է, Հոնկ Քոնկի նաւահանգիստին մէկ մասին ցամքեցումը, աճագին ձեռնարկ մը որուն յղացումը եւ յաջող իրագործումը կը պարտին բոլորովին իր մտքին եւ անխոնջ ջանքերուն: 62 տարիներ ապրած է Հոնկ Քոնկի մէջ եւ յաջողած է հսկայ հարստութիւն մը դիզել: Իրեն համար կ'ըսեն թէ Արեւելքի ամենահարուստ մարդոցմէն մէկն է: Վերջերս, անգլիական զինուորական իշխանութեանց հետ յարաբերութեան մէջ մտած էր, եւ գնած այդ իշխանութեանց սեփականութիւնը՝ քաղաքին առեւտրական մասին ճիշտ կեդրոնը գտնուող հողամասերը, 2 միլիոն անգլ. ոսկիի:

Անգլիական այս հեռաւոր գաղութին ամենազգի բնակիչներէն սիրուած անձնաւորութիւն մը եղած էր Սըր Չաթըրեանը, որուն «Հոնկ Քոնկի Հայր»ը մակդիրը տուած են: Զանազանց առատաձեռն եղած է, ահագին գումարներ նուիրելով զանազան մարդասիրական եւ բարեգործական հաստատութիւններու եւ ձեռնարկներու: Իր ամենամեծ նուիրատուութիւններէն իբր օրինակ կը տրուի, իր ըրած մեծ օգնութիւնները Հոնկ Քոնկի համալսարանին, Մայր Եկեղեցիին, Նաւազներու Տան, Ս. Անդրէաս եկեղեցիին (զոր ամբողջովին իր ծախքովը կառուցանել տուած է եւ մատակարարութեան բոլոր ծախքերն ալ միշտ ինքը հոգացած է), ինչպէս նաեւ Կալկաթայի Լա Մարթինիէր գոլէճին եւայլն.:

Չէ եղած կարեւոր առեւտրական կամ ճարտարարուեստական ձեռնարկ մը, որուն մասնակցած չըլլայ: 16 հանրային ընկերութիւններու նախագահ եղած է, եւ տեւական անդամ Հոնկ Քոնկի գործադիր մարմինին: 1881-1906 անդամակցած է գաղութին օրէնսդիր ժողովին:

Անգլիոյ Վիքթորիա թագուհին, կայսրութեան մատուցած ծառայութեանցը փոխարէն Պ. Չաթըրեանին նուիրած է C. M. G. պատուանշանը, իսկ Եդուարդ թագաւորը, 1902ին, իր գահակալութեանը առթիւ Սըր փօլ (ասպետութեան) աստիճանը պարգեւած է այս հայազգի վաճառականին, որ այսպէսով սոյն տիտղոսին արժանացող առաջին Հայը կը հանդիսանայ: Ֆրանսական կառավարութիւնն ալ իր կարգին պատուոյ լէգէոնին արժանացուցած է: Չաթըրեանը անգլիացի ժողովուրդին, մանաւանդ աշխարհակալ պետական մարդոց համակրանքն ու յարգանքը գրաւած էր: Բայց անոնցմէ քիչեր գիտեն թէ Սըր Չաթըրը ծագումով Հայ է: Լոնտոնի Պըրլինկթըն Հաուզի մէջ ցուցադրուած այս տարուայ նկարներուն մէջ կը գտնուի նաեւ Արքայական Ակադեմիոյ անդամներէն նշանաւոր անգլիացի նկարիչ Ճօրճ Հէնրիի կողմէ գծուած Պ. Չաթըրեանի մէկ մեծ պատկերը:

Ան նշանաւոր է նաեւ իբր հնութիւններու (անթիքաներու) քաջածանօթ մէկը, եւ ունի կարեւոր հաւաքածոներ հազուագիւտ նկարներու, հին յախճապակիի եւ գրքերու: Իր բնակարանին Մարպլ Հօլի մէջ ունի կ'ըսեն, հին յախճապակիներու հաւաքածոյ մը, որ աշխարհի ամէնէն թանկագին մէկ ժողովածուն է:

«Թայմզ» գրեթէ սիւնակ մը նուիրած է, թուելով հանգուցեալին կարողութիւնները եւ գովելով մատուցած ծառայութիւնները Բրիտանական հայրենիքին: Միեւնոյն թերթը երկարօրէն կը նկարագրէ նաեւ հանգուցեալին յաջողութիւնները «սփոր»ի, մանաւանդ ձիարշաւի մէջ:

Առայժմ չենք գիտեր թէ հանգուցեալը հայ ազգին ի նպաստ որ եւ է գումար կտակա՞ծ է թէ ոչ: Ազգային պաշտօնական մարմիններուն պարտքն է հետաքրքրուիլ եւ հասկնալ թէ ժողովուրդը որ եւ է չափով մը պիտի օգտուի՞ իր հեռաւոր մէկ զաւկին, օտար երկրի մը մէջ ձեռք բերած յաջողութեանց արդիւնքէն:

ՌՍԱՆՈՂ

Լոնտոն

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ Աշխատաւորական եւ Ազատական երեսփոխանները, մանաւանդ Լօյտ Ճօրճ խստիւ քննադատեցին Պ. Պօլտուինը, գործադուլի խնդրին մէջ կառավարութեան բռնած դիրքին համար: Պատասխանելով Մաքտօնալտի մէկ հարցումին, վարչապետը յայտարարեց թէ հանքագործներն ու հանքատէրերը ընդունած չըլլալով երեք միլիոն ստերլինի առաջարկը, կառավարութիւնը ինքզինքը բոլորովին ազատ կը զգայ այս խնդրին մասին ուզած միջոցները ձեռք առնելու: Մաքտօնալտ յայտնեց թէ կառավարութիւնը լուրջ քայլեր չէ առած կարգադրելու համար գործադուլը եւ թէ անհրաժեշտ է կառավարական նպաստ յատկացնել: Պօլտուին պատասխանեց թէ կառավարութիւնը իր կարողութեան սահմաններուն մէջ ամէն բան ըրած է, սակայն երկուստեք անտեղիտալի դժուարութեանց հանդիպած է: Եթէ կացութիւնը չբարւոքի, կառավարութիւնը կտրուկ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ:

ՓՈՔՐՈԳԻ ԱՐԱՐՔ ՄԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 2 Յունիս

Իրրեւ հետեւանք քանի մը ողորմելի անձերու մեքենայութեանց, խայտառակութեան յանցգաւ փորձ ուղարկուեցաւ իր երկու պատգամաւորներու ընտրութեան գործը, որ արդէն իր վերջնական ձեւը ստացած էր անցեալ Շաբաթ օր:

Երեսփ. Ժողովը իբրեւ վերջին մարմին, հրաւէր ստացած էր կաթող. պատրիարքէն՝ Եւրոպայի հայութեան համար պատրաստած Սահմանադրութեան նախագիծը եւ նշանակելու իր երկու ներկայացուցիչները, Յունիս 20ի ժողովին:

Մայիս 22ին ժողովի կը հրաւիրուին բոլոր երեսփոխանները, 24 հոգի, որոնցմէ երկուքը արդէն հրաժարած: 12 հոգի միայն ներկայ կ'ըլլան: Ժողովին օրինական մեծամասնութիւնն է ընդհանուր թիւին կէսէն մէկ աւելի, սակայն երկար խօսակցութիւններէ ետք, այդ 12 երեսփոխանները նկատի ունենալով որ՝ Ա.— Ժողովին օրը տօնական օր է, Բ.— Պատգամաւորներու ընտրութիւնը պէտք է կատարուի Մայիս 30էն առաջ, Գ.— Որ կարելիութիւն չկայ երկրորդ ընդհ. ժողով մը եւս գումարելու այդքան կարճ ժամանակուան մէջ, իրենց պատասխանատուութեան տակ կ'որոշեն այդ նիստը համարել օրինական, եւ իրենց որոշումը կը հաղորդեն 13րդ երեսփոխանի մը հաւանութեան: Այս պատասխանատու որոշումէն ետք, ժողովը կը քուէարկէ կարգ մը խնդիրներ, կը քննէ Սահմանադրութեան նախագիծը, կը սահմանէ պատգամաւորներու ծախքը, եւ կ'ընտրէ միաձայնութեամբ իր երկու պատգամաւորները, Պ. Պ. Զ. Մամուլեան եւ Ֆ. Միսաքեան:

Ժողովին իրիկունը Փարիզէն կը հասնի Պ. Բարսեղ Կիւլպէնկեան. եւ նոյն գիշերը տեղեկանալով արդիւնքին, երբ կ'իմանայ թէ, ինքը չէ ընտրուած երկու պատգամաւորներուն մէկը, բողոքագիր մը կը ներկայացնէ նախագահին, ըսելով թէ նիստը եւ ընտրութիւնը օրինական չեն:

Շաբաթ կէս գիշերէն մինչեւ յաջորդ ուրբաթ իրիկուն (Մայիս 28) Իզմիրցի փաստաբանը իր թեւին տակ առնելով սմսեղուկ գործակից մը, գրասենեակէ գրասենեակ կը վազէ եւ միտքերը պղտորելով կը յաջողի վաւերացնել Զ. Մամուլեանի ընտրութիւնը, իսկ Պ. Ֆ. Միսաքեանի տեղ նշանակել տալ բոլորովին անտեղեակ մարդ մը, Պ. Ա. Ռունձեան:

Չեմ ուզեր մերկացնել այս փոքրոգի խաղին իրական պատճառները եւ օրինական խայտառակութիւնները: Իր երեսփոխաններ ներկայ էին երկու ժողովներուն ալ. ի՞նչ պատահեցաւ որ առաջին ժողովին իրենց քուէները տուին Ֆ. Միսաքեանի, իսկ երկրորդ ժողովին տարրական ազնուութիւնը չունեցան մնալու իրենց քուէներուն վրայ:

Պ. Ա. Ռունձեան քանիցս յայտարարած էր թէ ինք բնաւ թեկնածութիւնը չպիտի դնէ, եւ պիտի չընդունի, եթէ նոյնիսկ ընտրուի, քանի որ ոչ գաղութին մասին տեղեկութիւն ունի, ոչ ալ խօսելու կարողութիւն: Ի՞նչպէս վերջին վայրկեանին փոխեց իր միտքը:

Պ. Ֆ. Միսաքեանի ամբողջ մեղքը այն է որ.. Դաշնակցական է: Բոլորն ալ կը խոստովանին իր եռանդն ու մաքրութիւնը, բայց չեն հանդուրժեր այս հանգամանքին:

Վերջին պահուն կ'իմանամ թէ արդէն իսկ հրաժարած է երեսփոխանական ժողովէն, չուզելով գործակցիլ երկերես մարդոց հետ.

ՅԱԿՈԲ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ՅԱՅԱՍՈՒՆՔՈՒՑ ՏԱՀՃԱՌՈՂՈՒՆ

ՅԱՅԱՍՈՒՆՔՈՒՑ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ՎԱՂՎԱՂԱԿ ԱՄՍԱԳԻՐ

Գին՝ ԲՈՒԺ ԼՈՒՄԱՅԻՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՀՈՒՆ ՀԱՅՐԸ

Ա

Ա՛ր ի՞նչ ըսեմ, ո՛վ սիրելի ընթերցող, ո՛վ սիրելի ընթերցողուհի, ո՛վ սիրելի ընթերցողներ եւ ընթերցողուհիներ

կարգ մը աննպաստ տեղեկագիրներ։ Ներկայիս 30000 խնդրագիր կայ ֆրանսահպատակութիւնը ընդունելու համար։ Պաշտօնեաները չեն հասնիր գործերուն. խորհրդարանը նոր վարկ յատկացուց պաշտօնէութեան թիւը աւելցնելու համար։ Այս առթիւ քննիչ մարմին մը կարգուած էր, այս պաշտօնատան գործերը ուսումնասիրելու համար և այս քննութեան հետեւանքով է որ երեւան հանուեցաւ կեղծարարութիւնը։ Ջերբակալուածները հինգ հոգի են։ Ուրիշ մեղսակիցներէ ալ կասկած կայ։

Ցրահասի պարտքը

Ուաշինկթընի ներկայացուցչական ժողովը 111ի դէմ 236 ձայնով վաւերացուց Ֆրանս. պարտքին մասին վերջերս կնքուած համաձայնագիրը։ Հակառակորդները խիստ քննադատութիւններ ըրին Ֆրանսայի հասցէին։ Մօտ օրէն խնդիրը պիտի հանուի ծերակոյտին առջև, սակայն յոյս չկայ որ այնտեղ վաւերացումը այսքան դիւրին ըլլայ։

Եղապետութիւն Փորտուկալի մէջ

Փորթուկալի հանրապետութեան նախագահը ստիպուեցաւ հրաժարիլ եւ իշխանութիւնը ամբողջովին անցաւ զինուորականներու ձեռքը։ Կազմուեցաւ առժամեայ կառավարութիւն մը, երեք հոգիէ։

Խզում Լոյտ Ճօրճի եւ Ամուիրի միջեւ

Անգլիական մեծ գործադուլը պատճառ եղաւ որ ազատական կուսակցութեան մէջ քայքայումը աւելի եւս շեշտուի։ Լոյտ Ճօրճ, որ ժամանակէ մը ի վեր ձախակողմեան հակումներ ցոյց կուտար, վերջին անգամ մերժած էր մասնակցիլ ազատական կուսակցութեան մասնաւոր մէկ ժողովին, ուր որոշումներ պիտի տրուէին կառավարութեան աջակցելու համար։ Այս մերժումը պատճառ դարձաւ, որ Լոյտ Ճօրճ վտարուի ազատական կուսակցութենէն։ Լօրտ Ասքուիթ պաշտօնական նամակի մը մէջ կը յայտնէ թէ Լոյտ Ճօրճ իր բռնած դիրքով ինքզինքը կուսակցութենէն դուրս հանեց։

Սակայն Լոյտ Ճօրճ իր համախոհները ունի, մանաւանդ երեսփոխանական ժողովին մէջ եւ բացի «Ուէսթմինսթըր Կազէթ»էն, միւս բոլոր ազատական թերթերը կը պաշտպանեն զինքը։ Այլեւս տարակոյս չկայ որ Ազատական կուսակցութիւնը երկուքի պիտի բաժնուի, լորտ Կրէյ, Ճօն Սիմոն և Րընսիմէն պիտի հետեւին Ասքուիթի, իսկ մեծամասնութիւնը, մանաւանդ երիտասարդութիւնը պիտի հետեւի Լոյտ Ճօրճի, Այս վերջիններուն և աշխատաւորական կուսակցութեան միջև կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութիւն գոյացնել ընտրութեան առթիւ։

Ժանեապ Պոլսոյ մէջ

Պոլսէն առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ժանտախտի քանի մը դէպքեր պատահած են քաղաքին մէջ։

Հայ երիտասարդ մը եւ ընկերը խեղդուած

ՄԱՐԹԻԿ, (Սեպ. թղթկ.).— 30 Մայիս կիրակի օր կէսօրէ վերջ ժամը 1ին Ֆէրրիէր թաղի բնակիչները ականատես եղան տխուր արկածի մը։ Մեր հայրենակիցներէն Սարգիս Վարդապետեան անուն 20 տարու երիտասարդ մը կը լոգնար Ֆէրրիէրի ջրանցքին մէջ։ Պահ մը ջուրին տակ անյայտացաւ եւ բազմաթիւ ներկաները սկսան մտատանջուիլ։ Ֆելիքս Էսքավիս անուն յիսուն տարու ֆրանսացի նաւազ մը վայրկենապէս հանուելով ջուրին մէջ նետուեցաւ դժբախտ երիտասարդը փրկելու համար։ Անձնուէր նաւաստին քանիցս սուզեցաւ՝ հոս հոն փնտռելով վարդապետեանը, սակայն առանց արդիւնքի. խեղճը լինքն ալ չկրցաւ ջուրէն դուրս ելլել եւ քիչ ետք անյայտացաւ։

Դուրսէն օգնութեան փութացին պաշտօնական մարմինները, սակայն շատ ուշ էր։ Երբ ջուրին մէջէն գտնուեցան Վարդապետեան եւ Էսքավիզ, երկուքն ալ անշնչացած էին։ Հանդիսատեսները խորապէս յուզուեցան այս կրկնակ մահերէն, մանաւանդ ազատարար Ֆրանսացիին անձնուիրութիւնը բոլորի գովասանքին կ'արժանանար։

Պոլշեւիկեան դրախտը

Զորս անգլիացի երեսփոխաններ, որոնք Ռուսիա կատարուած քննական պտոյտէ մը վերադարձան, իրենց տեղեկագրին մէջ կ'ըսեն թէ Ռուսիոյ ներկայ վարչաձեւը ոչ թէ ընչազուրկներու դիկտատորութիւն է, այլ ընչազուրկներու վրայ պարտադրուած բացարձակապետութիւն։ Պոլշեւիկեան վարչաձեւը կանգնուն է՝ շնորհիւ զարշելի միջոցներու եւ հիմնուած է լրտեսութեան ու բռնութեան վրայ։ Յեղափոխական շարժումը դէպի բարեշրջում կ'երթայ։ Տեղեկագիրը խստիւ կը քննադատէ հանր. կրթութեան կազմակերպութիւնը Ռուսիոյ մէջ։

Զուտը վերադարձած

Յունիսը աւելի բախտաւոր չեղաւ քան Մայիսը։ Երկու օրէ ի վեր անտանելի օդ մը կ'ընէ. անձրեւ եւ ցուրտ ամէն կողմ, Փարիզի եւ շրջականերուն մէջ։ Գաւառներէն եկած տեղեկութիւններն ալ լաւ չեն։ Ռօնի նահանգին մէջ, մանաւանդ Պօժոլէի շրջանը՝ առատ կարկուտ տեղացած է, տեղ տեղ աղաւնիի հաւկիթի մեծութեամբ, եւ փճացուցած հունձքերը, մանաւանդ այգիները, որոնք անդարմանելի կորուստի ենթարկուած են։ Լուառի նահանգին մէջ անձրեւները ողողում առած բերած են։ Ջիւն եկած է Ֆօրէզի եւ Փիլալի լեռները։ կացութիւնը նոյնն է Լօրիանի, Սէն-Մալօի եւ ուրիշ շրջաններու մէջ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Լ'ԷՀԱՍՏԱՆի նոր նախագահ ընտրուեցաւ Տօքթ. Իգնատիոս Մօցիքի, փոխ-Էհէօր Էմպէրկի բազմաթուեստեան վարժարանին։

ՊՈԼՍՈՅ մէջ մեռած է «Ժամանակ» թերթի արտօնատէր Սարգիս Գօչունեան, սրտի հիւանդութենէ։

«ԵՒՎՈՒՅ»ի նորոգութեան համար Լինկիւրիի Ազգ. Մեծ ժողովը արեք միլիոն ոսկի յատկացուցած է։

ՄՈՒՍՈՒԼիի խնդրին առթիւ Թուրքիոյ եւ Մ'իջազգային միջեւ համաձայնագիրը պիտի կնքուի այսօր։ Իրագի պատուիրակները Լինկիւրի հասած են արդէն։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի ՆՊԱՍՏ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՖԱՆՖԱՌՒՒՆ

ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅ ԴԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐՆԵՐՈՒ

5 Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes, Mairie du VI. (Place St. Sulpice),

վեցերորդ թաղապետութեան շքեղ սրահներուն մէջ

Պարասէրներու խոր գնահատման արժանացած «ՀԱՅԶ ՖԻՄԻՆԻ»ը կը նուագէ մինչև առաւօտ, բոլորովին նոր եղանակներ։

ՄՈՒՏՔ՝ 8 ֆր. այր, 5 ֆր. կին

ՕՐ· ՄԱՐԻ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ԵՒ

ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՆՇԱՆՈՒԱԾ

Պօուրփէր Լիօն

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻի Հայ Լսար. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ կիրակի, 6 Յունիս, կէս օրէ առաջ ժամը 10ին սինէմային սրահը։

ԱԼՖՕՐՎԻԼԻի Հայ երիտասարդաց Միութիւնը կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիրները, Շաբաթ 5 Յունիս, իրիկուան ժամը 8.30ին գիւղին ֆրանս. վարժարանը, ներկայ գտնուելու Լարչութեան զեկոյցին։ Պիտի խօսին նոյնպէս Պ. Լեւոն Զորմիսեան եւ Շ. Նարդունի։

ԼԻՕՆԻ ՁԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ միութեան ընդհ. կազմ. ժողովը յառաջիկայ Շաբաթ 5 Յունիս ժամը 8ին Մարտունի ընթերցասրահին մէջ։ Կը հրաւիրուին շրջանի ներկայացուցիչները։ Rue Paul-Pert 26։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ նահանգի Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը վաղը՝ Շաբաթ, 5 Յունիս, գիշերուան ժամը 8ուկէսին ճաշարան Ֆլօրիալի վերնայարկը։ 61, Rue Monsieur le Prince. Métro Odéon *կամ* St. Michel.

ՏԱՐՕՆՑԻՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Տարօն-Տուրուբերանի Մարսէյլի Հայրենակցական միութեան վարչութեան առաջարկով եւ վերջին ընդհ. ժողովի վաւերացումով, որոշուեցաւ ֆրանսաբնակ բոլոր Տարօն Տուրուբերանի հայրենակցական միութիւններու պատգամաւորական ժողով դումարել Յունիս 13ին, խիստ կարեւոր օրակարգով։ Լիօն կամ Մէն Շամօն։

Կոչ կ'ընենք բոլորին որպէսզի իրենց պատգամաւորները ընտրեն մինչեւ որոշեալ օրը։ Միութիւն չկազմուած վայրերէն եւս կրնան իրենց պատգամաւորները դրկել։ (կնիք)

ԿՈՉ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԽՆԱՄՅԻՆԵՐՈՒՆ

Նկատելով որ ոեւէ քաղաքի մէջ օրինական մեծամասնութիւն չունինք, ուրոյն Հայրենակցական Միութիւն մը կազմելու, մինչ այդ, կը թելադրենք մեր հայրենակիցներուն միանալ Տարօն-Տուրուբերան Հայրենակցական Միութեան։

Պարսիլիաբնակ խնամացիներու կողմէ՝ *ՅՈՒՆԱՆ ՖԱՐՀԱՏԵԱՆ ԱՒԱԶԻԿ ԴԱՒԻԹԵԱՆ*

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Մերիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ՄԱՐՄԷՅԼ, Մ. Մ.— Մատեան վեցամսեան։

ՏԻՄԻՆ, Կ. Օ.— Մատեան 25 ֆրանք։ Գիրքը ղրկեցինք։

ՄԱՐՄԷՅԼ, ՍՏ. Մ.— Մատեան եռամսեան։ Նոր բաժանորդին Յունիս 1էն։

ՄԱՐՄԷՅԼ, ԳՈՐԾ.— Մատեան 500 ֆրանք։

ԹԱՒՐԻՋ, Կ. Պ.— Մատեան 100 ֆրանք Փարիզի ղրատուներէն։

ԼԱՆԷՅՅ, ԳՈՐԾ.— Մատեան 175 ֆրանք 90 սանթիմ։

ՄԱՐՄԷՅԼ, Ա. Ա.— Մատեան 20 ֆրանք։

ՄԱՐՄԷՅԼ, Լ. Պ.— Մատեան 40 ֆրանք։

ՄԱՐՄԷՅԼ, Ղ. Բ։— Գիրքը արդէն ղրկուած է «Յառաջ»ի ցրուիչին։ Բաժանորդին ղրկեցինք Յունիս 1էն։

ԼԱ ՍԻՅՃ, Յ. Պ.— Մատեան եռամսեան։

ՏԻՄԻՆ, Ա. Ն.— Մատեան 20 ֆրանք։

ՇԱՓՐ, Ա. Ճ.— Մատեան 40 ֆրանք։

ՄԵՐ ՔՈՎ ՆԱՄԱԿ ՈՒՆԻՆ

Ալպանիայէն՝ Ամասիացի Միհրան Գալայճեան, Ռոտոսթոցի Յակոբ Մալաքեան եւ Գր. Գոտոեան։

ՍՏԱՑԱՆՔ

«Կրնա՞նք հաշտուիլ Թուրքիոյ հետ», *Հեղինակ Զարեհ Անդրիկեան մաքուր տպագրութեամբ։*

Հովուական կոնդակ Եւրոպայի Հայոց. Գր. եպսկ. Պալաքեանի։

Շերլօք Հոլմս կարմիր գլխով մարդոց խմբակը։ *Հրատարակութիւն Ն. Ղազիկեան Գրատան, Մ. Ղեքսանդրիա։ Գին 1 եգիպ. դ.։*

Շերլօք Հոլմս Պրիւս Բարթինկթըն սուզանաւի գաղտնիքը։ *Հրատարակութիւն Ն. Ղազիկեան գրատան, Ալեքսանդրիա։ Գին 1 եգիպտ. դ.։*

կայսրը, Թատերգ. բիւզանդական դարերէն։ Գրեց Լեւոն Շանթ։ Գահիրէ, 1926։ Գին 10 եգիպտ. դահեկան։

Գարուն, մանկական մատենաշար Թիւ 1,

Ալարատ, ամսաթերթ ծնողքի ազարակատան հայորդիներու։ Հասցէ Armenian Boys, Farm Home. Georgetown, Canada.

Կանանչ Հարս, Հայկ Շիրոյեանց։ Տպագրութիւն «Հայրենիք, Պոսթըն, 1926, 91 էջ։ Գին 1 տոլար։

Փոքրիկ կարմիր Գլխանոցաւորը։ Պուքրէշ, 1926։

ԼՕՅՏ ՏԵՍԱԻ

"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա. Տարոնեանի, Ա. Խահակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւլն.։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպագր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5.50 ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Սեբաստացի Ալիքսան Տէրտէրեան կը փնտռէ եղբայրը Կարապետ Տէրտէրեանը, 28 տարեկան, որ երկու տարի առաջ Փարիզի մէջ տեսնուած է։ Տեղեկացնել Ալիքսան Տէրտէրեանի 551 Hudson St. New-York N. Y., U. S. A.

— Ասատուր Պալեան կը փնտռէ Սեբաստացի Նշան Անդրէասեանը, որ 1923ին Լիոն գացած է։ Տեղեկացնել Assadour Balian*ի*, Cité du Bois N. 27 Ngoiseau Segré. Main et Loire France.

ԱՅՑԵԼՈՒԿ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խմբակներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղին, սենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ *ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԵԱՆ*, 39, Rue Brancion, Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՆԱՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՍԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՆՆԵՐ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30_7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵՆՆԵՐ

Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆոն Provence 05-49

LA PATERNELLE-VIE

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԴՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հաստատուած փարիզ 1841ին (86րդ տարի)

կառավարութեան անմիջական հսկողութեան տակ

Ընդհանուր տեղեկութեանց համար դիմել, «Վ. ԲԱԹԻՆԿՆԻ» միակ հայ ներկայացուցչին՝

Ա. Կ. ԱՆՏՈՆԵԱՆի 1, Rue du Saule, Marseille

Որ այժմ կը ճամբորդէ եւ պիտի այցելէ հայաշատ կեդրոնները։

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ - ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԻՆԷՆ

Ձոխ մեծերք անգլիական եւ ֆրանսական ամէն եղանակի յարմար կերպասներու։

17, Rue Constance, Paris (18) Թելեֆոն՝ Marcadet 0-58

Մետրօ՝ Blanche

ՃԱՇԱՐԱՆ COSTAS

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՐՈՊԱԿԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՔԵՐՈՒ ՄԱՆԱՒԱԳԻՆ

Խնամեալ սպասարկութիւն

Ընդարձակ սրահներ

Մանաւանդ սենեակներ

54, Rue du Pont-Neuf,

BRUXELLES,

Tel. 118.44

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ)

Ֆրանսացի կարող մասնագիտներ ընկերակցութեամբ կը զբաղին ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՃԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԻՆ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ—10ից 1,30—8

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ Ա. ՏԻՎԱՆԵԱՆ

ԻՐԱՒԱԳԷՏ

13. Rue de l'Alma - Lyon

ԳՆՈՒԻՄ եւ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Անշարժ կալուածներու, վիլլաներու եւ առեւտրական տուներու։

Կազմութիւն քօմանտիթ եւ այլ ընկերութիւններու. դաւիաբեր գործեր։

Իրաւաբանական խորհուրդներ եւ ամէն կարգի դատերու հետապնդում։

ԴՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒ ՊԱԼԵՆՑ

Պատիւ ունի յայտարարել յարգ. հասարակութեան թէ գրատունը հաստատած է Թրիվ։

ՃՈՒՆ ՄԹԵՐՔ

ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ՓՐԱՆՍԵՐԷՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

Պ. Պ. հեղինակները եւ հրատարակիչները կրնան իրենց ներկայացուցիչը մերմօտ կեդրոնացնել իրաւաբանչիւր ամիս վաճառատեղերուն փոխարժէքը ստանալու պայմանաւ։

Գրատանս լիակատար գրացուցակը մամլոյ տակ է։

Հասցէ P. BALENTZ.

208 bis Rue Lafayette Paris

ՀԱՆԴԻՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,

67, Rue Monsieur-le-Prince (6)

Métro Odéon կամ St. Michel

Ընտանեկան մաքուր, համեղ եւ առատ կերակուրներ։

Թապլը տ'օթ 4 ֆրանք

Տասը տոմսակով 3.75 ֆր.

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզութեան, ֆրանկատի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ՍԱԿԱՐԱՆ

3 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.	152
Տոլար,	Dollar	31
Մարք (ոսկի)	Mark	7
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	16
Թրք. ոսկի	» or	12
Մէճիտիէ	Médjidié	23
Լէվա 100 հատ	Léva	14
Տրախմի »	Drachme	11
Լիր »	Lire	98
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	610
Ջուից. »	Frc. Suisse	13
Լէյ 100 հատ	Ley	15
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԾԹՈՒՂԹ

եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3400
»	II »	2310
»	III »	2150
Ռումելի երկթղ.	Lots turcs	132

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՐԴ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Յունաստան և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 6 ՅՈՒՆԻՍ 1926

6 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 133 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹ ՉԵՆ ՏԱՐ ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ, ՊԱՏՋԱՌ...

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՁԱՐԱՇՈՒՔ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

Կրկին եւ կրկին կը հաստատուի որ Լիոնի մէջ կը մերժեն ինքնութեան թուղթ յանձնել Հայերուն:

Երկի նոր նամակ մը առինք, ուր մեր թղթակիցը շեշտելով կացութեան լրջութիւնը, կ'աւելցնէ. «երբ հայրենակից մը ոստիկանութեան կը դիմէ անձնագրի համար, «Ձենք ուզեր լսել» կ'ըսեն եւ դուրս կը հանեն:

Բոլորովին նորութիւն է Մարսիլիոյ պարագան: Ոչ միայն հսկողութեան տակ է Բան Օտտօն, որուն պարպումը կը պահանջուի մէկ տարիէ ի վեր, այլ եւ նոյն դժուարութիւններուն կը հանդիպին մեր հայրենակիցները, ինքնութեան թուղթ ստանալու, կամ քաղաքին մէջ հաստատուելու համար:

Կատարուած պրպտումներէն կը հասկցուի որ ներքին նախարարութիւնը նոր հրահանգ մը տուած է գաւառական իշխանութեանց, և Ապահովութեան Տեսչութիւնը կը հետապնդէ խնդիրը: Ռուսերու մասին ալ մութ խօսքեր կան:

Պէտք չկայ սեւցնելու պատկերը: Բայց կը թուի թէ բաներ մը կը դառնան: Եւ ճիշտ ատոր համար, անհրաժեշտ է անմիջապէս գործի ձեռնարկել: Մեծ պատասխանատուութիւն մը կը ծանրանայ իրաւաստ մարմիններուն վրայ: Հ. Հ. Պատուիրակութիւն, Գաղթ. կեդր. Ցանձնաժողով եւլն. պարտաւոր են հետապնդել եւ հասկնալ ամբողջ խնդիրը, այլապէս վախ կայ որ նոր անակնկալի մը առջեւ գտնուինք: Մենք պարտք սեպեցինք ուշադրութիւն հրաւիրել առաջին լուրերուն վրայ, և կ'ուզէինք որ անտեղի ըլլար մեր կասկածը:

Եթէ ուզէինք մեկնութիւններ տալ, կարելի էր Լիոնի պարագան կապել Մայիս 2ի դէպքին հետ: Մէկէկ աւելի ազդարարութիւններ եղան այդ օրէն ի վեր, գանգատ պաշտօնական անձերու կողմէ: Տակաւին անցեալ օր, վալանսի ոստիկանապետը բարեկամաբար խորհուրդ կուտար, «Դասախօսութիւն, ժողով, ինչքան կ'ուզէք ըրէք, բայց կոիւ մի հանէք»: Երկրի մը մէջ պատահած որ եւ է դէպք՝ սերտ կապ ունի այդ երկրին ապահովութեան, հետեւաբար եւ իշխանութեան դիրքին հետ: Նոյնը և Յունաստանի մէջ, ուր զինուորական դիկտատորութիւն կը տիրէ: Բոլոր երկիրներն ալ հետզհետէ աւելի անհեղ կը դառնան օտարներու հանդէպ, մղուած՝ ազգայնական և ֆաշեական պատճառներէ: Որով օտարներուն շահը կը պահանջէ կարելի եղածին չափ քիչ աղմուկ հանել: Այս առթիւ շատ պերճախօս են Աշխատանքի Նախարարին յայտարարութիւնները՝ Երեսփ. ժողովին մէջ: Պատասխանելով Ռընոյի գործադուլին առթիւ եղած հարցապնդման, նախարարը չվարանեցաւ ըսել թէ՝ խորհուրդ տուած է գործարանին վարչութեան՝ ամէնէն առաջ օտար բանուորները հանել, քանի որ ապսպրանքները պակսած են: Արդէն իսկ, Ռընոյի վարչութիւնը խիստ մաքրագործման ձեռնարկած է շաբաթէ մը ի վեր, և առանց այլ եւ այլի կ'արձակէ բոլոր կասկածելի տարրերը: Մանաւորապէս հետապնդման առարկայ են անոնք որ Սէնտիքաներու կ'անդամակցին: Երեւի գործարանին վարչութիւնը լիովին տեղեակ է իւրաքանչիւր բանուորի անձնական կեանքին եւ կապերուն. որովհետեւ արձակումները տեղի կ'ունենան առանց որ եւ է քննութեան:

Իսկ Մարսիլիոյ պարագան նորութիւն է, ինչպէս ըսինք: Բան Օտտօն պարպելու խնդիրը միայն առողջապահական չէ, այլ եւ ներքին - քաղաքական: Ֆրանսայի մէջ շատ ուժեղ հոսանք մը կայ ազգային համախմբումներու դէմ, քանի որ այդպիսի համախմբումները կը դժուարացնեն ձուլումը: Սակայն, այդպիսի համախմբումները կը դժուարացնեն ձուլումը: Սակայն, խնդիրը նորէն մութ կը մնայ: Առաջ համաձայն էին քաղաքին մէջ ցրուելու կայանին բնակիչները, մանաւանդ որ բոլորն ալ գործ ունէին եւ միայն յարմարութեան համար տեղաւորուած են այդ զօրանոցներուն մէջ: Իսկ հիմա նոր հարց մը կը ծագի, — այդ զօրանոցներուն մէջ: Իսկ հիմա նոր հարց մը կը ծագի, — պայման դրած են որ գաղթականները երթան ներքին գաւառները, այլապէս պիտի վտարուին: Կը թուի թէ թիւրիմացութիւն կամ սխալ տեղեկագրութիւն մը կայ ոստիկանական այս կարգադրութեան մէջ: Մեր շահը կը պահանջէ ժամ առաջ լուսաբանել գայն:

Երեք տարի է որ քիչ - շատ հաստատ գաղթականութիւն մը ունինք Ֆրանսայի մէջ. բայց կը սիրենք ծայրը - ծայրին ձգել ամէն բան: Աւելի հինէն մարմիններ կան, որոնք հարեւանցի կը նային այս կարգի խնդիրներու վրայ, եւ վտանգը ծագած ատեն միայն կը շարժին: Հաւատա՞նք թէ այս անգամ ալ նոյնը պիտի ըլլան, միանգամ ընդ միշտ պարզելու համար շարք մը թիւրիմացութիւններ:

Այս չարաշուք երեւոյթները ազդարարութիւններ են, այսօրուան եւ վաղուան համար :Թափառական ազմութիւնները ուղեցոյցի կը կարօտին, բայց մանաւանդ կենդանի գործ կը պահանջեն: Այս իրողութիւնը ճշմարիտ է ամէն տեղի համար ալ, եւ չարաչար պիտի զղջանք, եթէ շարունակենք յօրանջել ու հառաչել, կամ ծիծաղելի կանչեր արձակել:

Հասկցողին շատ բարեւ:

Շ.

ԱՋԷՆ ԵԻ ՉԱԽԷՆ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՍՈՒՏԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՄԻԱՆԸ

Դերասան Ա. Շահխաթունիէն ստացանք հետեւեալ նամակը եւ կը հրատարակենք իր լեզուով.—

... Խմբագիր,

«Յոյս ունիմ որ չէք մերժեր այս իմ երկտողս տպագրել ձեր յարգելի «Յառաջ» թերթի մէջ:

«Երեւան» թերթի թիւ 87ում կայ «Քէյն» պիէսի մասին մի յօդուած: Ես իմ 18 տարւայ բեմական գործունէութեան մէջ երբեք չեմ պատասխանել քննադատութեան: Սակայն որովհետեւ այս քննադատութիւնը բացի բեմական կողմից, կրում է եւ որոշ քաղաքական բնոյթ, ստիպուած եմ պատասխանել:

1.— Իմ ամբողջ կեանքիս մէջ ես ոչ մի վայրկեան կուսակցական չեմ եղել, չեմ, եւ ոչ մի կերպ չեմ լինի:

Ես դերասան եմ եւ իմ կուսակցութիւնը — արուեստն է, որը պատկանում է բոլորին, առանց ազգութեան, հաւատի, կուսակցականութեան:

Եթէ շատերը սխալմամբ կարծում են որ ես լինելով Երեւանի դինուորական հրամանատար, Դաշնակցական կառավարութեան ժամանակ, եղել եմ Դաշնակցական, չարաչար սխալւում են:

Ես նշանակուած եմ եղել այդ պաշտօնին երբ զոյութիւն չունէր ոչ մի կառավարութիւն, 3 Յունիս 1917 թ., Անդրկովկասի կոմիսարիատի կողմից, որին կարող է վկայել Պ. Մ. Բաբաջանեանը: Մնացել եմ այդ պաշտօնին, ինչպէս շատ անկուսակցական անձեր:

2.— Պ. Դաւթարեանի կազմակերպած «Քէյն» ներկայացումը, որի մէջ ես խաղացել եմ, յայտարարուած է եղել աւելի առաջ, քան մեր իմանալը որ Մայիս 28ի տօնը տեղափոխուած է եղել 29ին: Դա եղել է լոկ զուգադիպութիւն եւ ոչ «բօյկօտ»:

Ոչ ես եւ ոչ իմ ընկերները (որի մէջ հաւատացած եմ) մի րոպէ անդամ չենք մտածել որ եւ է քաղաքական հարցի մասին, այլ ինչպէս դերասաններ խաղացել ենք մեր յայտարարած պիէսը:

3.— Ես ներկայ եմ եղել 1918 Մայիս 26-28ի անցքերին, ուր տեսել եմ թէ ինչպէս հայ ժողովուրդը միահամուռ, թէ բանւոր ու պիւրոգրացի, թէ վաճառական, թէ ռամկավար ու դաշնակցական, թէ բոլշեվիկ ու սօց. յեղափոխական, կազմել են կուռղների շարքը եւ Սարտարապատ, Դարաքլիսէ եւ Աբարանում հերոսաբար յաղթել Թշնամուն ու փրկել հայրենիքը: Այդ օրերը ինձ համար շատ յիշատակելից են: Եւ այդ պատճառաւ ես կամեցել եմ երկու խօսք ասել այդ առթիւ Մայիս 29ին կազմակերպուած հանդէսին, ինչ որ իրենք կազմակերպողները մերժել են:

Վերջացնելով նամակս, ես մի անգամ եւս կրկնում եմ որ ես միայն ծառայում եմ իմ սիրած արուեստին եւ ոչ մի կուսակցական եւ քաղաքական հարցերով չեմ հետաքրքրուում: Ինձ համար գոյութիւն ունի իմ պաշտած ազգս եւ հայրենիքս, եւ նա աւելի լաւ գիտէ թէ որն է լաւ, որն է վատ: Թող ամբողջ աշխարհ լինի դէմոկրատ,.. ինչ ուզում է. կայ միայն մի արիստոկրատ— այդ է — գեղարուեստը:

Յարգանօք՝ Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻ

Պատճէնը Յունիս 3ին ուղարկուած է «Երեւան» թերթին:

ՅԱՒԱՋ.— Դժբախտաբար շատ ուշ արձագացաւ Պ. Շահխաթունի, իր իսկ պատիւը փրկելու համար:

Այս լուսաբանութիւններու կարդին, պարտաւոր էր խօսիլ նաեւ սա նշանաւոր «սպառնագիր»ի մասին, զոր աչք ձախ ցոյց տուեր է, ամէնուն առջեւ խոստովանելով հանդերձ անոր չինծու հանգամանքը եւ մանաւանդ աղբիւրը:

"ՆԱԽ ՕՏԱՐ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ՀԱՆԵՑ�էՔ,,

Երեսփ. ժողովի Դշ. օրուան նիստին մէջ, համաձնաւոր երեսփոխան Լափօրթ հարցապնդում ուղղեց Աշխատանքի նախարարութեան եւ բացատրութիւն պահանջեց թէ ինչո՞ւ վերջին գործադուլէն ետք 2000 բանուորներ Ռընօի գործարանը ետ չեն առնուած եւ թէ նախարարութիւնը ինչ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, այդ բանուորներու իրաւունքը պաշտպանելու համար: Նախարար Պ. Տիւրաֆուր պատասխանեց.— «Պ. Ռընօի հետ տեսնուելով խոստում առի, որ ոչ մէկ ֆրանսացի բանուոր պիտի արձակուի՝ Արհեստակցական Միութեանց կամ քաղաքական կուսակցութեան մը պատկանելուն համար: Գործարանատէրը յայտնեց թէ ապսպրանքներու պակասն է որ կը ստիպէ զինք պակասեցնել գործաւորներու թիւը: Ատոր վրայ կառավարութիւնը պահանջեց որ նախ օտար բանուորները գործէ հանուին (ծափեր): Այս մասին հաւաստիք ստանալէ վերջ, մեծ թիւով ֆրանսացի բանուորներ կրկին գործադրան առնուեցան:»

«Նոր Ադամ» գիւղը Իտալիոյ մէջ

Իտալերէն Թերթերու մէջ կը կարդանք.—

Մայիս 30ին կիրակի օր, առտուան ժամը 11ին Հռոմի սէնթ Ծերակուտական Լուիճի Լուճաթթիի ներկայութեան պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ Պարիի «Նոր Ադամ» հակական գիւղին: Ներկայ էին տեղական իշխանութեան ներկայացուցիչներ եւ հայկ. դատին բազմաթիւ բարեկամները և Պարիի հայ գաղութը՝ առաջնորդութեամբ բանաստեղծ Հրանտ Նազարեանցի:

Վերջին պահուն այս մասին Հռոմէն ստացանք թղթակցութիւն մը, զոր պիտի հրատարակենք մեր յաջորդ թիւով:

Ֆրանքի նոր անկումը

Ֆրանքը յանկարծ իյնալ սկսաւ երէկ: Դահլիճը բացառիկ եւ աւելի խիստ միջոցներ կը խորհի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽԱՌՆԱԿԻՉՆԵՐՈՒՆ ԱՋԲԸ ԼՈ՛ՅՍ

Լիոնի մեր թղթակիցը կը գրէ.—

Ինչպէս անցած շաբաթ ալ հաղորդած էի, Լիոնի ֆրանս. իշխանութիւնները կը շարունակեն ինքնութեան թուղթ չտալ Հայերուն:

Դատական գործի մասին նորութիւն չկայ:

Մարսիլիոյ կայաններ հսկողութեան տակ

Մարսիլիոյ Բան Օտտօյի տնօրէն Պ. Թագուր Յակիկեան, որ Փարիզ եկած է, կը հաղորդէ մեզ թէ ընդհ. ապահովութեան տնօրէնութեան հրամանով կայանին պարպումը դադրեցուած է եւ ոչ ոքի թոյլ չեն տար հեռանալ, նոյնիսկ անոնց որոնք հոդ գնած կամ քաղաքին մէջ տուն վարձած են: Կայանի 1400 բնակիչներուն կը պարտադրուի Ֆրանսայի ներքին գաւառները երթալ. անասատողները երկրէն պիտի վտարուին:

ԹՈՒՐՔԻԱ. ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ.

Գրեցինք թէ Զիչերին և Սթալին մօտ օրէն Հռոմ երթալով պիտի միջամտեն Մուսօլինիի մօտ որպէսզի Թուրքիոյ դէմ սպառնական քաղաքականութեան չհետեւի, ու եթէ կարելի ըլլայ, ապահովութեան դաշինք մը կնքուի Ռուսիոյ, Իտալիոյ և Թուրքիոյ միջև: Ա.յս առթիւ «Տէյլի Թելէկրաֆ»ի դիւանագիտական թղթակիցը վերջերս ինկիւրի այցելող դիւանագէտ մը քաղելով հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.—

Մուսթաֆա Քէմալ դեռ շատ գօրաւոր է և ընդդիմադիր խմբակները բոլորովին ճնշուած են: Սակայն Քէմալի քաղաքականութիւնը դժուար թէ երկար ապրի, և ընդհանուր սպասյակոյտը, որուն վրայ ինք կը յենու և որ իր վրայ կը յենու, ապագային կը նայի մեծ մտահոգութեամբ, քանի որ չկայ անոր հաւասար հմայք և հեղինակութիւն ունեցող յաջորդ մը: Երկրին իրական տէրն է ընդհ. սպայակոյտը, քանի որ անոր մարդիկն ու գործակալներն են որ կը գրաւեն քաղաքային և զինուորական վարչութեան բոլոր գլխաւոր դիրքերը: Անոր, ինչպէս նաև կառավարութեան միակ հոգը դրամի պակասն է և միաժամանակ թէ՛ կ'ուզեն թէ կը վախնան արտաքին փոխառութեան դիմելու: Դրամի չգոյութեան պատճառաւ է որ ստիպուեցան ցըրուել 60,000 պահեստի զինուորները, որոնք վերջերս շարժման մէջ դրուած էին, իտալական վտանգին առթիւ: Նոյն պատճառաւ ստիպուեցան ջնջել ռազմանիւթի համար Եւրոպա կատարուած շատ մը ապսպրանքներ. միայն գերման գործարաններն են որ երկար պայժանաժամով վարկ կը բանան: Արդէն միայն Գերմաններն են որ անժողովրդականութիւն չեն վայելեր Թուրքիոյ մէջ: Թուրքերը կ'արհամարհեն Յոյները, վատահութիւն չունին Ֆրանսացիներուն վրայ, Իտալացիներէն կը վախնան և կ'ատեն զանոնք: Միայն Խորհրդային Ռուսիոյ հիւպատոսներն են Քէմալի մօտիկ ընկերները և որուն վրայ որոշ ազդեցութիւն ունին: Բայց Թուրք ընդհ. սպայակոյտին գլխաւոր խորհրդականն է յայտնի գերման նախկին սպայ մը, հիմա ճարտարագէտի դիմակաւոր, որ վերջին պատերազմին Ֆալքէնհայնի և Մաքէնզրնի սպայակոյտին մէջ ծառայած է:

Հակառակ Իտալիոյ և Յունաստանի հաւաստումներուն, էնկիւրի համոզուած է թէ գաղտնի իտալեհելլէն դաշինք մը կայ Թուրքիոյ դէմ և Թուրք սպայակոյտը զինուորական յատակագծեր կը պատրաստէ այդ պատահականութեան դէմ:

Թուրքերը կ'ընդունին որ իտալական նաւատորմը շատ զօրաւոր ըլլալուն, կարելի չէ դիւրաւ դիմադրել Անատոլուի ներքը ցամաք ելլելիք ուժերու, որով կը ծրագրեն իտալական բանակը երկրին ներսերը քաշել և 1922ին Կոստանդնիի բանակին եղածին պէս, ծուղակի մէջ ձգել զայն: Թուրքերը մեծ ապսպրանքներ ըրած են Գերմանիոյ՝ օդային տորմիղը զօրացնելու համար:

Իտալիա կը հերթէ

Կէս պաշտօնական գեկոյց մը կը յայտնէ թէ Իտալիոյ և Ռուսիոյ միջև յարաբերութիւնները շատ բնականոն վիճակի մէջ ըլլալով, ուուս ներկայացուցիչներու Իտալիա ճամբորդութիւնը որ և է տարօրինակ բան չի պարունակեր իր մէջ: Կարելի չէ նաև Թուրքիոյ և Իտալիոյ միջև միջնորդի պաշտօն մը վերագրել Ռուսիոյ, նախ անոր համար որ Իտալիա բնաւ մտադիր չէ նոր քաղաքականութեան մը հետեւիլ Թուրքիոյ հանդէպ, երկրորդ որ Իտալիա երբեք ուրիշ պետութիւններու չի վստահիր իր դիւանագիտական շահերը ներկայացնելու պաշտօնը: Զեկոյցը կասկած կը յայտնէ թէ այս կարգի լուրեր հրապարակ հանողներու նպատակն է Միջերկրականի պետութիւններուն անվստահութիւնը գրգռել Իտալիոյ քաղաքականութեան հանդէպ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳԱՂԱՓԱՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹԱՀՈՂՎԱԾՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹԸ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Գաղութահայ մամուլի ներկայացուցիչների հանդիպումը Գաղափարի խմբագրության մեջ

Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ա. Ե. Պողոսյան, Հայկական հարցեր, 1076 էջ, գին 3 ռուբլի։ Տպագրված է Թիֆլիսում։

Ա. Ե. Պողոսյանի հատորը, որ ընդգրկում է հայկական հարցի պատմության ամենաբուռն շրջանը՝ 1876-1914 թվականները, ամենից առաջ հետաքրքրական է իր հարուստ նյութերով։ Հեղինակը ոչ միայն ամենայն ճշտությամբ ներկայացնում է հայկական հարցի ընթացքը, այլև ամենայն մանրամասնությամբ ներկայացնում է այդ հարցի շուրջ տեղի ունեցած դիվանագիտական բանակցությունները, ինչպես նաև հայ ազգային գործիչների գործունեությունը։ Հատորի մեջ մտնող նյութերի մեծ մասը հեղինակը քաղել է ռուսական պաշտոնական աղբյուրներից, որոնք մինչև այժմ հայ հասարակությանը անհայտ էին։ Հատորի մեջ մտնող նյութերի մեծ մասը հեղինակը քաղել է ռուսական պաշտոնական աղբյուրներից, որոնք մինչև այժմ հայ հասարակությանը անհայտ էին։

Սուրիոյ Հայերը կը գաղթեն

Պէյրութէն կը գրեն թէ արտագաղթի նոր շարժում մը սկսած է ամբողջ Սուրիոյ մէջ, պատճառը քաղաքականէ աւելի անտեսական է։ Մօտաւորապէս տասը ամիսէ ի վեր տիրող խառնաշփոթ վիճակը քայքայած է երկրին տնտեսական կեանքը։ Արտագաղթի հոսանքը միայն Հայերուն յատուկ չէ, տեղացիներն ալ կը գաղթեն դէպի Ֆրանսա եւ Հարաւային Ամերիկա։ Վերջին երկու տարուան ընթացքին տասնեակ հազարաւոր Հայեր մեկնած են Սուրիայէն։

Պէյրութի մէջ հրատարակուած պաշտօնական յայտարարութեան մը համաձայն թրքական հպատակութիւնը նախընտրողները պարտաւոր են որոշ պայմանաժամի մը մէջ հեռանալ Սուրիայէն։ Այսպիսիները նեղ վիճակի մատնուած են, ծախու հանած են իրենց կալուածները, բայց առնող չկայ։

Լօքարնոյի դաշինքը վաւերացուած

Ծերակոյտը Ուրբաթ օր չախչախիչ մեծամասնութեամբ վաւերացուց Լօքարնոյի դաշինքը (6ի դէմ 272)։ Վարչապետ Պոհան վերջին կոչ մը ուղղեց ժողովին, յորդորելով թէ Ֆրանսա ոչինչ կը կորնցնէ Լօքարնոյի դաշնագիրներով և ընդհակառակն երաշխաւորութիւններ կը ստանայ Անգլիայէն և Իտալիայէն։ «Այդ համաձայնութիւնները չեն արդարացներ ոչ ծայրայեղ խանդավառութիւն մը, ոչ ալ ծայրայեղ յոռետեսութիւն մը։ Լօքարնոն չի զրկեր մեզ գործողութեան որ եւ է միջոցէ։ Համաձայն եմ որ ժողովուրդ մը ամէն բանէ առաջ ապահովէ ինքզինքը վտանգին դէմ և չվտանգէ իր ինքնապաշտպանութեան որ եւ է մէկ միջոցով»։

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱՀՈՐՄԱՆԽՆԴԻՐԸ

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը կը գումարուի վաղը երկուշաբթի ժընեւի մէջ։ Այս առթիւ նկատողութեան պիտի առնէ հայ գաղթականներու փոխադրութեան յանձնախումբին (Նանսէնեան) տեղեկագիրը, որ կը բովանդակէ անոր եղրակացութիւնները այս գործին մասին կատարուած արհեստագիտական եւ ելմտական քննութեանց։

Բարեգործական միութեան կողմէ Պ. Լ. Բաշալեան, այս իրիկուն ժընեւ կը մեկնի՝ հետեւելու համար այս գործին, ինչպէս Թուրքիոյ Հայոց «լքեալ» գոյքերու հարցով։ Իրեն կ'ընկերանայ միջազգային ծանօթ իրաւագէտ Պ. Ա. Մանտելշթամ։

Մուսուլի վէճը կարգադրուած

Մուսուլի վէճը վերջնապէս կարգադրուեցաւ։ Ընկիւրիի մէջ համաձայնագիրը կնքուեցաւ առջի օր։ Թուրքիոյ կողմէ ստորագրեց Թեվֆիք Րիւշտի պէյ, Անգլիոյ եւ Իրաքի կողմէ դեսպան Սըր Լինտսէյ, Նուրի փաշա, եւ Պ. Թրաք։ Վերջին երկուքը օր մը առաջ օդանաւով հասած էին Պաղտատէն։ Դաշնագրին պատճէնը դեռ ծանօթ չէ, սակայն Թուրք թերթերը երկարօրէն կը զբաղին այս խնդրով եւ խորհրդածութիւններ կը հրատարակեն։ Բոլորն ալ կանգ կ'առնեն այն կէտին վրայ թէ այս դաշնագիրը Թուրքիան զոհացնող որ եւ է կէտ չի պարունակեր։ Մուսուլ վերջնականապէս կորսուած է Թուրքիոյ համար։ Սակայն կը խոստովանին թէ անհնարին էր այդ քաղաքին համար արկածախնդրական եւ արիւնալի պատերազմի մը մէջ նետուիլ։ «Վագրը» կը գրէ.— Մուսուլէն հրաժարեցանք անոր համար որ չէինք ուզեր Անգլիոյ դէմ կռուիլ. կարեւոր էր մանաւանդ ապահովել հարաւային սահմանները։ Այս պայմանը ձեռք բերած ըլլալով, այնքան առեն որ Անգլիա յարգէ ապահովութեան դաշինքը, Թուրքերը այլեւս չպիտի խօսին Մուսուլի մասին։

Այս համաձայնութենէն վերջ Թուրք մամուլը կը կարծէ թէ, Թուրքիոյ քաղաքական եւ տնտեսական կացութիւնը լրջօրէն պիտի զօրանայ։

«Շիքակօ Թրիպիւն» կ'ըսէ թէ Թուրքերը ընդունեցին Անգլիոյ բոլոր պահանջները սահմանագրութեան ճշդման մասին։ Փոխարէն խոստում ստացան թէ ապագային շահագործուելիք քարիւղի հանքերէն 100ին 11 շահաբաժին պիտի ունենան։ Իտալիա մօտէն հետեւեցաւ բանակցութիւններուն, որովհետեւ Մուսոլինի կը վախնար թէ Անգլիա այդ դաշնագրով պիտի երաշխաւորէ Թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը, ինչ որ պիտի խանգարէ Աւտալիան գաղթավայրի վերածելու իր ծրագիրը։

Անաստոլուի երկաթուղին

Անաստոլուի երկաթուղիի ներկայացուցիչ Պ. Կիւնթէր ուրիշ երեք պատուիրակներու հետ Լինկիւրի գնաց, երկաթուղին կառավարութեան ծախելու մասին բանակցութիւնները վերսկսելու համար։ Ցոյս կայ որ կարելի պիտի ըլլայ վերջնական կարգադրութեան մը յանգիլ։

Գործադուլը կը շարունակուի

Անգլիոյ հանքատէրերը նամակ մը ուղղելով հանքագործներու Դաշնակցութեան նախագահին, առաջարկեցին վերսկսիլ բանակցութիւնները՝ գործադուլին վերջ տալու համար։ «Տէյլի Հէրըլտ» կը շարունակէ սրտառուչ կոչեր ուղղել ժողովուրդին՝ որպէսզի օգնեն բանթողներու կիներուն եւ զաւակներուն։ Կ'ըսէ թէ շաբաթական կէս միլիոն սղերլին պէտք է ասոնց համար։ Կացութիւնը երթալով կը ծանրանայ, մանաւանդ որ շաբաթը 400 նորածիններ կ'աւելնան հանքագործներու ընտանիքներուն վրայ։

Եգիպտական տագնապը

Զաղլուլ փաշա հրաժարեցաւ նոր դահլիճը կազմելու ծրագրէն եւ վարչապետութեան պիտի կոչուի Ալի փաշա, որ իր ընկերները պիտի ընտրէ մարզպանին հետ տեսակցելէ վերջ։ Լոնտոնի մեծ թերթերը դիտել կուտան թէ Զաղլուլ փաշա այս դիմումը ըրաւ, մարզպանին կորովի կեցուածքին հետեւանքով, մանաւանդ որ անգլիական նաւատորմը անմիջապէս ճամբայ ելաւ դէպի Աղեքսանդրիա եւ Փորթ-Սայիտ։ Անգլիոյ մէջ բոլոր կուսակցութիւններն ալ հակառակ են որ Սուտան եգիպտոսի տրուի եւ անգլ. զինուորները քաշուին Նեղոսի հովիտէն։ Չի կարծուիր որ եգիպտոսի ազգայնականները ա'յնքան առաջ երթան, որ կարենան ներքին յեղափոխութիւն յարուցանել։ Զաղլուլ փաշայի քաշուելով անմիջական զժուարութիւնը անհետացած է։ Բանակցութիւնները կը շարունակուին։

ՉՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ
"ՍԹԱՆՊՈՒԼ,, ՕՂԻՆ ՀԱՍԱԻ
ԱՐԵՒԵԼ. ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ
ԱՄԷՆԷն ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ
ՆՈՐ ՀԱՅ ՆՊԱՒԱՎԱՃԱՒԱՏՈՒՆԸ
ԳԷՈՐԳ ՄԱՐԹԱԵԱՆ — ՅՈՎՍԷՓ ԱԶԻԶԵԱՆ
52 - 54, Rue Piat, PARIS 20e
Մէթրօ՝ ՊԷԼՎԻԼ Tél. ROQUETTE: 92-56
Փարիզի ապսպրանքները յաճախորդին տունը կը յանձնուին։
Ապսպրանքները կ'ընդունուին թէլէֆոնով և նամակով։
Արուարձանները քօլի փոսթալով կը ղրկուի։
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ Գաւառները եւ արտասահման ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

ՕՂԻՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱՋՔԸ ԼՈ՛ՅՍ
վերջապէս եկաւ «ՍԹԱՄՊՈՒԼ» օղին
Զուտ խաղողէ պատրաստուած Փարիզ կը ծախուի պզոյ շիշերով
ՊԷԼՎԻԼԻ ԾԱՆՕԹ ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ
28, rue Lesage, Paris XXe. 18bisRue, Jouge Rouve
Métro Belleville. Tramway 5. 26
Նաեւ կը գտնուի միշտ լաւագոյն արեւելեան նպարեղէններ, անուշեղէններ եւ պիտոյքներ։

ԳԼԽԱՐԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ NADINE
ՊԷՕՅԻՒՔԵԱՆ ՓՈՑՐԵՐ
վերջին նորաձեւութեամբ խիստ ճաշակաւոր գլխարկներ դիւրամատչելի գիներով։
կը ստանձնենք նաեւ ամէն տեսակ նորոգութիւններ եւ ձեւափոխութիւններ։ 9, rue de Moscou Paris, 8(e) Tél. Louvre 12-79

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
10, RUE RAMPAL, 10 — Métro BELLVILLE
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
Գիները դիւրամատչելի եւ սպասարկութիւնը շատ մաքուր
ՇԱԲԱԹ և ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ ՆՈՒԱԳ
ՓՈՐՁԵՑԷՔ և ԳՈՀ ԿԸ ՄՆԱՔ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84.04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ
Ստացած ենք սեզօնի առաջին անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։
24, Rue Bergère, Paris (9) թելեֆօն Provence 05-49

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
ԴԵՐՁԱԿ - ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ
ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԻՆԷՆ
Ձոխ մեթերք անգլիական եւ ֆրանսական ամեն եղանակի յարմար կերպասներու։
17, Rue Constance, Paris (18) թելէֆօն՝ Marcadet 0-58
մեթրօ՝ Blanche

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ՄԱՎՐՕՍ
92, Rue Rébeval. Métro: Belleville
Հեռաձայն՝ Combat 0-5
Շամեղ Արեւելեան կերակուրներ՝ խոհարարապետ ՀԱՅԻ ԴՐԻՒՐ
Շաբաթ և Կիրակի գիշերներ Արեւելեան նուագ

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ
ԸՆԴԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՃՈԽ ՄԹԵՐՔՈՎ ՄԸ
Ունինք նաեւ ամէն տեսակ անուշեղէններ, ոգելից ըմպելիներ, քոնսէրվաներ, ձամեմներ, անխարդախ սուրճ, ընտիր թէյեր, ձիթապտուղ, քաշէր, ֆերմակ պանիր, ապուխտ, ընտիր ռուսական խաւեար, օղի, օ տը քօլօններ, իտալական օճառներ եւ այլն. եւ այլն.։ Խիստ դիւրամատչելի գիներով։
Շեռախօսով ապսպրանքներ կ'ընդունուին եւ կը գործադրուին։
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԴՆՕՂՆԵՐՈՒՆ՝ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՉ եւ ՊԱՁՄԱՆՆԵՐ
Նպարավաճառատուն "ՇԻՐԱԿ,,
26 Rue de Trévise Tél. Bérgère 38-63: Métro Cadet

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏՈՒՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆ Հարթենակցական Միութեան անդամները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այսօր կիրակի, 6 Յունիս 2.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
ջերմամիզութեան, ֆրանկ ախտի, արիւնի եւ ժորթային հիւանդութեանց։
Բժշկական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, Կիրակի՝ 9—12։
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԳԻՆԵՐ
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏԸ Լ'ԷՄԲ
6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87ի անկիւնը)։
Տ.թ. ԹԱՓՈՆ, Փ. Բ. Հ.։ Tél. Trud. 11-28.
ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդուքիւններու արագ քանդումով նոր մեթոտներով։ Լաւագոյն արդիւնքներ։
Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ԴԱՇՆԱԿԻ

Աքօրտի եւ նորոգութեան համար դիմել Պ. Դաւիթ Խալաթեանի, 6, Avenue Quihou, St. Mandé։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մեքենայով պռօսէ սորվեցընելու համար երիտասարդ աղջիկներ կը փնտռուին։ Առաջին օրէն վճարում։ Դիմել 17 Rue Damesme, metro Place d'Italie.

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48, rue Montmartre
(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռը)
Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւններ
Téléph. CENTRAL 73-38
Métro : SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ՏՕ՝—10եւ. 1,30 — 8

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա. Հարոնեանի, Ա. Խահակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւլն.։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպաղր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5.50 ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Սեբաստացի Ալիքսան Տէրտէրեան կը փնտռէ եղբայրը Կարապետ Տէրտէրեանը, 28 տարեկան, որ երկու տարի առաջ Փարիզի մէջ տեսնուած է։ Տեղեկացնել Ալիքսան Տէրտէրեանի 551 Hudson St. New-York N. Y., U. S. A.

— Առատուր Պալեան կը փնտռէ Սեբաստացի Նշան Անդրէասեանը, որ 1923ին Լիոն գացած է։ Տեղեկացնել Assadour Balianի, Cité du Bois N. 27 Ngoiseau Segré. Main et Loire France.

— Կը փնտռուին Սեպուհ եւ Տիգրան Աբիկեան, բնիկ Առաջնացի։ Մինչեւ 1915 Մերսինէն, այժմ կը կարծուին Միջագետքի կողմերը ըլլալ։ Տեղեկացնել M. Archag Apikianի, 12, Rue Chanoinesse, Paris (4)։ Առաջին լուր տուողին 500 ֆր. պարգեւ։

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻԶ
ԱՐԱՄ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
3, Rue d'Austerlitz, 3
Métro Gare de Lyon,
Quai de la Rapée և Bastille
Պատիւ ունինք ծանուցանել մեր յարգելի հայրենակիցներուն որ վերոյիշեալ հասցէին, բացած ենք սափրիչի (վարսավիրայ) սրահ մը, արհեստին նորագոյն մեթոտներով։ Մեր մաքուր սպասարկութիւնը եւ մատչելի գիները մեծապէս պիտի գոհացնեն մեր յաճախորդները։
Կանանց եւ փոքրիկներու մազերը կը կտրուին ճաշակաւոր կերպով։ կը ծախուի նաեւ անուշահոտ օճառ եւ այս կարգի զանազան առարկաներ։ Բաց է ամէն առաւօտ ժամը 7էն երեկոյեան 9, բացի երկուշաբթի։

ՍԱԿԱՐԱՆ

5 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	157	—
Տոլար,	Dollar	32	40
Մարք (ոսկի)	Mark	7	68
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	17	20
Թրք. ոսկի	» or	146	—
Մէճիտիէ	Médjidié	13	50
Լէվա 100 հատ	Léva	23	50
Տրախմի »	Drachme	41	—
Լիր »	» Lire	122	—
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	100	—
Ֆրանք.	» Frc. Suisse	621	—
Լէյ 100 հատ	Ley	13	20
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	162	—
ԱՐԾԵՒՈՒՂԹ			
Եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.	3600	—
» II	»	2320	—
» III	»	2175	—
Ռումելի երկաղ.	Lots turcs	135	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ԱՒԵՏԻՍ!!!
Ունինք խնամքով մաքրուած կարուած շապիկ և շապիկներ։ Կարճ ու երկայն գործ նաղան ձեւերով, խիստ դիւրամատչելի դիներով։ կը կարենք փափաքի համաձայն կ'ընդունինք ապսպրանքներ ամէն տեղերէ։
Դիմել 94 Bolivar Ն. ԱՂԱՅԱՆ։ Ամէն օր ամէն ժամու մէջ։ Մէթրօ Combat կամ Bolivar թրամվայ 26,

ԿՈՒԶՈՒԻ
վստահելի հայ ստնուհի երկու տարեկան երախայրիկի համար, բարեկեցիկ ընտանիքի պայմաններու մասին դիմել 6, Avenue Sully Prudhomme. (Pres Pont Invalides)

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ
ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,
67, Rue Monsieur-le-Prince (6e)
Métro Odéon կամ St. Michel
Ընտանեկան մաքուր, հայ մեղ եւ առատ կերակուրներ
Թապլը ա'օթ 4 ֆրանք
Ցասը առանակով 3.75 ֆր.
Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57 - 82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 տ.	5 տ.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ՅՈՒՆԻՍ 1926

9 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 134 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԱԼ ԴԺԿԱՄԱԿՈՒԹԻՒՆ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՄՈՒՍՈՒԼ ՊԻՋԻՄ ՃԱՆԸՄԸՋ,,

Բրիտանական մամուլը յայտնի գոհունակութեամբ կ'արտայայտուի Մուսուլի վէճին կարգադրութեան առթիւ: Նոյնը և Թրքականը:

Ալպիոն իր նպատակին հասաւ: Քէմալական Թուրքիան 1922էն ի վեր «Մուսուլ պիզիմ ճանըմըզ» երգելէ եւ շանթեր արձակելէ յետոյ, ստորագրեց դաշնագիր մը որով կը հրաժարի այդ հարուստ նահանգէն: Հինգ - վեց քառակուսի մղոն տարածութեամբ հողաշերտ մը, աւելի ճիշտ՝ լեռ մը, և քարիւղի 100ին 10 շահաբաժինը կը փակեն հաշիւ մը, որ պատերազմով պիտի լուծուէր, տակաւին քանի մը ամիս առաջ: Աւելորդ է դիւանագիտական վերլուծումներ կատարել, հասկնալու համար այս անակնկալ ելքին գաղտնիքը: Թէ անգլիական և թէ ֆրանսական թերթերը չեն ծածկեր որ Մուսուլինի եւ Փանկալօս վճռական դեր կատարեցին այս գործին մէջ, իրենց դէրդագին յայտարարութիւններով: Անշուշտ քրտական խնդիրն ալ որոշ ազդեցութիւն ունեցաւ: Թուրքերը լրջօրէն կը կասկածէին անգլիական մեղսակցութեան: կը թուի թէ Պոլսոյ բրիտանական դեսպանը ամէն հաւաստիք տուած է, այդ կասկածը փարատելու համար: Եւ արդէն բոլոր աղբիւրներն ալ կը հաստատեն թէ դաշնագրին համաձայն, Անգլիա և Թուրքիա չէզոք գօտի մը պիտի կազմեն, և այդ սահմանին վրայ պիտի խափանեն հրոսախումբերու գործունէութիւնը: Ճիշտ այնպէս ինչպէս երբին Խորհրդային Ռուսիա և Թուրքիա, հայ ժողովուրդին հանդէպ: Լոնտոնի թերթերը մանաւորապէս կը շեշտեն այս կէտը: «Թան» կը պնդէ որ Անգլիա յանձն առած է ապահովել Թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը: Ապահովաբար խօսքը կը վերաբերի հարաւային սահմանին, որ իրապէս խոցելի էր:

Էականը այն է որ Անգլիա կը վերադառնայ իր աւանդական քաղաքականութեան, դէպի Մուսիմի օրերը: Լոնտոն թանկագին շահ մը կը նկատէ Թուրքիոյ սիրաշահումը, և Թուրք թերթերն ալ, համաձայնութենէն առաջ, կը մաղթէին նախկին բարեկամութեան վերահաստատումը: «Այս յաջողութիւն մըն է որուն նմանը երկար ատենէ ի վեր չէր տեսած բրիտանական դիւանագիտութիւնը», դիտել կուտայ «Թան»:

Նոր դաշնագրով, Քիւրտերուն հետ կը զոհուին նաև Ասորիները և Քաղդէացիները, որոնց համար կեղծ կարեկցութիւն մը կը կարկտէ «Թայմզ»: «Կը թուի թէ միջոց մը չէ խորհուած որպէսզի Ասորիները և Քաղդէացիները կարենան առանց վախի վերադառնալ իրենց տուները, սահմանին թրքական ափը»:

Այժմ հարց է թէ ի՛նչպէս գոհացում պիտի գտնեն Իտալիոյ և Յունաստանի ախորժակները, որոնք միշտ սուր են, հակառակ բոլոր հերքումներուն: Չետաքրքրութիւն կը շարժէ նաև Խորհրդային Միութեան դիրքը: Մոսկուա տակաւին պէտք ունի էնկլիւրիի բարեկամութեան և զինակցութեան, ու թէև Մուսուլի վէճին լուծումը ծանր հարուած մըն է իրեն համար, բայց բաւարար չէ ճակատ փոխել տալու: Խորհրդային Միութեան տնտեսական ճգնաժամը թոյլ չի տար յախուռն քայլեր առնել: Թուրքիա տեղի տուած ատեն, գիտէր նաև որ իրական օգնութիւն մը չի կրնար սպասել Մոսկուայէն: Մեծն Բրիտանիան ոչ Հայաստան է, ոչ ալ Վրաստան:

Մուսուլի դաշնագիրը կը կազմէ ուշագրաւ, և պտտոր շրջան մը:

Թուրքերը մոռցան «Մուսուլ պիզիմ ճանըմըզ»ը, ինչպէս մոռցեր էին »կիրիտ»ը, նոր եղանակներ սորվելու համար, առաջնորդութեամբ միջազգային նուագածուներու, ճերմակ թէ կարմիր:

ԺՕՌԷՍԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՐՍԷԼ ՔԱՇԷՆ

Իւմանիթէ, *Ժօռէսի հիմնած թերթը, որ այժմ Ֆրանսայի պոլշեւիկներուն կեդրոնական օրկանն է, իր երկուշաբթի թիւով կը հրատարակէ դրդռիչ յօդուած մը, Լիոնի դէպքին առթիւ: Պատմելով «Դաշնակ»ներուն վտարումը Հայաստանէն, կը խոստովանի. «Ջօրեղպէս կազմակերպուած, այս կուսակցութիւնը տակաւին կարեւոր դեր մը կը կատարէ հայկական գաղութներուն մէջ»: Եւ կը ներկայացնէ Լիոնի դէպքը, կը կրկնէ այն բոլոր սուտերն ու առասպելները որ շաբաթներով շրջան ըրին երեւանէն մինչեւ Երեւան: Յետոյ կը զարմանայ որ հարցաքննիչ դատաւոր Ժուռտէնը չի փութացներ գործին քննութիւնը, և կ'ազդարարէ. «փարիզի «Դաշնակ» օրկանը, Յառաջ, կը յայտարարէ թէ «հայ կոմունիստները պիտի իմանան թէ որու հետ գործ ունին»: Խոստովանութիւն եւ երգուեցում»: Բայց հայ եւ ֆրանսացի հակաֆաշիստ բանուորները պիտի կրնան միջոցներ ձեռք առնել մարդասպաններուն դէմ»:*

Ապրի՛ Մարսէլ Քաշէնի իւմանիթէն, որ 1921ին Հայաստանը սահմանակից կը նկատէր Աֆղանիստանին, և այսօր ճիշտ նոյն համոզումով կը դատէ հայկական գործերը:

Բայց, ափսո՛ս Ժոռէսին, որուն անունը մինչեւ հիմա կ'երեւայ թերթին ճակատը...:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄՈՒՍՈՒԼԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵՆԷՆ ՅԵՏՈՑ

Ուշագրաւ հրատարակութիւններ կ'ընեն անգլիական եւ Թրքական թերթերը, Մուսուլի համաձայնութեան առթիւ:

Պոլսոյ «Էքօ տը Թիւրքի» թերթը, խօսելով Թուրքիոյ զոհողութիւններուն վրայ, հետեւեալ խելօք խօսքերը կը գրէ թէեւ ազգայնականի մը, Սղերդի երեսփոխան Մահմուտ պէյի բերնով.

— «Անոնք որ հաւատք ունին Թուրքիոյ բարոյական եւ նիւթական ուժին վրայ, միաձայնութեամբ կ'ըսէին թէ Մուսուլը կրնար ազատուիլ, եւ ի հարկին պատերազմի մը գնով: Բայց ո՞վ է այն հայրենասէրը որ իր վրայ պիտի առնէր նոր արկածախնդրութեան մը մէջ նետել Թուրքիան որ ձանձրացած է դարերէ ի վեր կռուելէ: Թուրքիոյ մեծագոյն բարեբախտութիւնը այն է որ ունի հաւատարակչիռ վարիչներ, ազատ՝ արկածախնդրական ոգիէ: Մեզի համար ամէնէն կարեւոր խնդիրն էր երաշխաւորել մեր հարաւային սահմաններուն ապահովութիւնը: Մուսուլի խնդիրը ապահովութեան խնդիր մըն է Թուրքիոյ համար:»

«Թայմզ» երկար խմբագրականի մը մէջ դիտել կուտայ,

— Դաշնագրով եղած հողային զիջումը իրականին մէջ հինգվեց քառ. մղոն տարածութեամբ լեռ մըն է այն կէտին մօտ ուր կը միանան Պարսկաստանի, Թուրքիոյ եւ Իրազի սահմանները: Այս թեթեւ զիջումին նպատակն է դիւրացնել փոխադրութիւնը Թրքական զիւղերու միջեւ, որոնց համար խոչընդոտ մը պիտի ըլլար լեռնային ցցուածքը: Ա.յլապէս, Պրիւսէլի գիծը, որ իրական սահմանագուխն է 1924 Սեպտեմբեր 30էն ի վեր, կը մնայ սահմանը Թուրքիոյ եւ Իրազի եւ կը համարուի անբեկանելի:»

Պահպանողական օրկանը կ'եզրակացնէ.

— «Թուրքիա այլ եւս վախ չունի որ յարձակում ըլլայ հարաւէն, կամ դուրսէն քաջալերուի քրտական անջատողական շարժումը. կը ստանայ դրամական առաւելութիւններ որոնց մեծագոյն պէտք ունի, եւ պիտի կրնայ զեղչել իր զինուորական ծախքերը հարաւային սահմանին վրայ: Ամէն բանէ վեր, դեռինը հարթուած է, վերահաստատելու համար քաղաքական բարեկամութիւնը Անգլիոյ եւ Թրքական հանրապետութեան միջեւ:»

ՄԱՀ ՓՐՕՖ. Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

«Մանչէսթըր Կարաիըն»ի 4 յունիսի Թիւին մէջ կը կարդանք.—

Երկար հիւանդութենէ մը վերջ մեռաւ Փրոֆ. Կարապետ Յակոբեան: Ծնած էր Մարզուան եւ հօրը կողմէ Պոլիս ղրկուած՝ ուսանելու համար: Հոս հոլանտական դեսպանը հետաքրքրուեցաւ իրմով եւ զինքը ղրկեց Ֆրանքեւիտալական վարժարան մը: Հանի մը տարի վերջ ընդունուեցաւ Բերայի անգլիական վարժարանը: 1866ին մատենապահ կարգուեցաւ Բերայի անգլիական գրական ու գիտական հիմնարկութեան, որուն նախագահն էր, այն ատեն, անգլիական դեսպանը, եւ ուր շատ կը յաճախէին անգլիական հայտնակներ եւ այցելուներ, որովհետեւ ուրիշ ակումբ գոյութիւն չունէր: Այստեղ Պ. Յակոբեան դասախօսած է զանազան նիւթերու շուրջ, որոնց կարգին նաեւ «Հայաստան եւ հին Հայերը» նիւթին մասին, զոր շատ լաւ մշակած էր:

1874ին անցաւ Անգլիա եւ մամուլին ուղղուած նամակներով, արտաքին նախարարութեան գրուած լիշատակագիրներով, դասախօսութիւններով, տեսակցութիւններով եւ թղթակցութեամբ չանաց ընդհանուր համակրութիւն ստեղծել Հայերու շուրջ: 1886ին, փարիզի հայկական ներկայացուցչական ժողովին մէջ նախագահ ընտրուեցաւ Հայ Հայրենասիրական Ընկերութեան, եւքէն նաեւ փոխ-նախագահ եղաւ անգլահայ ընկերակցութեան: Սասունի ահռելի ջարդերը առաջին անգամ հրապարակուեցան 1894 Նոյեմբեր 15ին «Թայմզ»ի ուղղուած իր նամակներով, որմէ վերջ քանիցս տեսակցեցաւ Կլատսթընի հետ: 1903ի Հոկտեմբերին նամակներու շարքով մը մանրամասնութիւններ կուտար ռուս կառավարութեան կողմէ Էջմիածնի Կաթողիկոսին դէմ ձեռք առնուած պաշտօնական քայլերուն մասին:

Այս նամակները այնպիսի տպաւորութիւն առաջ բերին որ ռուս կառավարութիւնը անմիջապէս վերադարձուց հայ եկեղեցական կալուածները:

Փրոֆ. Յակոբեան կը հետաքրքրուէր անգլիական եկեղեցիի գործերով, եւ երկար տարիներ օժանդակ ընկերութեան անդամ եղած է: Իբրեւ արեւելեան լեզուներու ուսուցիչ, Փրոֆ. Յակոբեանի գործը եղած է շատ յաջող. իր աշակերտները գլխաւորապէս բանակի սպաներու մօտ թարգմանի պաշտօն կը վարէին: Իր յաջողութիւնը թերեւս մասամբ կը պարտէր իր հայրենասիրական աւանդին, որովհետեւ ան միշտ կը յուսար հետաքրքրել իր աշակերտները թրքահայաստանի բարեկործութիւններով:

Բարձր դաղափարականով տոգորուած, Փրոֆ. Յակոբեան սիրով գոհեց իր հարստութիւնը իր հայրենիքի դատին համար եւ ամէն կերպով աշակցեցաւ իրեն դիմող դժբախտ հայրենակիցներու:

Ամուսնացած էր հարիւրապետ Ա. Ռ. Ռօպինսընի աղջկան հետ: կը թողու չորս մանչ եւ չորս աղջիկ զաւակներ:

ԱԼՖՕՐՎԻԼԻ Երիտ. Միութեան նախաձեռնութեամբ, ֆրանքի համաւոր նուիրատուութեան ի նպաստ հանդանակութիւն մը կատարուած է, որուն մասնակցած են 64 հայրենակիցներ, առ հասարակ Պրուսայի շրջանի բնակիչներէն, Զէնկիլէրցի, Օրթաղիւղցի, Մեծ-Նորգիւղցի, Հաւաքուած 1040 ֆրանքը յանձնուած է Ալֆօրվիլի Քաղաքապետութեան, մասնակցողներու անուններով:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

ՖՐԱՆՔԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՆԵՐԱԾՈՒՄԸ ԵՒ ԱՐՏԱԾՈՒՄԸ ՊԻՏԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒԻՆ

Ֆրանքին գահավէժ անկումը կարելի եղաւ առժամապէս կասեցնել, շնորհիւ ձեռք առնուած արտակարգ միջոցներու, սակայն սդերլինը դեռ կը յամառի 150-160ի սահին վրայ մնալ, ինչ որ կը շարունակէ մտահոգութիւն պատճառել վարիչ շրջանակներու:

Ամէն օր արտակարգ նախարարական խորհուրդ կը գումարուի, խիստ միջոցներ ձեռք առնելու համար: Փորձագէտներու յանձնաժողով մըն ալ կազմուեցաւ անցած շաբաթ տընտեսագէտներէ և դրամատէրերէ, սակայն այս մարմինին կազմութիւնը որ և է կերպով չբարւոքեց կացութիւնը:

Կիրակի օր Էլիզէի պալատին մէջ կրկին նախարարական խորհուրդ մը գումարուեցաւ՝ Պ. Տումէրկի նախագահութեամբ և որոշեց այսուհետև սահմանափակել ներածումները, ու մանաւանդ սեղմել սպառումը: Զորս նախարարներ՝ Պ. Պ. տը Մօնզի, ժան Տիւրան, Ֆրանսուա Պլէնէ և Տանիէլ-Վէնսան պաշտօն ստանձնեցին այս ուղղութեամբ ծրագիր մը կազմելով ներկայացնել յաջորդ ժողովին, որպէսզի իսկոյն գործադրութեան դրուի:

Այս ծրագիրը յղացողն է վարչապետ Պ. Պոհան, որ կը պահանջէ Ֆրանսայի բնակիչներէն կարելի եղածին չափ ինք իր իւղով տապկուիլ, դուրսէն ներածուելիք ապրանքներ չգործածել, մսխումներ չընել և գոհանալ Ֆրանսայի հողին կամ ճարտարարուեստին արտադրութիւններովը:

Ֆրանսա ամէնէն աւելի ցորեն և ալիւր է որ կը գնէ արտասահմանէն: կառավարութիւնը կը ծրագրէ շատ ցորեն չգնել և հացին մէջի խառնուրդներու քանակը աւելցնել: Յետոյ, փոխանակ անգլիական կամ պելժիական «անթրասիթ» գործածելու, պիտի օգտագործուին ֆրանս. ածուխները. քարիւղի, շաքարի եւ այլ բերքերու համար ուրիշ կարգադրութիւններ պիտի ըլլան:

Ասկէ զատ ծրագրուած կարգ մը հանրօգուտ ձեռնարկներու գործադրութիւնը պիտի յետաձգուի, խնայողութեան համար:

Պանք տը Ֆրանսի վարիչներուն և կառավարութեան միջև տեղի ունեցած բանակցութիւններուն հետեւանքով, յիշեալ դրամատունը հաւանած է երաշխաւոր ըլլալ ամերիկեան դրամատուններէն կնքուելիք փոխառութեան մը: Այս նոր փոխառութիւնը, միացած Մօրկընէն անցած տարի փոխ առնուած գումարին, որմէ 87 միլիոն տոլար կը մնայ դեռ,— պիտի յատկացուի ֆրանքի անկման դէմ պայքարելու: Ելմտ. նախարարը կը հերքէ «Թան»ի հաղորդած այն լուրը թէ փորձագէտներու յանձնաժողովը որոշած է օգտագործել նաև Պանք տը Ֆրանսի ոսկիի պահեստը: Հակառակ այս հերքումին, կարգ մը թերթեր կը պնդեն թէ բացի երկու հոգիէ (Պ. Փիքար և փրոֆ. Ժէզ), միւս անդամները կատարելապէս համաձայն են այս կէտին վրայ:

«Սեղմումներու յանձնաժողով»ը կը ծրագրէ պատերազմի օրերուն եղածին պէս, հացի, միսի, սուրճի, շաքարի եւ այլ անհրաժեշտ նիւթերու համար մասնաւոր քարդեր(վէսիքա) տալ անհատներու և ընտանիքներու: կը կարծուի թէ այս ձեւով կարելի պիտի ըլլայ օրական մէկ միլիոն ֆրանքի խնայողութիւն ընել ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, այսինքն ամիսը 30 միլիոն ֆրանքի տոլար և սդերլին պակաս գնել, և այս ձեւով ֆրանքի բարձրացումը ապահովել:

Պիտի արգիլուին դուարճութիւններն ու շռայլ մսխումները: Պիտի արգիլուի նմանապէս պերճանքի առարկաներուն ներածումը: Սեղմումներ պիտի կատարուին նաև ֆրանս. ապրանքներու արտածումին դէմ, թոյլ չտալու համար որ երկրին անհրաժեշտ նիւթերը արտասահման դրկուին: Մանաւորապէս պիտի արգիլուի կարագի և պանիրի արտածումը դէպի Անգլիա:

ՔԻՒՐՏԵՐՈՒ ԲՆԱՋՆՋՈՒՄԸ

Պաղտատէն կը գրեն մեզի Մայիս 21 թուականով.—

Նոր ապստամբութիւններ ծագած են վանի եւ Բաղէշի նահանգներուն մէջ: քիւրտերը 2000 թուրք զինուոր գերի բռնած եւ 800է աւելի ջարդած են: Հաւանաբար շարժումը ծաւալի:

*** *Սուրիայէն հասած մասնաւոր նամակի մը մէջ կը կարդանք.—*

Մարտիսի մէջ վերջերս թուրքերու կողմէ քիւրտերու հանդէպ կոտորած մը կազմակերպուած է, աւելի վայրագ քան Հայերու հանդէպ մինչեւ հիմա եղածները: Ջեն խնայած կիներուն, մանուկներուն եւ ծերերուն: Հաւանաբար այդ շրջանին մէջ քիւրտերու մօտ գտնուող բազմաթիւ հայ կիներ ալ զոհ գացած ըլլան կոտորածին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ- էջ)

ՀՈՒՆՎԱՐԻ 31-Ը ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔՆ Է

(ԹՂԹ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻՆ)

Հունվար 31 Երևան

Սիրելի՛ Թումանյան,

«Ես» բառը մեր լեզվում ամենից ավելի ինքնասիրություն է արթնացնում։ Ամեն մի ազգ, որ ինքնուրույն կյանքի է ձգտում, ամենից առաջ ինքնասիրություն է պետք։ Ինքնասիրությունը ազգերի համար նույնն է, ինչ որ մարդկանց համար։ Ինքնասիրությունը ազգերի մեջ ոգի է ներշնչում, ինքնավստահություն է տալիս, ինքնուրույն կյանքի ձգտումներ է առաջացնում։ Ինքնասիրությունը ազգերի մեջ ստեղծագործական ուժ է։ Ինքնասիրությունը ազգերի մեջ ամենից ավելի է նպաստում, որ նրանք ինքնուրույն գոյություն ունենան։

ՄԱՐՏԻ 8-Ի ՀԱՄԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵԾ ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ինչպես հայտնի է, Մարտի 8-ի առթիւ հայկական գրականութեան մեծ տօնակատարութիւն է սարքուած։ Տօնակատարութեան ծրագրի համաձայն, Մարտի 8-ին, կիրակի, ժամը 5-ին կէսօրին, Ազգային Թատրոնի մեծ դահլիճում տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր նիստ, որի ընթացքում պիտի կարդան իրենց ստեղծագործութիւնները հայ գրողները։ Ներկայ պիտի լինեն նաեւ հայ գրողների կանայք։

Տօնակատարութեան ծրագրի համաձայն, Մարտի 8-ին, կիրակի, ժամը 5-ին կէսօրին, Ազգային Թատրոնի մեծ դահլիճում տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր նիստ, որի ընթացքում պիտի կարդան իրենց ստեղծագործութիւնները հայ գրողները։ Ներկայ պիտի լինեն նաեւ հայ գրողների կանայք։

Տօնակատարութեան ծրագրի համաձայն, Մարտի 8-ին, կիրակի, ժամը 5-ին կէսօրին, Ազգային Թատրոնի մեծ դահլիճում տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր նիստ, որի ընթացքում պիտի կարդան իրենց ստեղծագործութիւնները հայ գրողները։ Ներկայ պիտի լինեն նաեւ հայ գրողների կանայք։

ՄԱՐՏԻ 8-Ի ՀԱՄԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵԾ ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ինչպես հայտնի է, Մարտի 8-ի առթիւ հայկական գրականութեան մեծ տօնակատարութիւն է սարքուած։ Տօնակատարութեան ծրագրի համաձայն, Մարտի 8-ին, կիրակի, ժամը 5-ին կէսօրին, Ազգային Թատրոնի մեծ դահլիճում տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր նիստ, որի ընթացքում պիտի կարդան իրենց ստեղծագործութիւնները հայ գրողները։ Ներկայ պիտի լինեն նաեւ հայ գրողների կանայք։

ՄԱՐՏԻ 8-Ի ՀԱՄԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵԾ ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ինչպես հայտնի է, Մարտի 8-ի առթիւ հայկական գրականութեան մեծ տօնակատարութիւն է սարքուած։ Տօնակատարութեան ծրագրի համաձայն, Մարտի 8-ին, կիրակի, ժամը 5-ին կէսօրին, Ազգային Թատրոնի մեծ դահլիճում տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր նիստ, որի ընթացքում պիտի կարդան իրենց ստեղծագործութիւնները հայ գրողները։ Ներկայ պիտի լինեն նաեւ հայ գրողների կանայք։

ՄԱՐՏԻ 8-Ի ՀԱՄԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵԾ ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ինչպես հայտնի է, Մարտի 8-ի առթիւ հայկական գրականութեան մեծ տօնակատարութիւն է սարքուած։ Տօնակատարութեան ծրագրի համաձայն, Մարտի 8-ին, կիրակի, ժամը 5-ին կէսօրին, Ազգային Թատրոնի մեծ դահլիճում տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր նիստ, որի ընթացքում պիտի կարդան իրենց ստեղծագործութիւնները հայ գրողները։ Ներկայ պիտի լինեն նաեւ հայ գրողների կանայք։

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Հ. Հ. Պատուիրակութենէն մեզի կը հաղորդեն թէ՝ արդէն իսկ դիմումներ եղած են պատկան իշխանութեան, ինքնութեան թուղթերու համար յարուցուած դժուարութիւններու առթիւ։ Առարկութիւններ կան թէ շատեր Մարսէյլ կամ Լիոն բնակելու իրաւունք չունենալով հանդերձ, այնտեղ հաստատուած են։ Միւս կողմէ, տհաճութիւն կը պատճառեն համախմբումները։

Ամէն պարագայի մէջ, խնդիրը ամբողջովին պարզուած չէ դեռ, եւ դիմումները կը շարունակուին։

Կ'իմանանք թէ Փարիզի եւ արուարձաններուն մէջ ալ նոյն դժուարութիւնները կը հանեն անոնց դէմ որոնք շատոնց խնդրագիր ներկայացուցած են ինքնութեան վերջնական թուղթը ստանալու համար։

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ

Ժընեւի մէջ բացուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին 40րդ նստաշրջանը։ Օրակարգին վրայ կան բաւական բարդ խնդիրներ։ Սըր Չէմպրլէյն հաղորդեց թէ Անգլիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ վերջնապէս կարգադրուած է Մուսուլի խնդիրը։

Նոր գիջումներ առեւտրականներուն

Չեկոյի եւ Ազգային տնտեսութեան գերագոյն խորհուրդի նախագահ Ճէլիքս Ճէրճինսքի հրամայեց դադրեցնել հալածանքը մասնաւոր առեւտրականներու դէմ, որոնցմէ 8000 հոգի ձերբակալուած եւ աքսորուած էին Մոսկուայէն Սիպերիա, երկու ամսուան ընթացքին։ Նոր որոշման համաձայն մասնաւոր առեւտրականները ազատ պիտի ըլլան ներքին շուկաներուն մէջ փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ առուծախի։ Ճէրճինսքի տնտեսական խորհուրդին յայտնեց թէ ուժը ամիս առաջ գործակցական ընկերութիւնները դիմած էին իրեն՝ համաձայնութիւն մը կնքելու համար խորհրդային ճարտարարուեստի թրըստներուն հետ, խոստանալով իջեցնել իրենց գիները։ Թրըստները 100ին 20 զեղչեցին իրենց մեծաքանակի գիները, սակայն գործակցականները ո՛չ միայն չզեղչեցին, այլ եւ փոքրաքանակ վաճառումի գիները բարձրացուցին։ Այս պատճառով Սիպերիա աքսորուածները ազատ պիտի ձգուին, սանձ դնելու համար գործակցականներու շահատակութեանց։

Լիոնի պատգամաւորական ընտրութիւնը

Լիոնէն կը գրեն մեզի.—

Կիրակի 6 Յունիսին տեղի ունեցաւ Եւրոպայի պատգամաւորական ժողովին համար քաղաքէս ընտրուելիք չորս պատգամաւորներու ընտրութիւնը։ Ընտրութեանց մասնակցելու իրաւունք ունէին միայն եկեղեցական տուրք վճարողները, որոնց ընդհանուր թիւը կը հասնի 240-250 հոգիի։ Մասնակցեցան 150 հոգի։ Դաշնակցականները, ինչպէս գրած էի, նախապէս որոշած էին չմասնակցիլ այս ընտրութեանց, բողոքելով ամէն կողմէ սարքուած մեքենայութեանց դէմ։ Ընտրութիւնը տուաւ հետեւեալարդիւնքը.— Սերովբէ Փափազեան՝ 147 քուէ, (Լիոնէն), Բարսեղ Կիւլպէնկեան՝ 127 քուէ (Փարիզէն), Ադամեան՝ 120 քուէ (Լիոնէն), Դաւիթ բէկ 106 քուէ (Փարիզէն), որոնք ընտրուեցան։

Եկեղեցական տուրք վճարողներու մէկ մասին նամակ չէր ղրկուած։ Տօքթ. Գրիգորեան 33, Ն. Օհանեան 30, եր. Տէր-Անդրէասեան 9 քուէ և զանազաններ 1-4 քուէ ստացած էին։

Ամերիկայի մը մահուան դատապարտուած

Սուրիոյ բանակին մէջ ծառայող ամերիկայի կամաւոր մը՝ Պէնէթ Տօթի, այլ անուամբ Փիլպէո Քլար, մահուան դատապարտուեցաւ Ֆրանս. պատերազմական ատեանին կողմէ։ Յիշեալը ոչ միայն դասալիք եղած է, այլ եւ դրդած է Օտար Լեգէոնի իր բոլոր ընկերները որ սահմանը անցնելով Պաղեստին ապաստանին։ Ջինքը և իր ընկերները հետապնդելու համար ղրկուած ֆրանսական զինուորներուն վրայ կրակ բացած են և անձնատուր եղած են միայն այն ատեն երբ առանց ուտելիքի մնացած են Հաւրանի լեռներուն մէջ։

Ուաշինկթընէն արտաքին նախարարը հեռագրած է Փարիզի դեսպանին որ միջնորդէ Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահին մօտ, որպէսզի մահապատիժը չվաւերացնէ։

Երեք հանգիսավարներ ձերբակալուած

Սոֆիայի մէջ ձերբակալուեցան Մաքս Քլիազքին, Տավիտ Էմմին եւ կազէր Օսթրովսքի անուն երեք ռուս հրեաներ, որոնք կեղծ անցագրեր ունէին եւ որոնց վրայէն 6000 տոլարի դումար մը գտնուեցաւ։ Ոստիկանութեան քննութեամբ հաստատուեցաւ որ ասոնք պոլշեւիկեան գործակալներ էին, յատկապէս ղրկուած Մոսկուայէն, և յարաբերութեան մէջ էին Վիէննայի Պալքանեան համայնավարական կեդրոնին հետ։ Առաջին երկուքը զանազան երկիրներու ոստիկանութեանց կողմէ կը փնտռուէին իբրեւ միջազգային ղրամաշորթներ։ Ձերբակալուած է նաեւ պուլկար գաղթական համայնավար մը։

Խոզի առեւտուրը Պուլկարիոյ մէջ

Սօպրանիէին օրինագիծ մը ներկայացուած է, որով անգլ. ընկերութեան մը կը տրուի Պուլկարիոյ մէջ խոզի միսին առեւտուրի մենաշնորհը։ Փողովուրդը այս ձեռնարկին դէմ բողոքելու համար կազմակերպած էր միթինգ մը, զոր արգիլեց ոստիկանութիւնը։

Հայ յոտեւ ովը?

Յունահայ թերթերը կը գրեն թէ Ազէնքի մէջ ձերբակալուած է վերջերս էսիրնէէն եկած Գ. Պարտիզեան անուն Հայ մը, որ առաջարկած է օտար դեսպանատան մը ծախել, 100 հազար տրախմիի փոխարէն, արտաքին նախարարութեան կարգ մը գաղտնի փաստաթուղթերը Մակեդոնիոյ և Թրակիոյ մասին։ Դեսպանատան պաշտօնեաներէն մէկը խնդիրը կ'իմացնէ հելլէն իշխանութեանց և գաղտնի ոստիկան մը բաւեկամանալով Պարտիզեանի հետ, կը հասկնայ անոր ծրագիրները։ Պարտիզեան կը խոստովանի որ կաշառած է նախարարութեան գրասենեակի մը մնօրէնը։ Սակայն երբ դէմ դիմաց կը բերուի յիշեալին հետ, կը հասկցուի որ չէր ճանչնար մնօրէնը։ Քննութիւնները կը շարունակուին։

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈՐԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ԹԵՄԻ ՇՈՒԱՋՆՈՐԴ

Տ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՐԲԵՊՍԿ. ՄԵԼԻԹՈՆԴԵԱՆԻ ԱՋՔ. ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

ՅՈՒՆԻՍ 12 ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 9ին

SALLE DE GEOGRAPHIEի մեծ սրահին մէջ
184 Bld. St. Germain. Métro St. Germain des Prés

Կը խօսին Պ. Պ. Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ *եւ* ՇԱՀԱՆ ՆԱՓԱԼԻ

Երաժշտական ճոխ բաժին — Հանդէսի կարգադիր Տիկիններ՝ Ս. ԲԵԿԼԱՐԵԱՆ և Ե. ԱՄՐԻԲԻԿԵԱՆ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

«Յորելեանական յանձնաժողով»

ՕՐ. ԺԱՆԷԹ ՉԱՄՈՒՐԼԵԱՆ
ԵՒ
Պ. ԳՐԱՆՈՒՀԻ ԱՃԷՄԵԱՆ
ԱՄՈՒՍՆԱՑԱԾ
Աբնուվիլ-լէ-կոնէս 6 Յունիս 926

"ՀԱՅ ՄԵՔԵՆԱԴՈՐԾ ԱՐՀԵՍՏ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ,,

Հակառակ դժուարին պայմաններու, կարելի եղաւ քովէ քով բերել խումբ մը մասնագէտ մեքենագործներ եւ կազմել միութիւն մը «Հայ մեքենագործ արհեստ. միութիւն» անունով։ Նպատակ.—

1. Գաղութահայ հասարակութեան մեքենագիտական արհեստի մասին մասնագիտական դասախօսութիւն տալ, գործնական եւ տեսական մէթոտներով։

2. Կապ հաստատել մայր հայրենիքի եւ օտար համանման միութեանց եւ գաղութներու մէջ գործող հայ մեքենագէտներու հետ։

Միութիւնը կազմուած է սեղմ շրջանակի մը մէջ, մտահոգութիւնը ունենալով տեւական եւ արդիւնաւոր դարձնել գայն։

Միութիւնը՝ իր Ապրիլ 11ի ընդհ. ժողովին մէջ ընտրած է վարչութիւն մը՝ որ իր պաշտօնին դիտակցութիւնը ունենալով, աւելի լայն գետնի վրայ պիտի կազմակերպէ միութեան բոլոր գործերը։

(Կնիք)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Շրջանային կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ արուարձաններու բոլոր խումբերը 11 Յունիս Ուրբաթ գիշեր ժամը 8.30ին 2 rue du Vieux Colombier, Մէթրօ Սէն-Սիւլփիս։ Օրակարգ՝ Զեկոյց ընդհ. Շահան Նաթալիէ եւ հերթական հարցեր։

Հ. Յ. Դ. Ուս. Միութեան ժողովը վաղը, հինգշ. երեկոյ ժամը 8ուկէսին, Floria ճաշարան։ Կը խօսի Ընկեր Ջամալեան, կրնան մասնակցիլ կուսակց. ընկերներ։

ՓԱՐԻԶԻ ՈՒՍ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ընդհ. ժողովը, 11 Յունիս ժամը 8.30ին, Floria ճաշարանի սրահին մէջ, rue Mons. le Prince Paris (6e)

Հ. Յ. Դ. Տէրունի Ընթակոմիտէին ընկերական ընդհ. ժողովը 13 Յունիս Կիրակի, կէս օրէ վերջ, ժամը 2.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։

ՀԱՅ ՄԵՔԵՆԱԴՈՐԾ Արհեստ. Միութեան դասախօսական ժողովը 13 Յունիս Կիրակի ժամը 2.30ին Café du Métroի *վերնայարկը* 95 Boul. St. Gérmain. *Կը խօսի Պ. Մէրճիմէքեան։*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Հ. Յ. Դ. ՓՈՒՋԷՆի ԸՆԹԱԿՈՄԻՏԷ.— Կիրակի օրուան հանդէսին ազգը ստացանք ուր. օր։

ՄԱՐՄԷՅԼ, Հ. Յ. Դ. Բրիստափոր Ընթ.— Նոյնպէս։

ՄԱՐՄԷՅԼ, Յ. Բ.— Ստացանք 22 ֆրանք։

ՄԱՐՄԷՅԼ, Կ. Մ.— Ստացանք եռամսեան եւ 10 ֆրանք. վերջերը ղրկուեցան։

ՍԱԼԻՆ ՏԸ ԺԻՐՕՏ, Թ. Պ.— Ստացանք 20 ֆրանք. ղրկեցինք Յունիս 1էն։

ՍԷՆԹ. ԷԹԻԷՆ, Յ. Ջ.— Ստացանք 36 ֆրանք.

ՍՈՒՔ ԱՀՐԱՋ, Ա. Խ. Ստացանք 75 ֆրանք։

ՎԻԵՆ, Հ. Ո.— Երկուքին համար, 30 ֆրանք պէտք է վճարուի։

ԼԻՈՆ, Գ. Մ.— Ստացանք եռամսեան. վերջը ղրկեցինք։

ԹՈՒԼՈՆ, Յ. Ե.— Ստացանք 26 ֆրանք. վերջը ղրկեցինք, հասցէն ճիշդ է։

ՄԱՐՍԷՅԼ, Յ. Բ.— Ստացած ենք. հասցէն փոխեցինք.

ՊՈՒՂԷՆ, Գոր.— Ստացած ենք եւ տեղեկացուցած։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա-հարոնեանի, Ա. Իսահակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւլն.։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպագր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5.50 ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Սեբաստացի Ալիքսան Տէրտէրեան կը փնտռէ եղբայրը Կարապետ Տէրտէրեանը, 28 տարեկան, որ երկու տարի առաջ Փարիզի մէջ տեսնուած է։ Տեղեկացնել Ալիքսան Տէրտէրեանի 551 Hudson St. New-York N. Y., U. S. A.

— Կը փնտռուին Սեպուհ եւ Տիգրան Աբրիկեան, բնիկ Ատանացի։ Մինչեւ 1915 Մերսին էին, այժմ կը կարծուին Միջագետքի կողմերը ըլլալ։ Տեղեկացնել M. Archag Apikian, 12, Rue Chanoinesse, Paris (4)։ Առաջին լուր տուողին 500 ֆր. պարգեւ։

— Կարապետ Թօփալեան կը փնտռէ հօրեղբայրները Նշան եւ Տիգրան Թօփալեաններ, Ամասիացի, որոնք երկու տարի առաջ Փարիզի մէջ դէրձակութիւն կ'ընէին։ Տեղեկացնել Near East Relief, 15 Bd. des Italiens, Paris.

— Կէյվէի Թուրտպէէնկ գիւղէն Յարէթ Ուսկանճեան կը փնտռէ հօրաքրոջ տղան Քեռվրէ Ճիվէղեանը որ 15 տարիէ ի վեր Ամերիկա կը գտնուի։ Տեղեկացնել Restaurant Nicomidia. Pont de Cheruy, France։ *Կը խնդրուի Ամերիկայի «Հայրենիք»էն արտատպել։*

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ՎԱՐՁՈՒ Է

Մէկ սենեակ, խորանոցով, ջուր. կազ, էլեկտրականութիւն։ Դիմեցէք անմիջապէս Նշանեանի 2, Ave. Dr. Séray Paris 13.

ԴԱՇՆԱԿ

Աքօրտի եւ նորոգութեան համար դիմել Պ. Դաւիթ Խալաթեանի, 6, Avenue Quihou, St. Mandé։

կարգացէք ԳՐԻՄԻՔԷԼԻ

Գեղեցիկ Թատերգութիւնները

ՀԵՌՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ 3 ֆրանք. ՈՒԻՐՈՒԱԿԱՆՆԵՐ 3 ֆրանք։

Կեդրոնատեղի՝ Պալենց գրատուն, 208bis, Rue Lafayette. Paris (10e).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Վստահելի հայ ստնտու մը, երկու տարեկան երախայի մը համար, բարեկեցիկ ընտանիքի մէջ։

Պայմաններու մասին դիմել 6, Avenue Sully Pruhomme. (Pres Pont Invalides).

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

10, RUE RAMPAL, 10 — Métro BELLVILLE

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

Գիները դիւրամատչելի եւ սպասարկութիւնը շատ մաքուր

ՇԱԲԱԹ և ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ ՆՈՒԱԳ

ՓՈՐՁԵՑԷՔ և ԳՈՀ ԿԸ ՄՆԱՔ

ԱՃՑԵԼՈՒ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խմբակներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղիին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ *ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԵԱՆԻ*, 39, Rue Brancion. Paris 15։

ՆԱՄՈՒՇԱՑ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

LA PATERNELLE-VIE

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հաստատուած Փարիզ 1841ին (86րդ տարի)

Կառավարութեան անմիջական հսկողութեան տակ

Ընդհանուր տեղեկութեանց համար դիմել, «ՀԱ ԲԱՔԵՆԻՆ» միակ հայ ներկայացուցչին՝

Ա. Կ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ 1, Rue du Saule, Marseille

Որ այժմ կը ճամբորդէ եւ պիտի այցելէ հայաշատ կեդրոնները։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզոնի առաջիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆօն Provence 05-49

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ-ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԻՆԻՆ

Ձոխ մեթերք անգլիական եւ ֆրանսական ամէն եղանակի յարմար կերպասներու։

17, Rue Constance, Paris (18) Թելէֆօն՝ Marcadet 0-58

Մետրօ՝ Blanche

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏԸ Լ'ԷՄԹ

6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87ի անկիւնը)։

Տօք. ԹԱՔՈՆ, Փ. Բ. Հ.։ Tél. Trud. 11-28.

ՉԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդութիւններու արագ բուժում նոր մեթոտներով։ Հաւաստագրեր արդիւնքներ։

Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,

67, Rue Monsieur-le-Prince (6)

Métro Odéon կամ St. Michel

Ընտանեկան մաքուր, համեղ եւ առատ կերակուրներ։

Թապլը տ'օթ 4 ֆրանք

Տասը տոմսակով 3.75 ֆր.

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ՍԱԿԱՐԱՆ

8 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	164	—
Տոլար,	Dollar	33	20
Մարք (ոսկի)	Mark	7	90
Թրքական Ոգի.	L. Trq.	17	40
Թրք. ոսկի	» or	143	—
Մէճիտիէ	Médjidié	13	—
Լէվա 100 հատ	Léva	24	—
Տրախմի »	Drachme	41	50
Լիր »	» Lire	126	—
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	102	50
Ջուից. »	Frc. Suisse	642	—
Լէյ 100 հատ	Ley	13	60
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	769	—

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ			
Եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ	1 Cr. Fonc. Eg.	3800	—
»	II »	2300	—
»	III »	2150	—
Ռումելի երկթղ.	Lots turcs	140	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris (10e

ԳՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿԸ ՊԱԼԵՆՑ

Պատիւ ունի յայտարարել յարգոյ հաստատութեան եւ գրատունը հաստատած է Փրիզ։

ՁՈՒԽ ՄԹԵՐՔ

ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ԳՐԱՆՑՄԱՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

Պ. Պ. հեղինակներ եւ հրատարակիչներ կրնան իրենց երկերէն մերմօտ կեդրոնացնել իւրաքանչիւր ամիս վաճառուած ներուն փոխարժէքը ստանալու պայմանաւ։

Գրատանս լիակատար գրացուցակը մամլոյ տակ է։

Հասցէ P. BALENTZ.

208 bis Rue Lafayette Paris 10e

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզուկեան, ֆրանկ ազտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարբալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8։ Կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

Տօքթ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ)

Ֆրանսացի կարող մասնագէտներ բնակարակցութեամբ կը դարմանեն ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՓԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈՂՈՎՔԻ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ՝—10եւ 1,30 — 8

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն՝ 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
11
ՅՈՒՆԻՍ
1926

11 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 135 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԷՆ ՇԱՏԵՐ ԱՔՍՈՐՈՒԱԾ ԵՆ ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ՍԻՊԵՐԻՈՅ ԽՈՐԵՐԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԼՊՐԾՈՒԻՆ ԳԵՏՆԻ ՎՐԱՅ

Երեք - չորս տարի առաջ, Մոսկուայէն գաղտնի գործակալ մը կ'իջնէր Թիֆլիս, համիսլամական շարժման մասին ուսումնասիրութիւն մը կատարելու համար:

Մեզի համար մութ կը մնայ այդ քննութեան արդիւնքը, ինչպէս մութ է Ռիկովի Նախիջեւան այցելութեան բուն եղրակացութիւնը:

Անցեալ Դեկտեմբերին, կարգ մը Թուրքեր ձերբակալուեցան Անդրկովկասի մէջ, իբրեւ Թրքական լրտեսներ և գործակալներ, որոնք զէնք կը փոխադրէին Նախիջեւան և Աղրբէջան: Չին արհեստ մըն է այս, որ լայն ծաւալ ստացած էր Հայաստանի հանրապետութեան ատեն, շնորհիւ պոլշեւիկներու մեղսակցութեան: Եւ երբ օրուան կառավարութիւնը զայն խափանելու ձեռնարկեց, գաղտնի փաստաթուղթերն ալ հրատարակելով, մարդիկ չհասկցան գործին ամբողջ լրջութիւնը, և աւելի շատ Հայաստանը յանցաւոր գտան, քան դրացի Թուրքիան ու Աղրբէջանը:

Հայաստանը խորտակուեցաւ հարթիչ գլանի մը տակ, և խարուսիկ խաղաղութիւն մը հաստատուեցաւ հայ ժողովուրդի իրաւունքներուն ուրացման գնով: Բայց, հինգ տարի վերջը, ռուս վարիչները իրենց աչքերով կը տեսնեն թէ ոչինչ փոխուած է իրականին մէջ, և «ընկեր» Բէմալի գործակալները կը շարունակեն իրենց դաւերը, եղածն ալ ոչնչացնելու համար: Այսօր ալ, նոյնքան բանուկ ճամբայ մըն է Նախիջեւանը Թուրքիոյ և Խագուի միջեւ, գաղտնի գործունէութեան համար, որքան երբէք, երբ հայկական պետութիւնը չէր ամրապնդուած տակաւին, և սահմանները կը մնային անորոշ: Պոլշեւիկ վարիչները այնքան շլմորած էին կարմիր յեղափոխութեան տեսիլքէն որ, ամբողջ աշխարհի դէմ պատ քաշած ատեն, մոռցան թէ դուռները բաց թողած են հարաւի կողմէն, և զոհած են իրաւունքներ որոնք սերտ կապ ունին նոյն իսկ Ռուսաստանի ապահովութեան հետ: Կարս, Սուրմալու, Նախիջեւան, Զանգեզուր, Գանձակ - Ղարաբաղ, — այս բոլոր հայկական վայրերուն համար Ռուսերը ստորագրեցին այնպիսի թուղթեր, որոնք ոչ միայն կը խղդեն, կ'անղամալուծեն փոքրիկ Հայաստանը, այլ և կը նուիրագործեն քէմալական Թուրքիոյ գերագոյն երազը, — համաթրքական, թուրանական արշաւը դէպի Բագու և աւելի անդին:

Իմաստ մը կա՞յ այս քաղաքականութեան մէջ: Այո՛, կարճատեսներուն համար միայն, որոնք կը կարծեն թէ Թուրք սարը զօրացնելով Անդրկովկասի մէջ, պիտի խափանեն քաղքենի պետութեանց նուաճողական ձգտումները: Անշուշտ աւար համար է որ, անդադար և անարգել կը վերահաստատուին Հայաստանէն փախած Թուրքերը, իսկ հայ Թափառական կամ սակաւահող գաղթականութիւնը ոչ միայն չի կրնար տեղաւորուիլ դրացի երկիրներու մէջ, իր իսկ հողերուն վրայ, այլև նոր արտագաղթի մը կը դիմէ, տարտղնուելով Ռուսաստանի խորքերը: Նորագոյն հաշիւներու համաձայն, արդէն յիսուն հազար հոգի հեռացած են Հայաստանէն, ներս առնուած 17,450 հոգիի դիմաց: Վերջերս Յունաստանէն գացած 4000 գաղթականներուն երկու երրորդն ալ դեռ բացը կը մնայ, և հետզհետէ կը նօսրանայ, ցիրուցան Թափառելով ամէն ուղղութեամբ:

Միամտութիւն պիտի ըլլար հաւատալ թէ սթափած են այս միակամի քաղաքականութեան առաջնորդները: Թերեւս կան մարդիկ որ կը տեսնեն վտանգը: Բայց իրականութիւնը երբեք բարենշան չէ: Թուրքերը այսօր ամէն ատենէ աւելի ե-ռախտապարտ են պոլշեւիկ «ճօլտաշ»ներուն: Թրքական դարաւոր պատմութեան մէջ եղած չէ շրջան մը ուր, Թուրքիա այսքան համաձայնակ նայուածք և ամուր հաւատք ունեցած ըլլար դէպի Արեւելք, հարթելով բոլոր արգելքները: Պոլշեւիկներուն ոտքը գետնէն կտրեցաւ, երբ Թուրք քաջարի «ասկեար»ները արեան մէջ խեղդեցին քրտական ապստամբութիւնը: Անգլիան հարուածելու համար, անոնք չվարանեցան գոհել Քիւրտերը, ինչպէս անկէ առաջ գոհեր էին հայ ժողովուրդը: Բայց ահաւասիկ Լոնտոն փակեց իր հաշիւը, խոնարհեցնելով Էնկիւրիւրին, իսկ Մոսկուա իր քթին տակ եղած վտանգը անտեսելով, սաղմոններ կ'երգէ Ռիֆերու և ձէպելը Տրիւզներու վերեւ:

Որքան լպրծուն, նոյնքան աղիտաբեր է այս ճամբան. մանաւանդ որ խորհրդային միութիւնը, պարտուա՛ծ բոլոր ճակատներուն վրայ, Գերմանիայէն մինչեւ Չինաստան, ուժասպառ՝ անտեսապէս, միշտ ենթակայ է անակնկալներու:

Իր շահն իսկ թելադրէ կարճ կապել հեռաւոր մարզանքները, և խորհիլ անմիջական պահանջներու մասին:

Այդ պահանջները կը թելադրեն, ամէնէն առաջ, վերահաստատել հայ ժողովուրդին իրաւունքները:

Շ.

ԺՈՂՈՎՐԴԱՆՈՒԷՐ ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ ՄԸ

Վաղը իրիկուն կը կատարուի Ատրպատականի առաջնորդ Ներսէս արք. Մելիքթանգեանի հանրային գործունէութեան քառասնամեայ յոբելեանը:

Ներսէս արք. ծնած է Զանգեզուր գաւառի Բռնակոթ գիւղը, 1866 Մարտին: Նախակրթութիւնը իր ծննդավայրին մէջ ստանալէ յետոյ 1877ին կ'ընդունուի Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանը, Գէորգ Դ. Կաթողիկոսին օրով: Կը հետեւի նաեւ հայագիտական ճիւղին և 1886ին կ'աւարտէ ճեմարանի տասնամեայ լրիւ ընթացքը եւ նոյն տարին ուսուցիչ կը կարգուի իր ծննդավայրի «խալիֆայական» դպրոցին:

1888ի աշնան Ղարաբաղի Հայոց Թեմական դպրոցին (Շուշի) ուսուցչութեան կը կոչուի: 1890ին երկու ուսուցիչ ընկերներով կը փորձէ անցնիլ Թրքահայաստան եւ նուիրուիլ ազատագրական պայքարին, սակայն ճամբան Թուրքերուն հետ ընդհարելով, երեք ուսուցիչները կը ստիպուին Շուշի դառնալ: Մելիքթանգեան հոն կը մնայ մինչեւ 1892ի վերջը: 1894ի սկիզբը Բագու կը հրաւիրուի, պաշտօնավարելու Հայոց Մարդասիրական ընկ. հանդպրոցը: 1896ին ցարական կառավարութիւնը փակել կուտայ դպրոցը եւ ուսուցիչ ու աշակերտ կը ցրուուին: 1897ին Փեթերօկրատի համալսարանը կը մտնէ՝ իրաւաբանութիւն ուսանելու եւ կ'ուսումնասիրէ մանաւանդ հայոց եկեղ. իրաւունքի պատմութիւնը: 1900ին կ'աւարտէ համալսարանը եւ Էջմիածին դառնալով 1901ին վարդապետ կը ձեռնադրուի:

1893ին Շուշիի մէջ հրատարակած է «Աշխարհաբառի քերականութիւնը»: «Մշակ»ի եւ «Նոր Դար»ի պայքարին առթիւ հրատարակած է: «Մշակ եւ Նոր Դար, կուսակցութիւններ եւ մի քանի խնդիրներ» անուն դիրք մը: Իր գրական գլխաւոր գործն է «Հայոց եկեղեցական իրաւունքը» երկհատոր դիրքը (Շուշի, 1903—1905), իր տեսակին մէջ առաջինը: Այս երկասիրութիւնը մեծապէս գնահատուած է ժամանակին բանասէրներու կողմէ:

Բիչ յետոյ Խրիմեան Հայրիկ Տաթեւի վանքին վանահայր եւ Սիւնեաց Թեմի առաջնորդ. փոխանորդ կը կարգէ: 1903ին ցարական կառավարութիւնը հրամայած էր դրաւել հայ եկեղ. կալուածները: Ներսէս Վրդ. Շուշիի մէջ ոուս ոստիկանութեան կողմէ կը ձերբակալուի եւ մէկ ամիս կը բանտարկուի, եւ հակառակ բոլոր բռնութիւններուն, չի յանձներ կալուածները, որոնք յետոյ բռնի ուժով կը դրաւուին: 1905ին հայ-թրքական ընդհարումներուն առեն յեղափոխականի վայել քաջասրտութեամբ ինքնապաշտպանութեան յորդորներ կուտայ ժողովուրդին: Իր աշակցութեամբ է որ Սերաստացի Մուրատը 200 մարտիկներով Տաթեւի վանքէն դուրս ելլելով կ'անցնի Ղափան եւ կոտորածէ կը փրկէ 30 հայ գիւղեր: 1906ին Խրիմեանի դիւանապետ կը կարգուի. սակայն ցարական կառավարութիւնը զանազան անհիմն մեղադրանքներով զայն կ'աքսորէ Խրիմի Ս. Խաչ վանքը, 1907ի ամառը: 1909ի վերջերը Իգմիրլեան հայրիկի մէջնորդութեամբ աքսորէն կը դառնայ Էջմիածին եւ կը կարգուի «վանական կառավարութեան նախագահ» (1910—1912): Գէորգ Ե. Կաթողիկոս 1912 Սեպտ.ին Մելիքթանգեան վրդ.ը կը ղրկէ Ատրպատական, Թեմի գործերը քննելու եւ առաջնորդ. ընտրութիւն կատարել տալու համար: Պատգմ. ժողովը միաձայնութեամբ առաջնորդ կ'ընտրէ զինքը: Այդ Թուականէն մինչեւ այսօր նոյն պաշտօնին վրայ կը մնայ: 1914ին եպիսկոպոս կը ձեռնադրուի:

Մեծ պատերազմին երբ Թուրքերը խուժեցին Պարսկաստան, հայ ու ասորի գաղթականներ սարսափի ենթարկուեցան: Ներսէս Եպս. օգնութեան հասաւ այդ 40000 գաղթականներուն (25.000 Հայ, 15000 Ասորի): Նոյն աշակցութիւնը ցոյց տուաւ վանի տարագիրներուն: 1917ին նշանակուեցաւ նաեւ «Առաջնորդ Հայոց Վասպուրականի» եւ նոյն տարին անցաւ Վան, այցելելով բոլոր վանքերը:

"ԴՈՒՔ ԹԱՂԱՔԻ ՄԷՋ ԱՊՐԵԼԻՔ ՄԱՐԴ ՉԷՔ,,

Լիսնէն կը գրեն մեզի.— *Ինքնութեան Թուղթերու մասին նոյն դժուարութիւնները կը շարունակուին: Շաբաթ օր մեր հայրենակիցներէն վարդանեան կը ներկայանայ՝ իսկական անձնագիրը ստանալու համար. ձեռքի ժամանակաւոր Թուղթն ալ կ'առնէ և կ'ըսէ. «Մօտ օրէն ամբողջ Հայերդ գիւղերը պիտի ղրկենք, դուք քաղաքին մէջ ապրելիք մարդ չէք»:*

Այս կարգի արտայայտութիւններ մեծապէս կ'ազդեն մեր հայրենակիցներուն վրայ:

ԴԱՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Մասունցի Յարութիւն Մուրատեան Յունիս 4ին երկրորդ անգամ ըլլալով հրաւէր ստացաւ ներկայանալու հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Ժուռէնէին: Մուրատեան ներկայացաւ նոյն օրը, ընկերակցութեամբ փաստաբանի օգնականին և հայ Թարգմանին: Մուրատեան կրկնած է նախապէս Ընդհ. Ապահովութեան փոխ-տնօրէն Պ. Օզերօի առջեւ իր ըրած յայտարարութիւնները: Ֆրանսացի ոստիկանը, որ անվնաս դաւազան մը զետած էր Մուրատեանին ձեռքը, վկայած է Թէ դաւազանով որ և է մէկուն զարնելը չտեսաւ: Իսկ Ֆրանսացի կոմունիստ բանւոր Կիւթթաւ Կօտ, որ յատկապէս հրապարակ ղրուած վկայ մըն է եւ չի ճանչնար ամբաստանեալը, վկայած է Թէ Մուրատեանին զարնելը տեսաւ: Կասկած չկայ Թէ շուտով երեւան պիտի գայ ճշմարտութիւնը: Մուրատեան հրարցաքննութենէն վերջ տուն դարձաւ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՖՐԱՆՔԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կառավարութիւնը կը շարունակէ վճռական միջոցներ ձեռք առնել, ֆրանքը փրկելու համար: Զորեքշաբթի օր, Նախարարական Խորհուրդը բոլորովին փոխելով այն քաղաքականութիւնը որ կը ձգտէր արգիլել դրամին արտածումը, որոշեց ամէն կաշկանդում վերցնել եւ Թոյլ տալ որ դրամը ազատօրէն շարժի Ֆրանսայէն ուրիշ ո՛ր եւ է օտար երկիր: Մանաւանդ տնտեսական նկատումով, այս կարգադրութիւնը մեծապէս պիտի նպաստէ վերահաստատելու վստահութիւնը ազգային դրամին վրայ:

1925 Դեկտ. 31ի օրէնքին 34րդ յօդուածին տրամադրութեամբ, արգիլուած է 5000 ֆրանքէն աւելի ազգային դրամ կամ անոր համարժէք չէք կամ օտար դրամ հանել Ֆրանսայէն դուրս: Նախարարական որոշումը կը չնչէ այս յօդուածը:

Ուրիշ կարեւոր որոշում է կտրօնի դրութեան չնչումը: Այս դրութիւնը (Carnets de Coupon) հաստատուեցաւ վերջերս բուռն վիճէ մը յետոյ — գիտնալու համար ամէն տեսակ արժէթուղթերու տէրերը: Մանաւանդապէս ձախակողմը կը պահանջէր այս ձեւը, որպէս զի կարելի ըլլայ ճշդել տուրքի քանակը այս կարգի հարստութեանց վրայ: Այս օրէնքին հաստատումէն անմիջապէս ետքը, շատեր օտար արժեթուղթի կը վերածէին իրենց ֆրանսական Թուղթերը, արտասահմանի մէջ: Խորհրդարանը 35 միլիոն ֆրանք վարկ քուէարկած էր կտրօնի տեսարկներու հաստատման համար, ինչ որ կը պահանջէր նաեւ ահագին պաշտօնէութիւն:

Այս դրութեան չնչումը ապահովաբար մեծ աղմուկ պիտի հանէ Երեսփ. ժողովին մէջ, քանի որ ձախակողմը հակառակ է: Թերեւս ալ ձախակողմը եւ կեդրոնը յաջողին քուէարկել տալ նոր կարգադրութիւնը, բայց իրազեկները կ'ըսեն Թէ երկար կեանք չի կրնար ունենալ ներկայ դահլիճը, որ արդէն ծանր տագնապ մը անցուց առջի օր: Ելմտական նախարարը կը սպառնար հրաժարիլ:

Կառավարութիւնը նորէն պնդեց Թէ չպիտի օգտագործէ այն երեքուկէս միլիառ ոսկեդրամը որ կը մնայ Պանք տը Ֆրանսի մէջ, իբրեւ ազգային պահեստ:

Երկրէն ոսկեդրամ դուրս հանելու օրէնքը դարձեալ ի զօրու կը մնայ: Դրամագլուխի ազատութեան օրէնքը միայն Թղթադրամի համար է:

Կառավարութիւնը նախապէս կը մտածէր լայն սեղմումներ հաստատել օտար ներածումներու դէմ, բայց վերջին պահուն յարմար դատուեցաւ որոշ սահման մը չանցնիլ, որպէսզի հանրային վստահութիւնը չխախտի և օտարները փոխվրէժի չդիմեն: Կ'ըսուի Թէ նախատեսուած միջոցներէն մէկն է առաջարկել լրագրի հրատարակիչներուն որ պահեցնեն իրենց Թերթերուն էջերը:

ԹՈՒՐՔԻԱ ՎԱՃԵՐԱՑՈՒՄ

Էնկիւրիի Ազգ. ժողովը անմիջապէս վաւերացուց Ասլխոյ հետ կնքուած դաշնագիրը՝ Մուսուլի մասին: Այս առթիւ խօսած ճառին մէջ, արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյ յայտարարեց Թէ դաշնագիրը իբր սահմանագլուխ կը վաւերացնէ Պրիւսէլի գիծը: «Թուրքիոյ համար գլխաւոր խնդիրը հողի հարց չէր: Հազար քիլոմէթր հող ձգելով Իրագի, մենք խախտած չենք ըլլար մեր սկզբունքները: Թուրքիա, որ գլխաւոր ուժն է Արեւելքի մէջ, իր քաղաքականութեան առանցք ընտրած է աշխատիլ իբրև կարգ-կանոնի և յառաջդիմութեան տարր մը քաղաքակիրթ ազգերու շրջանակին մէջ, ուստի մենք զոհողութիւններ ըրինք, ապահովելու համար խաղաղութիւնը մօտաւոր Արեւելքի մէջ, Իրագի անկախութիւնը և բարօրութիւնը և բնականոն յարաբերութիւններու հաստատումը Անգլիոյ հետ»:

Գործավարը աւելցուց Թէ Լոզանի, Ոսկեղջիւրի և Ժընեւի մէջ Թուրք պատուիրակներուն ներկայացուցած փաստերը չեն կորնչցուցած իրենց իրաւական արժէքը: Յետոյ խօսելով Սուրիոյ հետ կնքուած համաձայնութեան վրայ, յայտարարեց Թէ այդ համաձայնութիւնը նոր շրջան մը կը բանայ ֆրանքևԹուրք յարաբերութեանց զարգացման համար: «Այս նոր դաշնագիրները չեն փոխեր Թուրք հանրապետութեան ընդհանուր քաղաքականութիւնը, այլ կը շեշտեն Թէ Թուրքիա կը սիրէ խաղաղութիւնը և կ'ուզէ խաղաղութեամբ ապրիլ քաղաքակիրթ աշխարհին հետ: Արեւելքի պետութեանց հետ կնքուած դաշնագիրները կը պահեն իրենց ամբողջական արժէքը:»

Թուրքևսուրիական դաշնագիրը վաւերացուեցաւ 2ի դէմ 144 ձայնով:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ՀԱՐՑԵՐԸ

(Պետական մեր վարպետները)

ՀԱՅԿ ԿՈՍՏԱՆԴԻ ՀԱՅԿԱԶՅԱՆ

Հայկ Կոստանդի Հայկազյանը ծնվել է 1875 թ. Թիֆլիսում։ Ուսանել է Թիֆլիսի Ալեքսանդրյան գիմնազիայում, ապա Պետերբուրգի Կայսերական գեղարվեստների ակադեմիայում։ Ակադեմիան ավարտելուց հետո նա մեկնել է Իտալիա, որտեղ ստեղծագործական աշխատանքներ է կատարել Վենետիկում, Ֆլորենցիայում, Հռոմում։ Վերադառնալով Թիֆլիս՝ Հայկազյանը մասնակցել է Կովկասյան ցուցահանդեսներին, ինչպես նաև Մոսկվայի, Պետերբուրգի, Կիևի, Վարշավայի, Ռիգայի, Հելսինգֆորսի, Ստոկհոլմի, Փարիզի, Վենետիկի, Հռոմի, Ֆլորենցիայի, Վիեննայի, Մյունխենի, Բեռլինի, Լոնդոնի, Նյու-Յորքի, Բոստոնի, Չիկագոյի, Սենտ-Լուիսի, Սան-Ֆրանցիսկոյի, Պորտլենդի, Սիեթլի, Լոս-Անջելեսի, Սան-Դիեգոյի, Ռիո-դե-Ժանեյրոյի, Սան-Պաուլոյի, Բուենոս-Այրեսի, Մոնտեվիդեոյի, Սանտյագոյի, Լիմայի, Կալկաթայի, Բոմբեյի, Մադրասի, Կոլոմբոյի, Ռանգունի, Սինգապուրի, Բատավիայի, Մանիլայի, Հոնկոնգի, Շանհայի, Կանտոնի, Տոկիոյի, Կիոտոյի, Օսակայի, Յոկոհամայի, Նագասակիի, Սիդնեյի, Մելբուռնի, Ադելաիդայի, Պերթի, Վելինգտոնի, Քրայսթչերչի, Դունեդինի, Օքլենդի, Ավստրալիայի, Նոր Զելանդիայի, Ֆիջիի, Հավայան կղզիների, Ֆրանսիայի, Իտալիայի, Անգլիայի, Գերմանիայի, Ավստրիայի, Հունգարիայի, Բելգիայի, Հոլանդիայի, Դանիայի, Շվեդիայի, Նորվեգիայի, Ֆինլանդիայի, Ռուսաստանի, Ճապոնիայի, Չինաստանի, Հնդկաստանի, Ցեյլոնի, Ինդոնեզիայի, Ֆիլիպինների, Հարավային Աֆրիկայի, Եգիպտոսի, Պաղեստինի, Սիրիայի, Պարսկաստանի, Թուրքիայի, Բուլղարիայի, Սերբիայի, Ռումինիայի, Հունաստանի, Ալբանիայի, Չեխոսլովակիայի, Իսպանիայի, Պորտուգալիայի, Մեքսիկայի, Կուբայի, Ջամայկայի, Հաիթիի, Պուերտո-Ռիկոյի, Կոստա-Ռիկայի, Գվատեմալայի, Հոնդուրասի, Նիկարագուայի, Պանամայի, Կոլումբիայի, Վենեսուելայի, Էկվադորի, Բոլիվիայի, Պարագվայի, Ուրուգվայի, Չիլիի, Ալժիրի, Թունիսի, Մարոկկոյի, Ֆեզի, Մարակեշի, Տանժերի, Ալեքսանդրիայի, Պորտ-Սաիդի, Սուեզի, Կահիրեի, Հաֆայի, Երուսաղեմի, Բեթղեհեմի, Հերիքովի, Բեթանիայի, Հորդանանի, Դամասկոսի, Բեյրութի, Տրապիզոնի, Կոստանդնուպոլսի, Սոֆիայի, Բելգրադի, Բուխարեստի, Աթենքի, Պատրասի, Կորֆուի, Ալբանիայի, Պրահայի, Մադրիդի, Լիսաբոնի, Մեքսիկոյի, Հավանայի, Պորտ-օ-Պրենսի, Սան-Խոսեի, Գվատեմալայի, Տեգուսիգալպայի, Մանագուայի, Պանամայի, Բոգոտայի, Կարակասի, Գուայակիլի, Լա-Պասի, Ասունսիոնի, Մոնտեվիդեոյի, Վալպարայսոյի, Սանտյագոյ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ի՞նչ է Ազգային Միութիւնը

Ազգային Միութիւնը կազմակերպութիւն մըն է, որ կը հաւաքէ ամբողջ ազգը, անկախ անոր կուսակցական, կրօնական, քաղաքական կամ ուրիշ որեւէ տարբերութիւններէ։ Ազգային Միութիւնը կը ներկայացնէ ազգին ամբողջութիւնը։

Ազգային Միութիւնը կը ներկայացնէ ազգին ամբողջութիւնը, որովհետեւ ան կը հաւաքէ ազգին բոլոր տարրերը, ինչպէս կը հաւաքէ ծաղկեպսակ մը զանազան գոյնի ծաղիկներ։ Ազգային Միութիւնը ծաղկեպսակ մըն է, որ կը հաւաքէ ազգին բոլոր տարրերը։

Ազգային Միութիւնը ազգին ամբողջութիւնը կը ներկայացնէ, որովհետեւ ան կը հաւաքէ ազգին բոլոր տարրերը։ Ազգային Միութիւնը ազգին ամբողջութիւնը կը ներկայացնէ, որովհետեւ ան կը հաւաքէ ազգին բոլոր տարրերը։

Ազգային Միութիւնը ազգին ամբողջութիւնը կը ներկայացնէ, որովհետեւ ան կը հաւաքէ ազգին բոլոր տարրերը։

Ազգային Միութեան Նպատակները

Ազգային Միութեան նպատակները կրնան ամփոփուիլ հետեւեալ կէտերուն մէջ։

1. Ազգային Միութիւնը կը ձգտի ազգին մէջ ստեղծել միասնականութեան ոգի։
2. Ազգային Միութիւնը կը ձգտի ազգին մէջ ստեղծել համերաշխութեան ոգի։
3. Ազգային Միութիւնը կը ձգտի ազգին մէջ ստեղծել եղբայրութեան ոգի։
4. Ազգային Միութիւնը կը ձգտի ազգին մէջ ստեղծել հայրենասիրութեան ոգի։
5. Ազգային Միութիւնը կը ձգտի ազգին մէջ ստեղծել ազգային գիտակցութեան ոգի։

Ազգային Միութիւնը կը ձգտի ազգին մէջ ստեղծել միասնականութեան, համերաշխութեան, եղբայրութեան, հայրենասիրութեան եւ ազգային գիտակցութեան ոգի։

Ազգային Միութեան Կազմակերպութիւնը

Ազգային Միութիւնը կազմակերպուած է հետեւեալ ձեւով։

Ազգային Միութեան ամենաբարձր մարմինը Ազգային Ժողովն է։ Ազգային Ժողովը կը գումարուի տարին մէկ անգամ։ Ազգային Ժողովին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր անդամները։

Ազգային Ժողովը կ՚ընտրէ Ազգային Խորհուրդը։ Ազգային Խորհուրդը կը գումարուի տարին երկու անգամ։ Ազգային Խորհուրդին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Խորհուրդը կ՚ընտրէ Ազգային Վարչութիւնը։ Ազգային Վարչութիւնը կը գումարուի ամիսը մէկ անգամ։ Ազգային Վարչութեան կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Վարչութիւնը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Մարմինը։ Ազգային Գործադիր Մարմինը կը գումարուի շաբաթը մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Մարմինին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Մարմինը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէն։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէն կը գումարուի օրական մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Կոմիտէն կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահը։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահը կը գումարուի ամիսը մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալը։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալը կը գումարուի շաբաթը մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալը։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալը կը գումարուի օրական մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կը գումարուի ժամը մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կը գումարուի վայրկեան մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կը գումարուի վայրկեան մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կը գումարուի վայրկեան մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կը գումարուի վայրկեան մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կը գումարուի վայրկեան մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կը գումարուի վայրկեան մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալին կը մասնակցին Ազգային Միութեան բոլոր պատասխանատուները։

Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կ՚ընտրէ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալի Տեղակալը կը գումարուի վայրկեան մէկ անգամ։ Ազգային Գործադիր Կոմիտէի Նախագահի Տեղակալ

Ներգաղթը յետագնդուած

Ազգերու Դաշնակցութեան գաղթականներու յանձնաժողովին Պոլսոյ նոր ներկայացուցիչ Պ. Շարփանթիէ Աթէնքէն Պոլիս հասնելով յայտնած է «Վազքի»ի թէ Յունաստանի հայերուն կովկաս փոխադրութիւնը յետաձգուած է յառաջիկայ տարուան, որովհետև կարելի չէ եղած անոնց փոխադրութեանը համար հարկ եղած գումարը հայթայթել։

Մուսթաֆա Քեմալ Պոլսոյ առջեւ

Մուսթաֆա Քէմալ, որ քննական պատոյտի ելած է, վերջերս Պրուսա այցելեց։ Ան իր առթիւ Պոլսոյ ժողովուրդին կողմէ հարիւրաւոր հոգիներոց պատուիրակութիւն մը յետեւալ քաղաքը գնաց, բարի գալուստ մաղթելու համար իրեն։ Մուսթաֆա Քէմալ Մուտանիայէն «Կիւլ ճէմալ» շոգենաւով ղէպի Պոլիս ճամբայ ելած է։ Շոգենաւը մինչև Իշխանաց կղզիները գալով գիշերը ժամը 11ին Մեծ կղզիի և Հէյպէլիի առջև խարսխած է։ Հոն մինչև լոյս պարահանդէս մը տուած է շոգենաւին մէջ, որ արտակարգ կերպով լուսազարդուած էր։ «Կիւլ ճէմալ» յաջորդ առաւօտ Մուտանիա դարձած է։

Հալածանքի Քիւրտերուն դէմ

Թուրքերը կը շարունակեն սարսափի տակ պահել քիւրտ ժողովուրդը և հետապնդել ապստամբութեան հետ հեռուէն կամ մօտէն կապուած բոլոր մարդիկը։ Վերջին անգամ իր 16 ընկերներուն հետ միասին գերի ինկած է Համանացի Խալիտը, որ շէյխ Սայիտի ապստամբական շարժումէն առաջ գրաւած էր Պուլանըքը։ Ան իր առնէն ի վեր ապստամբական շարժման գլուխին անցած, կը շարունակէր թուրք գիւղերու վրայ յարձակիլ և մեծ կորուստներու ենթարկել իրեն դէմ ղրկուած թուրք զինուորական ջոկատները։ Ան անգամ Տիգրանակերտի մօտ ձեռք անցուած է, սաստիկ ընդհարումէ յետոյ։ Խալիտ զինադադարի շրջանին էրզրումի պատերազմական առեանին անդամ եղած է և աշիրէթի հեծելազօրքի աստիճան ունի։ Նեստորականներու շարժումին առեն Խալիտ ձերբակալուած և Պիթլիսի պատերազմական առեանը տարուած առեն զինուորներու ձեռքէն փախած էր։ Համանացի Խալիտ քիւրտ անկախութեան համար պայքարող գլխաւոր ուժերէն էր և իր կորուստը բաւական ծանր պիտի ճնշէ։

«Մալաթիա» թերթը կը գրէ թէ Մէրտիս աշիրէթի պետ Շիւքրի և Նուրի ոստիկան զօրաց ջոկատներու կողմէ հետապնդուելով անձնատուր եղած են։ Ատոնք Մալաթիոյ մէջ հսկողութեան տակ առնուած են։ Քիւրտերէն գրաւուած 30 բեռ զէնք նոյնպէս Մալաթիա փոխադրուած է։

"Հայ «կոմիտէճի»ներուն գոհերը,,

Ինչպէս գրած էինք, էնկիւրիի Ազգ. Մեծ ժողովը որոշած է դրամական նուէրներ ընել կամ կալուածներ յատկացնել սպաննուած կամ կախուած ջարդարարներու ընտանիքներուն։ Ան առթիւ հետեւեալ հերոսական ճառը խօսեր է Սինօպի եբեսփոխան Րէճէպ Զիւհտի պէյ.— «Կը խորհիմ որ մենք այս օրէնքը կ'ընդունինք, հայրենասիրական ծառայութիւններէ աւելի, իբր փոխադարձութիւն եղեռնագործ Հայերուն։ Եթէ ասիկա ընենք լոկ հայրենասիրական ծառայութեանց մտահոգութեամբ, այն առեն մտածելիք և ըսելիք շատ խօսքեր կան, որովհետև երկրին ամէն կողմը լեցուն է բազմաթիւ անձնուէրներու որբերով։ Հետեւաբար, որովհետև ասիկա կ'ընենք փոխադարձութեան դիտումով, կ'առաջարկէմ որ չնչուի «ազգային կալուածներէ» բառերը և գրուի «փախստական Հայերու կալուածներէն»։ Ան կերպով մենք ազդարարած կ'ըլլանք այդ եղեռնագործ Հայերուն. «Դուք կրնաք որ և է թուրքի դէմ մահափորձ կատարել և սպաննել, բայց մենք անոնց զաւակները կը հասցնենք ձեր դրամով, որպէսզի վաղը ձեր աչքը հանեն և ձեր գլուխները կոտրեն» (Ձայներ՝ կեցցէ՛)։

Աւստրիա ազատեցաւ, Հունգարիա՝ ոչ

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը որոշեց չնչել ելմտական հակակշիռը որ հաստատուած էր Աւստրիոյ վրայ, անոր տրուած փոխառութեան առթիւ։ Աւստրիա, տարիներէ ի վեր կը ճգնէր թօթափել այս լուծը, և այս անգամ յաջողեցաւ, մեծերուն վստահութիւնը շահած ըլլալով։ Փոխառութեան մը նացորդը Աւստրիոյ գանձին պիտի մնայ։

Հունգարիան ալ նոյն պահանջը ղրած էր, բայց մերժուեցաւ։ Վարչապետ կոմս Պէթլէն, որ ժրնև գացած էր այս պահանջը արժեցնելու և միջազգային փոխառութենէն մնացած 82 միլիոն ոսկի քուրոնը իր շնորհ ստանալու համար, ձեռնունայն դարձաւ։

Գործադուլը եւ պոլշեւիկեան վտանգ

Նախարար Լորտ Փիրքընհէտ կարեւոր ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ գործադուլին երկարիլը մեծ վտանգներու պիտի ենթարկէ երկիրը։ Ակնարկելով ռուս բանւորներու ղրկած 400,000 սդերլինի օժանդակութեան, ըսաւ. «Իրապէս յուզիչ է նկատել որ ռուս հանքագործը տրամադիր է օրական տասը ժամ աշխատիլ, որպէս զի իր անգլիացի ընկերը եօթը ժամ աշխատի (ծիծաղներ) եւ իր շաբաթական 25 շիլինէն մաս մը կը յատկացնէ, որպէս զի իր անգլիացի բարեկամը 40 շիլին ստանայ։ Բայց խորհրդային աչքառու պաշտօնատարներ բացէ ի բաց պարծենցան թէ իրենք քաջալերեցին Անգլիոյ ընդհ. գործադուլը եւ թէ մեր հանքագործներուն ղրկուած ղրամը ոչ թէ բանւորներն են ղրկած այլ, ռուս կառավարութիւնը։ Տարակոյս չկայ որ այս նպատակը եղած է յեղափոխութիւն հանելու համար Անգլիոյ մէջ»։

Քառասուն օրէ ի վեր կը տեւէ գործադուլը և մեծ վտանգ կը սպառնայ։ Պահպանողական երեսփոխաններ կը պահանջեն խզել անգլեռուս յարաբերութիւնները։

42,000ը մերժուեցաւ

Առջի օր կէս գիշերին երեսփ. ժողովը 128ի դէմ 150 ձայնով մերժեց այն առաջարկը որ կը պահանջէր 27000 ֆրանքէն 42,000ի բարձրացնել երեսփոխաններուն տարեկան վարձքը։ Անպատճառ յաւելում ստանալու համար, քանի մը երեսփոխաններ առաջարկեցին ուրիշ ձեւ մը,— պահել 27,000ը, 5000 ֆրանք յաւելուածական վարձք վճարելով ամուսնացած երեսփոխաններուն եւ 3000 ֆրանք իւրաքանչիւր երախայի համար, կամ, պետական խորհուրդի անդամներուն հաւասար թոշակ (36,000 ֆր.) վճարել երեսփոխաններուն, 3000 ֆր. յաւելուածական վարձք՝ ամուսնացածներուն, եւ 1200 ֆր. իւրաքանչիւր զաւակի համար։ Ան բանաձեւերն ալ մերժուեցան։

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ԸՏՐՊԱՏԱԿԱՆ ԹԵՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ

Տ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՐԵՊՊՍԿ. ՄԵԼԻՔԹԱՆԳԵԱՆԻ ԱՋՔ. ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

ՎԱՂԸ՝ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ ՀԻՇՏ 9ին

SALLE DE GEOGRAPHIEի մեծ սրահին մէջ

184 Bld. St. Germain. Métro St. Germain des Prés

կը խօսին Պ. Պ. Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ եւ ՇԱՀԱՆ ՆԱՓԱԼԻ

Երաժշտական ճոխ բաժին — Հանդէսի կարգադիր Տիկիններ՝ Մ. ԲԵԿԼԱՐԵԱՆ և Ե. ԱՄԻՐԻՋԿԵԱՆ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Յոբելեանական յանձնաժողով

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Շրջանային Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ արուարձաններու բոլոր խումբերը այսօր Ուրբաթ գիշեր ժամը 8.30ին 2 rue du Vieux Colombier, Մէթրօ Սէն-Միւլփիս։ Օրակարգ՝ Զեկոյց ընկ. Շահան Նաթալիէ եւ հերթական հարցեր։

Հ. Յ. Դ. Տէսինի Ենթակոմիտէին ընկերական ընդհ. ժողովը 13 Յունիս կիրակի, կէս օրէ վերջ, ժամը 2.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Ենթակոմիտէին դասախօսական ժողովը կիրակի 13 Յունիս, Փլաս տիւ Փօն, քաֆէ Նուվօ Սանթրի սրահին մէջ թիւ 7, ժամը 9ին։ Կը դասախօսէ ընկ. Կ. Թ.։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Ակումբ Ընթերցարանի ինայուն վարչական խորհուրդի ընտրութեան ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր, Ուրբաթ 11 Յունիս, երեկոյեան ժամը 8ին։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

ՓԱՐԻԶԻ ՈՒՄ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ընդհ ժողովը, այսօր ժամը 8.30ին, Floria ճաշարանի սրահին մէջ, rue Mons. le Prince Paris (6e)

ՀԱՅ ՄԵՌԵՆԱԴՈՐԾ Աբհեատ. Միութեան դասախօսական ժողովը 13 Յունիս կիրակի ժամը 2.30ին Café du Métro վերնայարկը 95 Boul. St. Gérmain. Կը խօսի Պ. Մէրճիմէքեան։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏՄ. միութեան վեցամսեայ սովորական ընդհ. ժողովը Երկուշաբթի 14 Յունիս Floria ճաշարանին սրահը, ժամը 9ին։ Օրակարգ՝ հաշուարտութիւն եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։

ՄԱՐՍԷյԼի Քղիի երկաս. միութեան առաջին դասախօսական ժողովը՝ Յունիս 13 կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 63 Ռէփիւպլիք, ծանօթ հաւաքատեղին։ Պիտի խօսի Պ. Հակ Մէրճիկիլեան։ Կը հրաւիրուին միութեանց անդամները ինչպէս նաեւ բոլոր երիտասարդութիւնը։

ՇԱՎԻՂ հաստատուած հայ ընտանիքներէն կը խնդրուի մէկ մէկ ներկայացուցիչ ղրկել Պ. Եղիազարեանի տունը 187, Grand, Rue Chaville, յառաջիկայ կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, տեղական խիստ կարեւոր խնդրի մը մասին խորհրդակցելու համար։

ՊՈԼՍՈՅ մէջ 1915 յունիս 20ին կախուած 21 շնչակեռնններու յիշատակին յունիս 20ի կիրակի օր, Լիոնի եւ շրջակայից հոգեւոր հովիւ Աննանիա Ծ.վ. Հաբէլեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ Լիոնի մէջ։ Պատարագէն յետոյ Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական ընդհ. փորձերու բացումը՝ որ աննպաստ օդերուն հետեւանքով յետաձգուած էր, պիտի սկսի յառաջիկայ կիրակի Յունիս 13ին Փարք Մէն Մօրի մարզարանին մէջ։ Բոլոր հին ու նոր մարզիկները ինչպէս եւ փափաքող անդամները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ նոյն առաւօտուն Պասթիւի կայարանին արտաքին շրջափակը 8,30—9, հաւաքաբար մեկնելու համար։ Փորձերը պիտի վարէ մարզական խմբապետ Պ. Գաուլօ Շահինեան։ Մարզական յանձնախումբին կողմէ ներկայ պիտի ըլլան նաև Պ. Պ. Գ. Մէրճանօֆ, Գ. Ճօլօլեան եւ Պ. Զաքըճեան։

Մարզ. յանձնախումբ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա. Հարոնեանի, Ա. Խաճակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւն.։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպագր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5.50 ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Շավիլ, Գ. Կ.— Մտացանք եռամսեան։

Լև Սէյն, Ֆ. Պ.— Նոյնպէս։

Տիմին, Կ. Օ.— Մտացած եւ ղրկած ենք։

Շավիլ, Հ. Ե.— Մտացանք եռամսեան։

Լէ Մոիվիհօ, Տ. Ս.— Մտացանք բաժնեգինը։ Ղրկեցինք։

Նիի Եորք, Գործ.— Մտացանք 227 ֆրանք։

Տրեզէտին, Մ. Պ.— Մտացանք 50 ֆրանք։

Ժերմէր Մոնթ, Ղ. Ա.— Մտացանք եռամսեան։ Ղրկեցինք։

Տիհնիէր, Կ. Ճ.— Մտացանք 20 ֆրանք։ Ղրկեցինք։

Լապլէկիհէ, Մ. Գ.— Մտացանք 15 ֆրանք։ Կը յայտարարուի։

Պօֆրէ, Կ. Կ.— Մտացած ենք։

Թաիրիճ, Թղթակից.— Համաձայն ենք։— Գրատան վճարուած է։

Լիօն, Գործ. Յ. Դ.— Ժամանակին ստացանք 580 ֆր.։

Լիօն, Գործ. Ա. Մ.— Նոյնպէս ստացանք 216,50 ֆր.։

Վիէն, Գործ.— Նոյնպէս, ստացանք 353.60 ֆր.։

Մարսիլիա, Գ. Ծ.— Դրամը ստացած եւ կարգադրած ենք։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուին Սեպուհ եւ Տիգրան Աբիկեան, բնիկ Ատանայի։ Մինչեւ 1915 Մերսին էին, այժմ կը կարծուին Միջագետքի կողմերը ըլլալ։ Տեղեկացնել M. Archag Apikian, 12, Rue Chanoinesse, Paris (4)։ Առաջին լուր տուողին 500 ֆր. պարգեւ։

— Կը փնտռուի Պրուսայի Չէնկիլէր գիւղացի Վահրամ Պալճեան եւ Պօղոս Փիրէնեան Սեբաստացի, եւ Պրուսայի Սէօլէօղէն Սրբուհի Քէշիշեանը։ Տեղեկացնել Խաչիկ Քեաթիպեանի Rue José-Frappa, Hotel du Centre N. 11 St. Etienne, Loire։

— Կը փնտռուի Կիրակոս Հայրապետեան, Բալու նոր գիւղ Մըրղացի։ 1920ին Հայաստան Իզմիր գինուոր էր։ Տեղեկացնել եղբօրը Կարապետ Հայրապետեանի 34, Rue des Petites Maries Marseille։

— Մշոյ Բուլանուխ Խարազըլ գիւղացի Մանուկ Գրիգորեան կը փնտռէ սանահարը Վանեցի Սերոբ Պուլանեան, որ Սալնէ Դաժուռնոյ ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի կամ Manouk Krikorian, Verrerie de Vals. La Légude, Ardèche.

— Կը փնտռուի Սալմաստցի Չէչոյեան Արտաշէս կամ իր եղբայրները Սարգիս, Աշոտ կամ Սուրէն։ Տեղեկացնել Սարգիս Փեհեւունեանի Gaudinière, La Villa-aux-Clercs, Loire-et-Cher.

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Ծերիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

ԳՈՐԾԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ — ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1907ԻՆ

Արեւելեան ամէն տեսակ գործերու համար ճոխ մեներսում ներածութիւն, գնում եւ վաճառում

ԴԻՄԵՑԷՔ ՄԵԶԻ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Հասցէ՝ 2, NEW STREET BISHOPSGATE, LONDON E. C.

Tel. Bishopsgate 1959 — Télégr. YAKOUBIAN, Ave. London

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

10, RUE RAMPAL, 10 — Métro BELLVILLE

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

Գիները դիւրամատչելի եւ սպասարկութիւնը շատ մաքուր

ՇԱԲԱԹ և ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ ՆՈՒԱԳ

ՓՈՐՁԵՑԷՔ և ԳՈՀ ԿԸ ՄՆԱՔ

ԱՅՑԵԼՈՒ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, ճաշկերոյթներու եւ այլ խմբակարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղիին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕԼԵԱՆի, 39, Rue Brancion, Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՍՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆօն Provence 05-49

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ - ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԻՆԷՆ

Ճոխ մեներ անգլիական եւ ֆրանսական ամէն եղանակի յարմար կերպասներու։

17, Rue Constance, Paris (18) Թելեֆօն՝ Marcadet 0-58

Մեթրօ՝ Blanche

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,

67, Rue Monsieur-le-Prince (6)

Métro Odéon կամ St. Michel

Ընտանեկան մաքուր, յամեղ եւ առատ կերակուրներ։

Թաղլը տ'օթթ 4 ֆրանք

Ցասը տոմսակով 3.75 ֆր.

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ԲԺ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

42, Rue des Acacias

Métro: Ternes կամ Etoile

Կ'ընդունի ժամը 2-4 եւ 5-7։

Կիրակի օրերը 9-11։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզութեան, Ջրծանր ատի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարբեր ուժեր

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—6

Կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

ՍԱԿԱՐԱՆ

10 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	163	—
Տոլար,	Dollar	33	40
Մարք (ոսկի)	Mark	7	95
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	17	50
Թրք. ոսկի	» or	140	—
Մէճիտիէ	Médjidié	12	50
Լէվա 100 հատ	Léva	22	—
Տրախմի	» Drachme	41	—
Լիր	» » Lire	123	—
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	102	—
Ջուից.	» Frc. Suisse	645	—
Լէյ 100 հատ	Ley	13	10
Ձերվոնեց	(10 Roubles or)	168	—

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

եգ. ֆր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3800	—
»	II »	2300	—
»	III »	2150	—
Թումեի երկաթղ.	Lots turcs	140	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԳՐԻՄԻԹԷԻ

Գեղեցիկ Թատերգութիւնները

ՀԵՐՈՒԱԿ ԱՌԱՋԻՆ 3 ՖՐԱՆՔ

ՕՐՈՐԱԿԱՆՆԵՐ 3 ՖՐԱՆՔ

Կեդրոնատեղի՝ Պալենց գրատուն, 208bis, Rue Lafayette, Paris (10e).

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱՆ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,

Métro Odeon և St. Michel

Ցօսիէթէ Պավանեի Քառորդին դէմ։ Գարնան համար պատրաստած է ճոխ մեներ Ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկուները մինչեւ 8.30։ Իրիկուի օրերը մինչեւ 1.30։

ՏՕՔԹՕՐ

Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՋԲԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

120, Boulevard de Grenelle

Métro La-Motte Picquet.

Tél. Invalides 31-48

Կ'ընդունի ամէն օր 4—7

Կիրակի օրերը 10.30—12

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն՝ 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	Եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 13 ՅՈՒՆԻՍ 1926

13 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 136 — ԿԸ Հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՍԱԶՈՒԹԵԱՆ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՆՁՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԴԻԿԱՄԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Բոլորովին անհիմն չէ տիրող մտահոգութիւնը, ինքնութեան թուղթերու նոր տագնապին առթիւ:

Առանձին չկամութիւն չկայ, ինչպէս կը հաւաստէր Ոստիկանական Տեսչութեան օտարականներու բաժնին վարիչը, մեր տեսակցութեան ընթացքին: Բայց կան կարգ մը կասկածելի նշաններ: Եւ եթէ ուզենք բուն բառը գործածել, խնդիրը առաւելապէս տնտեսական է:

Վերջերս ինքնաշարժի վարիչները (շոֆէօռ) դառնօրէն կը գանգատէին թէ օտար, մանաւանդ ռուս արհեստակիցներ արժեքը կ'ըլլան իրենց հացին: Այս գանգատին վրայ, Քաղաքապետութիւնը որոշեց սահմանափակել օտարներուն իրաւունքները, և նոր արտօնագիր չտալ: (Միայն Ռուսերու թիւը քանի մը հազարի կը հասնի): Այժմ նոյն գանգատը կը յայտնեն Ֆրանսացի բժիշկները, իրենց օտար մրցակիցներուն, մասնաւորապէս Ռուսերուն դէմ: Անոնք մինչև անգամ յանձն կ'առնեն ձրի նայիլ օտար չքաւոր գաղթականները, ինչպէս կ'ընեն Ռուսերը:

Անշուշտ կառավարութիւնը չի կրնար անտես առնել այս հացի խնդիրը, մանաւանդ այնպիսի ժամանակի մը մէջ երբ ապրուստը խաղալիք դարձած է սղերլինի և տոլարի ելեւէջներուն: Նոյն իսկ Ֆրանսացի բանուորները շատ ալ գոհ չեն իրենց օտար բախտակիցներուն բազմութենէն և մրցակցութենէն: Այս երեւոյթը հետզհետէ կը շեշտուի ամէն տեղ, և կառավարութիւնը ինք խորութիւններ կը թելադրէ, ինչպէս եղաւ Ռիւնոյի պարագային: Նկատելի է որ միայն ռուս գաղթականները 400,000էն աւելի են, տեղաւորուած ամէն արուեստի և ասպարէզի մէջ: Աւելի բազմաթիւ են Իտալացիները, մանաւանդ հարաւային գաւառներուն մէջ, ուր հոծ գաղութներ կազմած են: Լեհերն ու Չեհերն ալ ուշագրաւ թիւ մը կը կազմեն:

Ինչ խօսք որ Հայերը այս շարքէն չեն կրնար համարուիլ, իրենց 40—45,000ով, եթէ յաղթադրելով իսկ թէ մեծ մասը բանուորներ են: Բայց աչքի կը զարնեն իրրեւ իսկական տարագիր, այսինքն զրկուած հայրենիքէ և պետութենէ, հետեւաբար և հպատակութենէ: Այս տեսակէտով, բախտակից են ռուս և հայ գաղթականները, իրրեւ օդին մէջ առկախ բազմութիւններ, կամ նման նիւթ:

Պետական վարիչ մը դիտել տուած է թէ միայն Մարսիլիոյ նաւահանգստին մէջ վեց հարիւր հայ բանուորներ կ'աշխատին: Այս դիտողութենէն պէ՞տք է հետեւցնել թէ նոյնքան Ֆրանսացիներ կը զրկուին:

Բայց չէ՞ որ Ֆրանսա միշտ պէտք ունի աշխատաւոր ձեռքերու, համաձայն պաշտօնական յայտարարութեանց:

Իրականին մէջ, զրկանքի խնդիր չկայ: Ֆրանսա բոլորովին տարբեր է Անգլիայէն, ուր ամէնէն նպաստաւոր պարագաներուն մէջ մէկ միլիոն անգործ կը համրուի, իսկ Ֆրանսայի մէջ ոչ իսկ երեք հազար, այն ալ ներկայիս:

Տնտեսականին հետ մէկտեղ, կայ ուրիշ հիմնական պատճառ մը, որու մասին խօսելիք անցեալ օր: Ֆրանսա կ'ուզէ օտարներու ձուլումով լրացնել իր արուբննակչութեան պակասը: Այս տեսակէտը յարատեւօրէն կը պաշտպանեն թէ' մամուլը և թէ' զանազան կազմակերպութիւններ: Ձախակողմեան «Բօթիտիէն» վերջերս մանաւանդ գոհունակութեամբ կը պատմէր օտար անչափահաս դպրոցականներու Ֆրանսացումը, որ բացարձակ իրականութիւն է:

Արդ, համախումբ գաղութները կ'ուշացնեն ձուլումը, որ անխուսափելի է, տարիներու ընթացքին: Ասկէ' գիւղերը ցըրուելու սպառնալիքը, որ արտասանուեր է Լիոնի մէջ, թէև վերջնական կարգադրութիւն չկայ տակաւին: Նոյն ձեւով կը բացատրուի նաեւ Փան Օտտոյի կայանին տագնապը (Մարսիլիա): Գիւղերը զրկուած ատեն — եթէ վճռապէս որոշեն — կառավարութիւնը գործ ալ պիտի ճարէ, բայց բազմութիւնները պիտի նօսրացնէ եւ ցրուէ ծրագրի մը համաձայն, որ շատ ալ բարենշան չէ:

Այս երկու հիմնական պատճառներուն հետ, կը շահագործուին պատահական դէպքեր ալ, օրինակ Լիոնի պատմութիւնը: Տեղացիները առ հասարակ չեն ախորժիր օտարներու աղմուկէն. աւելի պակաս՝ օրուան իշխանութիւնը, որ մասնաւորապէս կը հետապնդէ կարմիրներու աշխատանքը օտար զանգուածներու մէջ:

Ա.յսպէս կամ այնպէս, կը գտնուինք լուրջ անակնկալի մը առջեւ:

Շատ բան կախում ունի մեր աշխատանքէն, հարուածը կանխելու համար: Եթէ կարելի չըլլայ իսկ մեր բաղձանքներուն համաձայն կարգադրել խնդիրը, գոնէ մեղմացումներ կը ստանանք, արտաքոյ պարզելով մեր կացութիւնը: Եւ դիմումները պէտք է կատարուին համախորհուրդ, բոլոր իրաւասու մարմիններուն կողմէ, որպէսզի կառավարութիւնը կարենայ ամբողջական գաղափար կազմել, փոխանակ առաջնորդուելու հատիկաւանցի տեղեկագիրներով, կամ տեղական իշխանութեանց միակողմանի թելադրանքներով: Բարեացակամութիւն չի պակսիր. կարեւորը՝ զայն օգտագործելու ձեւն է:

Շ.

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

ՄԵՐ ՊՐՊՏՈՒՄՆԵՐԸ ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ ՄՕՏ

15 ՕՐ ԱՌԱՋ ՏՐՈՒԱԾ Է ՀՐԱՀԱՆԳԸ

Վերջին օրերս Ֆրանսայի բոլոր քաղաքներէն եկած նամակներ կը գանգատին թէ տեղական իշխանութիւնները կը մերժեն ինքնութեան թուղթ տալ Հայերուն: Առաջին բողոքը Լիոնէն հասաւ, յետոյ Մարսիլիայէն եւ Փարիզէն ալ նոյնիսկ գանգատներ սկսան գալ:

Այս մասին լուսաբանութիւն ստանալու համար, դիմեցինք Փարիզի ոստիկանական տեսչութեան, ուր հետեւեալ խօսակցութիւնը ունեցանք օտարականներու գրասենեակին վարիչ Պ. Փիքառի հետ.—

— Մեր հայրենակիցները կը գանգատին թէ Ֆրանս. իշխանութիւնները կը մերժեն ինքնութեան թուղթ տալ իրենց: Կը հաճի՞ք յայտնել պատճառը:

— Մօտ 15 օր առաջ ներքին նախարարութենէն շրջաբերական մը ստացանք, որով կը հրահանգուի մեզ առ այժմ ինքնութեան թուղթ չտալ Հայերուն եւ Ռուսերուն: Այս հրահանգին մէջ Հայերու հակառակ որ եւ է բան չկայ եւ պէտք չէ յոռետես մեկնութիւններ տալ այս մասին: Ընդհակառակն, կը կարծեմ թէ արդիւնքը ձեզի համար աւելի նպաստաւոր պիտի ըլլայ:

Նախարարութեան շրջաբերականին մէջ ըսուած չէ թէ ի՛նչ է պատճառը այս կարգադրութեան, սակայն կ'ենթադրեմ թէ այս որոշումը տրուած է քանի մը շաբաթ առաջ ժընեւի մէջ գումարուած միջազգային ժողովէն վերջ: Այս ժողովը զբաղեցաւ հայ եւ ռուս գաղթականներու անցագիրներու հարցով: Ամէն պարագայի մէջ, տրուած որոշումը կապ ունի Նանսէնեան անցագրի ղրկութեան եւ Հայերու հպատակութեան խնդրին հետ: Լաւագոյն է խնդիրը հետաձգել եւ իմանալ նոր քին նախարարութենէն:

— Ֆրանսա նոր եկող Հայ մը առանց ինքնութեան թուղթի կրնա՞յ մնալ:

— Նոր եկող Հայերուն համար ինքնութեան առժամեայ թուղթ (demande) կը տրուի. միայն վերջնական թուղթն է որ չի տրուիր ոչ նորեկներուն, եւ ոչ ալ անոնց, որոնք երկար տարեներ ի վեր եկած են եւ իրենց ինքնութեան թուղթը նորոգելու համար դիմած եւ ստացագիր առած են:

— Հին ինքնութեան թուղթերը նորոգելու համար ո՞րքան միջոց կայ ձեռ:

— Պարմանաժամը վերջացած է արդէն: Սակայն հրահանգ տուած եմ մեր բոլոր գրասենեակներուն, որ հաշտ ոգիով եւ նեղոցմտութեամբ վարուին եւ ուշ մնացողներու ինքնութեան թուղթերը նորոգեն: Ես անձնապէս ամէն դիւրութիւն կուտամ Հայերուն: Հաղորդեցէ՛ք ձեր հայրենակիցներուն, որ մեր ներողամտութիւնը չարաչար չգործածեն, եւ անոնք որ դիմում չեն ըրած դեռ, թո՛ղ փութան իրենց ինքնութեան թուղթերը նորոգել: Առ այժմ ուշացողներուն համար պատիժ չէ սահմանուած, սակայն հաւանաբար մօտ օրէն դրամական տուգանք պիտի նշանակուի: Դարձեալ կը կրկնեմ, մտատանջուելու պատճառ չունիք, ինքնութեան առժամեայ թուղթերը լիուլի կը գոհացնեն օրինական բոլոր պահանջները:

***

Մինչ կողմէ մեր կատարած քննութեան համաձայն, Լիոնի մէջ մեր հայրենակիցներուն դէմ եղած խիստ վերաբերմունքին առիթ տուած է Լիոնի վերջին դէպքը: Ֆրանս. իշխանութիւնները կ'ուզեն Փարիզ, Լիոն եւ Մարսիլիա բնակելու արտօնութիւն չտալ նեցող բոլոր Հայերը, յիշեալ քաղաքներէն հանելով դրկել փոքր քաղաքներ կամ գիւղեր: Բոլոր Հայերու տօսիէները կը քննուին, եւ անոնք որ առանց իրաւունք ունենալու, զանազան ձեւերով հաստատուած են յիշեալ երեք մեծ քաղաքներուն մէջ, այլեւս չպիտի արտօնուին հոն բնակելու:

∴

Ժընեւէն կը գրեն մեզ թէ Անցագրի Միջազգային Ժողովին մասնակցած են 26 պետութիւններ եւ տուած են 14 յօդուածէ բաղկացեալ որոշումներ: Ասկէ վերջ Հայերուն եւ Ռուսերուն ինքնութեան թուղթ եւ անցագիր տրուած պատեն հինգ գումարական ֆր. պիտի գանձուի, ի նպաստ ներդաղթի ֆոնտին, որ պիտի հաստատուի Ժընեւ Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակին մէջ և պիտի յատկացուի գաղթական Հայերն ու Ռուսերը հայրենիք փոխադրելու:

ԿՈՄՍ ՊԷՐԼԻՆ ԱԳՏԱԿՈՒԱԾ

Հունգարիոյ վարչապետ կոմս Պէրլին, որ ներկայիս Ժընեւ կը գտնուի, Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովասրահի նըրբանցքին մէջ ապտակուեցաւ մաճառ լրագրողի մը՝ Իվան Եուլթի (իսկական անունով Էմերի Վէր) կողմէ, որ յայտարարեց թէ կ'ուզէր հունգար վրէժը լուծել:

Ի ՊԱՏԻՒ ՄԻՆԱՍ ՁԵՐԱԶԻ

Այսօր, կիրակի իրիկուն, ժամը 8.30ին յոբելեանական հանդէս մը տեղի պիտի ունենայ Salle des Agriculteurs, (8, Rue d'Athènes), ի պատիւ Մինաս Ձերազի վաթսունամեայ հանրային գործունէութեան: Պիտի խօսին ծանօթ դէմքեր:

«ՅԻԿԱՌՕ» կը գրէ թէ հինգ շաբաթէ ի վեր լատինական թաղի պանդոկները բնակող կարգ մը հայ եւ վրացի ուսանողներու գոյքերը կը գողցուին: Ռիւ տէ ք'Էքօլ թիւ 33 բնակող Պ. Մովսէս Նիսանեան առջի իրիկուն Սէն Միշէլի մէկ սրճարանին մէջ երիտասարդի մը ոտքը տեսաւ իր կօշիկները, որոնք օր մը առաջ գողցուած էին: Նիսանեան ոստիկանութեան լուր տուաւ: Գողը պաթումցի 25 տարու Ռոստոֆ Փօրթնօֆ անուն վրացի մըն է, որ մօտ օրէն Ռուպա պիտի մեկնէր:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԽՆԴԻՐԸ և Ա.ԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ժընեւէն կը գրեն մեզի.—

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը իր 10 Յունիս Հինգշաբթի օրուան նիստին մէջ նկատողութեան առաւ հայ գաղթականներու տեղաւորման յանձնաժողովին տեղեկագիրը, որուն եզրակացութիւնը այն է թէ Հայաստանի մէջ ոռոգումով եւ ճահիճներու չորացումով գաղթականներ տեղաւորելու ծանօթ ծրագիրը արհեստագիտական եւ տնտեսական տեսակէտով կատարելապէս առողջ գործ մըն է, դիւրութեամբ իրագործելի եւ ամէն կերպով նպատակայարմար: Գալով ղրամին, յանձնաժողովը կը գտնէ որ հայկ. կառավարութեան, խորհրդային միութեան եւ Մոսկուայի պետական ղրամատան տուած երաշխաւորութիւնները չեն կրնար բաւարար նկատուիլ եւրոպացի փոխատուներուս աչքին:

Խորհուրդը որոշեց այդ տեղեկագիրը ղրկել իր ելմտական յանձնաժողովին, քննութեան համար:

Գալով «լքեալ» գոյքերու հարցին, կ'իմանանք թէ Ազգերու Դաշնակցութիւնը կը շարունակէ իր ստիպումները Թուրք կառավարութեան մօտ, որ սակայն շատ ականջ կախելու երեւոյթ չունի:

*** *Պ. Բաշալեան, որ այս գործերով զբաղելու համար Ժընեւ գացած էր, երէկ վերադարձաւ:*

Պարտքի խնդիրը եւ խորհրդարանը

Երեսփ. ժողովին մէջ զօրաւոր հոսանք մը կայ ամերիկեան պարտքի կարգադրութեան ձեւին դէմ, որ ստորագրուեցաւ վերջերս, Ուաշինկթընի մէջ: Բազմաթիւ երեսփոխաններ արձանագրած են արդէն, եւ պիտի պահանջեն շարք մը փոփոխութիւններ կատարել պայմանագրութեան մէջ, այլապէս մերժումը անխուսափելի է: Դահլիճը մեծ դժուարութիւն պիտի քաշէ, 560ի մէջ 275 ձայն շահելու եւ պայմանագիրը վաւերացնելու համար: Խմբակցութիւն մը, որ 104 երեսփոխաններէ կը բաղկանայ, բոլորովին դէմ է պայմանագրութեան. դէմ են նաեւ 100 ընկերվարականներ, համամիտավարները, 28 հոգի, եւ 15 ծայրայեղ աջակողմեաններ: Միւս խմբակցութիւններէն շատ մը երեսփոխաններ տրամադիր են ձեռնպահ մնալու: Այնպէս որ, կացութիւնը շատ փափուկ է:

Երեսփ. ժողովի առջի օրուան նիստին մէջ, վարչապետը նորէն մերժեց հրապարակային վիճաբանութիւն ընդունիլ դահլիճին վերակազմութեան եւ ելմտական քաղաքականութեան մասին: Ասոր վրայ սկսան քննել Մարոքի խնդիրը: Պ. Տօրիօ, թթու համայնավար, մեծ աղմուկ հանեց կարգ մը յայտարարութիւններով. «ես խորհուրդ տուի Ապտիւլ Քէրիմի որ հաշտութիւն կնքէ եւ չանայ ապահովել Ռիֆի հանրապետութեան անկախութիւնը, երբ տեսայ թէ Ֆրանսա եւ Սպանիա պիտի չախչախեն զայն. բայց եթէ վստահ ըլլայի թէ ուրիշ մարոքեան ցեղեր ինչպէս եւ Այժերացիներ եւ Թունուզցիներ ոտքի պիտի ելլեն օգնելու իրեն, պիտի թելադրէի իրեն կռուիլ մինչեւ մահ»: Ընդհանուր ժխորին մէջ, «դաւաճան» աղաղակներ կը լսուէին:

Եգիպտական տագնապը հարթուած

Ցուստ թագաւոր Հինգշաբթի օր բացաւ Եգիպտոսի Խորհրդարանը: Գահաճառը կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը պիտի աշխատի Անգլիոյ հետ հաստատել բարի դրացնութեան յարաբերութիւններ, որոնք պիտի կրնան ճամբայ բանալ Եգիպտոսի կատարեալ անկախութեան: Եգիպտ. կառավարութիւնը կ'ըսէ թէ Սուտանի մէջ ձեռք առնուած միջոցները երբեք չեն խախտեր Եգիպտոսի օրինական իրաւունքները յիշեալ երկրին մէջ և կառավարութիւնը պիտի աշխատի Եգիպտոսի համար գոհացուցիչ լուծում մը գտնել: Գահաճառը կ'ըսէ նաեւ թէ Եգիպտոս պիտի դիմէ Ազգերու Դաշնակցութեան անդամակցելու համար:

Յետոյ ընտրութեանց ձեռնարկուելով, Զաղլուլ փաշա միաձայնութեամբ նախագահ ընտրուեցաւ:

Ապրիլ փաշայի դահլիճին յայտարարութիւնը եւս կարդացուեցաւ Խորհրդարանին մէջ:

Ռուսերուն նոր դաշնագիրը վաւերացուած

Էնկիւրիէն առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ազգ. Մեծ ժողովը առջի օր վաւերացուց 1926 Մայիս 3ի ռուսեւթուրք նոր դաշնագիրը, որով կը միացուին Կարսի դաշագիրը եւ 1921 Մարտ 16ի Մոսկուայի դաշնագիրը:

Ո՛վ ապահովեց Բէյրութի փաշան

Սան-Ռէմոյի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց սուլթան

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՏԱՀ ՈՒՆԻՆՔ ՄԵՐ ԱՂՔԱՏԱՑԻՆԵՐԸ

(ԱՂՔԱՏԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱՐՑԱԽՈՒՉՈՒԹՅՈՒՆ)

... ամուսնացած 23 տարի

Ընտանեկան կյանքի մասին հարցազրույցներ ենք վարում մեր աղքատացած ընտանիքների հետ։ Ինչպես հայտնի է, «Ժողովուրդ» թերթի խմբագրությունը ստեղծել է հատուկ հանձնաժողով, որը պետք է ուսումնասիրի մեր աղքատների կենցաղը, նրանց տնտեսական դրությունը, ապրելակերպը, ընտանեկան հարաբերությունները և այլն։ Հանձնաժողովի անդամները մեր աղքատների տներում հարցազրույցներ են վարում, որոնց արդյունքները հետագայում կհրատարակենք։

Այսօր մենք այցելեցինք Ղուկասյանների ընտանիքին։ Ղուկասյանները Ալեքսանդրապոլի գավառի Ղուկասի գյուղից են։ Ղուկասը գյուղ է Ղուկասի կայարանից 2 վերստ հեռավորության վրա։ Ղուկասի կայարանը գտնվում է Ալեքսանդրապոլ-Կարս երկաթգծի վրա։ Ղուկասի կայարանից մինչև Ալեքսանդրապոլ 28 վերստ է, մինչև Կարս՝ 31։

Ղուկասյանները գյուղի ամենաաղքատ ընտանիքներից են։ Ունեն 5 հոգի երեխա։ Ամուսինները միասին ապրում են 23 տարի։ Ամուսնացել են 1923 թվին։ Ընտրել են իրար սիրով։ Ամուսնանալուց առաջ ոչ մեկը մյուսի ունեցվածքի մասին որևէ տեղեկություն չի ունեցել։ Ամուսնանալուց հետո էլ ամուսինները ոչ մի ունեցվածք չեն ստացել։ Ամուսնանալուց հետո ամուսինները ապրել են հայրական տանը։ Ամուսնանալուց 5 տարի հետո հայրը մահացել է, և ամուսինները մնացել են տան միակ տիրակալները։ Տունը ունեցել են 3 սենյակ։ Ամուսնանալուց հետո ամուսինները ունեցել են 5 երեխա, որոնցից 3-ը մահացել են։ Ներկայումս ապրում են 2 աղջիկ և 2 տղա։ Ամենամեծ աղջիկը 15 տարեկան է, ամենափոքրը՝ 5 տարեկան։ Տղաները 12 և 9 տարեկան են։

Ընտանիքի գլուխ Ղուկասյան Հակոբը 60 տարեկան է։ Ծնվել է Ղուկասի գյուղում։ Ղուկասի գյուղում ծնվել է նաև կինը՝ Մարիամը։ Հակոբը գրագետ է, կարդում է հայերեն։ Մարիամը անգրագետ է։ Հակոբը ծնվել է աղքատ գյուղացի ընտանիքում։ Ծնողները մահացել են, երբ նա 5 տարեկան էր։ Հակոբը մնացել է հորեղբոր խնամքին։ Հորեղբայրը նրան ուղարկել է դպրոց։ Հակոբը 4 տարի սովորել է Ղուկասի գյուղի դպրոցում։ Հետո հորեղբայրը նրան ուղարկել է Ալեքսանդրապոլ՝ առևտրական դպրոց։ Հակոբը Ալեքսանդրապոլում սովորել է 3 տարի։ Հետո հորեղբայրը մահացել է, և Հակոբը ստիպված է եղել թողնել դպրոցը։ Հակոբը 3 տարի ապրել է Ալեքսանդրապոլում՝ առանց աշխատանքի։ Հետո վերադարձել է Ղուկասի գյուղ։ Ղուկասի գյուղում Հակոբը ամուսնացել է Մարիամի հետ։ Մարիամը ծնվել է 1902 թվին։ Մարիամի հայրը եղել է գյուղացի։ Մարիամի հայրը մահացել է 1918 թվին։ Մարիամի հայրը ունեցել է 3 դուստր և 1 որդի։ Մարիամը ամենամեծ աղջիկն է եղել։ Մարիամի հայրը ունեցել է 2 տուն։ Մարիամի հայրը մահանալուց հետո տները բաժանել են եղբայրները

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՀՐԱՄԱՆՈՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՀՐԱՄԱՆՈՎ

Ընդունելության ժամերը՝ ամեն օր՝ առավոտյան ժամը 10-ից մինչև 12-ը։

Ընդունելության կարգը՝ ըստ հերթի։

Ընդունելության համար դիմումները ընդունվում են ամեն օր՝ առավոտյան ժամը 10-ից մինչև 12-ը

Վահիտէտտինի թիկնապահ գնդապետ Զէքի պէյը 55 տարու, Մէհմէտ Զ.ի բժշկապետ Րէշատ փաշան սպաննած ըլլալու ամբաստանութեամբ։ 1924ի Մարտին Տօքթ. Րէշատ փաշա սպաննուած գտնուեցաւ իր սենեակին մէջ և բաուեցաւ թէ անձնասպան եղած է։ Անցած տարի էնկիւրի դատ բացաւ Վահիտէտտինի դէմ, իբրև սպանիչ, որուն վրայ Սան Րէմօի դատական իշխանութիւնը քննութիւն մը բացաւ և որ և է փաստ չկրնալով գտնել, խնդիրը փակուեցաւ։ Հիմա Վահիտէտտինի մահէն վերջ, իր հետեւորդները մէյտեղ հանած են կարգ մը վաւերաթուղթեր, որոնք էնկիւրիի կառավարութեան ձեռքն ինկած են։ Ճենովայի թուրք հիւպատոսը կարգ մը փաստեր հաղորդած է իտալական իշխանութեանց։ Վահիտէտտինի մարմինը յունիս 16ին Դամասկոս պիտի փոխադրուէր իտալական մարտանաւով մը. այս փոխադրութիւնը յետաձգուած է, որովհետեւ սուլթանը մօտ 200,000 լիրի պարտք մը ձգած է։ Պարտատէրերը կնքել տուած են դագաղը եւ վիլլա Մանեօլին, ուր կը բնակին սուլթանին երեք կիները և ուրիշ պալատականներ։

Թուրքիոյ ճամբով Իտալիա

Պոլսոյ թուրք թերթերը կը գրեն թէ խորհրդային վարչութեան նախագահ Րիկօֆ և կեդր. կոմիտէի քարտուղար Սթալին Թուրքիա պիտի այցելեն, քաղաքական խնդիրներու մասին խորհրդակցելու համար։ Իսկ «Իզվէստիա», որ անշուշտ աւելի իրազեկ է, կ'ըսէ թէ Զիչէրինը և Սթալինն են որ Թուրքիոյ ճամբով Իտալիա պիտի անցնին։ Ատոնք համաձայն են եղեր որ Իտալացի գաղթականներ հաստատուին Սև Ծովու ռուսական ափերը, պայմանաւ որ Իտալիա բարեկամական յարաբերութիւն մշակէ Թուրքիոյ և Ռուսիոյ հետ։

Նոր վէճ Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ

Վերջին գործադուլին առթիւ, քանի մը հարիւր հազար սղերլին ղրկուեցաւ Մոսկուայէն, ռուս բանուորներու անունով։ Անգլ. կառավարութիւնը կը կասկածի թէ այս գումարները ոչ թէ բանուորներէն հաւաքուած են, այլ պոլշեւիկ իշխանութիւնը ինք սահմանած է, Անգլիոյ մէջ յեղափոխութիւն յարուցանելու համար։ Ներքին նախարարը կը յայտարարէ թէ ինք զօրաւոր փաստեր ունի այդ մասին, և յատկապէս պնդեց երեսփ. ժողովին առջի օրուան նիստին մէջ։ Լոնտոնի ռուս գործակատարը պաշտօնական հերքում մը հրատարակեց, բայց պահպանողականները չեն հաւատար և կը պահանջեն խզել 1921ի համաձայնութիւնը։ Առջի օր Լոնտոնէն բողոքագիր մը ղրկուեցաւ Մոսկուա, դրամի առաքման դէմ։ Յանուցագիրը կ'ըսէ թէ այդ ձեռնարկը հակառակ է դաշնագրին տրամադրութեանց, քանի որ կը ձգտի խլրտում յառաջ բերել Անգլիոյ մէջ, ուժ տալով գործադուլին։

Ներքին նախարարութիւնը մօտերս պիտի հրատարակէ ճերմակ տետրակ մը, ցնցնելի յայտնութիւններով։ Նախարարը կ'ըսէ թէ ձեռքին տակ ունի քառասուն փաստաթուղթերու բնագիրները եւ վաւերական պատճէնները, որոնք կ'ապացուցանեն թէ խորհրդային իշխանութիւնը ամէն կողմէ կը թափանցէ Անգլիոյ բանուորական շարժման մէջ։ Արտաքին նախարարութիւնը հակառակ էր այս հրատարակութեան, բայց իր լռութիւնը աւելի սրեց երեսփոխաններուն հետաքրքրութիւնը։ Պոլտուին և Զէմպրլէն կը վախնան որ յարաբերութիւնները նորէն պղտորին, այդ մերկացումներով։

Բողոքագրին բովանդակութիւնը գաղտնի կը պահուի, բայց իմաստը յայտնի է։ Բոլոր տեղեկութիւնները հաւաքելէ յետոյ, անգլիական կառավարութիւնը նոր ծանուցագիր մը պիտի ղրկէ Մոսկուա։ Պահպանողական երեսփոխան մը, որ նոր դարձաւ Ռուսիոյ մէջ կատարած պտոյտէն, պահանջեց ամուր կենալ, նոյն իսկ չնչել անգլահռչակ առեւտրական դաշնագիրը եւ ճամբել Լոնտոնի ռուս ներկայացուցիչները։

ՎՐԱՑԻ ՄԸ ԿԸ ՍՊԱՆՆԷ ՈՒՐԻՇ ՎՐԱՑԻ ՄԸ

ՊՈԼՇԵՒԻԿ-ՄԵՆՇԵՒԻԿ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

Անցած տարի Օգոստոս 9ին Փարիզի վրացի կարմիրները քաջել Վօլթէռի մէջ ժողով մը կը գումարէին, վրացական Հօկ մը կազմելու համար։ Վրացի ընկերվարական և ազգայնական ուսանողներ խանգարեցին այդ ժողովը, յարձակելով կազմակերպիչներուն վրայ և իրարանցումի պահուն քանի մը համայնավարներ իրաւորուեցան։ Այս վերջիններուն դատ բացած ըլլալով, Փարիզի 11րդ պատժադատ ատեանին առջև Հինգշաբթի օր տեղի ունեցաւ դատավարութիւնը։ Մենշեւիկներուն կողմէ ներկայացան բազմաթիւ վկաներ, որոնց կարգին նաև գերապայծառ Պօտրիյեան։ Համայնավարներու կողմէ իբրև վկայ եկած էր նաև «Նոր Վրաստան» թերթին խմբագիր Կրիկօրի Վէշափելի։ Դատավճիռը յետաձգուեցաւ յառաջիկայ շաբթուան և ներկաները ժամը 4ին դատարանէն մեկնեցան։ Թուրսը Վէշափելի կառք մը կանչելով նստաւ կնոջ և հօրեղբօր տղուն հետ։ Այդ պահուն վրացի մը մօտեցաւ իրեն և հարցուց. «Ատրճանակ ունի՞ք»։— Ոչ, պատասխանեց Վէշափելի- —Լաւ, ես ունիմ։» Ու գրպանէն ատրճանակ մը հանելով երեք անգամ կրակէց։ Գնդակներէն երկուքը ծակեցին խմբագրին կուրծքը։ Վիրաւորը Օթել Տիէօ փոխադրուեցաւ և վիրաբուժական գործողութեան պահուն մեռաւ։ Սպաննիչն է Օրթանտիլ Մէրապաշվիլի անուն 23 տարեկան վրացի նախկին զերասան մը, որ վերջերս Ռէնօի գործարանը կ'աշխատէր։

Երբ ոստիկանները եկան, առանց ընդդիմութեան յանձնուեցաւ և յայտարարեց թէ Վէշափելի իրեն պէս Սօց. Դեմոկրատ էր ժամանակին և Տումայի անդամ, սակայն ետքէն պոլշեւիկութեան յաղթելով 1924 Նոյեմբեր 15ին Պերլինի մէջ սկսած էր հրատարակել «Նոր Վրաստան» անուն թերթը, և կը ջանար ժողովէր իսորհրդային քաղաքականութիւնը։ Այդ թուականէն երդուրճեցած էր սպաննել Վէշափելին և իր այս որոշումը արձանագրած յիշեալ թերթին լուսանցքին վրայ։ Անցած տարի քաջել Վօլթէրի մէջ ուզած էր իր ծրագիրը, գործադրել սակայն, առիթը յարմար չէր գտած։ Վերջապէս Հինգշաբթի օր դատավարութեան ատեն վճռեց որ այլեւս հասած էր ժամը իր երդումը իրականացնելու։ — Բնաւ չեմ զղջար, աւելցուց։ Սպաննեցի դաւաճան մը և ուրացող մը, իմ և հայրենիքիս վրէժը լուծեցի, պոլշեւիկները սպաննեցին հայրս, եղբայրս և ընտանիքիս անդամներէն շատեր։

ՋՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ
"ԹԱՆՊՈՒԼ,, ՕՂԻՆ ՀԱՍԱԻ
ԱՐԵՒԵԼ. ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ
ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ
ՆՈՐ ՀԱՅ ՆՊԱՒԱՎԱՁԱՒՈՒԹԻՒՆԸ
ԳԷՈՐԳ ՄԱՐԹԱԼԵԱՆ — ՅՈՎՍԷՓ ԱԶԻԶԵԱՆ
52 - 54, Rue Piat, PARIS 20e
Մէթրօ՝ ՊԷԼՎԻԼ Tél. ROQUETTE: 92-56
Փարիզի ապսպրանքները յաճախորդին տունը կը յանձնուին։
Ապսպրանքները կ'ընդունուին թէլէֆօնով և նամակով։
Արուարձանները քօլի փօսթալով կը ղրկուի։
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ Գաւառները եւ արտասահման ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՐՏԱՑԱՅՏՈՒԹԻՒՆ
Շ. ԳԱՐԱՇԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԻՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ
Շ. ԳԱՐԱՇԻՍԱՐԻ «*Ռ Ա Զ Մ Ի Կ*» ՀԱՅՐԵՆԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ցեղի կ'ուենենայ 20 յունիս կիրակի գիշեր ժամը 8ին
Salle de Géographieի մէջ, 184' Bld. St. Germain
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Salle Comoedia. 51, Rue Saint - Georges, Paris (9)
Շաբաթ, յունիս 19, երեկոյեան ժամը 9ին տեղի կ'ունենայ
Դաշնակահարուհի ՏԻԿ. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆԻ Նուագահանդէսը
ցայտագրի մէջ՝ Bach, Beethoven, Schumann, Chopin եւլն.
Տեղերու գիները՝ 10, 15 եւ 20 ֆրանք
Տոմսերը կարելի է ստանալ՝ Salle Gaveau կամ Durandի մօտ, 4, Place de la Madeleine, իսկ նուագահանդէսին օրը՝ սրահի կիշէն։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
կազմակերպուած՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՄՆԱՁԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
6րդ ԹԱՂԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
յունիս 26 շաբաթ գիշեր 9.30էն մինչեւ առաւօտ
ԸՆՏԻՐ ՃԱՇ ՊԱՇՏ, ՃՈՒՆ ՊԻՒՖԷ և ՀԱՃԱԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ
ՄՈՒՏՔ ԱՅՐԵՐՈՒ 10, ԿԻՆԵՐՈՒ 5, ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒ 3 ՖՐ.

ՋՐՈՑՅԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ
Հ. Մ. Ը. Մ.ի Յունթպօլի Յանձնախումբը կուզայ հրապարակաւ յայտարարելու թէ՝ մինչև այսօր ո և է փարիզեան հայ խումբ պաշտօնական հրաւէր չէ ստացած։ Թերթերու մէջ կամ բերանացի շրջած զրոյցները ո և է հիմք չունին։
Հ. Մ. Ը. Մ.ի դռները միշտ բաց են փափաքող խումբերու համար. և կրնան դրաւոր գրել միութեանս կեդրոնատեղին։ 56, Rue Lafayette, Paris (9).
Ի դիմաց Հ. Մ. Ը. Մ.ի
Ցունթպօլի յանձնախումբի
Ց. ՄԱԹԻԿԵԱՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏՍ. միութեան վեցամսեայ սովորական ընդհ. ժողովը վաղը Բշ. 14 Յունիս Floria *ճաշարանին սրահը, ժամը 9ին։ Օրակարգ՝ հաշտարաութիւն եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։*
ՊՈԼՍՈՅ մէջ 1915 Յունիս 20ին կախուած 21 Հնչակեաններու յիշատակին Յունիս 20ի կիրակի օր, Լիսինի եւ շրջակայից հոգեւոր հովիւ Անանիա Ծ.Վ. Հաբէլեան Իսդիհատուր պատարագ պիտի մատուցանէ Լիսինի մէջ։ Պատարագէն յետոյ Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ
— Կը փնտռուին Մեպուհ եւ Տիգրան Աբիկեան, ընկ. Առաջնացի։ Մինչեւ 1915 Մերսին էին, այժմ կը կարծուին Միջադետքի կողմերը ըլլալ։ Տեղեկացնել M. Archag Apikian*ի*, 12, Rue Chanoinesse, Paris (4)։ *Առաջին լուր առուղին 500 ֆր. պարգեւ։*
— Կը փնտռուի Կիրակոս Հալրապետեան, Բալու Նոր գիւղ Մըրդացի։ 1920ին Հայաստան իպտիր գինուոր էր։ Տեղեկացնել եղբօրը Կարապետ Հալրապետեանի 34, Rue des Petites Maries Marseille։
— Յարութիւն Պալայեան, Երզնկացի, 21 տարեկան, 1916ին բաժնուած է իր ծնողքէն։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի։

Le Gérant : H. TEURNIER
Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ
"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը
Աշխատակցութեամբ Ա. Ա-հարոնեանի, Ա. Իսահակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւլն.։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպագր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5.50 ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ՎԱՐՁՈՒ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑ
Ատաղձագործի, երկաթագործի կամ արհեստաւորի յարմար աշխատանոց մը կայ վարձու։ Դիմել 17, Rue Damesme, *մէթրօ* Place d'Italie.

ԿՈՒԶՈՒԻ
Փարիզի մէջ կարեւոր արհեստ մը համարուող Քօռնէլի Պրօսերին սովրեցնելու համար կիներ ու աղջիկներ կը փնտռուին։ Առաջին օրէն կը վճարուի։ Դիմել 17, Rue Damesme, *մէթրօ* Place d'Italie.

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՂԷՍԹ
6 Petits Hôtels(Bd. Magenta 87*ի անկիւնը*)։
Տք. թԱՓՖՆ. Փ. Բ. Հ.։ Tél.Trud.11-28.
ՉԵՐՄԱՄԱՐԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին քարդուքիւններու արագ բաժում նոր մեթոտներով։ Հաւատարմ արդիւնքներ։ Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ՍԱԿԱՐԱՆ
12 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	167 —
Տոլար,	Dollar	34 30
Մարք (ոսկի)	Mark	8 19
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	17 77
Թրք. ոսկի	» or	145 —
Մէճիտիէ	Médjidié	13 50
Լէվա 100 հատ	Léva	24 50
Տրախմի »	Drachme	42 —
Լիր »	» Lire	123 50
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	101 30
Ֆրանց. »	Frc. Suisse	665 —
Լէյ 100 հատ	Ley	14 20
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	172 —

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ		
Եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3800 —
»	II »	2550 —
»	III »	2400 —
Թումեկի երկաղ.	Lots turcs	155 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ
ԳՈՐԾԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ — ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1907ԻՆ
Ալեւելեան ամէն տեսակ գործերու համար ճոխ մեներանոց։ ներածութիւն, գնում եւ վաճառում
ԴԻՄԵՑԷՔ ՄԵԶԻ ԵԻ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ,
Հասցէ՝ 2, NEW STREET BISHOPSGATE, LONDON E. C. 2
Tel. Bishopsgate 1959 — Télégr. YAKOUBIAN, Ave. London

ՕՂԻԻ ՍԻՐԱՇԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱՋՔԸ ԼՈ՛ՅՍ
Վերջապէս եկաւ «ՍԹԱՄՊՈՒԼ» օղին
Ջուտ խաղողէ պատրաստուած Փարիզ կը ծախուի դոց շիշերով
ՊԷԼՎԻԼԻ ԾԱՆՕԹ ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ
28, rue Lesage, Paris XXe. 18bisRue, Jouge Rouve
Métro Belleville. Tramway 5, 26
Նաեւ կը գտնուի միշտ լաւագոյն արեւելեան նպարեղէն, անուշեղէններ եւ պիտոյքներ։

ՊԷՎԻԼԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
10, RUE RAMPAL, 10 — Métro BELLVILLE
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
Գինները դիւրամատչելի եւ սպասարկութիւնը շատ մաքուր
ՇԱԲԱԹ և ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ ՆՈՒԱԳ
ՓՈՐՁԵՑԷՔ և ԳՈՀ ԿԸ ՄՆԱՔ
Սրահը տրամադրելի է հարսնիքներու և նման հաւաքոյթներու

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ
ԸՆԴԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՃՈԽ ՄԲԵՐՔՈՎ ՄԸ
Ունինք նաեւ ամէն տեսակ անուշեղէններ, ոգելից ըմպելիներ, քօնսէրվաներ, համեմներ, անխարդախ սուրճ, ընտիր թէյեր, ձիթապտուղ, քաշէր, ճերմակ պանիր, ապուխտ, ընտիր ռուսական խաւեար, օղի, օ տը քօլօններ, իտտաւէտ օճառներ եւլն. եւլն.։ Խիստ դիւրամատչելի գներով։
Հեռաձայնով ապսպրանքներ կ'ընդունուին եւ կը գործադրուին։
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ՝ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՉ եւ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Նպարավաճառատուն "ՇԻՐԱԿ,,
26 Rue de Trévise Tél. Bérgère 38-63: Métro Cadet

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ՄԱՎՐՕՍ
92, Rue Rébeval. Métro: Belleville
Հեռաձայն՝ Combat 0-5
Շաբաթ և կիրակի գիշերներ Արեւելեան նուագ

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
ԴԵՐՁԱԿ - ՎԱՃԱՌՈՒԿԱՆ
ՎԿԱՅՈՒՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԻՆԷՆ
Ճոխ մթերք անգլիական եւ ֆրանսական ամէն եղանակի յարմար կերպասներու։
17, Rue Constance, Paris (18) Թելէֆօն՝ Marcadet 0-58
Մէթրօ՝ Blanche

ԳԼԽԱՐԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ NADINE
ՊԷՕՅԻՒՔԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐ
Վերջին նորաձեւութեամբ խիստ ճաշակաւոր գլխարկներ դիւրամատչելի գիներով։
Կը ստանձնենք նաեւ ամէն տեսակ նորոգութիւններ եւ ձեւափոխութիւններ։ 9, rue de Moscou Paris, 8(e) Tél. Louvre 12-79

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻԶ
ԱՐԱՄ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
3, Rue d'Austerlitz, 3
Métro Gare de Lyon,
Quai de la Rapée եւ Bastille
Պատիւ ունինք ծանուցանել մեր յարգելի հայրենակիցներուն որ վերոյիշեալ հասցէին, բացած ենք սափրիչի (վարսավիրայ) սրահ մը, արհեստին նորագոյն մեթոտներով։ Մեր մաքուր սպասարկութիւնը եւ մատչելի գիները մեծապէս պիտի գոհացնեն մեր յաճախորդները։
Կանանց եւ փոքրիկներու մազերը կը կտրուին ճաշակաւոր կերպով։ կը ծախուի նաեւ անուշահոտ օճառ եւ այս կարգի զանազան առարկաներ։ Բաց է ամէն առաւօտ ժամը 7էն երեկոյեան 9, բացի երկուշաբթի։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԹԵՏ
ԲՈԼՈՐ ԳՐԱՆՑԱՀԱՅԵՐՈՒՆ
Պայմանագրութիւններ եւ Քարտէզ, նուիրիւններ ամէն լեզուով։ Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի, վիզայի, ծննդեան եւ անձնագրի գործեր։
Դիմել բացի Կիրակիէ, ամէն օր 9էն 12 եւ 2էն 6։
ՎԱՀԱՆ ԵԱՐԱՆԵԱՆ
CONTENTIEUX
62, Rue Myrha, Paris (18)
Métro: Barbès կամ Chateau Rouge
Reg. Com. 346,618 — Tél. Nord 13-45

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ
ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,
67, Rue Monsieur-le-Prince (6)
Métro Odéon կամ St. Michel
Ընտանեկան մաքուր, համեղ եւ առատ կերակուրներ։
Թաալը ս'օթ 4 ֆրանք
Տասը տոմսակով 3.75 ֆր.
Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն՝ 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 ՅՈՒՆԻՍ 1926

16 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 137 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՖՐԱՆՔԻՆ ՆՈՐ ԱՆԿՈՒՄԸ ԼՈՒՐՋ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻԻՆ ԿԸ ՊԱՏՃԱՌԷ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՓԱՏԻՇԱՀԸՄ ՁՕՔ ԵԱՇԱ,,!

Տաժանելի բան է գործ ունենալ անարժան հակառակորդներու հետ:

Ընդհանրապէս տգէտ եւ տմարդի, անոնք սիրտ խառնելու պաշտօն ունին մեր հանրային կեանքին մէջ: Եւ եթէ երբեմն կը հարկադրուինք զբաղիլ, պատճառը այն է որ անոնք սահման չեն դներ իրենց փոքրոգութեան, և ծափ կը գարնեն ամէնէն կսկծալի դէպքերու առթիւ:

Պատմութիւնը ծանօթ է ամէնուն: Մենք ամիսներով պնդեցինք թէ հարիւրաւոր ձերբակալութիւններ կատարուած են Հայաստանի մէջ: Պոլշեւիկները ուրացան, ծաղրեցին, հայհոյեցին: Եւ այս բոլորը՝ ԳԻՏԱԿՑԱԲԱՐ: Ռամկավարներն ալ նոյն ձամբուն հետեւեցան, քիչ մը ծամծմելով, մինչ մը ծանրութիւնը կասկածի տակ դնելով, բայց աւանց բան մը գիտնալու: Ապառ մը (Ապրիլ 25), «Խորհրդային Հայաստան» խոստովանեցաւ իրողութեան մէկ փոքր մասը միայն, յայտնելով թէ 110 հոգի ձերբակալուած են, որոնց 70ը Դաշնակցական: Այստեղ ալ սուտ կը խօսէր երեւանի պաշտօնաթերթը,—ճիշտ այնպէս ինչպէս թուրք թերթերը: Բայց մեծ բան էր եղածը, չորս ամսուան խոր լռութենէն և շինծու հերքումներէն յետոյ: Մենք այսուհետեւ առիթ ունեցանք նոր մանրամասնութիւններ հրատարակելու, և արդէն պարզ է պատկերը: Ձերբակալուած են ոչ թէ 70 հոգի, այլ հինգ-վեց անգամ եօթանասուն, զանազան առիթներով: Վերջին լուրերու համաձայն, կալանաւորներուն մէկ մասը արձակուած է, իսկ մեծ մասը աքսորուած է կամ տակաւին բանտը կը մնայ:

Արդ, ի՞նչ ըրին «սողոմոնատիպ ռամկավարները» (տես քիչ վերեւ), այս խոստովանութեան առթիւ:

Իրենց Ամերիկայի պաշտօնաթերթը, «Պայքար» (27 Մայիս), խմբագրականի մը մէջ արտատպելով «Խորհրդային Հայաստան»ի լուրը, հալած իւղի պէս կը կլլէ անոր յերիւրած ամբաստանութիւնները եւ կը փսփսայ հրճուագին.

— «Հայաստանի ապահովութեան եւ բարօրութեան ցանկացող ամէն Հայ, բնականաբար պոռ միայն կրնայ ըլլալ այս արդիւնքէն: Հայաստանի կառավարութիւնն ու Կովկասեան իշխանութիւնք գնահատելի աչալրջութեամբ մը իրենց պարտքը կատարած են, երկրին խաղաղութեան համար անհրաժեշտ միջոցները գործադրելով»:

Այսքանը գրելէ յետոյ, կը մնար քայլ մըն ալ առնել եւ աղաղակել երեք անգամ.

— «փատիշահիմ չօք եաշա՛...»:

Որովհետեւ, իրականին մէջ, այս դիրքը երբեք տարբերութիւն չունի այն միւսէն զոր կը բռնէին «Իթամներն ու «Սապահ»ները, երբ Համիտը կամ Իթթիհատը կը բանտարկէին, կը կոտորէին ու կ'աքսորէին, «երկրին խաղաղութեան համար անհրաժեշտ միջոցները գործադրելով»: Տարբերութիւն մը կայ ինպատատ թուրք տորուկներուն. որովհետեւ անոնք բնազդօրէն կ'ուրախանային որ կառավարութիւնը կը հալածէ օտար տարրը, Հայերը: «Պայքար»ն ու իր լուսաղբարները այդ չգմեղանքն ալ չունին: Հայաստանի մէջ հարիւրաւոր Հայեր ձերբակալուեր են հայ վարիչներու ձեռքով, կամ անոնց հրահանգով: Եւ ձերբակալուեր են բոլորովին շինծու պատրուակներով, խարդախութեամբ եւ բռնութեամբ: Աւսոր մէջ ի՞նչ կայ գոհունակութեան արժանի: Ռամկավարները ուրկէ՞ լսեցին որ այդ խեղճ կալանաւորները — որոնց մէջ ութսուն տարեկան մարդ ալ կայ — դաւադրութիւն կը պատրաստէին Հայաստանի կառավարութեան դէմ: Ուրկէ՞ ստուգեցին թէ «Դաշնակ»ները ձեռք ձեռքի տուեր են մուսաւաթականներուն հետ, «եղբայրաբար դաշինք կնքած են խորհրդային իշխանութեան դէմ պայքարելու համար», երբ Կովկասի կարմիր փոխարքան, Օրջոնիկիձէն անգամ կը յայտարարէ պաշտօնապէս. «Դաշնակները ներկայիս չեն բարձրացներ դինուած ապստամբութեան հարց»: Իրրեւ երկիւղած «պէնտէնկեան»ներ, ինչո՞ւ չեն փորձեր գոնէ մէկ անգամ հաղորդակցութիւն հաստատել Երեւանի հետ, եւ հասկնալ իրողութիւնը ոչ թէ անբարոյական չենոփնիկներէ կամ չէկիստներէ, այլ բուն իսկ ժողովուրդէն, մինչեւ անգամ իրենց հաւատարիմներէն:

Տգիտութիւնը ներելի է անհատին, բայց ոչ հանրային գործիչին: Այլեւս անհանդուրժելի է երկուքը մէկ «դաւադրութիւն» տեսնելու և «հրդե՛հ կայ» պօռալու այս լրբութիւնը, այն ալ հեռաւոր Ամերիկայէն: Կալանաւորներուն դէմ եղած ամբողջ փաստը քանի մը Դաշնակցական թերթերու ներածումն է, որ սարսափի մատնած է օրուան իշխանութիւնը: Անկէ դուրս ինչ որ կ'ըսեն և կ'երազեն, չղագարներու յատուկ զառանցանք է:

Դարման կա՞յ այս հիւանդութեան: — Ա՛յո՛. կը թելադրէինք որ այդ կարգի չղագարները—ռամկավար թէ նորընծայ պոլշեւիկ—մէկ մէկ անցագիր ճարեն և երթան Հայաստան: Միայն իրենց տեսածն ու լսածը հրաշք պիտի գործէ, կը բաւէ որ կաթիլ մը պարկեշտութիւն ունենան:

Ա՛յլապէս, անվերջ պիտի շարունակուի «փատիշահըմ չօք եաշա»ն, առանց սակայն դրախտի վերածելու Հայաստանը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

Ի ՊԷՏՍ ԶԱՐԳԱՑԵԼՈՑ...

Հետեւեալ հատուածները կը քաղենք «Պրոլետար» շաբաթաթերթէն, «օրգան Ամերիկայի կոմունիստ կուսակցութեան հայկական հատուածի»:—

«Ի հարկէ, չենք մտածեր մենք շաղկապել խորհրդային Հայաստանին՝ ցեղային առանձնայատուկ զգացումներով, ապրումներով: Խորհրդային Հայաստանը մէկ երեսակն է միայն մեր աշխարհածաւալ դատին, մէկ իրական փաստը՝ սոցիալիզմին առարկայական կառուցումին: Սակայն, մէկ բան չպէտք է մոռնալ, որ ներկայիս կարելի է օգտագործել բազմութիւններու հայրենասիրական ոգին, անոնց հայրենաբաշխաձութիւնը անցնել մեր բովէն, մինչեւ որ անոնք հասնին դասակարգային դիտակցութեան:

«Դաղութահայ աշխատաւորական մասսաները պիտի ունենան իրենց սեփական մամուլը, իրենց ուղիղ հայելին՝ որ ցոլացնէ իրենց իղձերը, ձգտումները և պաշտպանէ իրենց դատը:

«Մէկ - երկու կեդրոններու մէջ կարծես թէ այդ ուղղութեամբ, չէզոք մամուլ ունենալու ջանքեր թափուած են. սակայն, մեր կարծիքով, եղածը բաւարար չէ. աշխատաւորական թերթ մը, այն ալ դասակարգային գիտակցութիւնով հասունցած աշխատաւորութեան մը օրգանը, պէտք է բաց խօսի ամէնքին հետ, ամէն տարր իր արժէքով ներկայացնէ: Առով ըսել կ'ուզենք թէ, մեր կուիւը, մեր պայքարը սոսկ ախտավարակ դաշնակցութեան մը դէմ չէ, այլ դէմ է նաեւ սողոմոնատիպ ռամկավարին ու կեղծաւոր հնչակին:

«Դաղութներու հայ աշխատաւորութիւնը մեծ յոյսեր դնելու է օտարազգի բանւորական միութիւններու վրայ, աւելի ճիշդը կոմունիստական կուսակցութիւններու, որոնք իրենց բարոյական և ի հարկին նիւթական օժանդակութիւնը պիտի բերեն ինքնակազմակերպչական աշխատանքներուն:

«Դաղութահայը իր իրաւունքներուն պաշտպանութիւնը պիտի գտնէ բանւորական կազմակերպութիւններու եւ կոմունիստական դաղափարաբանութեան մէջ»:

Խորհրդածութիւններ չենք աւելցներ: Թող ամէն մէկը դատէ իրեն համար:

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

Թերթս մամուլը դրուած պահուն կը տեղեկանանք թէ ելմտական նախարար Պ. Ռաուլ Փերէ նախարարաց խորհուրդի նիստին մէջ ներկայացուցած է իր հրաժարականը, քանի որ Ֆրանքը փրկելու համար «կարգ մը էական աջակցութիւններ կը պակսին»:

Ա՛յս հրաժարականով կը բացուի նախարարական տագնապը եւ այս անգամ կը կարծուի միացեալ դաշիլիճ պիտի կազմուի, մասնակցութեամբ բոլոր հոսանքներու:

ԼԻՕՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Լիոնի մեր թղթակիցը կը գրէ.— Հարցաքննիչ դատաւորը Յունիս 18ին դատարան ներկայանալու համար կոչնագիր ղրկած է Աբդալանպէկեան Կարապետ Դամճեանին, որ ինչպէս ժամանակին հաղորդած էի, Մարսիլիայէն յատուկ բերուած էր Լիոն, յարձակելու համար ընկեր Ահարոնեանի վրայ: Նոյն օրը պիտի հարցաքննուին նաեւ ուրիշ Հայեր:

ՀԵՏԱԶՕՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՔԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Խորհրդային Թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը որոշած է այս ամառ հետազօտել Հայաստանի հանքերը: Վարկ բացուած է 72,500 րուբլի: Գիտական արշաւախումբը երեք մասէ կը բաղկանայ. առաջին խումբը մեկնած է արդէն Դարալագեազի գաւառը, հետազօտելու արծաթի եւ արճիճի շահագործման հնարաւորութիւնները. այստեղ պիտի կատարուի գուտ երկրաբանական հետազօտութիւն. կիւմիւշխանի, Գագմայի եւ Ենզիջայի մօտերը պիտի հանուին նկարներ եւ քանի մը այլ հետախուզական աշխատանքներ պիտի կատարուին: Բ. խումբը պիտի մեկնի Ղեւանայ լիճը՝ հիւսիս արեւելեան մասերուն մէջ գտնուող քրոմի եւ ճանր մետաղի շահագործման աշխատանքները կազմակերպելու համար: Գ. խումբը պիտի աշխատի Թեմրայի հանքերուն մէջ, որու նպատակն է աւելցնել սիմենտը. այս խումբը մօտերս պիտի մեկնի եւ պիտի աշխատի Երեւանի, Լենինականի, Էջմիածնի եւ փամբակ-Լօռուր գաւառներուն մէջ:

ՅԱՆԴՈՒԳՆ ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ Յունիս 14ի առտուն, Փրէվէզա-Եանինա ճամբուն վրայ, յարձակման ենթարկուեցաւ ինքնաշարժ մը որ 15 միլիոն տրախմի կը փոխադրէր: Աւազակները սպանեցին երեք ոստիկան - զինուորներ, դրամատան պաշտօնեայ մը եւ երկու ծառաներ եւ փախան, դրամին ալ միասին տանելով:

ԱՊՏԻՒԼ ՔԷՐԻՄ ՊԻՏԻ ԱՔՍՈՐՈՒԻ

Արտաքին նախարարութեան մէջ երկուշաբթի կէսօրէն վերջ բացուեցաւ ֆրանքիւսպանիական հաշտութեան ժողովը Ռիֆի մասին: Բացման պիտի նախագահէր վարչապետ Պ. Պոհան, որ պատուիրակներուն ի պատիւ ճաշ մը տուաւ նոյն օրը կէս օրին, սակայն ֆրանքին յանկարծական անկումին պատճառով ստիպուեցաւ մեկնիլ եւ նախագահեց մարաջախտ Փէթէն: Ա՛յս առաջին նիստին մէջ կարծիքի փոխանակութիւններ կատարուեցան: Թելադրուեցաւ Ապտիւլ Քէրիմը ամբողջ ընտանիքով աքսորել Մատակասքար կամ ֆրանս. ուրիշ գաղթավայր մը: Նոյն ձեւով պիտի աքսորուին նաեւ 150 Ռիֆցի երեւելիներ: ժողովը պիտի տեւէ մօտ 15 օր:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՖՐԱՆՔԻՆ ՆՈՐ ԱՆԿՈՒՄԸ

Երկուշաբթի օր նորէն մեծ անկում ունեցաւ ֆրանքը: Տոլարը 34.40էն բարձրացաւ 36ի, իսկ սդերլինը 167.50էն 177ի: Այս իրողութիւնը մեծ յուզում պատճառեց խորհրդարանական շրջանակներու մէջ: Պ. Մարսել Քաշէն, կոմունիստ առաջնորդը, հաղորդեց թէ հարցապնդում պիտի ուղղէ կառավարութեան եւ պիտի պնդէ որ վարչապետն ու ելմտական նախարարը բացատրութիւններ տան:

Ելմտական նախարարը վարչապետին դնաց երկուշաբթի առտու, եւ խորհրդակցեցաւ մինչեւ կէս օր: Իրիկուան նորէն խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան: Երէկ նախարարական խորհուրդ նկատի առաւ ֆրանքին յանկարծական անկումը, Ամերիկայի հետ կնքուած պայմանագրութիւնը եւ ուրիշ ելմտական խնդիրներ: Կարգ մը նախարարներ կը կարծեն թէ ամերիկեան պայմանագրութեան անմիջական վաւերացումը նպաստաւոր է Ֆրանսայի համար. այլապէս Ամերիկացիները կրնան փոխել իրենց միտքը: Բայց յոյս չկայ որ երեսփ. ժողովին մէջ մեծամասնութիւն գոյանայ վաւերացման համար:

Երէկ նորէն լուրեր կը պտտէին դահլիճի անկման եւ կամ քանի մը նախարարներու հրաժարման մասին: Մինչեւ անգամ թեկնածուներ ալ կը յիշուին ելմտական նախարարութեան համար,— Պ. Թառտիէօ (Քլէմանսոյի աջ բազուկը) կամ Պ. Քայէօ:

«Լիպէռթէ» խմբագրականով մը կը պնդէ թէ 1924ին Մօրկընի կողմէ փոխ տրուած հարիւր միլիոն տոլարին 65 միլիոնը անցեալ ամսու ծախսուած է ելմտական նախարարութեան կողմէ, երեք միլիառ ֆրանքի կարճ պայմանաժամով մուրհակները վճարելու համար: Թերթին տեղեկութեան համաձայն, տոլարը ծախուած է 35էն, եւ կառավարութեան մնացած է իրաքանչիւր տոլարին 30 ֆրանք կամ իբր 1,950,000,000 ֆր.:

Եթէ նախարարական փոփոխութիւն պատահի, հաւանական է որ խորհրդարանին դադար տրուի, որպէսզի ելմտական նախարարը կարենայ ազատօրէն գործել, ֆրանքը բռնելու համար:

Պրազիլիա խաչուեցաւ

Պրազիլիոյ արտաքին նախարարը պաշտօնապէս հեռագրեց Ժընեւ թէ կը քաշուի Ազգերու Ընկերակցութենէն:

Ինչպէս յայտնի է, երբ Գերմանիա դիմեց Ազգերու Դաշնակցութեան անդամագրուելու, խորհուրդին մէջ մնայուն ատեռ ունենալու պայմանով, Պրազիլիա և Սպանիա եւս նոյն իրաւունքը պահանջեցին: Ա՛յս վէճին հետեւանքն է հրաժարումը: Հետեւաբար այդ երկիրը չպիտի մասնակցի յառաջիկայ Սեպտեմբերի ընդհ. ժողովին:

Ա՛յս երկրորդ պետութիւնն է որ կը քաշուի Ազգերու Դաշնակցութենէն: Ա՛ւելի առաջ, Քոսթարիքան էր որ քաշուեցաւ, 1925ին, իբրեւ բողոք իր վրայ դրուած դրամական պարտքին: Կանոնագրին համաձայն, պետութիւն մը կրնայ քաշուիլ երկու տարի առաջ լուր տալով, պայմանաւ որ մինչեւ այդ թուականը կատարած ըլլայ իր բոլոր յանձնառութիւնները: Ուրեմն, Պրազիլիա Ազգերու Դաշնակցութեան անդամ պիտի մնայ մինչեւ 1928ը, եւ երկու տարի պարտաւոր է վճարել իրեն հնկած բաժինը:

Կը կարծուի թէ Սպանիան և Չինաստանն ալ պիտի հրաժարին:

∴ Պոլսէն հեռագիր մը կը հերքէ այն լուրը թէ Թուրքիա դիմում ըրած է, Ազգերու Դաշնակցութեան անդամակցելու համար:

Վահիտէտտինի մահուն վերջ

Իշխան Ֆարուգ եւ կինը Սան Րէմօ հասնելով անմիջապէս գացին կայսերական վիլլան, ուր փոքր սրահի մը մէջ կը մնայ սուլթանին դագաղը: Վահիտէտտինի երեք կիները եւ ուրիշ պալատականներ արտօնութիւն ստացան Թուրքիա դառնալու: Անոնք որ կասկածելի անցեալ ունեցած են, չեն արտօնուած հայրենիք երթալու: Վահիտէտտինի մեռնելէն ի վեր անգլ. կառավարութիւնը դադրեցուցած է պալատականներուն յատկացուած ամսականը: Մէհմէտ Զ.ի թուղթերուն մէջ գտնուած են խիստ կարեւոր դիւանագիտական թուղթեր, Քէմալի դէմ եւ Անգլիոյ հետ իր գործակցութեան մասին:

Հայ-հռոմէականներն ալ «Թուրք»

«Թան» կը հրատարակէ պատճէնը ուղերձի մը, զոր Թուրքիոյ հայ-հռոմէականները ղրկած են Էնկիւրի, Լօզանի դաշնագրին փոքրամասնութեանց վերաբերեալ յօդուածներէն հրա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

(Տարբերակ մեր թերթից)

5 նոյեմբ. 1926

Ընկերներ Ամերիկայի, Ձեր նամակը, ուղղված «Ազատ Հայաստանի» խմբագրության հասցեին, ստացանք։ Մենք ուրախ ենք, որ Ձեր մեջ կան մարդիկ, որոնք ուզում են իմանալ մեր երկրի ներկայ դրությունը

Նրան ցնծությամբ դիմավորեցին հարևան գյուղերի հայ գյուղացիները։ Ամենուրեք ժողովուրդը ոգևորությամբ էր խոսում Ստալինյան սահմանադրության մասին։ Ամենքն էլ հասկանում էին, որ Ստալինյան սահմանադրությունը ամենաժողովրդավարական սահմանադրությունն է աշխարհում։ Ամենքն էլ հասկանում էին, որ Ստալինյան սահմանադրությունը ամենաազատասեր սահմանադրությունն է աշխարհում։ Ամենքն էլ հասկանում էին, որ Ստալինյան սահմանադրությունը ամենամարդասեր սահմանադրությունն է աշխարհում։

Ստալինյան սահմանադրությունը ամենաարդարադատ սահմանադրությունն է աշխարհում։ Ամենքն էլ հասկանում էին, որ Ստալինյան սահմանադրությունը ամենաարդարադատ սահմանադրությունն է աշխարհում։ Ամենքն էլ հասկանում էին, որ Ստալինյան սահմանադրությունը ամենաարդարադատ

ժարելու համար: Մատրագրողներուն մէջ են նախկին ծերակուտական երամ էֆ. եւ նախկ. գատարանի նախագահ Պ. Յովհ. Ալէքսանեան:

Մուսուլի դաշնագիրը

Իտալիոյ կարեւոր թերթերէն «Քօրիէրէ տէլլա Սէրա» խօսելով անգլեթուրք համաձայնութեան վրայ, կը գրէ. «Իտալիա գանգատելու բան չունի. ընդհակառակն պէտք է ուրախանայ, քանի որ Արեւելքի համար միջազգային համաձայնութեանց իրական քաղաքականութիւն մը կը բացուի, ու եւրոպական դրամագլուխին ու ճարտարարուեստը պիտի մասնակցին Անատոլուի տնտեսական զարգացման: Մուսուլի կնճռոտ վէճին մէջ Իտալիոյ դիրքը այնքան ուղղամիտ եղաւ, որ ասիկա նախաբանը պիտի ըլլայ Թուրքիոյ հետ սիրալիր յարաբերութեանց հաստատման տնտեսական, դիտական եւ մտաւորական գետնի վրայ»:

Ի ևչ շուտ յուսահատեցաւ...

Մուսօլինիի վրայ մահափորձ կատարող իրլանտացի օրիորդ կիպսըն, որ բանտին մէջ արհեստական ծաղիկ շինելով կը զբաղի, խաշոր մուրճ մը ձեռք անցուցած ըլլալով գլխուն իջեցուցած է, անձնասպան ըլլալու համար: Օրիորդը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ, բայց կեանքին վտանգ չկայ:

Անգլետուս նոր վէճը

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ հարցումներ եղան, Ռուսիոյ դրկուած նոր ծանուցագրին առթիւ: Արտաքին նախարար Չեմպըրլէն պատասխանեց թէ՝ ժընեւ երթալէ առաջ դիտողութիւն ըրած էր ռուսական գործակատարին թէ իրենց ելմտական գործաւարը արտօնութիւն տուած է որ կարեւոր զումարներ դրկուին Անգլիա, գործադուլին ուժ տալու համար: Նախարարը աւելցուց թէ տեսակցութեան ընթացքին բացորոշապէս հասկցուցած էր թէ Ռուսիոյ հականգլիական քաղաքականութիւնն է մէկ արգելքը որ անգլեւռուս յարաբերութիւնները չեն կրնար բարւոքիլ եւ Անգլիա չի կրնար վերսկսիլ բանակցութիւնները: Պահպանողական երեսփոխան մը հարցուց թէ կառավարութիւնը մտքէ կ'անցընէ՞ վերջ տալ առեւտրական դաշնագրին: Չեմպըրլէն պատասխանելով խնդրեց որ այս հարցումը չընեն հինգշաբթիէն առաջ, երբ կառավարութիւնը ընդհանուր յայտարարութիւն մը պիտի ընէ թէ երեսփ. ժողովին եւ թէ Լորտերու ժողովին առջեւ, անգլեւռուս յարաբերութեանց մասին:

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴԻՐ ԺՈՂՈՎԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԱՆՋՆԱՍՊԱՆ

Վրաստանի Սահմանադիր ժողովին նախագահ Նիքօլա Չխէիձէ, Յունիս 7ին անձնասպան եղաւ, ածելիի մը միջոցաւ վիզը կտրելով փարիզի մէկ արուարձանին մէջ: Չխէիձէ վիրաւոր վիճակի մէջ մանուկ հիւանդանոց մը փոխադրուեցաւ, ուր մեռաւ Յունիս 11ին Ուրբաթ օր: Ծնած էր 1864ին Քութայիսի մէջ: Երիտասարդ հասակէն յարած էր ընկերվարական շարժումին, որուն մեծագոյն առաքեալներէն մէկը եղաւ ոչ միայն Վրաստանի այլ ամբողջ Ռուսիոյ մէջ: 1908ին Տումայի անդամ ընտրուեցաւ եւ այդ թուականէն մինչեւ 1917ի յեղափոխութիւնը Տումայի Սոց. Դեմոկրատ երեսփոխաններու առաջնորդն էր: Նշանաւոր են իր պայքարները Տումային մէջ: Երբ 1917ի յեղափոխութիւնը պայթեցաւ, Չխէիձէ առաջնակարգ դեր խաղաց և ընտրուեցաւ ամբողջ Ռուսիոյ Սովետներու գործադիր կոմիտէի նախագահ: 1918ին երբ Վրաստան անկախութիւն հռչակեց, Չխէիձէ Սահմ. ժողովի նախագահ ընտրուեցաւ, յետոյ Փարիզ դրկուած պատուիրակութեան նախագահ կարգուեցաւ: 1921ին երկիր վերադառնալով, ականատես եղաւ պոլշեւիկեան գրաւման և կրկին Եւրոպա ապաստանեցաւ: Քանի մը տարիէ ի վեր կը բնակէր Փարիզի մէկ արուարձանը և վերջերս հոգեկան քայքայման նշաններ ցոյց կուտար:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փէր-Լաշէզի գերեզմանատունը: Ներկայացուցիչներ դրկած էր նաև Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը:

Տագնապը Պոլսոյ հրապարակին վրայ

Վերջին օրերս աւելցած է առեւտր. հրապարակին վրայ տիրող տագնապը: Երկու պատճառի կարելի է վերագրել ասիկա: Նախ որ վաճառականները տագնապ կ'անցնեն ամառուան շրջանին եւ երկրորդ Եւրոպայի քաղաքական անվստահութիւնը մեծ ազդեցութիւն կը գործէ առեւտրական գործառնութեանց վրայ: Շատ մը դրամատուններու մէջ դիզուած են բեռնագիրները (գօնէսման): Ասոնց տէրերը չեն կրնար փոխարժէքը վճարելով առնել զանոնք: Հրապարակին վրայ կարեւոր գործառնութիւններ կատարող յանձնակատար մը հետեւեալ օբինակը ցոյց տուած է «Վագըթ»ի խմբագիրներէն մէկուն.— «Վաճառականներէն մին ժամանակ մը առաջ 76 անգլ. ոսկիի ապրանք ապսպրած էր Եւրոպա և 23 անգլ. ոսկի ալ կանխավճար բրած: Ապրանքը եկած է, հարկ է որ վաճառականը մնացեալ 53 անգլ. ոսկին ալ վճարելով առնէ զայն և սակայն ներկայիս այդ դրամը վճարելու կարողութիւն չունի»:

Պզտիկներն ալ կը խորհրդակցին

Փոքր Համաձայնութեան (Չեխօ - Սլովաքիա, Ռումանիա, Եուկօ - Սլաւիա) նոր ժողովը տեղի կ'ունենայ Յուլիս 17ին, Պելկրատի մէջ: Պաշտօնական լուրերու համաձայն, ժողովը միայն ընթացիկ խնդիրներով պիտի զբաղի, բայց տարբեր աղբիւրները կը հաւաստեն թէ՝ այս ժողովին մէջ յատկապէս պիտի քննուի պուլկարական խնդիրը: Մինչև հիմա Եուկօ - Սլաւիան էր որ տրտունջներ կը յայտնէր: Այս անգամ Ռումանիան է գանգատողը: Արտաքին նախարարը կը յայտնէ թէ Պուլկարները չեն հրաժարած Տոպրուճայէն եւ հրոսախումբեր կը գործեն սահմանին վրայ: Հետեւաբար, պիտի հրաւիրէ իր սերպ և չեհ պաշտօնակիցները՝ թոյլ չտալ որ Պուլկարիա ստանայ Ազգերու Դաշնակցութեան խոստացած 2ուկէս միլիոն սղերլինի փոխառութիւնը: Այս գումարը պուլկար գաղթականներուն համար է, բայց հարեւանները կը կասկածին թէ ուրիշ նպատակներու պիտի գործածուի:

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՒԹԻՒՆ

Շ. ԳԱՐԱՇԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԼՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Շ. ԳԱՐԱՇԻՍԱՐԻ եւ ՇՐՋԱՆԻ «ՌԱԶՄԻԿ» ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ ՎԻԱՄՇ. ԵՊՄ. ՔԻՊԱՐԵԱՆԻ

ցեղի կ'ունենայ 20 յունիս կիրակի գիշեր ժամը 9ին

Salle de Géographieի մէջ, 184' Bld. St. Germain

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Salle Comoedia. 51, Rue Saint - Georges, Paris (9)

Շաբաթ, յունիս 19, երեկոյեան ժամը 9ին տեղի կ'ունենայ

Դաշնակահարուհի ՏԻԿ. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆի նուագահանդէսը

յայտագրի մէջ՝ Bach, Beethoven, Schumann, Chopin եւլն.

Տեղերու գիները՝ 10, 15 եւ 20 ֆրանք

ցոմսերը կարելի է ստանալ՝ Salle Gaveau կամ Durandի մօտ, 4, Place de la Madeleine, իսկ նուագահանդէսին օրը՝ սրահի կիշէն:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

6րդ ԹԱՂԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՇՔԵՂ, ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

յունիս 26 շաբաթ գիշեր 9.30էն մինչեւ առաւօտ

ԸՆՏԻՐ ՃԱՇ ՊԱՆՏ, ՃՈՒՊ ՊԻՒՖԷ և ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ՄՈՒՏՔ ԱՅՐԵՐՈՒ 10, ԿԻՆԵՐՈՒ 5 ՖՐԱՆՔ

ՕՐ. ԱՆԱՀԻՏ ՇԱՀԻՆԵԱՆ
(տրապիզոնցի)
եւ
Պ. ՍԱՀԱԿ ԽԱԼԱՐԵԱՆ
(սեբաստացի)
ՆՇԱՆՈՒԱԾ
13 յունիս 1926 փարիզ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ.Յ.Դ. «ԶԱՒԱՐԵԱՆ» խումբի ժողովը՝ Ուրբաթ, 18 Յունիս, ծանօթ հաւաքատեղիին:

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Ակումբ-Ընթերցարանի անդամական ժողովը՝ յառաջիկայ կիրակի, 20 Յունիս, ժամը 10ին, թիւ 7, քաֆէ Նուվօ Սանթրի սրահին մէջ, Փլաս տը Փոն:

ՏՐԱՊԻԶՈՆի նահանգի Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը՝ 23 Յունիս, դիշերուան ժամը 9ին, ճաշարան Ժլօրիաի վերնայարկը: 61, Rue Mr. Le Prince. Մէթրօ Օտէօն կամ Մէն Միշել:

ՅԱՒԲԻՒ ԹԱՒՐՕԶ Պէյ հրաւիրուած է վաղը՝ Հինդշաբթի իրիկուընէ սկսեալ ներկայացումներ տալ Շան զ'Էլիզէի թատրոնին մէջ:

ՊՈԼՍՈՑ մէջ 1915 յունիս 20ին կախուած 21 Շնչակեանները յիշատակին յունիս 20ի կիրակի օր, Լիոնի եւ շրջակայքից հոգեւոր հովիւ Աստիս Գ.վ. Հաբէլեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ Լիոնի մէջ: Պատարագէն յետոյ Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի Պ. Սուրէն Գաթէնեան, աւանդ մը ստանալու համար:

ՄԵՐ ԳՈՐԾԱԿԱՒՆԵՐՈՒՆ

Մարիս 2ի և 5ի «Յառաջ»-ները բոլորովին սպառած են: Անոնք որ տրամադրելի ունին նոյն թիւերէն, թող հաճին դրկել մեզ, փոխարէնը ստանալով:

ՊՈՒՔՐԷՇԻ ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ»ի գործակալն է Պ. Յ. Ճգնաւորեան, B. P. 487, Bucarest.

ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

Գալուստ Մկշտուտեան, Poste Restante, Athènes.

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Ծերիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir,. Lyon

ՎԱՐՉՈՒ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑ

Ատաղձագործի, երկաթագործի կամ արհեստաւորի յարմար աշխատանոց մը կայ վարձու: Դիմել 17, Rue Damesme, *մէթրօ* Place d'Italie.

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա-հարոնեանի, Ա. Իսահակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Մ. Վրացեանի, եւլն.: Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի: 14 մեծ և փոքր պատկերներով: Տպագր. Կ. Յ. Նեսէս, Փարիզ, 1926: Գինն 5.50 ֆրանք: Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Կը փնտռուին Սեպուհ եւ Տիգրան Աբիկեան, բնիկ Առաւնցի: Մինչեւ 1915 Մեծասին էին, այժմ կը կարծուին Միջագետքի կողմերը ըլլալ: Տեղեկացնել* M. Archag Apikianի, 12, Rue Chanoinesse, Paris (4)ի: *Առաջին լուր տուողին 500 ֆր. պարգեւ:*

— *Կը փնտռուի Կիրակոս Հայրապետեան, Բալու Նոր գիւղ Մըրզացի: 1920ին Հալաստան իպտիր գինուոր էր: Տեղեկացնել եղբօրը Կարապետ Հայրապետեանի 34,* Rue des Petites Maries Marseille:

— *Յարութիւն Պալայեան, երզնկացի, 21 տարեկան, 1916ին բաժնուած է իր ծնողքէն: Տեղեկացնել «Յառաջ»ի:*

ԿՕԻԶՕԻԻ

Փարիզի մէջ կարեւոր արհեստ մը համարուող Քօռնէլի Պրօտըրին սովրեցնելու համար կիներ ու աղջիկներ կը փնտռուին: Առաջին օրէն կը վճարուի: Դիմել 17, Rue Damesme, *մէթրօ* Place d'Italie.

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՐ Լ'ԷՍՊ

6 Petits Hôtels(Bd. Magenta 87ի անկիւնը): Տ.ք. ԹԱՓՈՒՆ, փ. Բ. Հ.: Tél.Trud.11-28.

ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բաղդութիւններու տրագ. բաժնում նոր մեթոտներով: Լաւագոյն արդիւնքներ: Արէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8: Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
Ջերմամիզութեան, ֆրանկ ա տի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց:
Բժշկական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12:
Ժողովրդական գիներ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ
ԳԱՐԱԵԱՆ
Tailleur Mignon
5, rue Mignon,
Métro Odeon և St. Michel
Կօսիէթէ Սավանթի թատրոնին դէմ: Գարնան համար պատրաստած է ձոխ մեթերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու:
Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկուններն մինչեւ *8.30*: իսկ կիրակի օրերը մինչեւ *1.30*:

ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ
ԳՈՐԾի ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ — ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1907ին
Արեւելեան ամէն տեսակ գորգերու համար ձոխ մեթերանոց:
Ներածութիւն, գնում եւ վաճառում
ԴԻՄԵՑԷՔ ՄԵԶԻ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ
Հասցէ՝ 2, NEW STREET BISHOPSGATE, LONDON E. C. 2
Tel. Bishopsgate 1959 — Télégr. YAKOUBIAN, Ave. London

ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
10, RUE RAMPAL, 10 — Métro BELLVILLE
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
Գիները դիւրամատչելի եւ սպասարկութիւնը շատ մաքուր
ՇԱԲԱԹ և ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ ՆՈՒԱԳ
ՓՈՐՁԵՑԷՔ և ԳՈՀ ԿԸ ՄՆԱՔ
Սրահը տրամադրելի է հարսնիքներու և նման հաւաքոյթներու

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
ԴԵՐՁԱԿ-ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ
ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԷՆԷՆ
ձոխ մեթերք անգլիական եւ ֆրանսական ամէն եղանակի յարմար կերպասներու:
17, Rue Constance, Paris (18) թելեֆոն՝ Marcadet 0-58
մեթրօ՝ Blanche

ԱՑՑԵԼՈՒԻ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐԻՉ
Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խմբանկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղիին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ ԴՐԻԴՈՐ ՃՕԼՕՂԵԱՆի, 39, Rue Brancion, Paris 15:
ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ
Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ:
24, Rue Bergère, Paris (9) թելեֆոն Provence 05-49

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ՀԱՒՆՐԱՆՕՆՕԹ
ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,
67, Rue Monsieur-le-Prince (6)
Métro Odéon կամ St. Michel
ընտանեկան մաքուր, ճաշ մեղ եւ առատ կերակուրներ:
Թապլը տ'օթ 4 ֆրանք
Ցասը տումսակով 3.75 ֆր.
Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ՍԱԿԱՐԱՆ
15 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	175	20
Տոլար,	Dollar	36	10
Մարք (ոսկի)	Mark	8	60
Թրքական թղթ.	L. Trq.	18	60
Թրք. ոսկի	» or	160	—
Մէճիտիէ	Médjidié	14	—
Լէվա 100 հատ	Léva	25	—
Տրախմի »	Drachme	43	50
Լիր »	» Lire	131	—
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	102	—
Զուից.	» Frc. Suisse	710	—
Լէյ 100 հատ	Ley	15	40
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	180	—

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Ֆր. Յոսիֆ I	Cr. Fonc. Eg.	3900	—
» II	»	2650	—
» III	»	2400	—
Ռումելի երկթղ.	Lots turcs	145	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ԱՆՇԱՐԱՆ COSTAS
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐՈՒ ՄԱՄՈՒԱՌ
Խնամեալ սպասարկութիւն
Ընդարձակ սրահներ
Մատնաւոր սենեակներ
54, Rue du Pont-Neuf,
BRUXELLES,
Tel. 118.44

ԳՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՊԱԼԵՆՑ
Պատիւ ունի յայտարարել յարգոյ հաւաքակութեան թէ իր գրատունը հաստատած է փարիզ:
ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ
ՀԱՑԵՐԷՆ և ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐՈՒ
Պ. Պ. հեղինակները եւ հրատարակիչները կրնան իրենց երկերն մեզմէ կեդրոնացնել իրաքանչիւր ամիս վաճառուած ներուն փոխարժէքը ստանալու պայմանաւ:
Գրատունս լիակատար գրացուցակը մամլոյ տակ է:
Հասցէ P. BALENTZ.
208 bis Rue Lafayette Paris 10e

Տօքթ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48, rue Montmartre
(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ)
Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՑԻ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՒՆԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՂԿՈՐԴԻ ՀիւանդութիւՆներ
Téléph. CENTRAL 73-38
Métro : SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ —10եւ 1,30 — 8

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՐԴԻՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՕԻՐԲԱԹ
18
ՅՈՒՆԻՍ
1926

18 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 138 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԷ ՋՕՐԱՒՈՐ ՁԵՌՔ ՄԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋՈՒԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎԱՐԿԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԲՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԵՏՋՀԵՏԷ ԴԷՊԻ Ա.Ջ

Բոլորին ուշադրութիւնը կեդրոնացած է օրուան տագնապին վրայ, որ իր նմանը չունի Ֆրանսայի պատմութեան մէջ:

Իրարու եռեւէ փորձեցին, փորձուեցան ու ինկան երկրին ամէնէն տաղանդաւոր ելմտագէտները, բայց ֆրանքը չէ փրկուած տակաւին և ընդհակառակն վախ կայ որ մինչեւ 200ի բարձրանայ սղերլինը:

1925 Ապրիլէն ի վեր, երբ սղերլինը 91 ֆրանք էր, վեց ելմտական հեղինակութիւններ կամ կորովի անհատականութիւններ գիշերը ցորեկին խառնեցին, ու վերջին պահուն կաթիլի եղաւ հաւասարակշռել սովորական ելմտացոյցը: Եւ սակայն, սղերլինը 180ի բարձրացած էր արդէն, երբ Պ. Ռաուլ Փէրէ եւս հրաժարական կուտար:

երկրին մէջ տիրող մտահոգութեան հետ զուգընթաց, հետզհետէ կ'աւելնայ արտասահմանի մէջ: Եւ ինչ որ կողմնակի ձեւերով կ'ըսուէր մինչեւ հիմա, մէջտեղ կը դրուի ուղղակի, իբրեւ փրկութեան միջոց: Ոչ միայն ամերիկեան, այլ եւ անգլիական թերթեր կ'առաջարկեն Տօքսի ծրագիր մը հաստատել Ֆրանսայի համար, ճիշտ այնպէս ինչպէս կայ Գերմանիոյ մէջ: Նոյն իսկ չարամիտներ կան որ դիտել կուտան թէ Ֆրանսա յատկապէս կը ձգէ իր վարկն ու դրամը, որպէսզի դիւրացնէ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի ունեցած պարտքը: Անշուշտ լրջութենէ զուրկ է այս մեղադրանքը. բայց կ'արտայայտէ հոգեբանութիւն մը որ երբեք բարենշան չէ:

Ֆրանքի անկման գլխաւոր պատճառը անվստահութիւնն է թէ ներսէն եւ թէ դուրսէն: Ամենայն երջին ելմտական նախարարը միշտ լաւատես էր, եւ տակաւին քանի մը շաբաթ առաջ պաղարիւնութիւն կը յանձնարարէր, երբ 178ի բարձրացաւ սղերլինը: Բայց վերջին ելեւէջներուն վրայ, ստիպուեցաւ խոստովանիլ թէ այլեւս բան չի հասկնար այս կացութենէն: Ա.յս այն նախարարն էր որ կրցաւ հաւասարակշռել ելմտացոյցը եւ վաւերացում ստանալ նոր տուրքերու համար: Միջազգային խաղերն ալ իրենց կարգին կը սաստկացնեն տագնապը, թէ՛ անվստահութիւնը խորացնելով եւ թէ՛ իրական կորուստ պատճառելով Ֆրանսայի:

Ինչպէս ըսինք, անգլիական եւ ամերիկեան թերթերը ծրագիր մը կը նախատեսեն, իբրեւ դարման տիրող տագնապին: Թերթերը այս ձեւը կը կոչեն «Թրքացում», քանի որ, այդ պարագային, Ֆրանսան ալ պիտի իյնայ Թուրքիոյ վիճակին, գերի օտար դրամատէրներու տիրապետութեան: Ա.յս կէտը շատ լաւ կը բացատրէ Լոնտոնի ազատական հինաւուրց օրգանը, «Տէյլի Նիւզ».

—«Պիտի գայ ժամանակը երբ Ֆրանսա պիտի հարկադրուի ընդունիլ եւ Ամերիկայի գործակցութիւնը խնդրել: Բայց այդ աջակցութիւնը պիտի տրուի միայն այն պայմանով որ ներքին անոդորմ բարենորոգումներ կատարուին, հաւանաբար երկու կառավարութեանց սերտ հակակշռին տակ: Եթէ Ֆրանսա այս վիճակին իջնէ, այդ պիտի ըլլայ իր ամէնէն մեծ նուաստացումը, գերմանական գրաւումէն ի վեր»:

Ա.յս պայմաններուն մէջ, զարմանալի չէ որ ամէն կողմէ պահանջ կը դրուի կորովի ձեռքի մը յանձնելու երկրին ճակատագիրը: Ուրիշ խօսքով, կը գօրանայ աջակողմեան, ըսենք՝ դիկտատորական հոսանքը: Երկու օրէ ի վեր ֆրանսական թերթերը կը հնչեցնեն այս եղանակը: Տեսակէտի և արտայայտութեան տարբերութիւններ կան, բայց ոգին շատ ալ տարբեր չէ: Թուտիէօ, Բլէմանսօյի աջ բազուկը, որ հետզհետէ աւելի բարձր կը խօսի երեսփոխան ընտրուելէն ի վեր, կը պահանջէ զօրաւոր պետ մը: «Թան», Թունդ պահպանողական, կը պահանջէ դոհոզութեան ընդունակ խորհրդարան մը, բայց մանաւանդ խուրձ մը զօրաւոր անհատներու: Ուրիշ աջակողմեան թերթ մը անկարելի գտնելով մէկ մարդ, «այդ փիւնիկը», կը պաշտպանէ նոյն տեսակէտը: Երրորդ մը, միշտ աջակողմեան, խեղկատակութիւն կը համարէ զօրաւոր անհատներու խմբակցութիւն մը, «քանի որ ամէն մէկը պիտի ուզէ հրամայել, իսկ ոչ ոք՝ հնազանդիլ», եւ կը պաշտպանէ մէկ պետի առաջարկը: «Աքսիօն Ֆրանսէզ», Թունդ ազգայնական և արքայական, իր քննածուին անունն ալ կուտայ,—Բլէմանսօ: Դաւանափոխ դիւատավ չէովէ՝ «ազգային փրկութեան» դահլիճ մը կը փնտռէ, իսկ երբեմնի Թունդ համայնավար Ֆրօսարը «փրկութեան կոմիտէ» մը, առժամեայ ըլլալու պայմանաւ:

Մէկ խօսքով, բացի կարմիրներէն, որոնց բանաձեւը մէկ է ամէն տեղի եւ ամէն ժամանակի համար, ակներեւ ձգտում կայ նորմալ ձեւերը մէկդի դնելու եւ բացառիկ վարչութիւն մը հաստատելու: Արգելքը՝ Խորհրդարանին ձախակողմեան մեծամասնութիւնն է եւ ճիշտ ատոր համար է որ դոհոզութիւն կը պահանջուի, որովհետեւ Խորհրդարանը լուծելու իրաւունք չկայ:

Ամէն պարագայի մէջ, չափազանց յատկանշական է եւրոյէթը:

Շ.

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

ԺՐՆԵՒԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Ինչպէս գրեցինք, անցած ամիս հայ եւ ռուս գաղթականներու վերաբերեալ խնդիրներով զբաղելու համար ժընեւի մէջ գումարուած համաժողովը ընդունեց բանաձեւ մը, որուն հետեւանքով առաջիկայ դադրեցուցին հայ եւ ռուս գաղթականներուն ինքնութեան թուղթ տալ: Խնդրին կարեւորութեան համար, նոյնութեամբ կը հրատարակենք ժողովին մէջ ընդունուած բանաձեւը.—

Ստորագրեալները, ներկայացուցիչներ այն կառավարութեանց որոնք 10 Մայիս 1926ին մասնակցեցան Ազգերու Դաշնակցութեան Բարձր Կոմիսէրին կողմէ ժընեւ գումարուած Համաժողովին, ի մասին ռուս եւ հայ գաղթականներուն, համաձայն Ազգերու Դաշնակցութեան 2. նստաշրջանին մէջ արուած որոշման, ընդունուած Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին կողմէ 28 Սեպտեմբեր 1925ին,

Նկատի առնելով ռուս եւ հայ գաղթականներու յատուկ ինքնութեան վկայագիրներու շնորհիւ ձեռք բերուած առաւելութիւնները,

Նկատելով որ անհրաժեշտ է՝

1.— Կանոնաւորել ռուս եւ հայ գաղթականներուն տրուած ինքնութեան վկայագիրներու դրութիւնը.

2.— Հաստատել, աւելի ճշդիւտ եւ վերջնական կերպով, ռուս եւ հայ գաղթականներու թիւն ու կացութիւնը զանազան երկիրներու մէջ.

3.— Կազմել շրջուն դրամագլուխ (fonds de roulement) մը՝ գաղթականներու փոխադրութեան եւ տեղաւորման ծախքերը հոգալու համար,

Կ'ընդունինք հետեւեալ որոշումները, լրացնելով եւ բարեփոխելով 5 Յուլիս 1922ի եւ 31 Մայիս 1924ի կարգադրութիւնները.

1.— Համաժողովը ստիպողական փափաք կը յայտնէ որ այն բոլոր պետութիւնները, որոնք տակաւին չեն ընդունած 5 Յուլիս 1922 եւ 31 Մայիս 1924ի որոշումները, հաճին կարելի եղածին չափ շուտ վաւերացնել այս կարգադրութիւնները:

2.— Գալով գաղթականի հանգամանքը սահմանելուն, ժողովը կ'ընդունի հետեւեալ սահմանումները.—

ՌՈՒՍ.— Ծագումով Ռուս ամէն անհատ, որ այլեւս Խ. Հ. Մ. Խ. Միութեան կառավարութեան պաշտպանութիւնը չի վայելեր եւ որ ուրիշ հպատակութիւն չէ առած:

ՀԱՅ.— Նախապէս օսմ. կայսրութեան հպատակ և ծագումով Հայ ամէն անհատ, որ չի վայելեր կամ այլեւս չի վայելեր Թուրք Հանրապետութեան կառավարութեան պաշտպանութիւնը եւ որ ուրիշ հպատակութիւն չէ առած:

3.— Ժողովը, դիւրացնելու համար գաղթականներու ճամբորդութեան ազատութիւնը, կը վաւերացնէ այն սկզբունքը թէ ինքնութեան վկայագիրներու վրայ պէտք է դնել վերադարձի վիզա երկրէ մը մեկնող գաղթականներու համար. կառավարութիւնները իրենց կը վերապահեն մասնաւոր պարագաներու համար այս սկզբունքին բացառութիւններ ընել:

4.— Ժողովը կ'ընդունի որ մինչեւ 15 տարեկան տղոց անունները յիշուին իրենց ծնողքին ինքնութեան վկայագրին վրայ:

5.— Ժողովը փափաք կը յայտնէ որ այն կառավարութիւնը, որ ազգային անցագիր մը կուտայ գաղթականի մը, անոր ձեռքէն առնէ իր ինքնութեան թուղթը, գայն վերադարձնելու համար տուող իշխանութեան:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԿԵԱՆՔԸ ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի մեր թղթակիցը կը գրէ.—

Բացարձակապէս սխալ է պատահական թղթակցի մը հաղորդած այն լուրը թէ ոստիկանութիւնը եա առած է հայրենակցի մը ինքնութեան թուղթը, կամ սա տեսակ խօսքեր արտասանուած են՝ «Դուք քաղաքի մէջ ապրելիք մարդիկ չէք»: (խմբ.— կը հրաւիրենք նոյն թղթակիցը արդարացնել ինքզինքը):

Հայերու ղէմ առելութիւնը մեղմացած է եւ ինքնութեան թուղթի առթիւ ներկայացողներուն քաղաքավարութեամբ կը պատասխանուի թէ Ռուսերու եւ Հայերու ինքնութեան թուղթերը իրար խառնուած ըլլալով, 15 օրէն առաջ կարելի չպիտի ըլլայ գործողութեան ձեռնարկել:

Ազգային Միութեան ատենապետ Պ. Ս. Փափազեան անցած օր տեսակցեցաւ Լիոնի Ազահովութեան Տնօրէնին հետ, որ յայտնած է իրեն թէ Հայերու մասին նպաստաւոր տեղեկագիր պիտի տայ: Իսկ թարգման Պ. Մ. Արեւեան ալ Ոստիկանական Տեսչութեան մօտ երթալով բացատրութիւն ուզած է ինքնութեան թուղթերու մասին. պատասխանուած է իրեն թէ մօտ առնէն ամէն բան պիտի կարգադրուի: Նոր ինքնութեան թուղթ ստանալու համար դիմողներէն ոստիկանութիւնը աշխատանքի պայմանագրութիւն (Contrat de travail) կը պահանջէ: Շատ մը գործարաններ կուտան այդ վաւերաթուղթը. կան ալ որ կը մերժեն տալ:

Քաղաքին մէջ Յանձնախումբ մը կազմուեցաւ «Ֆրանքը փրկելու համար», բոլոր հոսանքներու ներկայացուցիչներէն: Անդամ ներն են՝ Պ. Պ. Մ. Արեւեան, Ե. Ճանկէօզեան, Տօքթ. Արսլանեան, Պ. Իշխանեան եւ Յ. Կիւլպէնկեան: Յանձնախումբը մինչեւ մէկ շաբաթ պիտի կրնայ գործի ձեռնարկել:

Վիէնի մէջ ալ պիտի սկսի նման ձեռնարկ մը:

Ուրբաթ օր (այսօր) տեղի կ'ունենայ Մայիս 2ի եղբայրասպան կռիւին առթիւ դատարան կանչուած հայրենակիցներու հարցաքննութիւնը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ելմտական տագնապը նախարար Պ. Ռաուլ Փէրէէն յետոյ տապալեց նաեւ Պ. Պոիանի դահլիճը. այսպէսով 11 Մայիս 1924էն, այսինքն խորհրդարանին նոր նստաշրջանէն ի վեր ութերորդ ելմտական նախարարն ալ չկրցաւ դարման տանիլ անել կացութեան:

Պ. Փէռէ հրաժարեցաւ անոր համար որ Պանք տը Ֆրանս կը մերժէր իր տրամադրութեան տակ դնել ոսկիի պահեստը, «Ֆրանքին փրկութեան» առթիւ գործածելու համար: Վարչապետը չուզեց անմիջապէս հրաժարիլ, մանաւանդ որ ելմտական նախարարին հրաժարելէն վերջ ալ երեսփոխանական ժողովին մէջ վստահութեան քուէ ստացած էր. ուստի ելմտական նախարար մը փնտռեց . սակայն Պ. Պ. տը Մօնզի և Քայեօ, որոնց առաջարկեց, մերժեցին ընդունիլ: Նախարարական խորհուրդը չկրցաւ Պ. Ռ. Փէռէին համար յաջորդ մը գտնել և որոշեց հաւաքական հրաժարական ներկայացնել հանրապետութեան նախագահին:

Նախագահ Պ. Տումէրկ խնդրեց Պ. Ադրիեթիտ Պոիանէ, որ նոր դահլիճը կազմէ: Պ. Պոիան, որ ինը անգամ վարչապետ եղած էր, հաւանեցաւ իր տասներորդ նախարարութիւնը կազմելու փորձ ընել: Ա.յս անգամ, ինչպէս գրեցինք, դահլիճին մէջ աւելի լայն չափով տեղ պիտի ունենան միւս հոսանքները:

Միացեալ դահլիճը կազմելու մասին տարածուած զրոյցներուն շնորհիւ ֆրանքը որոշ բարձրացում ունեցաւ առջի օր: Շատ կը խօսուի Էռիօի և Փուանքարէի մասնակցութեան մասին, այս վերջինը իբրև ելմտական նախարար: Գիշերը Արմատական-ընկերվարականները ժողով գումարելով քուէարկեցին բանաձեւ մը, որով կը յայտնեն թէ «ներկայ ծանր պայմաններուն տակ, երկրին ու հանրապետութեան հանդէպ պարտաւոր են իրենց բոլոր պարտականութեանց պատասխանատուութիւնը ստանձնել», սակայն թոյլ չպիտի տան որ «արբազան միութիւն» անուան տակ իշխանութիւնը յանձնուի փոքրամասնութեան: Կը կարծուէր թէ Փուանքարէի մասնակցութեան պիտի հակառակին, սակայն այդպիսի պայման մը չդրուեցաւ, որով հիմա արգելք չկայ որ Էռիօ մտնէ դահլիճի մը մէջ, որուն մաս կը կազմէ Փուանքարէ:

Բոլոր թերթերը, նոյն իսկ ձախակողմեանները պէտք ցոյց կուտան միացեալ դահլիճի մը: «Փարի Սուար»ի մէջ Ֆրօսար կ'առաջարկէ «ընդհ. ապահովութեան կոմիտէ» մը կազմել, ինչպէս Ֆրանսական մեծ յեղափոխութեան օրերուն: «Իօվրը» կ'ըսէ թէ միայն «ազգ. միութեան» դահլիճ մը կրնայ փրկել երկիրը:

Ֆրանկին գինը՝ նախարարէ նախարար

1925 Ապրիլէն ի վեր, անդադար կ'իյնան ելմտական նախարարները, իրենց հետ ձգելով Ֆրանքն ալ: Քլէմանթէլ հրաժարեցաւ 1925 Ապրիլ 2ին, երբ սղերլինը 91 ֆրանք 97 էր. Տը Մօնզի քաշուեցաւ Ապրիլ 10ին, սղերլինը՝ 93.31. Քայեօ, Հոկտեմբեր 27ին, սղերլինը՝ 115.95. Փէնլեվէ՝ Նոյեմբեր 22ին, սղերլինը՝ 123.70. Լուշէօր՝ Դեկտեմբեր 15ին, սղերլինը՝ 134.85, Տումէռ՝ 1926 Մարտ 6ին, սղերլինը՝ 134.62. Փէռէ՝ Յունիս 15ին, սղերլինը՝ 173.75:

Ին՞չ վիճակի մէջ է Սեբաստիան

Վերջին օրերս Սեբաստիայէն բազմաթիւ հայրենակիցներ սկսած էին գաղթել դէպի Պոլիս, տնտեսական շատ նեղ կացութեան ենթարկուած ըլլալով: Մայիսի երաշտը խստիւ ցնցած է Սեբաստիան, որ առաւելապէս հողագործական կեդրոն է, այնպէս որ արմտիքի հրապարակը մեծապէս ազդուած է: Ցորենին ոռւբլան (12 օխա) մինչեւ 45ի, իսկ գարին 15ի (արծաթ դրամ) բարձրացած էր: Մայիսի վերջերը տեղացող անձրեւներուն շնորհիւ, հողագործները սկսած են քիչ մը խնդալ և արմտիքն ալ աժանցած է : Քաղաքի Հայերուն մեծամասնութիւնը առեւտրականներէ և արհեստաւորներէ կը բաղկանայ: Ջաղացպաններն ու հիւսները լաւ օրերուն շրջակայ գիւղերը կը մեկնին, և աշնան քաղաք կը դառնան. շրջակայ հայ գիւղացիներու վիճակը շատ խեղճ է, որովհետեւ անոնք Հայաստան գաղթելու ակնկալութեամբ չեն ցանած այս տարի , խաբուելով զուր խոստումներէ: Նոյն վիճակը կը տիրէ նաեւ Թոքատի մէջ: Սեբաստիոյ շրջանը փակուած էր նախապէս, նիւթական պատճառներով, իսկ հիմա ալ կառավարութիւնը թոյլ չի տար վերաբանալու: Գաղթը առժամապէս կանգ առած է:

Էջմիածնի արուեստական ծաղիկ (?)

Երեւանի վարիչներուն կողմէ հայ եկեղեցիին դէմ կա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԾԱՆՐ ՀՈԳԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՏԱԳԱՂԹ

(Մեր մասնաւոր թղթակցէն)

ՀԱԼԷՊ, 6 Յունիս

Ցարիներու աշխատանքը արդիւնաւոր չէ եղած այս 125 հազարնոց գաղութին մէջ։ Ցակաւին չենք տեսներ լայն համագործակցութիւն այս կամ այն ճակատին վրայ։

Ազգային իշխանութիւնները, որոնք պատահական ձեւերով կազմուած են, ամէնէն շատ պատասխանատու են այս կացութեան։ Սուրիոյ բոլոր քաղաքներու ազգային մարմիններէն ո՛չ մէկը ունի Ազգ. Սահմանադրութեան համապատասխան ընտրութիւն։ Եկեղեցական պետ մը ամէն ինչ է հոս, և՛ օրէնք եւ իրաւունք։ Պէյրութի մէջ կը գործեն կարգ մը նշանակովի մարմիններ, կաթողիկոսին հովանաւորութեամբ, չըսելով ժողովուրդին հետ որ եւ է օրկանական կապ։ Դամասկոս, որ պատերազմի պատճառով պէտք ունի հեռատես եւ լուրջ քանքերու՝ զուրկ է ազգային իշխանութենէ։

Հալէպ ուրիշ պատկեր կը ներկայացնէ։ Հոս ալ չկան կանոնաւոր մարմիններ։

Ցարբեր չէ պատկերը միւս շրջաններու մէջ։ Համա, Հոմս, Ալէք քանտրէթ, Ցրիպոլիս եւն.։

Կրթական գործը, որ մեր գաղութներու անմիջական զբաղումը պիտի կազմէ, նմանապէս անկերպարան վիճակ մը կը ներկայացնէ։ Ո՛չ ընդհանուր մշակուած ծրագիր կայ, ո՛չ ալ ուժեր՝ որոնք կարենային բարձրացնել մեր կրթական հաստատութիւնները։ Նոր սերունդը արագօրէն կը հեռանայ մեր դպրոցներէն ու կը լեցուի օտար վարժարաններ։ Քանի մը թիւեր բաւական են ապացուցանելու, կացութեան ողբերգութիւնը։

1924—25 ուսումնական շրջանին Հալէպի Ազգային-Լուսաւորչական վարժարանները կը հաշուէին 9 դպրոց, 3366 աշակերտ, 109 ուսուցիչ, 6093 օսմ. ոսկի պիւտճէ։ Հայ կաթոլիկ չորս վարժարանները ունէին 1200 աշակերտ, 63 ուսուցիչ, 4000 ոսկի պիւտճէ։ Հայ բողոքականները հինգ վարժարան, 950 աշակերտ, 92 ուսուցիչ, 3450 ոսկի պիւտճէ։ Ընդամէնը՝ 18 վարժարան, 5516 աշակերտ, 214 ուսուցիչ, 13543 պիւտճէ։

Ներկայ 1925—26 ուսումնական շրջանին մեծ փոփոխութիւն մը կը տեսնուի այս թիւերուն մէջ, որոնք կ'ապացուցանեն մեր ազգային մարմիններու ողջմտելի գործունէութիւնը եւ ընդհակառակն կաթոլիկ եւ բողոքական համայնքներու ծաւալումը։ Ներկայիս Լուսաւորչական վարժարանները ունին 76 ուսուցիչ, 2400 աշակերտ, 3710 օսմ. ոսկի պիւտճէով, պակաս 33 ուսուցիչ, 966 աշակերտ եւ պիւտճէն 2383 ոսկի։ Ինչ ահաւոր թիւեր են ասոնք, հայ կաթոլիկները 25—26 շրջանին ունին 70 ուսուցիչ, 1760 աշակերտ եւ 4800 պիւտճէ։ Հայ բողոքականները 95 ուսուցիչ, 1025 աշակերտ եւ 3875 ոսկի պիւտճէ։

Դեռ չենք հաշուեր օտար վարժարաններ գացող աշակերտներու թիւը, որ նոյնքան ծանրակշիռ պատկեր մը կը ներկայացնէ։

Ահա Սուրիոյ հայութեան երկրորդ մտահոգութիւնը որ չի կրնար չազդել նոր սերունդի ապագայ անհատականութեան եւ ազգային գիտակցութեանը վրայ։

* * *

Ցեհեսական վիճակի մասին գրած էի նախապէս, եւ այդ առթիւ «Ցառաջ» համբագրական մը գրած էր, հրաւիրելով մասնաւորապէս արտասահմանի ազգային մարմիններու ուշադրութիւնը։ Ցարգելի համբագիրը քիչ մը վրդոված կ'երեւար հաղորդուած տխուր տեղեկութիւններու մասին։ Դժբախտաբար իրականութիւն է մեր գրած իւրաքանչիւր տող։ Ահաւասիկ անօթութեան հետ կը ծաւալին բազմաթիւ վարակիչ հիւանդութիւններ, որոնք մեծ մասով հետեւանք են զրկանքի։ Գրեթէ անգործութեան եւ թշուառութեան հետեւանքով էր որ տասնեակ երիտասարդներ կամաւոր գացին եւ վերջերս ալ կարաւան-կարաւան կը գաղթեն դէպի Ֆրանսա եւ Հարաւային Ամերիկա։ Ո՛չ ոք գիտէ, տարերային շարժում մըն է, որուն ելքը դժուար է գուշակել։

Փարիզի տիտղոսաւոր մարմինները պարտաւոր չեն լրջօրէն հետաքրքրուելու եւ գործնական օժանդակութիւն ընելու այս անգործ եւ անօթի ժողովուրդին։ Շեշտած էինք որ մասնակի, փոքրիկ գումարներով ո՛չինչ կը փրկուի եւ սխալ է նպաստի ձեւով մսեւնալ այս ահաւոր ցաւին։ Ընդհակառակը ժեշտ է հաւաքական աշխատանք. գործի պէտք է ձեռնարկելու մագլուխով։ Լաւագոյն միջոցներէն մէկն է ժողովուրդը կապել գիւղի, հողի հետ։ Սուրիան ունի ազատ տարածութիւններ, որոնք շահագործելի են եւ կրնան հազարաւոր ընտանիքներ ապրեցնել։

Քաղաքներու մէջ հիւսուածեղէնի վրայ բազմաթիւ աշխատող ձեռքեր կարելի է գտնել, սակայն ոչ դրամ կայ, ոչ ալ գործի կազմակերպութիւն։

Դեռ շաբաթ մը առաջ մասնաւոր հետաքրքրութիւն մը ունեցայ Հալէպի Մշեցիներու մասին, որոնք անգործ են բաւին լայն իմաստով եւ անօթի։ Վերջերս կազմակերպուեցան, որպէսզի հայրենակցական միութեան մը միջոցաւ կարենան մեղմել համատարած թշուառութիւնը։ Կոչեր հրատարակեցին արտասահմանի մամուլի մէջ, բայց անօգուտ։ Ուահա հինգ հարիւր Մշեցիներ առնելի մատնուած են։ Ցմռունդ որ այս 500 Մշեցիներէն 425ը կիներ են, մնացորդները քստմնելի ջարդին։ Ցորէն կը պատմուի քէսըիկցիներու մասին։

Փոխանակ այս համատարած թշուառութեան դէմ կռուելու, մենամարտի ելած ենք օտար քաղաքներու մէջ, իրար կը խարխանենք։

Քիչ մը հեռատեսութիւն ունենանք, անմիջականը երկրորդականէն դատելու եւ մեր հաւաքականութիւնը փրկելու։

Ե. Ա.

ՀՐԷԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Մոսկուա հրամանագիր մը հրատարակեց, որով ինքնավար հրէական հանրապետութիւն մը կը հաստատուի Խէրսոնի կառավարութեան եւ Ուկրանիոյ մէկ մասին մէջ։ Խոստացուած են ընդարձակհոդամասեր, որոնց վրայ 25,000 հրեայ ընտանիքներ պիտի հաստատուին ուկրայնական հանրապետութենէն։

Իզվեսթիա կը յուսայ թէ Ամերիկայի Հրեաները նիւթապէս պիտի աջակցին դաղթային այս ծրագրին։

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

Միջազգային մամուլը ամէն օր լեցուն է առօրեայ դէպքերով, որոնք խիստ յատկանշական են, իբրեւ ժամանակակից կեանքի երեւոյթներ։

Այս կարգի դէպքերէն է այն եղերական տրամը որ տեղի ունեցած է Ցունիսի սկիզբը վերին Ալտրիոյ հնադարեան դղեակներէն մէկուն մէջ։ Դերակատարներն են երեք ազնուականներ։ Սիրային ահաւոր տրամին գոհ գնաց պառոնուհի Գլինկըր՝ 34 ամեայ գեղեցիկ կին մը, մայր երեք անչափահաս զաւակներու։

Այս տարեւոյ Մարտ ամսուն պառոն եւ պառոնուհի Գլինկըր գարնանային օգափոխութեան մը առթիւ Մէռանի մէջ կը ծանօթանան իշխան Ալբիլ Օրլօֆ ազնուն 24 ամեայ ռուս ազնուականի մը հետ։ Քիչ ժամանակ վերջ պառոնը կարգ մը անձնական գործերու համար կիներջմին հրաժեշտ առնելով կ'երթայ Վիէննա։ Այս շրջանին պառոնուհին կը ճնայ իր մօրը կոմսուհի Շերբինկֆելտի մօտ։ Սակայն հակառակ թերեւս իր կամքին, չի կրնար երիտասարդ իշխանին յաճախակի հրաւէրները մերժել ու քանիցս կը հաւանի ռուս ազնուականին հետ մօտակայ անտառին մէջ պտոյտներ կատարելը։ Պարզ բարեկամութեամբ մը սկսած մտերմութիւնը կը ծնի սէրը՝ որ շուտով մոլեգին կիրքի մը համեմատութիւն կ'առնէ։

Ամուսնին վերադարձին, երկու սիրահարները չեն վարանիր իրենց գաղտնիքը յայտնելու, մինչ պառոնը իր կնոջ անմեկնելի պահանջքին առջեւ զայրացած ու ահաբեկ կը հեռանայ այդ միջավայրէն։

Շատ չանցած պառոնուհին իր մօր, ու երիտասարդ իշխանին հետ կը վերադառնայ Վիէննա, ուր իրեն կ'աչցելէ Օրլօֆի դղեակին մէջ։ Այս միջոցին՝ երկու սիրահարները կ'որոշեն որ պառոնուհին իր ամուսինէն դատուի ու Օրլօֆի կինը դառնայ։ Այս տարօրինակ պահանջքը սաստիկ վէճեր կը յարուցանէ երկու ամուսիններու միջեւ եւ կը խոովէ սիրահարուած կնոջ հոգին։

Վերջապէս երկու սիրահարները կ'որոշեն վերջին փորձ մըն ալ կատարել եւ անյաջողութեան պարագային փախչիլ։ Այս նպատակով ամէն ինչ կը կարգադրեն ու սպառնագող ահաւոր աղէտին անգիտակից պառոնուհին անձամբ ցոյց կուտայ Օրլօֆի՝ անտառին այն ճամբան որուն վրայ կը գտնուի որսորդութեան եղած իր ամուսինը։

Մութը կոխած է արդէն, երբ Օրլօֆ դէմ առ դէմ կուգայ պառոնին հետ, որուն կը յայտնէ իր հանդիպումին նպատակը։ Այս վերջինը չի վարանիր իշխանի ի-բեսին տալ իր վատ ընթացքը։ Ցաջորդ պահուն գէնքի երկու հարուածներ կ'արձագանգեն իրիկուան լռութեան մէջ։ Ուսէն վիրաւոր պառոնը գետին կը գլորի, մինչ Օրլօֆ բազուկէն ծանրապէս վիրաւորուած, մթութեան մէջ կը հեռանայ...

Եթէ այս միջադէպը հոս վերջ գտած ըլլար, թերեւս չպիտի ուշնենար այն յատկանիշը զոր Հարկ է ի վեր հաննել։ Ցրամի երկրորդ մասն է որ այս դէպքին իր մասնաւոր դրոշմը կուտայ։

Ցաջորդ օրը վիրաւորը կը փոխադրուի մօտակայ հիւանդանոց մը։ Դոյն ատեն շրջանի պահակատնոցէն ի զուր կը խնդրուին որ պառոնուհին ոստիկանական քննիչին ներկայանայ եւ Հարկ եղած յայտարարութիւնները ընէ։ Վերջապէս այս վերջինը անձամբ գալով կը յայտարարէ թէ ի Հարկին ստիպուած է բռնի ուժով օրէնքը գործադրել։ Այս հրամանը կը հաղորդուի տիկնոջ, որ «չատ լաւ երեքամ հագուստս փոխեմ» ըսելով, պահ մը կը քաշուի իր սենեակը։ Եւ ահա ատրճանակի պայթում մը կը սահմռկեցնէ ներկաները...

* * *

Երկու օր վերջ գիւղի մը գերեզմանատան լուիկ մէկ անկիւնը հողին կը յանձնուի գեռատի կնոջ մը մարմինը։ Ազգին գարաւոր դղեակի մը միջնաբերդին վրայ կը ծածանի սուգի դրօշը... սենեակի մը մէջ երեք անմեղ մանուկներ կը զբօսնուն... Ցանկարծ ուրեմն եայ աղջնակ մը սեւ դրօշակ մը տեսնելով, մանկական հետաքրքրութեամբ մը կը հարցնէ.

— Ո՞վ մեռաւ, մեծ հայրիկ։

Հայրական անհուն փիշտի մը բեռան տակ կքած ալեւոր մը կը պատասխանէ.

— Կայսրը մեռաւ, զաւակս։

Փոքրիկը պահ մը կ'մտիփոփի ու մանկական անմեղութեամբ.

— Խե՛ղճ կայսրը։

Ու դարձեալ կը գրկէ իր պուպրիկները...

* * *

Այսպէս ուրեմն կեանքի նուիրեալ հոգիէն բոլորովին զերծ, ամուսնական կեանքի մէջ տրամադրութենէ երջանկութեան որոշ չափի մը տիրացած մանկամարդուհի մը հոգեկան տագնապի մը մէջ կը զտնէ ամբողջ ընտանիքի մը երջանկութիւնը, ու գիտակցութեան վայրկեանի մը մէջ ինք իր ձեռքով կը գործադրէ իր վճիռը։

Մեր ժամանակի ամէնէն ուշագրաւ երեւոյթներէն մէկն է այս։ Արդի կեանքի մէջ այլեւս հրապոյր չունի ինչ որ յաւէտի է, ապահով կամ անփոփոխ է։ Ընորոշը, անապահովը, փոփոխականն է որ միայն կը վարէ ժամանակակից հոգիները։

Կեանքի նորանոր վայելքներ, մարմնական յարաճուն հեշտանքներ անդադար կը մատակարարեն մարդուն մէջ պահուած տենչանքը՝ դէպի անորոշն ու վտանգաւորը...

Մեծ պատերազմէն ի վեր սոցորական դարձած են այս կարգի երեւոյթները, եւ դեռ ուրիշներ, որոնց մասին առիթ կ'ունենանք խօսելու։

Կ. Պետրոսեան

ՄՈՒՀԱՄՄԷԻ ԿԵԱՆՔԸ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՄԷՋ

Եգիպտացի յայտնի դերասան Եուսէֆ Ուահպի պէյ Ցրանսական շարժանկարի ընկերութեան մը հետ պայմանաւորուած է խաղալու համար Մուհամմէտի դերը «Մարգարէին կեանքը» անուն խաղին մէջ։ Այս լուրը մեծ գրգռութիւն առաջ բերաւ ուղղափառ իսլամներու մէջ եւ բոլոր Էհյաները բուռն պայքար կը մղեն Ուահպիի դէմ, որ այս կոիւին մէջ գրեթէ միակ մնացած է եւ թերթերու մէջ հրատարակած իր յօդուածներով կ'աշխատի բացատրել թէ իսլամութեան հիմնադրին կեանքը պիտի պատկերացուի շատ յարգալիր ոգիով մը։ Շէյխերը կը մերժեն լսել այս կարգի արդարացումներ եւ կը սպառնան բռնի ուժի դիմել, եթէ յամառի խաղալ այդ դերը։ Ուահպի ամուսնացած է ամերիկուհիի մը՝ Լուիզ Լընտի հետ։ Այս պայմաններուն մէջ կը կարծուի թէ կամ ընկերութիւնը պիտի հրաժարի այս շարժանկարը ներկայացնելէ եւ կամ Ուահպի՝ այդ դերը խաղալէ։

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

(Դաշտի մեր Թղթակցէն)

Վերջապէս եկաւ Պարսկահայոց Հնդկաստանի առաջնորդ Մեսրոպ ար.քեպիսկոպոս, որուն արտօնագիրը կը ձգձգէին մինչեւ այսօր, Երեւանի մէջ։ Ի պատիւ իրեն սարքուած ընդունելութեան առթիւ, գիտնական եպիսկոպոսը ճառ մը խօսելով նկարագրեց Մայր Աթոռի եւ հայ հոգեւորականութեան վիճակը։ «Շատ կառավարութիւններ են եկել ու գնացել, բայց հայ ժողովուրդն ու հայ հայրենիքը ճնացել են մինչեւ այժմ»։ Եւ հրաւիրեց ամէն կերպ օգնել ու վերաշինել մեր հայրենիքը ու խօսեցաւ Հայաստանի մէջ կատարուած աշխատանքներու եւ վերաշինութեան գործունէութեան մասին, բաւական լաւատեսութեամբ։ Ցետոյ աւելցուց թէ այդ բոլորը կը կատարուին նեղ պայմաններու մէջ եւ եթէ մեծ արդիւնք չի տեսնուիր, պատճառը երկրին աղքատութիւնն է։ «Դրամ չկայ, պէտք է օգնութեան հասնիլ, ով ինչով եւ ինչ ձեւով ու միջոցով կարող է կամ կը կը ցանկայ»։

Առաջնորդը յայտարարեց, որ Ցորդանանեանի կտակի գործը պիտի վերջացնէ, յետոյ պիտի անցնի Պահան։

* * Մայիս մեկը «բանուորա-գիւղացիական» կառավարութեան ներկայացուցիչները տօնեցին ճոխութեամբ ու շռայլութեամբ Ռուս բանուորը անօթի կը մեռնի, բայց այսպիսի տեղերու մէջ հազարներ կը վատնուին տօներու համար, որպէսզի կարողանան տպաւորութիւն յառաջ բերել։

Ձատիկը տօնելու համար պոլշեւիկեան դպրոցի հայ աշակերտաշակերտուհիները կը դիմեն եւ երկու օրուան արձակուրդ կը խնդրեն։ Խորհրդային հիւպատոս Լեվկին կը յայտարարէ թէ բացակաները անմիջապէս պիտի վտարուին դպրոցէն։ Ընտրութեան ժամանակ կը կարդայ իր թեկնածուներուն ցանկն ու կ'ըսէ, «կարծեմ ոչ մէկը հակառակ է» եւ կը հրաւանգէ քուէարկել։ Այդպէս ալ կը վերջանայ ընտրութիւնը, եւ Հայաստանը կը վերաշինուի այդ հօկով։

* * Հայաստանի մէջ եղած ձերբակալութիւնները բացարձակ իրողութիւններ են։ Վաղարշապատէն բանտարկուածներուն մէջ են Շաւարշ Թաթեւոսեանը եւ Մո-

ՄԵԼԻՔՈՆեԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

(Իբրեւ տեղեկութիւն)

Ուրիշ թղթակցութեան մը վերապահելով նուիրատուութեան ամփոփ պատմութիւնը, կ'ուզենք քիչ մը տեղեկութիւն տալ Մելքոնեան կրթական հաստատութեան մասին։

Ներկոսիա քաղաքէն մօտ երեք մղոն հեռու (դէպի հարաւ) 73 արտավար գետնի վրայ կը տարածուին Հաստատութեան մեծ ու փոքր 12 տուր շէնքերը։ Երկու հսկայ եռայարկ շէնքեր կը կազմեն մանչերու եւ աղջկանց յատուկ վարժարանները։ Առաջ մօտ ուղիղ գծի վրայ բարերար Պ. Ե. Մելքոնեանի վիլլան, որուն մօտը եկեղեցականութեան կամարը 27 ձիու ոյժով։ Սոյն կամարին կից աշտարակեալ ջրամբարը որ 50 թօնօ ջուր կ'ամբարէ։ Շէնքերու ետեւի կողմը կը գտնուին խոհանոցը, ուսուցիչներու յարկաբաժինը եւ մթերանոցը։ Շէնքերէն բաւական հեռու ատաձիներն հիւանդանոցը։

Դպրոցները արդէն բացուած են եւ երկու հարիւր մանչ ու աղջկերտներն ու աշակերտուհիները 8—15 տարեկան պատանիներ կը հետեւին իրենց դասերուն։ Դժբախտաբար երկու մեծ շէնքերը որոնց կառուցմանը համար ծախսուած է Ա. Ը. Ը. Միութիւնը։

Ինչպէս ըսի, զոյգ վարժարանները բացուած են արդէն եւ աշակերտներն ու աշակերտուհիները 8—15 տարեկան պատանիներ կը հետեւին իրենց դասերուն։ Դժբախտաբար երկու մեծ շէնքերը որոնց կառուցմանը համար ծախսուած է Ա. Ը. Ը. Միութիւնը 250ի պիտի բարձրանայ յաջորդ շրջանին։ Հիւանդանոցն ունի բժիշկ, ատամնաբոյժ, դեղագործ եւ հիւանդապահուհի, տղոց սարքին եւ առողջութեան մեծ հոգ կը տարուի։

Հաստատութեան ոգին եւ վերին ղեկավարն է Զաւէն արքեպս., որ օրինական աշխատանքի ծնած է հաստատութեան մէջ, հակիրճ ամէն գործ։ Իր փոխանորդն է Օսմ. Դրամատան պաշտօնեաներէն Պ. Ցովհաննէս Զաքարեանը, որ նոյնքան եռանդով կ'աշխատի։

Գահիրէի մէջ եօթը անձէ բազկացեալ Խնամակալութիւնը եւս, առանց ոեւէ վճարումի կ'աշխատի բարգաւաճման համար։ Խոլորին եռեւը կանգնած է Հ. Ը. Ը. Միութիւնը։

Ինչպէս ըսի, զոյգ վարժարանները բացուած են արդէն եւ աշակերտներն ու աշակերտուհիները 8—15 տարեկան պատանիներ կը հետեւին իրենց դասերուն։ Դժբախտաբար երկու մեծ շէնքերը որոնց կառուցմանը համար ծախսուած է Ա. Ը. Ը. Միութիւնը 250ի պիտի բարձրանայ յաջորդ շրջանին։ Հիւանդանոցն ունի բժիշկ, ատամնաբոյժ, դեղագործ եւ հիւանդապահուհի, տղոց սարքին եւ առողջութեան մեծ հոգ կը տարուի։

Հաստատութեան ոգին եւ վերին ղեկավարն է Զաւէն արքեպս., որ օրինական աշխատանքի ծնած է հաստատութեան մէջ, հակիրճ ամէն գործ։ Իր փոխանորդն է Օսմ. Դրամատան պաշտօնեաներէն Պ. Ցովհաննէս Զաքարեանը, որ նոյնքան եռանդով կ'աշխատի։

Գահիրէի մէջ եօթը անձէ բազկացեալ Խնամակալութիւնը եւս, առանց ոեւէ վճարումի կ'աշխատի բարգաւաճման համար։ Խոլորին եռեւը կանգնած է Հ. Ը. Ը. Միութիւնը։

Հաստատութեան պաշտօնական բացումը հաւանօրէն տեղի պիտի ունենայ աշնան։

«Դպատակս ազգին կրթուցած մեծ գաւակներուն պարտքին մէկ մասը լեցնել է», կ'ըսէ բարերարը, եւ կ'աշխատի այդ ոգով գործել։

Տ-էթ. Ռ. ԹԱԳԻՈՐԵԱՆ

Նիկոսիա

կացի Գրիգորը (բոլորովին ձերացած։

* * Ռաշտի հայ համայնքը մինչեւ այսօր ժողովատեղի չունէր։ Վերջերս խումբ մը երիտասարդներու նախաձեռնութեամբ բացուեցաւ հայկական ակումբ ուր հասարակութիւնը կը յաճախի մեծ հաճոյքով։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՉԱՐՁԱՆ ՄԵՋ

Լ. Թեհլիրյան

Ամեն անգամ, երբ ես ձեռքս վերցնում եմ գրիչը՝ հայկական հուշարձանների մասին գրելու համար, ինձ միշտ տանջում է մի հարց. ինչպե՞ս պիտի գրեմ, որ ընթերցողը ոչ միայն կարդա, այլև տեսնի, զգա, ապրի այդ հուշարձանները, որ նրանք դառնան նրա համար ոչ թե անշունչ քարեր, այլ կենդանի վկաներ մեր անցյալի։

Ես ուզում եմ, որ ընթերցողը, կարդալով այս տողերը, ոտքի կանգնի, գնա, տեսնի, հպվի, ապրի։ Ուզում եմ, որ նա զգա, թե ինչ մեծ հարստություն ունենք մենք մեր հողի վրա, և ինչ մեծ պատասխանատվություն է դրված մեր ուսերին՝ պահպանելու այդ հարստությունը։

Հայկական հուշարձանները մեր ազգային հպարտության աղբյուրն են։ Նրանք մեզ հիշեցնում են, որ մենք ունեցել ենք մեծ ժամանակներ, մեծ մարդիկ, մեծ գործեր։ Նրանք մեզ սովորեցնում են հարգել մեր նախնիների աշխատանքը, նրանց հանճարը, նրանց տառապանքն ու հաղթանակները։

Ես ուզում եմ, որ ընթերցողը, կարդալով այս տողերը, ոտքի կանգնի, գնա, տեսնի, հպվի, ապրի այդ հուշարձանները, որ նրանք դառնան նրա համար ոչ թե անշունչ քարեր, այլ կենդանի վկաներ մեր անցյալի

տարուած ոտնձգութիւնները, մանաւանդ վերջին հրահանգը ընդհանուր զայրոյթ յառաջ բերած են ոչ միայն Հայաստանի, այլև արտասահմանի մէջ։ Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կը տեղեկանանք թէ Շաբաթ օր Պոլսոյ մէջ գումարուած է եպիսկոպոսական ժողով մը, զբաղելու համար այս խնդրով։ Ժողովը ուշադրութիւն կը հրաւիրէ էջմիածնի տագնապալի կացութեան վրայ և կ'առաջարկէ բողոքի ձայն բարձրացնել յանուն ամբողջ հայ եկեղեցականներուն։ Բարձրաստիճան եկեղեցական մը այս առթիւ յայտարարած է. «Նոյն իսկ կը խորհուի երուսաղէմ փոխադրել էջմիածնի աթոռը, եթէ երեւանի վարիչները անդրդուելի մնան իրենց անհաշտ վերաբերումին մէջ, հանդէպ հայ եկեղեցիի»։

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

Մինչեւ մամուլը թերթս տրուած պահուն, Պ. Պոխան չէր յաջողած կազմել դահլիճը։ Վարչապիտը տեսակցեցաւ Պ. Պ. Էռիօի եւ Փուանքարէի հետ, որոնք երկուքն ալ իրենց վերջնական պատասխանը վերապահեցին։ Պ. Պոխան լաւատես է և կը յուսայ շուտով եւ նպաստաւոր կերպով լուծել տագնապը,

Բրիտանական տագնապը

Օրէ օր կը ծանրանայ հանքագործներու տագնապը։ կառավարութիւնը որոշած է օրինագիծ մը ներկայացնել, եօթնէն ութը ժամի բարձրացնելով աշխատանքի ժամը, հինգ տարուան համար։ Այս առթիւ պիտի առաջարկէ նաեւ հինգ ամիս պահել ներկայ աշխատավարձը հանքերու կէսին մէջ, մինչեւ 100ին 10 զեղչել միւս կէսին մէջ։

Փոխօրիկը պայթած է արդէն այս ծրագրին առթիւ, որուն դէմ են Աշխատաւորականները եւ Ազատականները։ Երեսփ. ժողովին մէջ Պահպանողականները մեծամասնութիւն ըլլալով, հաւանական է որ օրինագիծը քուէարկուի, բայց խնդիրը ատով չի լուծուիր։ Հանքագործները երբեք տեղի տալու միտք չունին, եւ անոնց վարիչները «հանքատէրերու ծախուած» հրոչակելով վարչապետ Պոլտուինը, կը յայտարարեն թէ պիտի կռուին մինչեւ մահ։

Ռուսիոյ պատասխանը

Պատասխանելով Անգլիոյ դանգատներուն, խորհրդային կառավարութիւնը կը յայտնէ թէ ինք չի կրնար արգիլել որ միլիոնաւոր բանւորներ ներկայացնող սէնտիքաները դրամ ղրկեն ուրիշ երկիրներու սէնտիքաներուն։ Մոսկուա իր կարգին կը բողոքէ անգլիական կառավարութեան կարգ մը անդամներուն յայտարարութեանց դէմ եւ կը հերքէ թէ Անգլիոյ բանթողնեբուն դրամ ղրկողը ինքն է, ոչ թէ սէնտիքաները։

Բրիտանական կառավարութիւնը նոր պատասխան մը կը պատրաստէ։ Դահլիճին կարգ մը անդամները կը պահանջեն կտրուկ միջոցներ ձեռք առնել, իսկ միւսները եղածը բաւական կը համարեն։

Եւրոպական յուսահատ, Ամերիկա կը դիմեն

Մոսկուայի «Իզվէստիա»ն այլեւս համոզուած ըլլալով թէ աշ կառավարութիւն մը պիտի կազմուի Ֆրանսայի մէջ, հաւանական կը գտնէ որ դաղրին Ֆրանքլուս բանակցութիւնները։ Ա.յս պատճառով ալ, յոյս չունի որ Ռուսիա որ և է օգնութիւն կարենայ ստանալ Եւրոպայէն, վարկի կամ փոխառութեան ձեւով։ Ամերիկան միակ երկիրն է որ կրնայ օգնել, և խորհրդային պաշտօնաթերթը կ'իմանայ թէ Զիչերին նոր ծանուցագիր մը կը պատրաստէ Ամերիկայի համար, ընդունելով Մ. Նահանգներու պահանջներուն մէկ մասը և բանակցութիւն խնդրելով մնացած խնդիրներուն համար։

Տարբեր աղբիւրներէ կը հաւաստեն թէ Ռուսիա պատրաստ է ճանչնալու իր պարտքերը Ամերիկայի հանդէպ և տրամադիր է երաշխաւորութիւն մը ստորագրելու, որպէսզի պոլշեւիկեան քարոզչութիւն չըլլայ Մ. Նահանգներու մէջ։ Անհատական սեփականութեան խնդիրը կարգադրուած կը համարուի, Խորհրդային իշխանութեան կողմէ, քանի որ մէկ տարի առաջ ընդունուած է կարգ մը դասակարգերու իրաւունքը՝ սեփականութեանց մասին, իսկ ժառանգութեան օրէնքն ալ բարեփոխուեցաւ արդէն։ Կ'ըսէ նաև թէ Մոսկուա շատ կը փափաքի անմիջապէս բանակցութեան սկսիլ Ուաշինկթընի հետ, իբրև իրական կառավարութիւն ճանչնալու համար, քանի որ տնտեսական քայքայումը անհրաժեշտ կը դարձնէ խոշոր փոխառութիւններ և վարկեր։

100ին 10ի տեղ՝ 500,000 տոլարին

Պաղեստինէն կը հեռագրեն թէ Թուրքիա հաւանած է ընդունիլ 500,000 տոլարիի գումարը, զոր առաջարկած էր Իրագի կառավարութիւնը, քարիւղի հարիւրին տասը շահաբաժնին փոխարէն։

Ա.յսպէս ուրեմն, Մուսուլի ամբողջ նահանգէն հրաժարելէ յետոյ, Թուրքիա կը հրաժարի նաև իր քարիւղի բաժինէն, մաս մը գումարի փոխարէն։

68.000 ՏՈԼԱՐ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՄԱՐ

Բարեգործականի գրասենեակէն.— *Բարեգործական Միութեան ձեռքով Ամերիկայի մէջ բացուած նեղդաղթի հանգանակութեան զուտ արդիւնքը, իբր 68,000 տոլար, փոխադրուած է Փարիզի Կեդր. վարչութեան, որ անմիջապէս բանակցութեան վերսկսած է հայկական կառավարութեան Փարիզի ներկայացուցիչ Պ. Ս. Փերումեանի հետ։*

Պ. Ս. Փերումեան հեռագրով հաղորդակցութեան սկսած է Պ. Շահվէրտեանի հետ, որուն յանձնուած է այս տարուան նեղդաղթի վերին անօրինութիւնը, անմիջապէս գործի ձեռնարկելու համար։

Յունաստանէն, Սուրիայէն, Պուլկարիայէն, Պոլսէն եւ Ֆրանսայէն ամէն օր դիմումներ կը կատարուին Բարեգործական Միութեան մօտ, զանազան խումբերու կողմէ, որպէս զի իրենք ալ արձանագրուին այս տարուան նեղդաղթի ցանկին մէջ։ Միութիւնը կը շատանայ այս բոլոր դիմումները ուղղելով Պ. Շահվէրտեանի բարի հայեցողութեանը։ Լաւագոյն է անշուշտ որ խնդրարկուները ուղղակի դիմեն Պ. Շահվէրտեանի, Պոլիս։

Վերոյիշեալ 68,000 տոլարին 58,000ը Բարեգործական Միութեան կողմէ հարկաւոր կառավարութեան պիտի յանձնուի նեղդաղթի համար, իսկ 10,000 տոլարը, որ կը գտնուի Նիւը Իորք Բըլլիֆի մօտ, այս վերջինին եւ Միութեան համաձայնութեամբ պիտի գործածուի նոյն նպատակին։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՒԹԻԻՆ

Շ. ԳԱՐԱՇԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԱՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Շ. ԴԱՐԱՇԻՍԱՐԻ եւ ՇՐՋԱՆԻ «ՌԱԶՄԻԿ» ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ ՎՐԱՄՇ. ԵՊՍ. ՔԻՊԱՐԵԱՆԻ

ցեղի կ'ունենայ 20 յունիս կիրակի գիշեր ժամը ճիշտ 9ին

Salle de Géographieի մէջ, 184, Bld. St. Germain

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Salle Comoedia. 51, Rue Saint - Georges, Paris (9)

վաղը՝ Շաբաթ, յունիս 19, երեկոյեան ժամը 9ին տեղի կ'ունենայ

Դաշնակահարուհի ՏԻԿ. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆԻ *հանգահանդէսը*

յայտագրի մէջ՝ Bach, Beethoven, Schumann, Chopin եւլն.

Տեղերու գիները՝ 10, 15 եւ 20 ֆրանք

Տոմսերը կարելի է ստանալ՝ Salle Gaveau կամ Durandի մօտ, 4, Place de la Madeleine, իսկ նուագահանդէսին օրը՝ սրահի կիշէն։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

6րդ ԹԱՂԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

յունիս 26 Շաբաթ գիշեր 9.30էն մինչեւ առաւօտ

ԸՆՏԻՐ ՃԱՇ ՊԱՇՏ, ՃՈՒՆ ՊԻՒՖԷ և ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ՄՈՒՏՔ ԱՅՐԵՐՈՒ 10, ԿԻՆԵՐՈՒ 5 ՖՐԱՆՔ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «ԶԱՒԱՐԵԱՆ» խումբի ժողովը՝ այսօր Ուր. 18 Յունիս, ծանօթ հաւաքատեղին։

Հ. Յ. Դ. Լիսնի Ակումբ-Ընթերցարանի անդամական ժողովը՝ յառաջիկայ Կիրակի, 20 Յունիս, ժամը 10ին, Թիւ 7, քաֆէ Նուվօ Սանթրի սրահին մէջ, Քլաս տիւ Փօն։

Հ. Յ. Դ. Սէն-Շամոնի կոմիտէն Հայաստանի Անկախութեան տարեդարձը կը տօնէ վաղը՝ 19 Յունիս Շաբաթ գիշեր քաղաքապետարանի (Mairie) ժողովասրահին մէջ, ժամը 8ուկէսէն սկսեալ մինչեւ առաւօտ։ Հանդիսէն վերջ տեղի կ'ունենայ պար եւ խնջոյք։

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷյԼի պատանի միութեան ընդհ. ժողովը կիրակի, 20 յունիս, առաւօտեան ժամը 9ին միութեան սրաիը 63 բիւ տը լա րէբիւփլիք։ կը հրաւիրուին նաեւ անդամակցիլ փափաքող հմակիրները։

ԲՈԼՈՐ կիլիկեցիները ստիպողաբար կը հրաւիրուին կիլիկեան Հայրենակցական միութեան ընդհ. ժողովին՝ այս կիրակի 20 յունիս, կէս օրէ վերջ, ժամը 3ին «Ֆլօրիա» ճաշարանը, 61 բիւ մէօսիէօ լը Բրէնս։ մէթրօ Օտէօն կամ Սէն Միշէլ։ Օրակարգ վաւերացում ծրագիր - կանոնագրի։

ՏՐԱՊԻԶՈՆի նահանգի Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը՝ Շբ. գիշերուան ժամը 9ին, ճաշարան Ֆլօրիալի վերնայարկը։ 61, Rue Mr. Le Prince. Մէթրօ Օտէօն կամ Սէն Միշէլ։

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՈՅ Նահանգային Միութեան ընդհ. ժողովը 26 Յունիս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ֆլօրիա ճաշարանը։ Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՊՈԼՍՈՅ մէջ 1915 յունիս 20ին կախուած 21 Շնչակեցներու յիշատակին յունիս 20ի կիրակի օր, Լիսնի եւ շրջակայից հոգեւոր հովիւ Աննանիա Ծ.վ. Հաբէլեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ Լիսնի մէջ։ Պատարագէն յետոյ Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի։

Պ. ՊՕՂՈՍ ՔԻՇԻՇԵԱՆ եռամսեայ «ցառաջ» կը նուիրէ կորնթոս պ. Հայկ Ֆիլիզեանի։

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի Պ. Սուրէն Դաթէնեան, աւանդ մը ստանալու համար։

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

«*Ցառաջ*»ի գործակալն է Պ. կարօ Երանեան, 29 Rue Beau Séjour.

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ)

Ֆրանսացի կարող մանուագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՒՒԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ'—10եւ. 1,30 — 8

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա. Հարոնեանի, Ա. Իսահակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւլն.։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպաղր. Կ. Յ. Նեբսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5.50 ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Ցառաջ»ի խմբագրատունէն։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՔԱՄԱՐԿ, Օ. Պ.— Ստացանք եռամսեան։ Ղրկեցինք Յունիս 10էն։

ԿԱՐՏԱՆ, Յ. Թ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ՄԻՒՄԻՆ, Մ. Կ.— Ստացանք 24 ֆրանք։

ՎԵՐՆՈՒՒ, Յ. Դ.— Ստացանք 30 ֆրանք։ Ղրկեցինք։

ՄԱՐՍԷյԼ, Վ. Գ.— Ստացանք 22 ֆրանք։ Փոխանցինք։

ՄԱՐՍԷյԼ, Հ. Պ.— Ստացանք 20 ֆրանք։ Ղրկեցինք։

ՊՕՌՏՕ, ԴՈՐԴ.— Ստացանք 20 ֆրանք։ Կարզադրեցինք։

ՎԱԼՄԱՆՍ, Ն. Ս.— Ճշդեցինք։

ՓԱՐԻԶ, Եզ. Յկ.— Ստացած ենք։ Կարզադրեցինք։

ԼԻՕՆ, Յ. Ս.— Ձեր ուղած հասցէն է Mr. Gordon Berry, 15 Bld. des Italiens.

ՀԷՐԻԲՈՒՐ, Ա. Պ.— Կիլեանի հասցէն, 2 Rue Carnot, Chaville (S. et O.)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Կիրակոս Հայրապետեան, Բալու Նոր գիւղ Մըրդացի։ 1920ին Հայաստան Իգմիր գինուոր էր։ Տեղեկացնել եղբօրը Կարապետ Հայրապետեանի 34, Rue des Petites Maries Marseille։

ԹԱՒՓԻՒՕԿՐԱՑ.— Ֆրանսերէն եւ Անգլիերէն առեւտրական թղթակցութեան վարժ Թաքթիլօկրաֆ մը կ'ուզուի, գոհացուցիչ վճարումով։ Դիմել Թերթիս վարչութեան՝ Ս. Ա. տառերով։

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏԸ Լ'ԷՍՔ

6 Petits Hôtels(Bd. Magenta 87ի անկիւնը)։ Տ.թ. ԹԱՓՈՆ, Փ. Բ. Հ.։ Tél. Trud.11-28.

ՋԵՐՄԱՄԻՋՈՑԻԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդութիւններու արագ բուժում նոր մեթոտներով։ Լաւագոյն արդիւնքներ։ Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ՁԱՇԱՐԱՆ COSTAS

ԱՐԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏ

Խնամեալ սպասարկութիւն

Ընդարձակ սրահներ

Մասնաւոր սենեակներ

54, Rue du Pont-Neuf,

BRUXELLES,

Tel. 118.44

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

ԴՈՐԳԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ — ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1907ԻՆ

Արեւելեան ամէն տեսակ գորգերու համար ճոխ մեներանոց ներածութիւն, գնում եւ վաճառում

ԴԻՄԵՑԷՔ ՄԵԶԻ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Հասցէ՝ 2, NEW STREET BISHOPSGATE, LONDON E. C. 2

Tel. Bishopsgate 1959 — Télégr. YAKOUBIAN, Ave. London

ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

10, RUE RAMPAL, 10 — Métro BELLVILLE

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

Գիները դիւրամատչելի եւ սպասարկութիւնը շատ մաքուր

ՇԱԲԱԹ և ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ ՆՈՒԱԳ

ՓՈՐՁԵՑԷՔ և ԳՈՀ ԿԸ ՄՆԱՔ

Սրահը տրամադրելի է հարսնիքներու և նման հաւաքոյթներու

Ա. ԿԷՄԱԼՄԱՃԵԱՆ

3, RUE SAINTE - BARBE, MARSEILLE

Լեճաքանակ եւ անմրցելի գներով, ընտիր տաճկական ծեռուած սուրճ եւ թարմ լէսպէսի կը պատրաստենք մեր սեփական գործարանին մէջ. գաւառի բոլոր խանութպաններն առաջին փորձով խիստ գոհ պիտի մնան մեզի դիմելով։ Նոյնպէս շատ աժան գներով կրնանք ղրկել՝ պաստրմա, ճերմակ պանիր, պուլղուր եւ նպարեղէնի բոլոր տեսակները. ամենէն դժուարահաճները գոհ պիտի մնան մեր արագ եւ խղճամիտ գործառնութիւններէն։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԲՈԼՈՐ ՓՐԱՆՍԱՀԱՅԵՐՈՒՆ

Դատական գործեր, պայմանագրութիւններ, թարգմանութիւններ ամէն լեզուով։ Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի վիզաի, անցագրի, եւ անձնագրի գործողութիւններ։

Դիմել բացի կիրակիէ ամէն օր ժամը 9էն 12 եւ 2էն 7։

VAHAN YARJANIAN

CONTENTIEUX

62, Rue Myrha, Paris (18) Métro Barbès կամ Château Rouge

Tél. Nord 13 - 45 Reg. Com. 346,618

ԱԴԱՄ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ԴԵՐԶԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆօն Provence 05-49

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԱՅՑԵԼՈՒԿ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐԻՋ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խմբանկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղիին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԵԱՆի, 39, Rue Brancion, Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ - ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԱՐԻՆԵՂ

Ձոյս մեթերք անգլիական եւ ֆրանսական ամէն եղանակի յարմար կերպասներու։

17, Rue Constance, Paris (18) Թելեֆօն՝ Marcadet 0-58

Մեթրօ՝ Blanche

ՀԱՆՐԱՇՕՒՆՕՔ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,

67, Rue Monsieur-le-Prince (6)

Métro Odéon կամ St. Michel

Ընտանեկան մաքուր, յարմեղ եւ առատ կերակուրներ։

Թաալը ա'օֆ 4 ֆրանք

Տասը տոմսակով 3.75 ֆր.

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզութեան, Ֆրանկ ատի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարբալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, Կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

ՍԱԿԱՐԱՆ

17 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		ֆր.
Սթերլին,	L. St.	171 25
Տոլար,	Dollar	35 50
Մարք (ոսկի)	Mark	8 40
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	18 40
Թրք. ոսկի	» or	156 —
Մէճիտիէ	Médjidié	12 50
Լէվա 100 հատ	Léva	24 50
Տրահմի »	Drachme	12 —
Լիր »	» Lire	129 50
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	102 —
Ջուից. »	Frc. Suisse	682 —
Լէյ 100 հատ	Ley	15 —
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	175 —
ԱՐԺԵԹԱԴՐԱՐ		
Եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.	3600
» II	»	2 400
» III	»	2225
Ռումելի երկաթղ.	Lots turcs	145

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն՝ 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57 - 82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 20 ՅՈՒՆԻՍ 1926

20 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 139 — ԿԸ հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ԳԱՐԱՀԻՍԱՐՆԵՐԸ ԻՆԿԱՆ ՈՂՋԵՐՈՒՆ ՁԳԵԼՈՎ ԱՋԱՏ ԵՒ ԱՆԿԱԽ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԿՏԱԿԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՕՐՕՐԵԼՈՎ, ՈՍՏՈՍՏԵԼՈՎ

Ա.յսօր, 20 Յունիս, պիտի բացուէր Եւրոպայի Պատգամ. ժողովը, որ անգամ մը յետաձգուած էր արդէն:

Նորէն ձայն չկայ: Եւ դեռ ատեն մը այսպէս պիտի շարունակուի, ապահովաբար: Մինչեւ հիմա պատգամաւորները ընտրուած կամ նշանակուած են Լոնտոնէն, Պելգրատէն, Լիոնէն, Վիէննայէն եւ Փարիզէն: Կաթ. պատուիրակը կ'ոստոստէ գաւառէ գաւառ, յոխորտալով, կարկտելով կամ շոյելով: Միեւնոյն ատեն խոստումներ կը շռայլէ, ճիշտ այնպէս ինչպէս դպրոցականներուն շաքար կը բաշխէր լուսահոգի Օրմանեանը: Իր եռանդը գնահատողներ կան. բայց շատեր իր աղմկալի շարժուձեւերը կը շփոթեն իրական գործունէութեան հետ, որ բոլորովին ուրիշ բան է: Պալաքեան եպիսկոպոս կը սիրէ խօսիլ ու երեւալ իբրեւ երկնառաք լուսաւորիչ մը, ինչ որ շատ բան կը պակսեցնէ իր լրջութենէն:

Բայց, ինչպէս դիտել տուած ենք ուրիշ ատեն ալ, ունի գոնէ մէկ հատ «մեղմացուցիչ դէպք յանցանաց»: Իր գլխուն ձգեր են գինքը իր խորհրդականները, եւ կ'ուզեն որ ան առաջնորդէ ու վարէ, պարբերաբար տեղեկութիւններ հաղորդելով: Ա.յդպէս ալ կ'ընէ պատուիրակը, գերագնահատելով իր կարողութիւններն ու իրաւասութիւնները:

Կարելի չէր երեւակայել աւելի տխուր եւ անկենդան պատկեր, այս վաւրուան միջավայրին մէջ:

Ինչպէս շատ մը տեղեր, պատգամաւորական ընտրութեան խնդիրն ալ դարձաւ տեսակ մը խեղկատակութիւն: Եւ ամէնէն ափսոսալի օրինակը՝ գլուխը, Փարիզը տուաւ: Ա.յս քաղաքի 12—15,000 հայութեան համար պատգամաւոր ընտրած են... քսաներկու երեւելիներ, իրենք իրենց մէջէն, եւ ճիշտ այն տարրերէն որոնք Պալաքեանի հեռացումը կը պահանջէին, մօրուք ներկելու պատմութիւն մը դնելով մէջտեղ: Կաթող. պատուիրակը որքան ինքնահաւան, նոյնքան ճկուն մարդ է, եւ կը թուի թէ մօրուքի ներկը մոռացութեան տալու համար, ձգած է որ բողոքողները իրենք ներկուին, իբրեւ «միւնթէխիպր սանի»:

Ծաղրանկար մըն ալ առ սա Լիոնը, ուր իբրեւ թէ ընտրութիւն կատարուած է: Մինչդեռ 4000 հայրենակիցներու անունով քուէարկած են 150 հոգի, կանխորոշ ցուցակի մը վրայ: Ջայնէ ղրկուած են հարեւան հայաշատ շրջանները:

Ա.յս տողերը գրուած տաեն, ծանօթ չենք Մարսիլիոյ անցուդարձին, բայց ելքը շատ ալ տարբեր չպիտի ըլլայ, դատելով եղած պատրաստութիւններէն: Եւ կաթող. պատուիրակը այնքան վափկանկատութիւն չունի որ, ընտրութիւնները կամ անուանումներն ալ անձամբ կը կատարէ, իբրեւ թէ ոչխարներու հօտ մը ըլլար դիմացը:

Ի հարկէ անօգուտ են այս դիտողութիւնները, երբ գործը ընթացք առեր է արդէն, եւ այսպէս կամ այնպէս պիտի բացուի պատգամաւորական ժողովը: Կը մնայ որ իւրաքանչիւր պատգամաւոր քիչ մը լրջութեամբ ըմբռնէ իր դերը, եւ անկեղծութեամբ արտայայտուի Եւրոպայի «Սահմանադիր» ժողովին մէջ, կարելի եղածին չափ թարմացնելու համար մթնոլորտը: Ա.մէն մէկը որ խօսք մը պիտի արտասանէ այնտեղ, ամէն բանէ առաջ նկատի պէտք է ունենայ այս գաղութին անմիջական պահանջները: Ոչ ակադեմական ճառերու պէտք ունինք, ոչ ալ բանգիտութեան մրցումներու: Ա.յս գաղութը ամէնէն աւելի ենթակայ է այլասերման, շնորհիւ միջավայրի պայմաններուն: Եւ սահմանադրութիւնը քննած ատեն, պէտք չէ մոռնալ թէ անոնք որ Թուրքիոյ Հայերուն առաջին սահմանադրութիւնը կազմեցին, այս քաղաքէն առեր էին իրենց ներշնչումը: Չի բաւեր առարկել թէ պայմանները տարբեր են: Հիմնական միտքեր կան որ այսօր ալ նոյնքան արժէք ունին, որքան երէկ: Շատ բան կախում ունի մեր արթնութենէն եւ աշխատանքէն: Հրեաներն ալ նոյն պայմաններուն ենթակայ են զանազան գաղութներու մէջ, բայց շատ աւելի կ'օգտուին քան մենք, թէեւ աւելի բարեացակամութիւն կը վայելենք:

Ա.մութեան դատապարտուած է օրօրելով, ոստոստելով յառաջ եկած ոգեւորութիւնը: Ե՞րբ կը սկսի իրական աշխատանքը:

Եւ որպէսզի արդիւնաւոր ըլլայ որ եւ է ծրագիր կամ որոշում, պէտք է թօթափել կանխակալ կարծիքները, եւ ասպարէզ իջնել բաց սրտով: Ով որ կրնայ շարժում ստեղծել, գործ մը արտադրել, պակաս մը լրացնել ներկայ պարագաներուն մէջ, պէտք է առաջ անցնի առանց կեղծ համեստութեան, կամ առանց հաւատաքննութեան հանդիպելու:

Շատ մը ամուլ վէճեր կը ծագին ոչ թէ սկզբունքի խընդիրներէ, այլ կանխակալ կարծիքներէ:

Շ.

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԹԷ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ (Սեղանին մէջտեղը).— Մխում ի ձէնջ, եղբարք, մատնելոց է զիս ի մահ.

ՍԵՂԱՆԱԿԻՑՆԵՐԸ, (ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ).— Մի թէ ե՞ս իցեմ... (Մէջտեղէն հաշուելով, ա.ջէն՝ Զէմպըլէն, Մուսօլինի, Վանտէրվէլտ եւն. ձախէն՝ Պոհան, Իլի (Ճապոն) եւայլն:

ՄԱՄՈՒԼ

"ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ,,ՆԵՐՈՒ ԽԱՂԵՐԸ ԻՐԱՐՈՒ ԴԷՄ

Բովանդակ իտալական մամուլը բուռն հրատարակութիւններ կ'ընէ այս միջոցին: Ցարական Ռուսիոյ արտաքին նախարարութեան գաղտնի դիւանաթուղթերը, որոնք երեւան հանուեցան պոլշեւիկներուն կողմէ, յայտնապէս ցոյց կուտան թէ Անգլիա, Ֆրանսա և Ռուսիա ամէն գնով աշխատած են որ Իտալիա բաժին չստանայ նախկին Օսմ. Կայսրութենէն կամ Ադրիականի և Միջերկրականի մէջ: Երեք պետութիւնները գաղտնապէս համաձայնած եւ մերժած են Իդմիրը տալ Իտալիոյ: Մուսօլինիի եղբայրը, այս առթիւ կը գրէ կիսապաշտօնական «Փոփոլօ»ի մէջ,

— Շնորհիւ ռուսական այս թանկագին փաստաթուղթերուն, իտալիոյ ժողովուրդը գիտէ թէ իր դաշնակիցները դաւաճանած են իրեն դէմ պատերազմի միջոցին: Իտալիոյ ժողովուրդը պիտի յիշէ այս դաւաճանութիւնները: Մինչեւ որ իր արդար պահանջները գոհացում գտնեն :Յաղմանէն անդին ոչ մէկ մարդ կրնար սպասել որ մենք մոռնանք այդ դաւաճանութիւնները»:

Ա.յս յօդուածը արտատպուեցաւ բոլոր թերթերուն կողմէ, խոր տպաւորութիւն ձգելով, մանաւանդ որ, ճիշտ այս միջոցին ուժգին պայքար կը մղուի Մարոքի առթիւ, Ազգերու Դաշնակցութեան դէմ եւլն.:

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Պ. Պոհան չկրցաւ կազմել նոր դահլիճը, իր ծրագրած ձեւով, որովհետեւ Արմատական-Ընկերվարականները մերժեցին իրենց ա.ջակցութիւնը բերել ա.ջակողմեաններու մասնակցութեամբ կազմուելիք դահլիճի մը, մասնաւորապէս չէին հանդուրժեր որ Պ. Էռիօ մասնակցի դահլիճի մը, որուն մէջ պիտի մտնէ Պ. Փուանքարէ:

Ա.յս վերջինը ընդունեց Պ. Պոհանի առա.ջարկը, եւ ամէն կերպով պատրաստակամութիւն յայտնեց իր կարողութիւնները ի սպաս դնել՝ ներկայ տագնապը լուծելու համար: Սակայն Պ. Էռիօ մերժումին վրայ, Պ. Պոհան հանրապետութեան նախագահին երթալով, յայտնեց թէ այլ եւս իր պաշտօնը վերջ գտած է, հետեւաբար նոր դահլիճը կազմելու հոգը պէտք է յանձնէ Պ. Էռիօի, իբրեւ պետ Խորհրդարանի մեծամասնութեան՝ Արմատական-Ընկերվարական կուսակցութեան:

Պ. Տումէրկ անմիջապէս Էլիզէի պալատը կանչելով Պ. Էռիօն՝ իրեն յանձնեց նոր դահլիճը կազմելու հոգը: Երեսփ. ժողովի նախագահը ընդունեց առա.ջարկը եւ սկսաւ իր խորհրդակցութիւնները: Տեսնուեցաւ Պ. Պ. Փէնլըվէի, Պոհանի, Փուանքարէի եւ իր քաղաքական բարեկամներուն հետ:

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ Խորհրդարանները վաւերացուցին 18 Հոկտ. 1925ին Ռուսէֆի եւ Թէվֆիք Քեամիլ պէյի միջեւ կնքուած դաշնագիրը, որով կը լուծուին փոքրամասնութեանց եւ գաղթականներու լքեալ գոյքերու խնդիրները: Թուրքիա յանձն կ'առնէ իր երկրին մէջ գտնուող Պուլկարներուն համար գործադրել Լօզանի դաշնագրին տրամադրութիւնները, իսկ Պուլկարիա բնակող Թուրքերը պիտի վայելեն Լէօյեի դաշնագրին տուած առաւելութիւնները: Գալով գաղթականներու լքեալ գոյքերուն, ընդունուած է այն սկզբունքը թէ թուրք կառավարութիւնը պիտի գրաւէ երկրէն փախչող Պուլկարներու գոյքերը եւ փոխադարձաբար: Այս պայմանը շատ ծանրակշիռ էր Պուլկարներուն համար, քանի որ Թուրքիայէն մեկնող Պուլկարները թիւով աւելի շատ են քան Պուլկարիայէն հեռացող Թուրքերը: Պուլկարները բողոքեցին այս պայմանին դէմ, սակայն ի վերջոյ համակերպեցան:

Մօտ օրէն Պուլկարիա և Թուրքիա պիտի կնքեն առեւտրական դաշնագիր մը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ

Իզմիրէն կը հեռագրեն ցունիս 18 Թուականով.—

Ոստիկանութիւնը դաւադրութիւն մը երեւան հանեց հանրապետութեան նախագահին դէմ: Կազմակերպիչները ձերբակալուեցան Մ. Քէմալի հասնելէն մէկ օր առաջ եւ ամէն բան խոստովանեցան: Էնկիւրիի անկախութեան տաեանը անմիջապէս Իզմիր մեկնեցաւ, գործը քննելու համար: Նախարարական խորհուրդը երկար նիստ մը գումարեց: Մամուլը զայրոյթի աղաղակներ կ'արձակէ: Դաւադիրներուն պետն է Զիա Խուրշիտ պէյ, նախկին երեսփոխան Լազիսթանի (Զերքէզ և իթթիհատական):

Հեռագրի մը համաձայն, դաւադիրները ռումբեր ճարած էին եւ Մ. Քէմալի վրայ պիտի նետէին, անոր անցած ատենը:

ՍՈՒՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

Սուրիոյ մարզպան Պ. տը Ժուվենէլ Ազգերու Դաշնակցութեան հոգատարութեան յանձնաժողովին առջեւ երկար զեկոյց մը տուաւ Սուրիոյ մասին: Ըսաւ թէ երբ հասաւ, Լիբանան կրակի ու արիւնի մէջ էր: Ֆրանս. բանակը ազատագրեց Լիբանանը եւ Սահմանադիր ժողով հրաւիրելով, այդ երկրին համար սահմանադրութիւն մը տուաւ, մասնակցութեամբ բոլոր յարանուանութեանց: Ա.լաուիներու մասին մանաւանդ բան մը չըսաւ եւ պատմեց ձէպէլը Տրիւզի ապստամբութեան մանրամասնութիւնները: Ցետոյ յայտնեց թէ ձէպէլը Տրիւզի ապագայ վարչաձեւին մասին բան չի կրնար ըսել. ատիկա կախում պիտի ունենայ երկրի ժողովուրդին փափաքէն: Գալով Ա.լեքսանտրէթի, օգտակար գտաւ որ Հալէպի եւ Դամասկոսի հետ մերձեցում ունենայ:

Մարզպանը տեղեկութիւններ տուաւ նաեւ Էնկիւրիի դաշնագրին մասին, որ վերջ կը դնէ Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ առկախ մնացած խնդիրներու: Ցետոյ պարզեց նաեւ Դամասկոսի ռմբակոծութեան մասին առաջ եկած թիւրիմացութիւնները: Խօսելով արաբ ազգայնականներու կողմէ Ազգերու Դաշնակցութեան ուղղուած բողոքներու մասին, մարզպանը դիտել տուաւ թէ Սուրիա-Պաղեստինեան կոմիտէին նախագահն է «Իշխան» Միշէլ Լութֆալլահ, որ ո՛չ Սուրիացի է, ո՛չ Պաղեստինցի, եւ ո՛չ ալ իշխան»: Խնդրին դժուարութիւնը հոն է որ, ըսաւ, Լիբանանի բնակչութեան մեծամասնութիւնը քրիստոնեայ է, իսկ Սուրիայինը՝ իսլամ: Եզրակացնելով, Պ. Ժուվենէլ յայտնեց թէ իր ծրագիրն է դաշնագրով մը իրար միացնել Սուրիոյ զանազան փոքր պետութիւնները, որով անոնք համաձայնին արտաքին սահմանները հաւաքաբար պաշտպանել թշնամիին դէմ, իսկ ներքին վէճերու կարգադրութեան համար դիմեն հոգատար պետութեան իրաւախոհութեան:

Սպանիան ալ կը խաղայ

Լուրջ տագնապի մատնուած է Ազգերու Դաշնակցութիւնը: Պրազիլիայէն յետոյ, որ քաշուեցաւ, Սպանիան ալ կը սպառնայ հեռանալ, եթէ մնայուն աթոռ չտան իրեն Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին մէջ: Ա.յս իմաստով ճառ մը խօսեցաւ Սպանիոյ արտաքին նախարարը, յայտնելով թէ չպիտի ընդունին առժամեայ աթոռ մը: Ա.յս պատճառով ալ, չպիտի մասնակցի Սեպտեմբերի ընդհ. ժողովին, եթէ նախապէս ապահով չըլլայ թէ միաձայնութեամբ ուժ չպիտի տան իր թեկնածութեան:

Հրաժարելու տրամադիր է նաեւ Ա.րժանթին, թէեւ դեռ վերջին խօսքը չէ արտասանած:

Ա.յս հրաժարումներուն հետ մէկտեղ, նշաններ կը տեսնուին կազմելու նոր խմբակցութիւն մը, առաջնորդութեամբ Սպանիոյ եւ Փորթուկալի եւ մասնակցութեամբ հարաւային Ա.մերիկայի պետութեանց: Փորթուկալի մէջ նորէն յեղափոխութիւն ծագեցաւ երկու օր առաջ, եւ նոր դիկտատորը չերմապէս կուսակից է այս ծրագրին,

Լեհաստանն ալ դիկտատորական

Լեհական վերջին յեղափոխութենէն յետոյ իշխանութեան գլուխ անցնող դահլիճը մշակեց Սահմանադրութեան նոր ծրագիր մը, որ հիմնական փոփոխութեան կ'ենթարկէ օրէնսդիր եւ գործադիր մարմիններու իրաւասութիւններն ու փոխյարաբերութիւնները: Նոր սահմանադրութիւնը աւելի կը պատշաճի բացարձակ միապետութեան մը քան Սահմանադրական հանրապետութեան: Հանրապետութեան նախագահին իրաւունքները անհամեմատ կ'աւելնան, մինչ երեսփ. ժողովի և ծերակոյտի հեղինակութիւնը կը նուազի : Հանրապետութեան նախագահը իրաւասութիւն պիտի ունենայ լուծելու խորհրդարանը, դահ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԻՐ ՀՈԳԵՐԸ

Ցակաւին շատ աղօտ են տընտեսական մօտալուտ բարելաւումի մը յոյսերը։ Ընդհ. գործադուլը, որուն օրինական լուծումը կը խոստովանին աչքօր նոյնիսկ Արհեստակցական Միութիւններու վարիչները, շատ սուղ արժեց ժողովուրդին, թէ առեւտրական գործունէութեան եւ թէ առհասարակ արդիւնաբերութեան տեսակէտէն։ Համաձայն պաշտօնական հաշիւներու, զգալի անկում կրած են արտածումները Մայիս ամսուան ընթացքին, որովհետեւ հանքածուխի չգոյութեան պատճառաւ կրճատուած է ճարտարարուեստի ամէն տեսակ նիւթերու արտադրութիւնը։ Մինչ օտար յաճախորդներու համար երբեմ չէ անգլիական հրազարակը։ Եթէ կարելի չըլլայ լուծման նոր եղանակ մը գտնել, հաշտեցնելու համար տէրերն ու բանուորները եւ հանքերը փակ մնան քանի մը շաբաթ եւս, տարակոյս չկայ թէ հետզհետէ պիտի ծանրանայ կացութիւնը։

Ընդհանուր գործադուլը յետդաշրջեց ամէն բան տնտեսական գետնի վրայ, չէզոքացնելով կառավարութեան ձեռնարկները վերականգնումի ճամբուն մէջ։ Պետական վարիչները առաւելապէս մտահոգ են հիմա ու անկարելին պիտի փորձին, կանխելու ապագայի պատահականութիւնները եւ սանձելու համար «յեղափոխական» վարիչներու գործունէութիւնը։ Շատ մը դարմաններ կան սեղանի վրայ, այդ առաջադրութեամբ։

Հաւանաբար կարգ մը սեղմումներու ենթարկուի Արհեստակցական Միութիւններու ներկայ օրէնսդրութիւնը, որուն շնորհիւ անոնք լայն իրաւասութիւններ կը վայելէին մինչեւ հիմա՝ բանուորներու կազմակերպութեան գործին մէջ։ Վարչապետին իսկ խօսքերով, այդ օրէնքը կրնայ դէնք մը դառնալ ոչխղճամիտ վարիչներու ձեռքը, քաղաքացիական կռիւ մը ստեղծելու համար երկրին մէջ։ Պնդողներ կան նոյնիսկ որ կառավարութիւնը եւ Խորհրդարանը եթէ ուզեն, կրնան լուրջ միջոցներու դիմել, սահմանափակելու համար ընկերվարական կազմակերպութիւններու գործունէութեան աստիճանը։

Անշուշտ, երբ Անգլիացին կը գանգատի իր հայրենակից ընկերվարականէն համայնավարէն, հաղար անգամ աւելի կ'ամբաստանէ անոնց օտար եղբայրակիցները որոնք ուղղակի պատասխանատու են, — ինչպէս դիտել կուտան պահպանողական օրկանները —, բրիտանական կարտութիւնը կայսրութեան մէկ ծայրէն միւսը ծաւալող մութ ձեռնարկներուն։ Փաստեր շատ ունինք, կ'ըսեն Անգլիացիները, այդ համոզման յանգելու համար։

Այս նկատումներով շատ հասկնալի է այն գայրոյթը զոր յառաջ բերաւ Ռուսիոյ Արհեստակցական Միութիւններու ուղարկած նպաստը։ Պահպանողական ու Ազատական թերթերը բուռն կերպով կը բողոքեն «ռուս բանուորական կազմակերպութիւններու կեղծանունին տակ» հանուող այդ օգնութեան համար։ Անոնց կարծիքով, այդ գումարները կ'ուղարկուին Մոսկուայի վարիչներուն կարգադրութեամբ, քաջալերելու համար շարժում մը որ վտանգ կը սպառնայ Անգլիոյ տնտեսական վերականգնումին։ «Տեյլի Թելէկրաֆ» կը յայտարարէ թէ ռուս համայնավարներու գլխաւոր նպատակն է կարելի եղածին չափ երկարաձգել գործադուլը, որուն յաջողութենէն շատ բան կ'ակնկալեն համաշխարհային յեղափոխութեան համար. թէեւ մինչեւ հիմա ղրկուած 6-7 հարիւր հազար ռուբլիի նպաստը չի կրնար շօշափելի օժանդակութիւն մը բերել մէկ միլիոնի չափ անգործ հանքային բանուորներու։ Պետական շրջանակները մեծապէս շահագրգռուած են այս խնդրով եւ կառավարութիւնը արդէն ուղարկած է իր առաջին «ազդարարութիւնը» Ուէմլինի վարիչներուն։ Դիտել կը տրուի որ էականը նպաստին աղբիւրը չէ, այլ այն թոյլտուութիւնը, զոր Մոսկուայի կառավարութիւնը տուած է դրամին առաքման համար, պարագայ մը որ կասկածի կ'ենթարկէ «բարեկամ պետութեան» մը մասին տրուած հաւաստիքները։

Կը թուի թէ կառավարութիւնը վճռած է խիստ միջոցներ ձեռք առնել, բողոքելու համար այս «ապօրէն օժանդակութեան» դէմ։ Թելագրութիւններ կան ամէն կողմէ երկրէն դուրս հանելու բոլոր պոլշեւիկ գործակալները եւ վերջ տալու «Արքօս» առեւտրականի պատուիրակութեան, եթէ Մոսկուա տեղի չտայ Անգլիոյ պահանջներուն առջեւ։ Այդ պարագային արդէն կը լարուին երկու երկիրներուն դիւանագիտական յարաբերութիւնները, ինչպէս նախատեսել կուտան թերթերը։ Մոսկուա կընայ ափերով ոսկի թափել անգլիացի բանթողներու գրպանը եւ զանազան մեքենայութեանց դիմել, սակայն իրողութիւնը այն է որ քաղքենի-դրամատէր կառավարութիւնը կացութեան բացարձակ տէրն է այսօր, մանաւանգ ընդհանուր գործադուլի վիժումէն ասդին։ Մինչեւ հիմա ձեռք առնուած երաշխաւորութիւնները են որ ծնունդ տուին քրիստոնեայ փոքրամասնութիւններու տառապանքին»։

Ինչ խօսք որ քարիւղի սիրուն սկսեր են շողոքորթել մարդասիրներու հայրենիքը, գիծ քաշելով վերջին տասը տարիներու պատմութեան վրայ։

ԹԻՐԱԾՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Թաւրիզ, Մայիս 28

ՆԱԾԻՐԻ ԱՂՋԻԿԸ

I

Բռնադէ մի երգ եմ առել շրթերիս,
Թնդում է իմ հոգին հիմա,
Ցիշո՞ւմ էք, ընկերնե՛ր, Մայիս էր, Մայի՛ս,
Երկրում այն, ուր աւեր էր ու մահ . . .
Ուր մեռել էր վաղուց հորովելը զարթի,
Ծաւալուն դաշտերը չոր, խոպան։
Ուր ցաւն էր կսկծում կարեվէր սրտերում,
Ուր ասին՝, «կենդանի ապրողներ էլ չը կան . . .
Բայց եկա՛ն, Մայիս էր արդէն,
Նոր կեանքի առաւօտը լուսեղ,
Նոր խինդի, նոր ճիչի բերկրանքի զորներով
Հայրենի դաշտերում ծաղիկն էր ծաղկել։
Ու եկա՛ն, կեանք ու շունչ սիրեցին ամենուր,
Հնչեցին երգերը հին ոգւոմ,
Շնչեցին գիւղերը քնից նոր արթնացող,
Զարթնեցին աւանները բոլոր հին։
Երեւանն էլ ելաւ, բարձրացաւ,
Իր երգը նա առաց աշխարհին,
Սուլեցին, ճչացին պոյեզդներն երկաթի,
Լուսաչէզ նոր օրուայ աւետիսը բերին . . .

II

«Նայիրի երկրում արեւ է ծագել,
Լսեցէ՛ք , լսեցէ՛ք , լսեցէ՛ք.
Երեւանն իր տօնի զգեստն է հագել ,
Եռագոյնը հեւուից տեսանք մենք։
Արազը չի լալիս խուլ ցաւից,
Մասիսը յուզմունքից արտասուեց.
Իսկ Զանգուն միամիտ մանկան պէս
Վազում էր, խնդաց ու ծիծաղեց։
Նայիրի երկրում բերկրանք կայ այսօր,—
Ճչացին պոյեզդները նորէն,—
Նայիրի աղջիկը պսակւում է այսօր ,
Ասացէք կերոններ թող բերեն . . .»

III

Ու սուլեցին, անցան
Պոյեզդները թափով,
Ժողովուրդը ելաւ
Խինդ ու երգով, ծափով.
Շէն ու գիւղից ելան
Մեծ ու փոքր եկան,
Ողջունելու սիրով
Նայիրի աղջկան։
Եկան ճերմակ ղլուխ
Ծերունիներ դողդոջ,
Եկան այրիացած
Հարս ու քոյրեր, մայրեր,
Որբ մանկիկներ եկան
Ինչպէս գարնան բողբոջ ,
Եկա՛ն, եկա՛ն, լցուց
Երեւանն ամբողջ . . .

IV

— Աւերների միջից ծնուող հայրենի՛ք ,
Մոխիրներից մարմին առած հայրենի՛ք ,
Որբի, ծերի, այրիների մխիթարանք ,
Արիւններով դնուած, ազատ հայրենի՛ք։—
Երգ էր ձօնում ժողովուրդը հաւաքուած,
Էն մեծ օրին, Երեւանում աղմկոտ,
Ու Նայիրին երեք գոյնով զարդարուած,
Ժպիտ ունէր՝ լուսապսակ, արեւոտ . . .
Երջանիկ էր զգում իրեն Նայիրին ,
Եւ հպարտ էր, եւ հզօր էր նա հիմա .
Ա՜հ, ոսկեղէն շքեղութիւնն այն օրի
Նրա հոգում յաւէտ անջինջ կը մնայ . . .

ԱՐԱՄ-ԳԱՌՕՆԻ

Թ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

Այս երեկոյ մեծ շուքով կը տօնուի Շապին Գարահիսարի հերոսամարտի 11րդ տարեդարձը։

Վերջին տասնեակ մը տարիներու պատմութեան քիչ շատ իրազեկներ, խորապէս կ'ըմբռնեն այս տօնին իմաստը։ Շ. Գարահիսարի օրհասական կռիւը եկաւ նոր օրերու վարդանանց մը քանդակել հայ ժողովուրդի արիւնատաւ պատմութեան մէջ։ Մինչեւ Ցունիս 15 գրեթէ մռայլած, լուռ ու մունջ Գարահիսարը, եռացող երգերու եւ վերքերու վառարան Ցարծն ու Վասպուրականը, յեղափոխական Սուէտիան, եւ խաղաղ Եգեսիան շատ մը տեսակէտներով գերազանցեցին Վարդանանցը։

* * *

Դժուար է քանի մը սիւնակի մէջ պատկերացնել Շապին Գարահիսարի 23 օրուան հերոսամարտը, իր զարհուրելի դրուագներով։ Պիտի ջանամ ամփոփել գլխաւոր գիծերը։

1915ի գարնան սկիզբները, երբ արդէն սկսած էին գործադրել Բ. Դրան մեծ պատգամը՝ տեղահանութիւնները, Շ. Գարահիսարը դեռ հանդարտ էր։ Միայն գինուորական տարիք ունեցողները խստօրէն կը հետապնդուէին։

Հետզհետէ պղտորեցաւ մթնոլորտը։ Զէրբաքալութիւն, բանտարկութիւն, ծեծ եւն., սովորական դարձեր էին մեր քաղաքին մէջ ալ, նոր կ'իմանար Պոլսոյ ձերբակալութիւնները եւ գաւառներու տեղահանութիւնները։

Առտու մըն ալ կառավարութիւնը սկսաւ հաւաքել Գարահիսարի յայտնի դէմքերը, մինչ երիտասարդութիւնը կը սպասէր լաւագոյն առիթին, ինքզինքը պաշտպանելու համար։

Ոստիկաններ սկսան թափանցել Հայոց թաղը, ու դիւային նայուածքներ նետել անցնող դարձող Հայերուն։ Կորէն համբերեց երիտասարդութիւնը։ Ու երբ լուսնեցաւ իր Հարսին ու աղջկան լացն ու աղաղակը, գազանի հարուածներու տակ, ա՛լ կը լեցուէր համբերութեան բաժակը։

Ու Ցունիսի գեղեցիկ առաւօտ մը երիտասարդութիւնը դուրս եկաւ իր նեղ ու մութ թաքստոցէն. զէնքեր արձակուեցան օդին մէջ։ կառավարութիւնը շուարեցաւ ապնդկալին առջեւ։

Հայ ապստամբները քանի մը վայրկեանի մէջ խմբուեցան ու կառավարութեան շէնքը մտնելով, խորտակեցին երկաթակուռ դուռները, ու կրցան ազատել 40ի մօտ շղթայակիր բանտարկեալներուն մէկ մասը, որոնք պիտի գնդակահարուէին մէկ օրէն միւսը։

Այստեղ մեր առաջին զօրը եղաւ երիտասարդ յեղափոխական Շապուհ Օզանեանը։

Կառավարութիւնը ցրուած էր, պետական կարեւոր անձեր ապաստանեցան Գարահիսարի մօտակայ արուարձաններն ու այգեստանը, այնպէս որ Հայ մարտիկը գրեթէ հակառակորդ չունէր։ Այս վիճակը շատ նպաստաւոր եղաւ քաղաքին միւս մասը —պաղչանները— ապրող Հայրենակիցներու համար, որոնք կրցան միանալ։ Պատմական բերդը, որ քիչ յետոյ միամսեայ պատսպարանը պիտի դառնար ապստամբներու ու անոնց ընտանիքներուն, կը գտնուէր քաղաքին հիւս. արեւմտեան մասը։ Անոր ստորոտը հաւաքուեցան Հայերը, ինքնապաշտպանութեան երկրորդ օրը, երբ քաղաքը վտանգաւոր կը նկատուէր իբրեւ ապստամբութեան կեդրոն, քանի որ բերդը երբ գրաւուէր թուրքերու կողմէ, կրնար մեծ պատուհաս մը դառնալ Հայերու գլխուն, ինչպէս եղաւ Թուրքերու գլխուն։

Շարժման ղեկավար մարմինը որոշեց բերդը ապաստանիլ երբ արդէն քաղաքը բոցերու մէջ էր։

Հոն շուտով կազմակերպուեցան կանոնաւոր բանակի մը յատուկ անհրաժեշտ գործերը։ պարենաւորման մարմին, զինուրական ղեկավարութիւն, փոխադրութեան մարմին, բժշկական-վիրաբուժական մարմին, հիւանդանոց, հեռախօս, հետախոյզ եւլն։

Մէկ շաբաթ վերջը, երբ տգեղը քաղաքը մոխրակոյտի վերածած էր, Սեբաստիայէն եւ Երզրումէն հասած զօրաւոր բանակ մը պաշարեց բերդը, երկաթ շղթաներով։

Բերդի ղեկավարները տէքի կը գարնէին Վահան Հիսխեան (ընդհ. վարիչ), Ղուկաս ազբար (գինուորական), Ցակոբ Պուռնազեան (պարենաւորում), Խոսրով Քիչէնտի, Երուանդ Վեցիկեան, Գարակէօզեան, Մարկոսեան, Սեդրակ, Միսաք Հիւսիսեան, Շնքուշեանց Գասպար եւլն։

Այս շարքէն նախապէս ձերբակալուած էին Թիւթիւնճեան եղբայրներ, Վ. Վեցիկեան, Ս. Պուռնազեան եւ ուրիշներ։

Կռիւն երկրորդ շաբաթը, կառավարութեան կողմէ հաշտութիւն առաջարկուեցաւ։ Մասնաւոր պատգամաւոր մը անձնաջուրութեան փոխարէն կը խոստանար ապահովութիւն անձի, ստացուածքի եւ ամէն քաղաքացիական իրաւունքներու։ Խոստումնըդ գրաւոր էին ու կ'առաջարկուէին «Մեծ Սուլթանի հպատակնեռւն»։ Պատգամբները ընթացք չտուին, մինչ մեծ յոյս ունենալով արտաքին աջակցութիւններու վրայ։ Ռուսական բանակը ետ-առաջ կը խաղար։ «Երբ մենք գողութեան կ'երթանք, լուսնկան առջի իրիկունը կ'ելլէ»։ Ցետոյ իմացանք որ ռուսական բանակը կը նահանջէր, Մուրատը Հնարաւորութիւն չունեցաւ մեզ միանալու, ոչ ալ Անգրանիկը։

15րդ օրը, այլ եւս յուսահատական էր կռիւը, կարծես սպառելու համար միայն պարէնը։ Բայց չէին ալ ուզեր վերջացնել, քանի որ ամէն օր գոգովով ոսկի եւ արծաթ դրամներ կը ձուլէին, կապար պատրաստելու համար։

Կառավարութիւնը լուր չունէր մեր վիճակէն, ու հետզհետէ կ'ամրացնէր իր ճակատը, թնդանօթներ ալ գետեղելով։

Քսան երեքերորդ օրը զէնքի ձայները ցնցած էին Հայ մարտիկները կարծես միայն իրենց գոյութիւնը կ'ուզէին յայտնել յուսահատական այդ վայրկեաններուն։

Գիշեր էր։ Ռազմիկները գիտցին իրենց ընտանիքներու քայլերը, վերջին համբոյր մը եւս դրոշմեցին իրենց կնոջ եւ զաւակներուն, ճակտին, ու իւրաքանչիւրը մէկ մէկ թղթէ ծրարիկ յանձնեց ընտանիքի երիցագոյն անդամին, բառեր մը փսփսալով։

Թոյն էր։

Ու կէս գիշերի մօտ, քանի մը խումբերու վերածուած վար իջան բերդէն, ու իրարու թիրքական անուններ տալով, իրենց մէկ կարեւոր մասը կրցաւ կտրել պարետ շարման շղթան։ Իրենց անցած տեղերը կը ցրուէին սպառնական թուղթիկներ. «Եթէ թուրքերը կը դպին մեր կիներու ու երախանե-

ՀԱՅՐԸ 11 ՏԱՐԵԿԱՆ ,
ՓԵՍԱՆ 62 ՏԱՐԵԿԱՆ

Ամերիկայի Ֆլորիտա նահանգին ամուսնական օրէնքը տարիքի սահման չի դներ ծնողքին հաւանութեամբ կատարուած ամուսնութեանց համար։ Ցունիս 9ին յիշեալ նահանգի Թամփա քաղաքին մէջ ամուսնացան Օր. Մէյրի Լի ճանսըն, 11 տարու եւ մեծահարստ ծերունի մը, Ա. Պերթ Տրիկըրդ, 62 տարու։ Ամբողջ քաղաքը վրդովուած է այս հրէշային միութեան դէմ եւ ժողովուրդը քաղաքապետարան դիմելով պահանջեց որ ջնջուի այս ամուսնութիւնը։

ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ՇԱՊԻՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԸ

(ՅՈՒՇԵՐ)

1914ի դղրդագին ամառն [..] մեծ պետութիւնները թնդանօթի եւ գնդացիրի յանձնած [..]ազգերուն իրենց մրցակցութեան ու թշնամանքին աճա[պա]րդը:

[Թ]ուրքիան կռիւի չէր մտած [տակաւ]ին, բայց Ցուլիսեան ընդհ. [զ]օրաժողովը անսահման ռազմա[կան] մը վերածեր էր երկիրը: [..] մինչեւ Կարին ու Մուսուլ [..] բոլոր զօրաբանակային կեդ[րո]ններու մէջ, հեղհեղուկ կը կու[տա]կուէին տասնեակ հազարաւոր [զ]ինուորներ, լեցնելու համար թըր[ք]ական գունդերու շարքերը: [Ան]վստահութիւնն ու պարտաճա[նաչ]ութեան զգացումը՝ հաւասար [չափ]ով վարակեր էին թուրք եւ [հ]այ, բոլոր ժողովուրդները: [Հա]յերը առաջիններէն էին՝ իրենց [հ]պարկեշտութիւնն ու ուղղամտութիւնը առանց սեթեւեթի հրապարակ նետողներուն մէջ:

Երբեւ պաշտօնի սպայ, հրա[ման] ստացած ըլլալով 10րդ զօրաբանակին միանալ, Օգոստոսի [..]երը Հաճընէն ճամբայ ելայ [..]ի Սեբաստիա, անցնելով պատ[մա]կան Շարէն ու Աղիզիյէէն:

Այդ օրերուն Սեբաստիան [զ]ինուորական եռուզեռով մը կը [..]ուէր: 10րդ զօրաբանակին [..] կազմող 30րդ զօրաբաժնի [..]րդ, 89րդ, եւ 90րդ հետեւակ [գ]ունդերը շատ ինքնատիպ կեր[պ]արանք մը տուեր էին գաւառիկ [..] քաղաքին:

Շուտով այս երեք գունդերը [Կ]արսին մեկնեցան, որովհետեւ [ռ]ազմական սպայակոյտը ռուսա[կ]ան արշաւանքէ մը վախ ունէր [Ալ]իւ ծովու ափերուն վրայ:

Մեր զօրամասը 90րդ գունդի 30րդ գումարտակն էր:

Սեբաստիան թողուցի քիչ մը [..]արանամով եւ յուզումով: Հա[յ]աշատ քաղաքը ոգեւորեր ու [..]ոխեր էր զիս: Հոն հանդիպեր [..] գաղափարի ընկերներու եւ [..]կամներու:

Կիրասոն հասնելէ առաջ, [..]ք էր իջեւանիլ Շապին-Գարա[հիս]ար: Ծանօթներ չունէի սա[..]ն այյտեղ, որով ուզեցի [Հ]առաջամարտ»ի թղթակից ու [գ]ործակալ Վահան Հիւսիսեանը գտնել, որուն անունը գիտէի թերթի նամականիի բաժինէն:

Շապին-Գարահիսարի այն գլխաւոր փողոցն ի վեր որ շուկան կը տանի, հարցուցի իր մասին: Ցոյց տուին Թաշ-խանը, հայ առեւտրականներու բոյնը: Բայց Վահանին փոխարէն ուրիշ հայրենակիցներ ընդունեցին զիս, խոստանալով որ երբ վաճառատուն վերադառնայ, կը յայտնեն իմ այցելութիւնը:

Երեկոյեան դէմ էր, գումարտակի պաշարեղէնը ապահովելով զբաղած էի, երբ նկատեցի գեղադէմ ու շատ մաքուր հագուած երիտասարդ մը, որ շուրջս եղած զինուորներէն կ'ուզէր ստուգել ինքնութիւնս: Ձեւակերպութեան ժամանակ չմնաց, խոկոյն իրարու մօտեցանք եւ ծանօթանալէ յետոյ գացինք տեսակցութեան:

Անակնկալ առիթ մըն էր որ մեզ կը միացնէր: Կասկածի կամ տարակուսանքի տեղի չկար: Փոթորկալից եւ արիւնոտ ամիսներ էին: Օրերը աւելի մռայլ ու անգոհական կը թուէին հայութեան համար: Դեռ անորոշ էր թէ ո՞ւր կ'ընթանար Թուրքիան եւ ի՞նչ ապագայ կը սպասէր մեր անպատրաստ ժողովուրդին:

Մեր խօսակցութիւնը շատ երկար չտեւեց, բայց մենք որոշեցինք շարունակել զայն գրով, քանի որ դրացի շրջան մը տեղաւորուելու կ'երթայի գունդիս հետ:

Յաջորդ առտու հեռացանք Շապին-Գարահիսարէն: Թամզարայի կարմրաթուշ հայուհիներուն աղուոր ժպիտը Թամ-Ցերէի անդնդախոր ձորերու մառախուղին տակ նսեմացաւ ու անյայտացաւ:

Մեր գունդը մինչեւ ծովեզերք իջնելու հնարաւորութիւն չունեցաւ, այլ հաստատուեցաւ Կիրասոնէն 20 քիլոմեթր հեռաւորութեամբ Թաշ-խան գիւղը:

Թաշ-խանէն էր որ Վահան Հիւսիսեանի հետ թղթակցեցայ անգամ մը:

Թուրքիան պատերազմի սկսած ըլլալով, կառավարութիւնը կը մտածէր Շապին-Գարահիսարի հայկական թաղը գունդի մը յատկացնել, ձմեռելու նպատակով: Այս խնդիրը աչագին մտատանջութիւն եւ երկիւղ պատճառած էր ժողովուրդին, եւ Վահանը ցաւատանջ եւ եղերական րոպէն կը նկարագրէր ուժեղ եւ խորհրդաւոր նամակով մը: Կը յիշեմ դեռ իր մարգարէաշունչ բառերը,— «... Թուրք գունդի մը բանակումը հայկական թաղին մէջ՝ մեզի համար զարհուրելի երկունքի մը եւ անօրինակ գողգոթայի մը նախասկիզբն է»:

Դէպքերը տարբեր դարձըւածք առին: Թուրք գունդերը մէկ-մէկ անգամ եւս եկան գիշերել Շապին-Գարահիսար, փութալու համար Կովկասեան ճակատը:

Նոյն բերումով էր որ կրկին մտայ Շապին-Գարահիսար:

Վահան Հիւսիսեանը անծանօթ մը չէր այս անգամ: Ժամանակ գտայ իր ընթրիքը կիսելու: Զինքը տեսայ իբրեւ ընտանիքի աւագ որդի եւ իր կարգին ընտանիքի պետ: Վահանը նաեւ գրական եւ նկարչական որոշ տաղանդ ունէր: Իր մատենադարանը հարուստ էր արեւմտահայ եւ արեւելահայ լաւագոյն հրատարակութիւններով:

Ընթրիքէն ետքը զիս առաջնորդեց Հմայեակ Գարակէօզեանի տունը, ուրտեղ հաւաքուեցան այն գիշեր քաղաքին բոլոր ականաւոր դէմքերը: Խօսեցանք եւ վիճեցանք օրուան անցքերուն, հայութեան ճակատագրի եւ բախտի մասին: Աննախընթաց պայծառութիւն մը եւ իմաստութիւն մը նստած էր այս հայրենասէր, յեղափոխական եւ առաքինի տղոց հոգիին մէջ:

Ամենքը անխտիր համոզուած էին՝ որ սեւ, արիւնոտ օրեր կը մօտենային հայութեան եւ կ'երդուընային իրենց «փոքր» կեանքերը չխնայել ի հարկին:

... Եւ այդ օրերը չուշացան: Եթէ դառն ու մահացու եղան անոնք մեր ամբողջ ժողովուրդին համար, Շապին-Գարահիսարը սակայն եկաւ դիւցազնական, սեւ պարով մը դիմագրաւել զանոնք: Վահան Հիւսիսեանները ու Հմայեակ Գարակէօզեանները, Ղուկասները ու Պունեազեանները իրենց նման հարիւրաւորներու հետ մեր մարտական սերունդի հերոսական զինուորները եղան,— զինուորներ արիարանց, ազատութեան եւ հայրենիքի:

ՀԱՑ ԳՆԴՈՒՆԻ

[..] պատուին իւրաքանչիւրին փո[խ]արէն մենք կ'աւերենք մէկ մէկ [թ]ուրք աւան»:

Առաւօտուն կանուխ, բերդին [..]ծաբերդին վրայ կը ծածանէր [կա]րմրակ սաւան մը:

Բանակը խուժեց վեր, արիւնը [..]քերուն մէջ լճացած, բայց ա[ռա]ջ չկրցան գործել նոյն համե[մա]տութեամբ ոճիր: Թերեւս [..]խող երիտասարդութեան [..]ցիկը իր հետեւանքը ու[նե]ցաւ:

Այսպէս վերջացաւ Շապին [Գա]րահիսարի հերոսամարտը, ա[ռա]նց կուսակցական վէճի կամ [..]ափառութեան:

* * *

[Վա]սպուրականցիները, Սուէ[տի]ացիները եւ Եդեսիացիները այս [..]րի մռնացութեան տուին իրենց [հե]րոսամարտներու տարեդարձը: [Բա]յց մենք Շապին Գարահի[սա]րցիներս գուրգուրանքով կը [պահ]ենք մեր սրտերուն մէջ այն [..]ր անունները, եւ յառաջիկայ [..]րի Յունիս 15-20ին կ'ուզենք [..]սին տօնել փառքի ամենախո[շոր] [հե]րոսներէն մէկուն մէջ, չորս [հե]րոսամարտներու 12րդ տա[րե]դարձը:

Յ. ՊՈՒՐՆԱԶԵԱՆ

ՆՈՐ ԴԱՇՆԱԳԻՐՆԵՐ

Մերձաւոր Արեւելքի ժողովուրդներուն մօտ կատարուած քաղաքական, ընկերային որ եւ է փոփոխութիւն իր անխուսափելի անդրադարձումը կ'ունենայ մեր ճակատագրի վրայ: Անհրաժեշտ է բաց աչքով հետեւիլ այդ փոփոխութիւններուն, գէթ կարենալ տեսնելու համար այն կացութիւնը, որուն կ'ենթարկուինք անոնց հետեւանքով, անկախ մեր կամքէն:

Թերթերը քանի մը լուրեր արձանագրեցին եւ լռեցին: Անգլեւռուս դաշնագիր՝ Մուսուլի խնդրին շուրջ, ֆրանքեւթուրք դաշնագիր՝ Սուրիոյ սահմանագլխի վերջնական գծման շուրջ եւ Սուրիոյ վարչական բաժանումներ: Վերջին երկուքը ուղղակի եւ անմիջական ազդեցութիւն ունին սուրիահայերուն վրայ:

Ֆրանքեւթուրք դաշնագիրը իր ծանօթ մասերով կը ձգտի կանոնաւորել Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ յարաբերութիւնները: Կը ճշդուին երկու պետութեանց սահմանները, կ'իրականացուին 1920ի Ֆրանքլէն Պույեօնի կնքած դաշնագրին կարգ մը մասերը, տնտեսական յարաբերութեանց կարգ մը ձեւեր կը մշակուին: Սահմանագլուխի սրբագրութիւնը կը կատարուի ի վնաս Սուրիոյ, Քիլիսի հարաւային կողմը գտնուած քանի մը գիւղեր կը կցուին Թուրքիոյ: Խորքին մէջ մեծ փոփոխութիւն մը չէ: Թուրքիան չէ կրցած Պաղտատի երկաթուղին ամբողջութեամբ իր սահմաններուն մէջ առնել եւ ապատել զինուորական փոխադրութիւնները առանց Սուրիոյ (իմացիր Ֆրանսայի) հաւանութեան կատարելու իր նեղ վիճակէն. բայց միւս կողմէ կը պահէ Սուրիոյ բաղդատմամբ սահմանագլուխի ռազմական այն առաւելութիւնները որ կ'ապահովէր սահմանագլուխի լեռնաշղթան: Սուրիոյ հիւսիսային սահմանները բնականօրէն անպաշտպան են. Թրքական թնդանօթները կը տիրեն սուրիական դաշտերուն եւ նոյնիսկ հիւսիսային Սուրիոյ կեդրոնին՝ Հալէպին, ուրկէ հազիւ 5-6 ժամուան հեռաւորութիւն ունին Թուրքիոյ սահմանները. (վերջին սահմանային սրբագրութիւնով այս հեռաւորութիւնը աւելի փոքրացած պէտք է ըլլայ, որովհետեւ Թուրքիոյ կցուած գիւղերը կը գտնուին ճիշդ Հալէպի հիւսիսային կողմերը):

Դաշնագրին միւս կարեւոր մասը կը վերաբերի Աղէքսանդրէթի շրջանի վարչական կազմակերպութեան: Ասկէ վեց տարի առաջ Ֆրանքլէն-Պույեօնի կնքած դաշնագրին մէջ Ֆրանսայի կողմէ խոստում կար ինքնօրէն վարչութիւն տալ Աղէքսանդրէթի սանճաքին, որուն բնակչութեան մեծամասնութիւնը, թրքական տեսակէտներու համաձայն թուրք է: Ժուվընէլ եւ Սարօ այդ խոստումը իրականութեան փոխեցին եւ ասկէ քանի մը ամիս առաջ ինքնավար հռչակեցին այդ սանճաքը: Այս քայլը մեծ հարուած կուտայ Սուրիոյ միութեան եւ ամբողջականութեան, եւ ձեռնտու է Թուրքերուն: Բարոյական տեսակէտով նախ անոնք իրաւունք ձեռք բերած կ'ըլլան իրենց սահմաններէն դուրս գտնուող հողամասի մը վրայ ազդեցութիւն բանեցնելու, ցեղակիցներ ունենալու պատրուակին տակ: Քաղաքական տեսակէտով անոնք նպաստաւոր դաշտ մը ստեղծած կ'ըլլան Սուրիոյ մէջ իրենց փրօփականտին, պատեհութիւն կ'ունենան առանց շատ դժուարութեան նեղը ձգելու հոգատար պետութիւնը, վարկաբեկելու համար զայն ժողովուրդի աչքին: Չեն կրնար մոռցուած ըլլալ տակաւին Թրքական հրոսակային շարժումները վերջին 3-4 տարուան ընթացքին Գըրըգխանի եւ շրջականներուն մէջ, ըսպանութիւնները, կողոպուտները, գիւղերու վրայ յարձակումները: Աղէքսանդրէթի ինքնավարութեամբ այս բոլորը աւելի կը դիւրանան, երբ Թուրքերը շահ մը եւ օգուտ մը տեսնեն անոնց մէջ:

Տնտեսական գետնի վրայ, ինքնավարութիւնը կրնայ ունենալ մեծ ազդեցութիւն: Արդարեւ Սուրիան երեք նաւահանգիստներ ունի միայն, Աղէքսանդրէթ, Տրիպոլիս եւ Պէյրութ: Վերջին երկուքը Մեծն-Լիբանանի մաս կը կազմեն. երբ առաջինն ալ Սուրիայէն կտրուի, ամբողջ Սուրիան, Դամասկոսով, Հալէպով եւ դէպի արեւելք տարածուած ամբողջ հողամասով որ եւ է ծովային ելք չունենար եւ հետեւաբար իր արտաքին յարաբերութիւններուն մէջ կը դադրի ազատ շարժումներէ: Այս վիճակին ամբողջական հետեւանքները ճշդել կարենալու համար, պէտք էր գիտնալ տնտեսական փոխադարձ յարաբերութիւններու այն վիճակը, զոր Ֆրանսան ստեղծած է կամ կ'ուզէ ստեղծել Սուրիոյ Դաշնակցութեան չորս պետութիւններուն (Դամասկոս, Հալէպ, Ալաուիթ, Աղէքսանդրէթ), եւ Մեծն-Լիբանանի միջեւ: Այդ յարաբերութիւնները ի հարկէ չեն կրնար իրարմէ բոլորովին անկախ պետութիւններու տնտեսական յարաբերութեանց ձեւը առնել, քանի որ բոլորին հոգատարը մէկ է: Բայց քանի անջատումը եւ անկախութիւնը ժամանակի ընթացքին կ'երկարի, նոյնքան ալ անոր ստեղծած զգացումը կը դառնայ բնական եւ ուժեղ եւ հետեւաբար դժուար կ'ըլլայ նաեւ հաշտեցնել աշխարհագրական դիրքով առաւելութիւններ ներկայացնող հողամասերու տնտեսական շահերը: Այս գիտակցելով է որ ապահովաբար Սուրիոյ ըմբոստները, Տիւրզիները եւ անոնց կողքին գտնուող անկախ Սուրիոյ կողմնակիցները կը բողոքէին Մեծն-Լիբանանի անջատման դէմ եւ կը պահանջէին ամբողջ Սուրիոյ միութիւնը:

Աղէքսանդրէթի նահանգը ինքն իր մէջ տնտեսական ամբողջութիւն մը չի կազմեր, մեծ մասամբ լեռնոտ եւ անմշակ հող է, մանաւանդ նահանգին հայաբնակ շրջանը, Քէսապն եւ Սուէտիան: Իր գլխաւոր առաւելութիւնը նաւահանգիստի առաւելութիւնն է. ժամանակի ընթացքին իր շրջանին մէջ կրնայ լաւագոյնը ըլլալ եւ դառնալ օր մը Սուրիոյ, Միջագետքի, հարաւ Արեւելեան Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի ներածման եւ արտածման յարմարագոյն կեդրոնը: Անջատումով կը պակսեցնէ իր ընդարձակման կարելիութիւնները. ընդհակառակը կ'օգտուին Պէյրութն ու Տրիպոլիսը, որոնք երկաթուղիով ալ երկրին ներքնամասին կապուած ըլլալու առաւելութիւնը ունին միւսին վրայ:

Ինչպէս բռնազբօսիկ ու արուեստական եղած էր զօր. Կուրօյի օրով Սուրիոյ երեք պետութիւններու բաժանումը եւ կ'ապահովէր միայն հոգատար պետութեան քաղաքական շահերը, նոյնպէս բռնազբօսիկ է Աղէքսանդրէթի նահանգին ինքնավարութիւնը, որ կը թուի յառաջ եկած ըլլալ միայն Թուրքիան սիրաշահելու քաղաքականութենէն: Հոն ապրող մեր ժողովուրդին ապահովութեան, քաղաքական եւ տնտեսական շահերու տեսակէտէն կարելի չէ օգտակար նկատել այս վարչաձեւը: Ճիշդ է որ կ'ունենանք մէկ-երկու ներկայացուցիչներ նահանգին ներկայացուցչական մարմինին մէջ, մեր հայրենակիցները կրնան կարգ մը պաշտօններ ալ ձեռք բերել, բայց քանի որ նահանգին բնակչութեան համեմատական մեծամասնութիւնը թուրք է, եւ Թուրքիոյ ազդեցութիւնը նահանգին վրայ պիտի տիրէ հետզհետէ աւելի ուժեղ, նախընտրելի էր մեզի համար ամբողջ Սուրիոյ բնակչութեան 4 առ 100 մասը կազմել, քան թէ անոր մէկ անջատ մասին 13 կամ 15 առ 100ը եւ դէմը գտնուիլ իր ամբողջ ձգտումներով եւ ճիգերով մեզի թշնամի տարրի մը կամ անոր պաշտպաններուն:

Լ. ՉՈՐՄԻՍԵԱՆ

ՅԱՌԱՋ.— Խնդիրը աւելի լուսաբանելու համար, կը հրաւիրենք Սուրիոյ մեր աշխատակիցները որ իրենց տեսակէտը պարզեն:

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

ԺԸՆԵՒԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

(Շարունակութիւն Ուրբաթի թիւէն եւ վերջ)

6.— Ժողովը կը կարծէ որ ինքնութեան թուղթի համար գաղթականին բնակած երկրին պետութեան կողմէ գանձուած տուրքը պէտք չէ ազգային անցագրի տուրքէն աւելի բարձր ըլլայ:

7.— Ժողովը կը յանձնարարէ կառավարութիւններուն՝ ձրի կատարել մուտքի, ելքի եւ թրանզիթի զանազան «վիզա»ները աղքատ գաղթականներուն, Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակի կամ զանազան երկիրներու մէջ անոր ներկայացուցչութեանց յանձնարարութեան վրայ:

Ընդհանուր կերպով փափաք կը յայտնէ, որ կառավարութիւնները նպաստաւոր ընդունելութիւն ընեն, յիշեալ «վիզա»ներու տուրքերը ի հարկին զեղչելու մասին Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակի առաջարկներուն:

8.— Ժողովը փափաք կը յայտնէ որ բոլոր կառավարութիւնները նպաստաւոր կերպով նկատի առնեն Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակի առաջարկները՝ մասնաւոր դիւրութիւններ տալու երկրի մը մէջ աշխատանք գտնող գաղթականներու փոխադրութեան համար:

9.— Բացի այն տուրքերէն, որոնք ամէն երկրի մէջ, ազգային օրէնսդրութեան համաձայն, կը գանձուին թէ ռուս եւ հայ գաղթականներու ինքնութեան վկայագիրներուն համար, որոնք սկզբունքով մէկ տարիէն աւելի պէտք չէ արժէք ունենան, թէ ինքնութեան թուղթի կամ բնակութեան արտօնագրի համար, հինգ ֆրանք ոսկի դրամի տուրք մը պիտի գանձուի ի նպաստ Ազգերու Դաշնակցութեան ստեղծած շրջուն դրամագլխին:

Այս տուրքը պիտի գանձուի պետութեանց ուզած ձեւով, յիշեալ վաւերաթուղթերու մէկը կամ միւսը եւ կամ երկուքն ալ տուած ատեն, այնպէս որ բոլոր ռուս եւ հայ գաղթականները վճարեն այդ տուրքը (բացառութիւն կը կազմեն աղքատները):

10.— Համաժողովը կը յանձնարարէ միջոցներ ձեռք առնել, որպէս զի գաղթական մը տարին մէկ անգամէ աւելի չվճարէ վերոյիշեալ տուրքը:

11.— Համաժողովը կը պնդէ զանազան կառավարութեանց մօտ, թէ՛ ինքնութեան վկայագրի գործածութիւնը ընդհանրացնելու, թէ՛ իւրաքանչիւր գաղթականի կողմէ տարեկան տուրքի վճարումը ապահովելու համար:

12.— Հինգ ֆրանք ոսկեդրամի գանձումը ապահովելու համար, կառավարութիւնները կամ շահագրգռուող մարմինները պիտի հրաւիրուին հայթայթելու այս արժէքը ներկայացնող դրոշմաթուղթ մը՝ հրատարակուած Ազգերու Դաշնակցութեան գաղթականներու Բարձր Պատուիրակին կողմէ, դրոշմաթուղթ՝ որ պիտի փակցուի ինքնութեան վկայագրի, ինքնութեան թուղթի կամ բնակութեան արտօնագրին վրայ, եւ պիտի ջնջուի այս վաւերաթուղթերէն մէկն ու միւսը տուող իշխանութեան կողմէ:

13.— Շրջուն դրամագլուխին հասոյթներ հայթայթելու համար, Ժողովը կը յանձնարարէ որ պետութիւնները մասնաւոր աջակցութիւններ ընեն՝ իրենց երկրէն մեկնող կամ իրենց երկիրը դարձող որոշ թիւով գաղթականներու փոխադրութեան եւ տեղաւորման ծախքերը գոցելու համար:

Համաժողովը կը յանձնարարէ որ ներկայ կարգադրութիւնը ընդունին Համաժողովին մէջ ներկայացուած պետութիւնները, Ազգերու Դաշնակցութեանց անդամները ինչպէս նաեւ ոչ-անդամները:

Համաժողովը միւս կողմէ կը հրաւիրէ Ազգերու Դաշնակցութեան Գաղթականներու Բարձր Պատուիրակը եւ Աշխատանքի Միջազգ. Գրասենեակի նախագահը՝ շարունակել իրենց բանակցութիւնները կառավարութեանց հետ, իբրեւ կանխավճար ձեռք բերելու համար գաղթականներու տեղաւորման անհրաժեշտ ելմտ. միջոցները, մինչեւ որ ներկայ Կարգադրութեան մէջ նախատեսուած տուրքերը գանձուին:

Եւ փափաք կը յայտնէ որ Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. ժողովի յառաջիկայ նստաշրջանին մէջ կառավարութեանց ներկայացուցիչները ի վիճակի ըլլան յայտնելու ներկայ Կարգադրութեան առթիւ իրենց ձեռք առած միջոցները:

ԺԸՆԵՒ, 12 Մայիս 1926

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԿՌՓԱՄԱՐՏ

Աթեանն, հայ կռփամարտիկը որ Սպանիա գացած էր մրցելու, վերադարձաւ պարտուած:

Մեր հայրենակիցը մինչեւ հինգ րաունտ աւելի քան հաւասար խաղ մը ունենալէ վերջ, աչքէն վիրաւորուելով, ստիպուած է խաղը ձգել: Երեք հազար ներկաները ծափահարեցին թէ յաղթական Լաֆինէօրը եւ թէ մեր հայրենակիցը:

Հ. Թ.

*** Ֆրանսայի ախոյեան Ժորժ Քարբանթիէ որ Ամերիկա կը գտնուի կէտերով պարտուած է Թօմի Լաւկրան ամերիկացիէն:

լիճին համաձայնութեամբ, ասկէ զատ վէթօի իրաւունք պիտի ունենայ Խորհրդարանի որոշումներուն դէմ, պիտի կրնայ պիւտճէն վաւերացնել, ինչպէս երբեմն Աւստրիոյ կայսրը, եթէ խորհրդարանը որոշ պայմանաժամի մը մէջ չընդունի զայն։ Թահլիճը իրաւունք պիտի ունենայ, խորհրդարանի նստաշրջանէն դուրս, ամէն կարգադրութիւն ընելու, հրովարտակներով, ու որովհետեւ նստաշրջանը տարին չորս ամիս միայն որոշուած է, նախարարութիւնը տարին ութը ամիս իր բացարձակ կամքով պիտի կառավարէ երկիրը։ Ու առաջին առթիւ, Պարթելի դահլիճը ծրագրած է մինչեւ Յունուար 1 արձակուրդ տալ խորհրդարանին։ Այս բոլորը կ'ըլլան Փիլսուտսքիին ճամբայ բանալու համար ղէպի դիկտատորութիւն։

Հրեաներուն թրացումը

Պոլսոյ հրեայ մտաւորականները ծրագրած են կազմել «Թուրք-Հրեաներու օճախ» մը, որուն նպատակն է թրքանալութիւնը տարածել, «Թիւրք օճաղը»ներու ծրագրին հիման վրայ։ Նախաձեռնողներն են Աւրամ Կալանթի եւ Զէքի պէյ Ալիոն։ Ասկէ զատ թուրք եւ հրեայ միութիւն մը կազմուած է, Եօնուս Նատի պէյի նախագահութեամբ, երկու տարրերուն միջեւ մերձեցում առաջ բերելու համար։

Նոր խստութիւններ

Պոլսոյ օտար եւ մանաւոր վարժարաններու արտօնագիրները պիտի փոխուին եւ այն դպրոցները, որ դպրոցական նոր տարեշրջանին սկիզբը հանրապետական կառավարութեան արտօնագիրը ստացած չըլլան, չպիտի կրնան վերաբացուիլ։

Կրթական քննիչները ներկայ կ'ըլլան վերոյիշեալ դպրոցներու տարեկան քննութեանց, որոնց աւարտելէն վերջ տեղեկագիրներ պիտի տան կրթ. գործավարութեան։ Հայ վարժարաններու քննութիւնները սկսած են Յունիս 17ին։

Զինովիեֆի դէմ

Լենինկրատի համայնավար կուսակցութեան կոմիտէի ժողովին մէջ քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը, որով անդամ մը եւս կը դատապարտուին Զինովիեֆի ուղղութիւնը եւ ընդդիմադիրներու մեքենայութիւնները, որոնց դէմ ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնուին։

Աբեմեան ախտուռած Հայերը

Հինգ ամիս առաջ իբրեւ համայնավար Աթէնքէն Անաֆի աքսորուած հինգ Հայեր՝ Յ. Սուքիասեան, Օ. Բէլթէեան, Ա. Գարասանլեան, Զամչեան եւ Ս. Միսաքեան հեղլէն իշխանութեանց եւ մարդկային իրաւունքներու պաշտպան լիկայի նախագահին հեռագիր մը ուղղելով կը յայտնեն թէ համայնավարութեան հետ ոչ մէկ յարաբերութիւն ունին եւ կը խնդրեն որ դատարան կանչուին կամ ազատ ձգուին։

Միջս «փախստական»ի պաստութիւն

Պոլսոյ մէջ, յանձնակատար Աբամ Մատթէոսեան 7 տարի, մխթար Յակոբ եւ ոսկերիչ Գառնիկ 5ական տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան, «փախստական» Մարտիրոս Պարսամեանի Պոլիս մուտքը դիւրացուցած ըլլալու ամբաստանութեամբ, իսկ Պարսամեան սահմանէն դուրս հանուեցաւ։

Ֆախրին դատը

Հինգշաբթի օր տեղի ունեցաւ Ֆաքիր Թահրա պէյի դատավարութիւնը։ Ինչպէս կը յիշուի, անցեալ փետր. 12ին հայ Ֆաքիրը հրաւիրուած էր կապրիէլ փողոց ռուսական ճաշարան մը, այս վերջնոյն տիրոջ կողմէ։ Կային նաեւ ուրիշ երկու հրաւիրեալներ, որոնք առտուան դէմ մեկնեցան։ Սեղանի առջեւ մնաց միայն Թահրա պէյ, որու մեկնած պահուն ներկայացուցեալ հաշիւը՝ 779 ֆրանք, 360 ֆրանքը միայն շամփանեայի համար։ Ֆաքիրը մերժեց վճարել, իբրեւ հիւր, որուն վրայ կոիւ ծագեցաւ իր և ռուս կառավններուն միջեւ։

Դատարանին առջեւ Ֆաքիրը պատմեց դէպքը եւ իբրեւ հատուցում 250,000 ֆր. պահանջեց, ըսելով որ դէպքին յաջորդ օրը պայմանագրուած էր սեկինիլ Լիոն՝ տեղւոյն Հայ կարմիր Խաչին ի նպաստ ներկայացում մը տալու համար, որմէ պիտի գոյանար 50,000 ֆր.։ Սակայն դէպքէն վիրաւորուած ըլլալով չկրցաւ Լիոն երթալ։ Վկաներէն մէկը ըսաւ թէ այդ պայմանագրութիւնը շինծու է, որուն վրայ Թահրա պէյ պատրաստակամութիւն յայտնեց անմիջապէս դատարան ներկայացնելու զայն։ Նախագահին հարցումին վրայ, հասկցուեցաւ որ պայմանագրութիւնը պաշտօնապէս արձանագրուած չէր, որով Ֆաքիրը պիտի ստիպուի քանի մը հազար ֆրանք վճարել իբրեւ արձանագրութեան ծախք։

Ճաշարանատէրը 10,000 ֆր. կը պահանջէ կոտրած-փշածներուն իբր հատուցում։ Վճիռը պիտի տրուի 15 օրէն։

Վրացիներ անսպառ առձակուած

Վրացի մենշեւիկներու եւ պոլշեւիկներու կռիւին դառը տեղի ունեցաւ նոյն օրը։ Վեց ուսանողներ կ'ամբաստանուէին վէշափէլին (որ սպաննուեցաւ) եւ ընկերը ծեծած ըլլալու յանցանքով։ Վկաները չկարենալով հաստատել ծեծի պարագան, դատարանը անպարտ արձակեց ամբաստանեալները։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅԸ 2.30ի պիտի ծախուի Յունիս 23էն սկսեալ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ իշխանները սեփականութենէ զրկելու համար հանրաքուէ պիտի կատարուի այսօր, երկրին ամէն կողմը։

ԼՈՆՏՈՆի մէջ անձնասպան եղաւ Օր. Ռէժին Ֆլօրի, փարիզեան ծանօթ արուեստագիտուհին։

ՖԱՇԻՍՏՆԵՐԸ հետզհետէ աւելորդ կը գտնեն խորհրդարանը եւ պայքար կը մղեն այդ ուղղութեամբ, վերջին լուրերու համաձայն, շուտով պիտի լուծուի երեսփ. ժողովը։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ գործադուլին հետեւանքով, 93,000 հոգի դիմում կատարած են Ամերիկա երթալու համար, բայց միայն 34,000 հոգի արտօնութիւն ստացած են։ Ամբողջ Եւրոպայի համար արտօնուած տարեչափին վրայ մէկ միլիոն հոգի աւելի դիմում ըրած են այս տարի։

ՄԹԵՐԱՆՈՑ "ՍԹԱՆՊՈՒԼ,, ՕՂԻԻ

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ԳԻՆ

ԱՒԹԻՏՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ, ՃԱՇԸՐԱՆՆԵՐՈՒՆ, ՊԱՒԵՐՈՒՆ

ԵՒ ՍՐՃԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԽԻՍՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆՊԱՐԵԼԷՆՆԵՐ

ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

ՆՈՐ ՀԱՅ ՆՊԱՒԱՎԱՃԱՒՈՒՏՈՒՆԸ

ԳԷՈՐԳ ՄԱՐԹԱԵԱՆ — ՅՈՎՍԷՓ ԱԶԻԶԵԱՆ

52 - 54, Rue Piat, PARIS 20e

Մէթրօ՝ ՊԷԼՎԻԼ Tél. ROQUETTE: 92-56

Փարիզի ապսպրանքները յանախորդին տունը կը յանձնուին։
Ապսպրանքները կ'ընդունուին թէլէֆոնով եւ նամակով։
Արուարձանները քօլի փօսթալով կը ղրկուի։

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ Գաւառները եւ արտասահման ՓՈՔՐԱՓԱՆԱԿ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՐՏԱՑԱՅՏՈՒԹԻԻՆ

Շ. ԳԱՐԱՇԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԻԻՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Շ. ԳԱՐԱՇԻՍԱՐԻ եւ ՇՐՋԱՆԻ «*ՌՈՋՄԻԿ*» ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Վ/ՈՒՄՇ. ԵՊՍ. ՔԻՊԱՐԵԱՆԻ

ՏԵղի կ'ունենայ այսօր՝ կիրակի գիշեր ժամը 8իշտ 9ին

Salle de Géographieի մէջ, 184, Bld. St. Germain

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՕՐ. ՇՆՈՐՀԻԿ ՍԻՒՔԻՆԵԱՆ
ԵՒ
ԸՆԿ. ՅԱԿՈԲ ՀԱՅՏԱԳՈՐԾԵԱՆ
ԱՄՈՒՍՆԱՑԱԾ
19 Յունիս 1926 փարիզ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՌՈՍՏՈՄ Թաղային խումբի ժողովը՝ 25 յունիս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ եւ հաշուետուութիւն։

ԲԱՅԿԱԿԱՆ միութեան վերջին դասախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ յունիս 23ին ջորեքշաբթի գիշեր ժամը 9ին, Musée Pédagogiqueի մէջ, 41, Rue Gay-Lussac։ Պիտի խօսին ցօքթօրներ՝ Ալշակ Ալտըքեասեան եւ Յօլաքեան։

ԲՈԼՈՐ ԿԻԼԻԿԵՑԻՆԵՐԸ սիրողաբար կը հրաւիրուին կիլիկեան Հայրենակցական միութեան ընդհ. ժողովին՝ այսօր կիրակի 20 յունիս, կէս օրէ վերջ, ժամը 3ին «Ֆլօրիա» ճաշարանը, 61 բիս Մէօսիէօ լը Բրէնս։ Մէթրօ Օտէօն կամ սէն Միշէլ։ Օրակարգ վաւերացում Տրագիք-կանոնագրի։

ՆՈՐ ԹԵՐԹ

ՅԱՌԱՋԻԿԱՑ Յուլիսի սկիզբը Փարիզի մէջ լոյս կը տեսնէ՝

"ԲՈՒԺԱՆՔ,,

ամսագիր 24 էջերով, նուիրուած առողջապահական, դիտական եւ ընկերային կեանքի։ Պիտի հրատարակուի յատուկ խմբագրական մարմնի մը կողմէ, որուն կ'անդամակցին՝ Տօքթ. Վ. Թորգոմեան, Տօքթ. Պ. Քօլօլեան, Պ. Կ. Յ. Բասմաջեան, Տօքթ. Ե. Մինասեան եւ Տօքթ. Լ. Դրիգորեան։

«ԲՈՒԺԱՆՔ»ը չպիտի ըլլայ տեսական-մասնագիտական հանդէս մը, այլ ժողովուրդին համար խմբագրուած թերթ մը, անոր ծանօթացնելու արդի բժշկական գիտութեան բարիքները եւ առողջապահական գիտելիքները։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Ֆրանսա, գաղութներ եւ Սուրբիա տարեկան (12 թիւ) 20 ֆրանք։ 2. Պելճիքա, Իտալիա, Պալքաններ, Թուրքիա եւ Հայաստան՝ 25 ֆրանք։ 3. Մնացեալ երկիրներ 1 տոլար կամ 4 շիլին։ Շատով՝ ձեռքէ կը ծախուի 2 ֆրանքի։

ԾԱՆՕԹ.— Գործակալներ կը փնտռուին կարեւոր գաղութներէ։

ՅՕԴՈՒԱԾ, նամակ, բաժնեգին եւլն. ղրկել հետեւեալ հասցէով՝ Dr. Krikorian, 126 Fbg. St. Denis. Paris (10).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Կը փնտռուի կիլիկիոյ Հայրապետեան, Բալու Նոր գիւղ Մըղդաշի։ 1920ին Հայաստան իրմէր գինուոր էր։ Տեղեկացնել եղբօրը Կարապետ Հայրապետեանի 34, Rue des Petites Maries Marseille։*

ԳՈՐԳ ՆՈՐՈԳՈՂ

Գործաւորուհիներու պէտք կայ, վարժ կամ ոչ։ Դիմել՝ 36, Rue Polonceau, Պ. յակոբ կէզիկեանին։ Թէլէֆոն՝ Nord 33—32։ Մէթրօ Barbès։

ԹԱՒՔԻԼՕԿՐԱՖ.— Ֆրանսերէն եւ անգլիերէն առեւտրական թղթակցութեան վարժ թաքթիլօկրաֆ մը կ'ուզուի, գոհացուցիչ վճարումով։ Դիմել Թերթիս վարչութեան՝ Ս. Ա. տառերով։

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,
67, Rue Monsieur-le-Prince (6)
Métro Odéon կամ St. Michel
Ընտանեկան մաքուր, համով եւ առատ կերակուրներ։
Թապլը ա'օթ 4 ֆրանք
Տասը տոմսակով 3.75 ֆր.
Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻԶ
ԱՐԱՄ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
3, Rue d'Austerlitz, 3
Métro Gare de Lyon,
Quai de la Rapée եւ Bastille
Պատիւ ունինք ծանուցանել մեր յարգելի հայրենակիցներուն որ վերոյիշեալ հասցէին, բացած ենք սափրիչի (վարսավիրայ) սրահ մը, արհեստին նորագոյն մեթոտներով։ Մեր մաքուր սպասարկութիւնը եւ մատչելի գիները մեծապէս պիտի գոհացնեն մեր յաճախորդները։
Կանանց եւ փոքրիկներու մազերը կը կտրուին ճաշակաւոր կերպով կը ծախուի նաեւ անուշահոտ օճառ եւ այս կարգի զանազան առարկաներ։ Բաց է ամէն առաւօտ ժամը 7էն երեկոյեան 9, բացի երկուշաբթի։

ՍԱԿԱՐԱՆ

17 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	176	—
Տոլար,	Dollar	36	—
Մարք (ոսկի)	Mark	8	60
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	18	95
Թրք. ոսկի	» or	161	—
Մէճիտիէ	Médjidié	14	—
Լէվա 100 հատ	Léva	25	50
Տրախմի »	Drachme	44	—
Լիր »	» Lire	139	25
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	102	—
Ֆրանց. »	Frc. Suisse	703	—
Լէյ 100 հատ	Ley	15	20
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	180	—

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3800	—
»	II »	2600	—
»	III »	2450	—
Թումեղի երկաղ	Lots turcs	148	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

ԳՈՐԾԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ — ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1907ին

Արեւելեան ամէն տեսակ գորգերու համար ճոխ մեներ
Ներածութիւն, գնում եւ վաճառում

ԴԻՄԵՑԷՔ ՄԵԶԻ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Հասցէ՝ 2, NEW STREET BISHOPSGATE, LONDON E. C.
Tel. Bishopsgate 1959 — Télégr. YAKOUBIAN, Ave. London

ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

10, RUE RAMPAL, 10 — Métro BELLVILLE

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

Գիները դիւրամատչելի եւ սպասարկութիւնը շատ մաքուր

ՇԱԲԱԹ և ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ ՆՈՒԱԳ

ՓՈՐՁԵՑԷՔ և ԳՈՀ ԿԸ ՄՆԱՔ

Սրահը տրամադրելի է հարսնիքներու և նման հաւաքոյթներու

Ս. ԿԷՄԱԼՄԱՋԵԱՆ

3, RUE SAINTE - BARBE, MARSEILLE

Մեծաքանակ եւ անմրցելի գիներով, ընտիր տաճկական ճենճ ուաճ սուրճ եւ թարմ լէվլէպի կը պատրաստենք մեր սեփական գործարանին մէջ. գաւառի բոլոր խանութպաններն առաջին փորձով խիստ գոհ պիտի մնան մեզի դիմելով։ Նոյնպէս շատ աժան գներով կրնանք ղրկել՝ պաստրմա, ձերմակ պանիր, պուլղուր եւ նպարեղէնի բոլոր տեսակները. ամենէն դժուարահաճներն գոհ պիտի մնան մեր արագ եւ խղճմտագործառնութիւններէն։

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) թէլէֆօն Provence 05-49

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԻԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ կէս

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ-ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԻՆԷՆ

Ճոխ մեներ անգլիական եւ ֆրանսական ամեն եղանակի յարմար կերպասներու։

17, Rue Constance, Paris (18) թէլէֆօն՝ Marcadet 0-38
Մէթրօ՝ Blanche

ՕՂԻԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱՋՔԸ ԼՈ՛ՅՍ

Վերջապէս եկաւ «ՍԹԱՄՊՈՒԼ» օղին
Չուտ խաղողէ պատրաստուած Փարիզ կը ծախուի գոց շիշերով

ՊԷԼՎԻԼԻ ԾԱՆՕԹ ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

28, rue Lesage, Paris XXe. 18bisRue, Jouge Rouve
Métro Belleville. Tramway 5, 26

Նաեւ կը գտնուի միշտ լաւագոյն արեւելեան նպարեղէններ, անուշեղէններ եւ պիտոյքներ։

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ

ԸՆԴԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՃՈՒԽ ՄԹԵՐՔՈՎ ՄԸ

Ունինք նաեւ ամէն տեսակ անուշեղէններ, ոգելից ըմպելիներ, քոնսէրվաներ, համեմներ, անխարդախ սուրճ, ընտիր թէյեր, ձիթապտուղ, քաշէր, ձերմակ պանիր, ապուխտ, ընտիր ռուսական խաւեար, օղի, օ տը քօլօններ, իտտաւէտ օճառներ եւլն. եւլն.։ Խիստ դիւրամատչելի գիներով։

Հեռախօսով ապսպրանքներ կ'ընդունուին եւ կը գործադրուին։

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ՝ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԶԵՂՉ ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Նպարավաճառատուն "ՇԻՐԱԿ,,

26 Rue de Trévise Tél. Bérgère 38-63: Métro Cadet

LA PATÉRNELLE-VIE

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԴՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հաստատուած Փարիզ 1841ին (86րդ տարի)

Կառավարութեան անմիջական հսկողութեան տակ

Ընդհանուր տեղեկութեանց համար դիմել, «Վ. ԲԱՔԷՆԷԼ» միակ հայ ներկայացուցչին՝

Ա. Կ. ԱՆՏՈՆԵԱՆի 1, Rue du Saule, Marseille

Որ այժմ կը ճամբորդէ եւ պիտի այցելէ հայաշատ կեդրոնները։

ԳԼԽԱՐԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ NADINE

ՊԷՕՅԻՒՖԵԱՆ ՓՈՅՐԵՐ

Վերջին նորաձեւութեամբ խիստ ճաշակաւոր գլխարկներ դիւրամատչելի գիներով։

Կը ստանձնենք նաեւ ամէն տեսակ նորոգութիւններ եւ ձեւափոխութիւններ։ 9, rue de Moscou Paris, 8(e) Tél. Louvre 12-7

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ծրանաա և զաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 23 ՅՈՒՆԻՍ 1926

23 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 140 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՔԷՄԱԼԱԿԱՆՆԵՐԸ Կ'ՕԳՏՈՒԻՆ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԵՆԷՆ, ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐՆԵՐԸ ՈՂՆՉԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԽՈՒՎԱՅՈՑՋ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Իմմիրի դաւադրութիւնը, որուն ամբողջական պատկերը պարզ չէ տակաւին, թանկագին պատեհութիւն մը կ'ընծայէ Մուսթաֆա Քէմալի, իր թշնամիները ոչնչացնելու համար:

Աշդէն իսկ շարժման մէջ դրուած են ահու սարսափի բոլոր միջոցները, եւ շուտով կը շարունին կախաղանները: Իրականացումի մասին գաղափար մը կազմելու համար, կը բաւէ յիշել որ, Էնկիւրի ատեաններ համարած է նիստի հրաւիրել Ազգ. Մեծ ժողովը, եւ «անձեռնմխելի» երեսփոխանները պիտի դատէ իրրեւ հասարակ ոճրագործներ: Լուրերու համաձայն, միայն Իմմիրի մէջ ձերբակալուած են երեք հարիւր հոգի: Ուռկանը փռուած է մինչեւ Պոլիս եւ Պրուսա, եւ հաւանաբար հասնի ատելի հեռաւոր վայրեր: Ո՛վ որ դէմ է Քէմալին կամ անոր հաստատած կարգ ու սարքին, պիտի գլորի բացուած փոսին մէջ, ինչպէս եղան ուրիշներ, մէկ տարի առաջ: Անկախութեան առեանը անդադար կը իւղուտէ մեքենան, որ կը շրջի երկրին մէկ ծայրէն միւսը, ընդդիմադիրները գլխատելու կամ թիւրանիներուն կեր հայթայթելու համար: 1925ի փետրուարէն ի վեր քրտական գլուխ մը բացուած է օրուան հոգերուն մէջ, և ամբողջ մեքենայ մը կը բանի միայն այդ ուղղութեամբ: Կախաղանները չկրցան մարել կրակը, որ այժմ կը վառի տարբեր շրջաններու, մասնաւորապէս Վանի և Պիթլիսի մէջ: Ճիշտ է որ Քիւրտերը կը կոտորուին, բայց միեւնոյն ատեն կը կոտորեն, շարունակելով հրոսակային կռիւները:

Հայերուն և Յոյներուն կոտորումը կամ վտարումը չհանգստացուց թուրք ազգայնականները, որոնք ոչ միայն որ և է զղջում չեն յայտներ, այլև միջոցներ կը խորհին ձեռացորդներն ալ հաշուեյարդարի ենթարկելու համար: Պզտիկ պատրուակ մը բաւական է, որպէսզի այդ քայլագործութիւնն ալ փորձեն:

Քրտական ապստամբութիւնը պահ մը մոռացութեան տուաւ ուրիշ հոգեր, սակայն բացաւ աչքերը նոր ծրագրի մը վրայ, որ շատոնց կ'արծարծուի: Նոր Թուրքերը չեն հանդուրժեր ոչ միայն ոչ-իսլամ Թուրքերուն, այլ եւ ոչ-Թուրք իսլամներուն գոյութեան: Ճիշտ ատոր համար ալ, Քիւրտերուն հետ միասին կ'ընեն նաև Չերքէզները ու Լազերը,— Թուրքիոյ ալացեղ բնակչութեան վերջին ճեացորդները: Անոնք աչք ածած են ամէն ելաս, միայն թէ յաջողին թրքացնել Թուրքիան, «Աստծու ամայի դրախտը», ինչպէս կը կոչէ իտալացի բանաստեղծը: Եւ թրքացնել բառին ամենանեղ իմաստով, թէ աշխարհագրական և թէ ազգագրական տեսակէտէն: Իմմիրի դաւադրութեան գլխաւոր հեղինակը լազ-չերքէզ ծագում ունի, և երբեմն երեսփոխան եղած է Լազիստանի: Տարակոյս չկայ որ այս պարագան յատկապէս պիտի շահագործուի, մահացու հարուած մը տալու համար թէ Լազերուն եւ թէ Չերքէզներուն, որոնց ազգութիւնն անգամ կ'ուրանան: Նոր բանաձեւի մը համաձայն, ինչպէս որ քիւրտ ազգ չկայ, այլ քիւրտերէն խօսող Թուրքեր, չկայ նաև ոչ լազ, ոչ ալ չերքէզ: Եւ «չկայն» արտասանած ատեն, տեսութիւն մը չէ որ կը պարզեն, այլ ֆիզիքապէս ալ կ'ապացուցանեն, անճիտելով այդ վիճելի տարրերը: Այս քաղաքականութեան մէջ, շատ հետեւողական և կորուն է քէմալական իշխանութիւնը, և կանգ չառներ որ և է նկատումի առջեւ: Թող երկիրը ամայանայ, բայց միայն և միայն Թուրքերուն հայրենիքը դառնայ, այլամերժ եւ միատարը:

Իմմիրի մահափորձը նոր ազդանշան մըն է ընդհանուր «մաքրագործում» կատարելու, և արեան գետակներ կազմելու:

Ամէն պարագայի մէջ, Թուրքիան կը մնայ նոյն խռովայոյզ երկիրը, թէեու ազգայնական եւ վայրագ՝ ոչ-Թուրքերու հանդէպ, պատակտած ինքն իր մէջ, քայքայուած տնտեսապէս, և ախորժագրգիռ ամէն տեսակի աշխարհակալներու համար:

Նոր հալածանքներն ու կախաղանները կրնան ատեն մըն ալ ամրպանդել Քէմալի գահը, բայց չեն կրնար փրկել երկիրը:

Փրկուելու մէկ ճար ունի Թուրքիան— ճանչնալ ուրիշներուն գոյութիւնն ու իրաւունքները եւ ամփոփուիլ իր սահմաններուն մէջ: Բայց ան չուզեր համակերպիլ իր յօժար կամքով, և կը թողու որ դէպքերը գան անօրինեն անխուսափելին:

Օսմանեան կայսրութեան պատմութիւնն է որ կը շարունակուի ճակատագրականօրէն, թէեւ ոչ փառիշահ կայ, ոչ խալիֆա, ոչ ալ Պապը Ալի:

Հանրապետական պիտակը նորոգեց Թուրքիոյ դէմքը, առանց ազդելու անոր հոգեբանութեան վրայ, որ աւելի քան երբեք անհաշտ է:

Շատ ցնորքներ փշրուեցան այս ճամբուն վրայ: Կը քանդուի եւ նոր ցնորքը, իրերու բնական ընթացքով:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՈՉ ՄԱՐԴ, ՈՉ ԳՈՐԾ...

Պոլսոյ «Միլլիյէթ» թերթը ողբեր կը հիւսէ Անատոլուի մէջ տիրող ամայութեան և Պոլսոյ անգործութեան վրայ, այն ալ քրիստոնեաներու չարդէն և աքսորէն յետոյ: Կը քաղենք քանի մը կէտեր.—

«Վերջին դէպքերը բովանդակ Անատոլուի մէջ, թուրք նախաձեռնողները առանց մրցակիցի թողուցին: Մինչդեռ Պոլսոյ, նոյն իսկ Պրուսայի եւ Իզմիրի պէս ղեկաւար կեդրոններու մէջ հազարաւոր երիտասարդներ պարապազէս անօթի են: Ասոնցմէ ամէն մէկը մասնաւոր ընդունակութիւն մը ունի, որ յուսահատութեան մէջ կը կորսուի կ'երթայ:

Անատոլուի քաղաք մը իրր կրկիւզալի եւ խորհրդաւոր քաոս կը ցցուի թուրք տղուն աչքին առջեւ: Իր քաղաքին չոր հացը պանդխտութեան ոսկիէն աւելի արժէքաւոր կը թուի իրեն: Զգենք Անատոլուի հեռաւոր անկիւնները, երեք տարիէ ի վեր մաքուր եւ շնորհքով լուացարարի խանութ մը բացող չէ եղած նոյն իսկ պետութեան կեդրոնին մէջ:

«Բացի կառավարութեան փոքր ամսականէն, ոչ մէկ խոստում կրնայ հրաւիրել մէկը դէպի Անատոլու: Այդպէսի հարուստ ապարակները չեն կրնար ծախուիլ, այն վախով թէ աշխատող ձեռք չեն գտներ: Միւս կողմէ Պոլսոյ մէջ գինուորութիւն ընդ առոյգ երիտասարդներ կան, որ ընկերութեան մը դրան առջեւ պատառ մը հաց կը փնտռեն:

«Տարիներէ ի վեր Անատոլուի զանազան կողմերը քրիստոնեաներուն լարած հարստութեան եւ գործունէութեան ցանցը՝ ալսօր թափուր է»:

«ԼԱԶ ԱՆՈՒՆՈՎ ՑԵՂ ՉԿԱՅ»

Թուրքերը սովորական ըրած են ուրանալ բոլոր այն ոչթուրք ժողովուրդները որոնք իրենց դէմ կ'ելլեն: Չերքէզներէն և Քիւրտերէն յետոյ, ահաւասիկ Լազերը աչքի փուշ են դարձեր: Մուսթաֆա Քէմալի մահափորձէն մէկ օր առաջ, հետեւեալ յայտարարութիւնը կը հրատարակէր Տրապիզոնի «Թիւրք Օճաղին».—

«Սուլթանական վարչութիւնը Տրապիզոնէն մինչեւ Պաթում երկարող հողամասը «Լազիստան» կոչած էր: Ասոր շահը կը պահանջէր որ մեր հարեւան ցեղակիցները «Լազ» անունով յորջորջուին: Սակայն հիմա զարմանքով կը տեսնենք թէ մեր կարգ մը մտաւորականները եւ օրագրողները Սեւ ծովու եզերաբնակ ժողովուրդին «Լազ» կ'ըսեն: Նոյն իսկ դատարաններուն մէջ «Լազ Հիւսէյին, Լազ Մէհմէտ» անուններով կը յիշուին: Մինչդեռ անոնք հարազատ Թուրքեր են: Պոլսոյ մէջ ալ Տրապիզոնցի եւ Րիզեցի նաւավարներուն «Լազ» կ'ըսեն: Այս տգէտ մարդիկը կը կարծեն թէ «Լազ» կը նշանակէ Սեւ ծովու եզերաբնակ Թուրք: Անոնց համար «Լազ» բառը ուրոյն ազգութիւն մը ըսել չէ, ինչպէս են օրինակ Հայ եւ Յոյն յորջորջումները: Մենք կը յայտարարենք թէ, Տրապիզոն եւ շրջակաները նորչափ Թուրք են, որչափ Սըվազ, Գասթէմունի եւ այլն»:

ԻՆՉՊԷՍ ՑԱՐԻՆ ՕՐՈՎ

Գրեցինք թէ Երեւանի կառավարութիւնը նոր օրէնք մը հրատարակած է, որով Հայ Եկեղեցիին դէմ կարգ մը նոր սեղմումներ ի գործ կը դրուին, մասնաւորապէս զրկելով զայն սեփականութեան իրաւունքէն: Այս մասին Պոլսոյ մէջ հրաւիրուած եպիսկոպոսական ժողովին առթիւ, «Ժամանակ» կը գրէ.— «Երեւանի կառավարութեան այս ընթացքը մեղի կը յիշեցնէ երբեմնի ցարական կառավարութեան կողմէ հայ եկեղեցիներու սեփական կալուածներուն բռնագրաւումը, որուն դէմ բողոքի ձայն բարձրացուց Օրմանեան պատրիարքի նախագահութեան ներքեւ դումարուած Եկեղեցական Համաժողովը, որուն հոյակապ ու պատմական բողոքը իր որոշ ազդեցութիւնը ունեցաւ եւ ուսս կառավարութիւնը վերադարձուց կալուածները»:

Եւրոպայի հայոց Պատգամաւորակ. ժողովը

Ա յսօր Չորեքշաբթի փարիզի եկեղեցիի խորհրդարանին մէջ կը բացուի Եւրոպայի հայոց Ա. Պատգամաւորական ժողովը: Մինչև հիմա պատգամաւորներ եկած են Լոնտոնէն, Պրիւքսէլէն, Վիէննայէն և Լիօնէն: Փարիզի և Եուկօսլավիոյ պատգամաւորները արդէն հոս կը գտնուին. վաղը կը սպասուին նաև Մարսիլիոյ պատգամաւորները: Երեսուն պատգամաւորներէն 18ը արդէն ներկայ ըլլալով, որոշուած է առանց նոր յետաձգումի ժողովը բանալ, մանաւանդ որ դուրսէն եկած պատգամաւորները երկար չեն կրնար մնալ Փարիզ:

Տարօրինակ է կաթող. պատուիրակութեան դիրքը այս առթիւ: Մինչև հիմա ոչ մամուլին և ոչ իսկ պատգամաւորներուն պաշտօնապէս տեղեկութիւն տրուած է ժողովի թուականին և վայրին մասին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՄԱՀԱՓՈՐՁ

300 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ, ՈՐՈՆՑ 30Ը ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ

Գ. էջին մէջ մանրամասնութիւններ տուած ենք Մուսթաֆա Քէմալի դէմ սարքուած դաւադրութեան մասին: Էնկիւրիէն հասած նոր տեղեկութիւններու համաձայն միայն Իզմիրի մէջ, 48 ժամուան ընթացքին ձերբակալուած են երեք հարիւր հոգի, որոնց տասը ընդդիմադիր երեսփոխաններ են: Պահանջուած է Ազգ. Մեծ ժողովը նիստի հրաւիրել, յիշեալ երեսփոխաններու խորհրդարանային անձեռնմխելիութիւնը վերցնելու համար, սակայն ժողովին նախագահը յայտարարած է թէ ատոր հարկ չկայ, քանի որ անոնք ոճիրի վրայ բռնուած են:

Հեռագիրները կ'ըսեն թէ դաւադրութեան լուրին հետեւանքով երկրին մէջ առաջ եկած գրգռութիւնը երթալով կ'աճի: Ամէն տեղ միթինկներ կը սարքուին, պահանջելով յանցաւորները օրինակելի պատիժի ենթարկել եւ իրենց համակրանքն ու հաւատարմութիւնը կը յայտնեն Հանրապետութեան հանդէպ:

Մուսթաֆա Քէմալ ժողովուրդին ուղղուած յայտարարութեան մէջ կ'ըսէ. «Տկարամիտ թշուառականներ են անոնք, որ, կը կարծեն թէ անձի մը վերացումով կրնան վնասել մեր սկզբունքներուն, որոնք իրենց ներշնչումը կ'առնեն ժողովուրդի հոգիէն եւ Հանրապետութեան, որ Թուրք մեծ ազգին և անոր քաջարի զաւակներէն կազմուած բանակին հոգիին ու խղճին մէջ տեղ գտած է: Այս թշուառականները պիտի կրեն հանրապետութեան դատարանին սահմանելիք պատիժը»:

Պոլսէն առնուած հեռագրի մը համաձայն, ընդհանուր կարծիքը այն է թէ դաւադրութեան բոլոր կազմակերպիչները մահուան պիտի դատապարտուին:

Պոլսոյ և Իզմիրի մէջ ոստիկանութիւնը կը շարունակէ ձերբակալել բոլոր կասկածելիները:

Պոլսէն կը հեռագրեն յունիս 21 Թուականով.—

Վերջին լուրերու համաձայն, Մ. Քէմալի դէմ սարքուած դաւադրութիւնը զուտ քաղաքական հանգամանք ունի: Կ. Պոլսոյ, Էնկիւրիի եւ Պրուսայի ոստիկանութիւնը կը շարունակէ ձերբակալութիւնները, որոնց թիւը յիսունի կը հասնի: Քսանը երեսփոխաններ են, Ազգ. Մեծ ժողովի ընդդիմադիր խմբակէն, իսկ տասն ալ ուրիշ հոսանքէ երեսփոխաններ: Կան նաեւ իթթիհատի անդամներ:»

Կալանաւորները իզմիր ղրկուած են, ուր անկախութեան առեանը կը շարունակէ հարցաքննութիւնը: Դատավարութիւնը պիտի սկսի չորեքշաբթի (այսօր):

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Պ. Էռիօ, որ Պոհանի ձախողութենէն վերջ, ստանձնած էր նոր դահլիճը կազմելու պաշտօնը, կիրակի օր շարունակեց իր խորհրդակցութիւնները հանրապետական զանազան կուսակցութեանց հետ: Պ. Պ. Պօքանովսքի, Փիէռերի և Լիւսիէն Ոօմիէ, որոնց նախարարական պաշտօն առաջարկեց, մերժեցին գործակցիլ իրեն հետ, որուն վրայ Պ. Էռիօ հրաժարեցաւ դահլիճը կազմելէ:

Հանրապետութեան նախագահը կրկին Պ. Պոհանի յանձնեց այդ պաշտօնը կիրակի օր:

Մուսօլինի պատերազմի կառոցը կը խաչէ

Փիավէի ճակատամարտին տարեդարձին առթիւ, Մուսօլինի նախագահեց արձակուրդ ստացած սպաներու ազգային միութեան հիմնարկութեան: Այս առթիւ ճառ մը խօսելով, ըսաւ.

— «Շնորհիւ ձեր կազմակերպութեան, ի հարկին կարելի պիտի ըլլայ արագօրէն կազմակերպել աւելի մեծ բանակներ, սպաներով որոնք մոռցած չեն պատերազմի դասերը: Յաճախ պատերազմի մեծ հայրենաբաղձութիւն մը կը զգամ, ինչպէս որ դուք ալ զգացած էք: Ցոյս ունիմ ձեր զգացումներուն, ինչպէս նաեւ ձեր կարգապահ ոգիին վրայ:

Հաւատարմութեն ձախողեցաւ

Ինչպէս գրած էինք, կիրակի օր ընդհ. քուէարկութիւն կատարուեցաւ, նախորդ կայսրը եւ իշխաններն ու ազգականները, Գերմանիոյ զանազան պետութեանց վեհապետներէ մինչև 10—15 դուքսերուն ստացուածքները բոլորովին գրաւելու համար:

Հանրաքուէն ձախողեցաւ: Քուէարկութեան իրաւունք ունէին 39,690,559 հոգի, որոնցմէ մասնակցեցան միայն 15,587,719 հոգի, որով անկարելի եղաւ երկու-երրորդի մեծամասնութիւն ապահովել, բանաձեւը օրէնք դարձնելու համար: Քուէարկուներէն 14,441,590 հոգի կը պահանջէին բացարձակ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՆՍԷՆԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՈՌՈԳՄԱՆ ԵՒ ԵԼՄՏ. ԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Անցեալ Սեպտեմբերին հրատարակած էինք Նանսէնեան Յանձնաժողովի ընդարձակ մէկ տեղեկագիրը, Ներգաղթի եւ ոռոգումի մասին, ներկայացուած Ազգերու Դաշնակցութեան Ընդհ. Ժողովին Զ. Նստաշրջանին: 26 Սեպտեմբեր 1926ին Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդը մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմեց, որուն պաշտօնը պիտի ըլլար ուսումնասիրել հայ գաղթականներու Հայաստան փոխադրութեան կարելիութիւնները: Այդ յանձնախումբին նախագահն էր Պ. Ժիւլ Փամս, Ֆրանսացի ծերակուտական եւ նախկին նախարար, իսկ անդամներն էին՝ Պ. Պէրկման, Գերմանիոյ նախկին ելմտական փոխ-նախարար, Պ. Քօնթի Ռոսինի, Իտալիոյ պետական խորհրդական, Սըր Մըրտօք Մաքտօնալտ, Եգիպտոսի հանրային շինութեան նախկին փոխ-նախարար (Անգլիացի) եւ Տօքթ. Ֆրիտեօֆ Նանսէն: Ասոնց աշխատակցած էին նաեւ Պ. Պ. Մաթէր, Տօքթ. Հանս Մէյէր, Պ. Պ. Փոմա, Փէթրէլլի, Ալպէռ Թոմա եւ Փիրումեան:

Յանձնաժողովը երեք նստաշրջան ունեցած է: Առաջին նստաշրջանին (30 Հոկտեմբեր 1925), որոշած է Հայաստան ղրկել ճարտարագէտ Պ. Ուիլըմ Մաքինթօշը եւ Հարիւրապետ Քուխլէնկը, առաջինը՝ ոռոգումի եւ ճահիճներու ցամքեցման մասին հայկական կառավարութեան պատրաստած ծրագիրը քննելու, երկրորդը ընդհանուր տեղեկութիւններ հաւաքելու եւ կապ պահելու համար յանձնաժողովին եւ շահագրգիռ կառավարութիւններուն միջեւ: Այս երկու անձերը Հայաստան մնացին վեց ամիս: Ապրիլին Հարիւրապետ Քուխլէնկ գնաց նաեւ Մոսկուա, կեդրոնական կառավարութեան մօտ տեղեկութիւններ քաղելու համար:

Պ. Մաքինթօշ յանձնախումբին ներկայացուց գիտական ստուար տեղեկագիր մը: Իսկ Սըր Մըրտօք Մաքտօնալտ յայտարարեց որ ոռոգման համար ներկայ ծրագիրները գործադրելի են:

Ահա՛ թէ ինչ կը նախատեսուի ծրագրին մէջ.—

ԴԸՐԻ ՇՐՋԱՆ (հիւս. արեւմտեան) 11,000 տեսիատին,

ԴԸՐԻ ՇՐՋԱՆ (հարաւ. արեւմտեան), 5000 տեսիատին, երկուքին համար ծախք՝ 5,198,771 ռուբլի:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԶԱՆԳԻԲԱՍԱՐ 2750 տեսիատին:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԶԱՆԳԻԲԱՍԱՐ 5,200 տեսիատին:

Ծախք՝ 1,676,000 ռուբլի:

ՍԵՒ ՋՈՒՐ (Քարասու) 11,500 տեսիատին, ծախք՝ 1,800,000 ռուբլի.

Գումար՝ 35,450 տեսիատին: Ծախք՝ 8,674,771 ռուբլի: Կլոր գումարով՝ 8,700,000 ռուբլի:

Եթէ ասոր վրայ աւելցնենք 4,800,000 ռուբլի տեղաւորման ծախքին համար, կ'ունենանք 13,500,000 ռուբլիի գումար մը: Այս հաշիւները մօտաւոր են, եւ ընդհանուր գումարը պէտք է հաշուել 15 միլիոն ռուբլի, զանազան չնախատեսուած ծախքերն ալ նկատի առնելով:

Գալով այն խնդրին թէ այս ծրագիրը ելմտական առողջ հիմերու վրայ դրուա՞ծ է, — ընդհ. ծախքի տոկոսը 100ին 10, եւ տարեկան ծախքերը 150,000 ռուբլի հաշուելով, մօտ ժամանակէն կարելի պիտի ըլլայ տոկոսն ու դրամագլուխը վճարել շնորհիւ նոր ոռոգուած հողերու արդիւնքին:

Յանձնախումբը այս երեք շրջաններու ոռոգումը գոհացուցիչ գտած է գիտական եւ ճարտարական տեսակէտով. պէտք չի տեսներ քննութեան եւ զայն կը յանձնարարէ Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Յանձնախումբը ամէնէն առաջ օգտակար նկատած է տեղեկութիւններ քաղել Հայաստանի ելմտական վիճակին մասին: Այս առթիւ Հարիւրապետ Քուխլէնկ պատրաստած է տեղեկագիր մը հիմնուելով միայն հայ ներկայացուցիչներու պաշտօնական տեղեկութեանց վրայ. ինքը առիթ չէ ունեցած անկախ քննութիւններ կատարելու այս մասին:

Հայաստան Անդրկովկասեան Դաշնակցութեան երեք անդամներէն մէկն է եւ մաս կը կազմէ Խ. Հ. Միութեան: Այս քաղաքական միութիւնը կ'արտայայտուի նաեւ ելմտական վարչութեան մէջ: Յայտնի է որ զանազան հանրապետութիւնները լայն ինքնավարութիւն չեն վայելեր, նոյնիսկ որոշելու համար իրենց տեղական համեստ ելմտացոյցները (օր. Հայաստանի պիւտճէն 1924-25ին 2ուկէս միլիոն ռուբլի էր միայն): Այս բացերը կը գոցուին Անդրկովկասեան Դաշնակցութեան ելմտացոյցի օժանդակութեամբ: Իւրաքանչիւր հանրապետութեան մէջ գանձուած տուրքերու քանակը կախում ունի Խ. Հ. Միութեան ընդհ. օրէնքներէն: Ոչ եւ է հանրապետութեան մը կառավարութիւնը արտաքին փոխառութիւն չի կրնար կնքել, առանց կեդր. կառավարութեան հաւանութեան: Մինչեւ հիմա հայկ. կառավարութիւնը, ո՛չ արտաքին, ոչ ալ ազգային փոխառութիւն կնքած է: Նախորդ տարիներուն հանրապետութեան ելմտացոյցը միշտ բաց ունեցած է եւ Մոսկուան է որ բացը գոցած է:

1924—1925ին Հայաստանի ելմտացոյցը հետեւեալն էր.

Ծախք՝	2,680,000 ռուբլի,
Հասոյթ	1,019,000 »
Բաց	1,661,000 ռուբլի

Անդրկովկասեան դաշնակցութեան ելմտացոյցն էր.

Ծախք՝	30,000,000 ռուբլի
Հասոյթ	19,000,000 »
Բաց	11,000,000 »

Խ. Հ. Մ. ելմտացոյցը

Հասոյթ	2,134,000,000 ռուբլի
Ծախք՝	2,112,000,000 »
Աւելորդ	22,000,000 »

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ

երկրագործութիւն.—

Մշակելի հողերու ընդհանուր մակերեսն է 803,000 հեկթար, մարգերունը՝ 17,000,000 եւ անտառներունը՝ 350,000 հեկթար:

Ներկայիս սերմանուած հողերու տարածութիւնը պատերազմէն առաջուան հարիւրին 85ն է, սակայն արջառը պատերազմէն առաջուանին կէսին չափ է միայն: Ոռոգումը շատ մեծ կարեւորութիւն ունի, որովհետեւ չոռոգուած հողերը շատ տկար արժէք կը ներկայացնեն: Պատերազմէն առաջ գոյութիւն ունեցող ոռոգման հին ճամբաները մասամբ քանդուած են, սակայն չորս նոր ճամբաներ բացուած են, որոնք կ'ոռոգեն 21,000 հեկթար հող: Շինուելու վրայ են նաեւ երեք ուրիշ ջրանցքներ, որոնք պիտի ոռոգեն 23,000 հեկթար: Կը մնայ 35 հազար հեկթարը, որ Սարդարապատի դաշտին 47 հազար հեկթարին հետ կը կազմէ ամբողջութիւնը այն հողերուն, որոնք կրնան մշակուիլ: Խ. Հ. Մ. կառավարութիւնը 15 միլիոն ռուբլի նախատեսած է յառաջիկայ հինգ տարուան ընթացքին Հայաստանի մէջ կատարուելիք ոռոգումներուն համար: Կ'աշխատուի մանաւանդ բարբար ու տալ բամպակի մշակութեան, որուն նպաստաւոր են Հայաստանի բնական պայմանները: Անցեալ տարուան հետ բաղդատելով արտադրութիւնը հարիւրին 12 աւելցած է, իսկ պատերազմէն առաջուանին կէսին կը հասնի:

Բամպակի ամբողջ բերքը կը գնուի պետութեան կողմէ: Հայաստանի մէջ բամպակի բերքը դրուած է ղեկավարութեանը տակ հայ յանձնախումբի մը, որ անկախ չէ, այլ կը գտնուի հսկողութեան տակ Անդրկովկասեան յանձնախումբի մը որ իր կարգին կեդր. յանձնախումբի հսկողութեան տակ կը գտնուի:

Այգեմշակութիւնը, անասնապահութիւնը եւ կաթնատնտեսութիւնը կը կազմեն երկրին տնտեսական գործունէութեան գլխաւոր ճիւղերը:

ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏ.— Գրեթէ բոլոր ճարտարարուեստները պետական ձեռնարկներ են եւ կարեւորութիւն չեն ներկայացներ: Ճարտարարուեստին մէջ 3 հազար, իսկ հանքերու մէջ 2 հազար մարդ կ'աշխատի: Գլխաւոր արտադրութիւններն են՝ գինի, ոգելից ըմպելի, բամպակ, պահածոյ պտուղներ, կաշի, օճառ, քարպիտ եւ պղինձ:

(Շարունակելի)

ՃԱՄԲՈՒՍ ՎՐԱՅ

ՔՐԻՒԱՍ (ԱՐՏԷՇ)

Աշխատաւորական եւ բարգաւաճ նահանգ է Արտէշը: Այս նահանգին մէջ ցրուած հայ աշխատաւորներու թիւը երկու հազարը կ'անցնի: Ազգային-հանրային տեսակէտով ուշ արթնցող շրջան է. կազմուած հայկական համախմբումները տնտեսապէս ամրանալէ յետոյ միայն սկսած են մտածել հոգեւոր պահանջներուն մասին: Եւ այս շատ բնական է: Ո՞վ կրնայ մտածել մտաւոր պահանջներու մասին, երբ ստամոքսը հաց կ'ուզէ:

Այս նահանգին մէջ, Հայերը առանձին համակրանք շահած են բնիկներէն ու իշխանութիւններէն. Փուզէն, Փրիվաս, Լարժանթիէր, Ժուայէօզ, Փօն տ'Օպնա Հայերը սիրուած են: Կարեւոր դիրքեր գրաւած հայրենակիցներ կան:

Արտէշի շրջանը արդէն պահանջ կը զգայ առանձին թեմ դառնալու. շարժումին գլուխը կեցած է Փուզէնը, ուր ազգային կազմակերպութիւն ալ կայ:

Լեռնաշղթայի մը ստորոտը՝ Ռոնի վրայ, 3-3500 ազգաբնակչութեամբ, սիրուն աւան մըն է Քրիւասը: Մեծ թիւ կը կազմեն Իտալացիները, Սպանիացիները, նաեւ Փորթուկէզները: Գիւղական վայր մըն է: Թատրոն, շարժանկար չունի. ունին միայն փոքրիկ սինէմա մը, որ ձմեռը կ'աշխատի ու ամառը փակ է: Փոքրիկ մէկ երկու սրճարան ունի, մէկ հատիկ պանդոկ մը, մաքուր եւ հանգստաւէտ: Ուշագրաւ վայրերը կանանչագարդ լեռներն են, գեղեցիկ այգիները, Ռոն գետը, ձորերը: Ամէնէն շքեղ շէնքը դպրոցն է, ու նամակատունը: Փողոցին մէջ ցոյց տուին Քրիւասի վարժարանին ուսուցիչը. Թշուառ արտաքին մը ունէր. արդեօք Ֆրանսայի մէջ ալ մեզի պէս գէշ վարձատրուած են ուսուցիչները:

Ունի երկու կարեւոր գործարան, կիրի եւ շաղախի (չիմէնթօ), նաեւ փոքրիկ մանարան մը: Աշխատանքը՝ առաջին երկու գործարաններուն համար բացօթեայ է, արեւուն տակ, հողի եւ քարի հետ: Այցելեցի աշխատանքի վայրերը, բահ ու բրիչը, քար կոտրող գործիքները ի ձեռին, բազմազգի աշխատաւորներ (նաեւ Հայ), քրտինքի ու փոշիի մէջ: Ցեղ մը լեռը կը քանդեն, ի՜նչ յանդուգն աշխատանք: Յիսունհինգ տարուան ընթացքին հազիւ 8-10 մետր կրցեր են կրծել հսկայ ժայռը: Յանդուգն այլ հպարտ աշխատանք: Արդէն իսկ յաջողեր են լերան լանջը փոխել գեղատեսիլ հարթութեան, ուրկէ կը բացուի յանկուցիչ համայնապատկեր մը, խռովայոյզ Ռոնի ու հանդիպակաց սարերուն վրայ: Աշխատանքը կատարուած է հողի եւ քարի հետ, սակայն դիւրատար է:

Բարե՛ւ եւ արեւ ձեզի տղաք, հայ մշակներ, երէկի դաշտերու եւ ծաղկազուարճ այգիներու տէր մշակներ, որ վառօդով եւ ռումբով լեռը քանդելու կ'աշխատիք, յանդուգն ճիգով, քրտնաթոր ճակատով: Դժուար է աշխատանքը, սակայն են ձեր ուժերը, բայց տեսէք, մէկ պայթիւն եւ փուլ կ'ուգան ժայռերը: Ձեր պապերը, ձեր հայրերն ալ այդպէս մեծ, այդպէս ծանր, ոչ թէ քրտնաթոր այլ արիւնաքամ գործերու լծուեցան հայրենիք մը ստեղծելու, Հայոց պատմութիւնը սրբագրելու համար, անոնք ուզեցին ձեր ճակատներէն սրբել ստրկութեան ամօթը, ու պարտուեցան:

Պարտուեցան, եւ ես ու դուք, մենք բոլորս՝ կանաչ արեւով երիտասարդներ՝ փախանք մեր երկրէն, բայց թող հաւատքը չըքէ մեզ: Երէկ դժուար էր պայքարը մեր հայրերուն, այսօր աւելի դժուար է ձեր պայքարը. ու զօրաւոր՝ թշնամին, բայց, տեսէք «պամ, պում, պօմ» կը փլչին ժայռերը: Ցեւական, յամառ, հետեւողական աշխատանքով փուլ կուգայ նաեւ միւս լեռը: Մենք կ'ունենանք մեր հայրենիքը:

* * *

Քրիւասի մէջ ունինք 40-50 հայրենակիցներ, 21ը այր 20-35 տարեկան՝ որոնց 12ը ամուրի: 9 փոքրիկներ կան 1-7 տարեկան՝ 4ը ծնած այստեղ, երկուքը կ'երթան դպրոց: 14-17 կիներ, ու մէկ հատիկ օրիորդ:

Կիրի եւ շաղախի աշխատանքով կը զբաղին, ոչ մասնագիտական բաժինը, այլ ինչպէս վերը ըսի, բացօթեայ հողի եւ քարի հետ: 21 այրերն ալ կ'աշխատին. հասարակ օրականները 19 ֆր. են: Սակայն մեր հայ տղաքը կ'աշխատին կտորի վրայ եւ մինչեւ 35, 40 ֆրանք կրնան շահիլ օրը: Երեւութապէս լաւ գումար է այս, սակայն երբ նկատի ունենանք որ անձրեւ օրերուն չեն կրնար աշխատիլ (գործը բացօթեայ է եւ Ֆրանսայի մէջ անձրեւները շատ են), կլորիկ հաշուով. օրականը կ'իջնէ 20-25 ֆրանքի, ինչ որ հազիւ կը բաւէ իրենց: Շատ չեն յոգնիր, միւս կողմէ առողջ են, որովհետեւ մաքուր օդի մէջ կ'աշխատին:

Ազգային կազմակերպութիւն չունին: Բոլորն ալ համախմբուած են Դաշնակցութեան մարմնին շուրջ: Իրենց կենսունակութեան ու հետաքրքրութեան ապացոյցն ալ տուած են, բանալով ակումբ մը, ուր կը հաւաքուին յաճախ. ենթակոմիտէն ու ակումբը երկու ճրագներ ու մխիթարութեան բոյներ են այս տղոց համար, որոնք հիմը ձգած են նաեւ գրադարանի:

Մարդ առնուազն կը յուզուի տեսնելով այս բուռ մը տղոց ճիգը:

Շահարունի

ԻՏԱԼԻՈՅ ՊՍԱԿԱՒՈՐ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆ ԱԼ ԿԸ ԽՐԱԽՈՒՍԷ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

Կապրիէլէ տ'Անունցիօ, Իտալիոյ պսակաւոր բանաստեղծը, վերջերս ճրաշունչ յօդուած մը գրեց, խրախուսելով Իտալիոյ ծաւալման ձգտումները: Կը քաղենք էական մասերը.—

Երբ ես կ'ըսեմ «գաղափարականօրէն կը տիրանամ բարձրագոյն կատարներու», կը խօսիմ բանաստեղծական լեզուով քառասուն եւ երկու միլիոն Իտալացիներու, որոնք կը գտնուին վայր հովիտներու, լեռներու եւ ծործորներու մէջ, ըսելով թէ անոնք եւս պէտք է որ տիրանան, նախ գաղափարականօրէն, Հռոմի վաղեմի փառքերուն բարձրագոյն կատարներուն: Ընդամ մը որ իտէալ մը ունակութիւն դառնայ, ոչ մէկ զօրութիւն կամ ուժ կրնայ արգիլել անոր իրագործումը:

Այնպէս որ ես կ'ուզեմ որ Իտալիա բարձրացնէ իր աչքերը ամպերէն անդին տեսիլքին եւ տեսնէ հին Հռոմի փառքերը, երբ Հռոմ եւ իր քաղաքակրթութիւնը կը կազմէին ամէն Հռոմայեցիի հպարտութիւնը, Միջերկրականի մէկ ծայրէն միւսը եւ պարսկական սահմանէն անդին:

Ես կը տեսնեմ որ աղքատ թերակղզիի մը վրայ թխմուած քառասուն եւ հինգ միլիոն Իտալական հոգիները, սկսած են արթննալ իրենց քունէն եւ վերստին սիրել պատմութիւնը, գեղեցիկ պատմութիւնը հին Հռոմի փառքին, երբ Միջերկրականը Հռոմէական լիճ մը եւ Սուրիան Հռոմէական գաւառ մըն էր: Իտալիա կ'իշխէր այդ հեռաւոր երկրին նոյնիսկ այն օրերուն, երբ ամիսներ կ'առնէր հոն ճամբորդելը եւ հրամաններու եւ պատգամներու ուղարկումը նահանգային կառավարիչներու: Եւ ան կը կառավարէր այդ հեռաւոր երկիրը այնպիսի փառքով որ հպատակ ցեղերու մէջ Հռոմի վախն ու հիացումը առաւել կարգ ածած էին: Ան իր քաղաքակրթութիւնը հաստատեց հոն այնպիսի ձեւով մը, որ նոյնիսկ այսօր, դարաւոր բացակայութենէ յետոյ, բարբարոս մահմետական գրաւումը չէ կարողացած ջնջել քաղաքներու եւ գաւառներու հռոմէական անունները, որոնք դրուեցան երբ Հռոմ իր փառքին մէջ կը գտնուէր:

Հռոմ կ'իշխէր Փոքր Ասիոյ, Սեւ ծովէն մինչեւ Միջերկրական, արգաւանդ երկրի մը, զոր Աստուած գեղեցկացուց եւ Մահմետականները ապականեցին: Երկիր մը հարուստ հանքերով եւ հարստութեան բնական աղբիւրներով, այնքան գեղեցիկ որ Աստուած առաջին մարդը ստեղծեց անոր արեւելեան մասերուն մէջ եւ այնքան մեծ, որուն վրայ կրնան բնակիլ աւելի քան հարիւր միլիոն մարդիկ:

Այդ երկիրը այսօր ծածկուած է արիւնով, քրիստոնեաներու արիւնով, խաչին հետեւորդներուն արիւնով, զոր գետերու նման հոսեցուցին վայրենի մահմետականները, որոնք ամբողջ չորս արեւմտեան քաղաքակրթութեան շփում ունենալէ յետոյ, տակաւին չեն ըմբռնած Արեւմուտքի մշա[…] կոյթը:

Իտալիա՜, կը պաղատիմ քե[…] պահանջէ միայն եւ քու[…] ըլլայ ան, ու միայն եւ քու[…] պիտի ըլլայ ան:

Հռոմ կ'իշխէր, Հռոմ կը տարածէր իր քաղաքակրթութիւնը, ազատօրէն կ'ուղարկէր իր մշ[…] կոյթը, երբ ան առանձին էր: Հռոմ քայքայուեցաւ եւ ն[…] ղեց երբ իր առանձնութիւնը տեղի տուաւ հեշտութեան եւ հեղգութեան:

Այսօր դարաւոր անշարժութենէ յետոյ Իտալիա կրկին կ'արթննայ, կ'արթննայ գտնելու իր հոգին, գտնելու իր անցեալ փառքերու եւ ապագայ հեռանկարներու գիտակցութիւնը, կ'արթննայ իր բանաստեղծին տեսիլքին իրականութեան վերածելու, աւելի մեծ փառքերու տիրանալու: Այն կայն որքան որ ալ մեծ բան է ձգտիլ փառքի եւ փայլի, Իտալիոյ համար այժմ էական է ձգտիլ աւելի մեծ Իտալիոյ մը, որովհետեւ վերապրելու ընդունակ կը սաստկացնէ փառքի պապակը:

Փոքր Ասիան, նախամարդուն քաղաքակրթութեան օրրանը, Սուրիան, մեր հաւատքի օրրանը, կրկին կը հրաւիրեն իրենց նախկին տէրերը երթալու, տէր դառնալու եւ քշելու բարբարոս մահմետականները Ասիոյ խորերը, ուրկէ դուրս խոյացան վայրենի հորդաներ եւ ջնջեցին արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ, եւ ժամանակին նոյնիսկ պաշարեցին Վիեննան:

Իտալիա, որպէս արդի խաչակիրը, անգամ մը եւս պիտի յարձակի Մահիկին վրայ եւ այս անգամ խաչը պիտի մնայ յաղթական:

Միջերկրականի արեւելեան աւազանը, նախկին Թրքական կայսրութիւնը, Ալպանիա, Ափրիկէի ափերը հռոմէական են, հռոմէական՝ քաղաքակրթութեամբ, հռոմէական՝ մշակոյթով, հռոմէական իրաւամբ: Երբ ուժ գործածենք անոնք Իտալիոյ գիրկը պիտի թափին հասուն պտուղներու նման:

Իտալիոյ միլիոնները, ապրելով փոքր եւ համեմատաբար աղքատ թերակղզիի մը վրայ, իրենց որդիները կը ղրկեն օտար երկիրներ, ուր անոնք կը կորսուին Իտալիոյ համար: Անոնք կ'երթան նոր աշխարհը, ուր անոնց ինքնութիւնը կարելի է գտնել միայն իրենց անուններէն: Նոյնիսկ հարաւային Ափրիկէի մէջ մենք կը կորսնցնենք զանոնք, անգամ մը որ հոն հաստատուին:

Իտալիա պէտք է որ ունենայ գաղթային կայսրութիւն մը յարմար գաղթականացման համար: Միայն փառքի համար չէ որ Իտալիան պէտք է տարածուի այլ ինքնապահպանման, վերապրելու համար: Վարձատրութիւնը մեծ պիտի ըլլայ:

Մեծ պիտի ըլլայ նաեւ […] հողութիւնը: Ինքնակրթութ[…] անձնուրացութիւնն ու նոյն[…] կեանքի զոհողութիւնն է որ […] ուոր Իտալիա մը կարելի պ[…] ընծայէն: Մեծ պիտի ըլլայ […] հողութիւնը, աւելի մեծ՝ […] ձատութիւնը:

Իտալիա՜, ճակատագիրը […] կը պաղատի, պարտականութ[…] քեզ կը կանչէ — պարտակա[…] թիւն՝ Հռոմի վաղեմի փառք[…] հանդէպ, պարտականութիւն […] արեւանդ հանդէպ, քու զաւակն[…] րուդ հանդէպ:

Անթեղի՛ր, փութա՛ եւ տիր[…] ցիր այն խոստանդուած երկիր[…] որ իր սիրահարին բազուկներ[…]

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ «ՅՈՒՆԻՑ»Ի ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

Մեզանում, որ հանրապետական մեծ թերթերից մեկի խմբագրությունն է, ամեն օր ստանում ենք 25—30 նամակ, որոնցում ընթերցողները մեզ հարցնում են, թե ինչու մենք չենք տպագրում նրանց ուղարկած նամակները, որոնք ամենից հաճախ ոչ մի կապ չունեն թերթի հետ։ Ամենից հաճախ ստանում ենք նամակներ, որոնցում ընթերցողները մեզ խնդրում են, որ տպագրենք նրանց ուղարկած հոդվածները, որոնք ամենից հաճախ ոչ մի կապ չունեն թերթի հետ։ Ամենից հաճախ ստանում ենք նամակներ, որոնցում ընթերցողները մեզ խնդրում են, որ տպագրենք նրանց ուղարկած հոդվածները, որոնք ամենից հաճախ ոչ մի կապ չունեն թերթի հետ։

Ընթերցողները մեզ գրում են, որ իրենց նամակները ուղարկել են մեր խմբագրության հասցեով, բայց մենք չենք տպագրել։ Ընթերցողները մեզ գրում են, որ իրենց նամակները ուղարկել են մեր խմբագրության հասցեով, բայց մենք չենք տպագրել։ Ընթերցողները մեզ գրում են, որ իրենց նամակները ուղարկել են մեր խմբագրության հասցեով, բայց մենք չենք տպագրել

սեփականազրկում, 587,723 հոգի հակառակ էին, իսկ 559,406 հոգի ձեռնպահ։ Մինչդեռ անհրաժեշտ էր 19,780,000 քուէ։ Բանաձեւին կուսակիցները ամբողջ ընտրողներու հարիւրին 38ը կը կազմեն։

Ա.յս արդիւնքէն շատ գոհ են նախագահ Հինտենպուրկ և վարչապետ Մարքս, որոնք մինչև վերջը կը պնդէին թէ անհատական սեփականութիւնը նուիրական է, հետեւաբար արքայազուններուն անհատական սեփականութիւնը պէտք է վերադարձնել։ Կառավարութիւնն ալ համաձայն է որ ժողովուրդին դրամով գնուած պալատները եւ ուրիշ կալուածները ազգին վերադարձուին և վիճելի հարցերը քննուին։

Դիտելի է որ Պերլինի, և ճարտարագործական մեծ կեդրոններու մէջ (Տրէզտըն, Լայփցիկ, Համպուրկ), քուէարկուներուն մօտ 60 առ 100ը սեփականազրկութեան քուէ առած են, մինչ գաւառներու մէջ մեծ մասը հակառակ արտայայտուած են։ Ծրագրին ձախողումէն յետոյ, կարգ մը խռովութիւններ ծագեցան, բայց ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ զսպել։ Աւելի քան հարիւր հոգի ձերբակալուեցան։

Հանդիսաւոր արարողութիւն

Կիրակի օր Լիլի մէջ բացուեցաւ Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան հինգերորդ տարեկան համաժողովը։ Ֆրանսայի ելմտական տագնապին եւ Անգլիոյ հանքագործներու գործադուլին պատճառով, օրակարգի հարցերը մանաւանդ կարեւորութիւն կը ստանան։ Բարոյական գործունէութեան տեղեկագիրը չորս նիստերու մէջ վիճաբանութեան ենթարկուեցաւ։ Յետոյ համակրանքի բանաձեւ մը քուէարկուեցաւ անգլ. բանթողներուն համար։

«Իւմանիթէ»ի խմբագրապետ Վայեան Քութիւրիէ ճառ մը խօսելով ըսաւ մանաւանդաբար. «Այն օրը, երբ պիտի երթանք զրամբ առնել հոն ուր է, թուղթիկներ չէ որ պիտի բաշխենք, այլ թնդանօթներ եւ գնդացիրներ։ Երկրաշարժը կը մօտենայ։ Պատրաստուեցէք գործել ձեր գործարաններուն մէջ։»

Ամուսնական նոր օրէնքը

Թուրքիոյ ամուսնական նոր օրէնքը, որ յառաջիկայ Հոկտեմբեր 4էն սկսեալ գործադրութեան պիտի դրուի, հետեւեալ տրամադրութիւնները կը պարունակէ.—

Նշանտուքը տեղի կ'ունենայ պարզ խոստումի վրայ և կարելի է միշտ խզել։ Սակայն եթէ խզումը առանց բանաւոր պատճառի է, անիրաւուած կողմը իրաւունք ունի հատուցում պահանջելու։ Ոգման պարագային ետ կը տրուին առնած նուէրները։

Ամուսնանալու առթիւ պէտք է դիմել քաղաքապետութեան կամ ծերերու ժողովին, արձանագրութիւն կատարելու և ամուսնական վկայագիր ստանալու համար։ Վկայագիրը պէտք է կրէ հաշտարար դատարանին կնիքը։ 18 տարեկանը լրացուցած ամէն աղջիկ կրնայ առանց ծնողքին հաւանութեան ամուսնանալ։ Արգիլուած է եղբօր և քրոջ, ինչպէս նաև հօրեղբօր, մօրեղբօր, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ և այլ մօտիկ ազգականներու ամուսնութիւնները։ Ամուսնական արարողութիւնը կը կատարուի թաղապետարանին մէջ և հրապարակով։

Ամուսնալուծում կարելի է ձեռք բերել միայն դատարանի վճիռով։ Շեղբի ամուսնալուծման օրէնքը այլեւս անզօր է։ Այր թէ կին իրաւունք ունին ամուսնալուծման դատ բանալու իրարու դէմ։

Իզմիր Իտալիոյ խոստացուած է

«Տէյլի Թելէկրաֆի» դիւանագիտական թղթակիցը կը գրէ թէ Իտալիոյ նախկ. արտաքին նախարար եւ այժմ ծերակոյտի նախագահ Պ. Թիթթոնի, Մուսոլինիի հաւանութեամբ մօտ օրէն պիտի հրատարակէ կարգ մը վաւերաթուղթեր, որոնք կը վերաբերին 1917ին գումարուած ժողովին, ցոյց տալու համար թէ դաշնակիցները այն առեն Իզմիրը Իտալիոյ խոստացած էին։ Ռուսական վաւերաթուղթերէն վերջ, այս հրատարակութիւնը հաւանաբար պատճառ պիտի դառնայ որ Անգլիա եւ Ֆրանսա եւս կարգ մը վաւերաթուղթեր հրատարակեն։ Իտալիա այս կարգի դիւանագիտական յարձակողականի ձեռնարկելով, նպատակ ունի աւելի ուժ տալ Իտալիոյ գաղթային հատուցման պահանջներուն։

ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ

Սարը գամբռի «վարլըգ» թերթը կը գրէ.—

Ա.կէ առաջ Շէյխ Սայիտի ապստամբութեան մասնակցող Հասանանցի Խալիտ եւ իր արբանեակները իրենց դէմ կատարած հետապնդումներուն հետեւանքով՝ Պարսկաստան փախած էին։ Վերջերս Հասանանցի Խալիտի հետեւորդներէն 27 հոգի դարձեալ Պուլանըզի շրջանը վերադարձած ըլլալով, ամէն կողմէ անոնց հետապնդման ձեռնարկուած է, եւ ասոնք ստիպուած են մէկով, երկուքով անձնատուր ըլլալ, իսկ միւս մասն ալ ողջ կամ մեռած վիճակի մէջ ձեռք անցուած է։ Ա.յս կերպով, ասոնց մեծ մասը ձերբակալուած է և նոյն ինքն Հասանանցի Խալիտ ալ Մայիս 24ին իր գիւղին Շերվան Շէյխի ապրեմտեան կողմը, ձեռք անցուած է մեր Ջոկատին կողմէ։ Որով Հասանանցի ըմբոստաներն ալ գրեթէ ամբողջովին նուաճուած են։

Մուշի դաշտի ապստամբներէն նուէի արբանեակները կը հետապնդեն։

ՏՈՒՐՔ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ա.ժէնքէն կը հեռագրեն թէ՝ կառավարութիւնը նոր օրէնք մը հրատարակեց, որուն համաձայն բոլոր այն Յոյները, այր թէ կին, որոնք արտաքսման կ'ենթան օդափոխութեան համար, հինգ տոկերին պիտի վճարեն, մեկնելէ առաջ։ Առանձին ճամբորդող կիները տասը տոկերին պիտի վճարեն, իսկ 14էն վար տղաքը տուրքէ ազատ են։ Ամէն տարի 50,000 Յոյներ օդափոխութեան կ'ենթան երկրէն դուրս։ Ա.յս օրէնքէն շատ գոհ մնացած են պանդոկապետները։

ԱՋԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ ԿՐ ԳՐԱԻԵՆ

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ «Լքեալ» դոյքերու տնօրէնութիւնը գրաւած է Պոլսոյ Ազգային Հիւանդանոցին պատկանող 367 կտոր հասութաբեր կալուածները, որոնք «լքեալ» դոյք են եղեր։ Հիւանդանոցի տնօրէնութիւնը դիմած է ներքին գործոց նախարարութեան, ըսելով թէ այդ կալուածները «լքեալ» դոյք չեն։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԳՐԴ ԹԱՂԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՇՔԵՂ. ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ցունիս 26 շաբաթ գիշեր 9.30էն մինչեւ առաւօտ

ԸՆՏԻՐ ԵՒ ՋՈՅԳ ՃԱՇ ՊԱՏՏ, ՃՈՒՆ ՊԻՒՖԷ և ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ՄՈՒՏՔ ԱՅՐԵՐՈՒ 10, ԿԻՆԵՐՈՒ 5 ՖՐԱՆՔ

Պուֆէի սպասարկութիւնը ապահովուած Ֆլօրիա ճաշարանին անօրէնութեամբ։

Տոմսերը կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն, Imprimerie Artistiqueէն, «Ֆլօրիա» ճաշարանէն եւ Մխիթեան անդամներէն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԼԻՕՆԻ «Առիւծ» ենթակոմիտէի ընկերական ժողովը կիրակի 27 Յունիս «քաֆէ Նուվօ Սանթրի սրահին մէջ, Փլաս տը Փօն, թիւ 7, ժամը 8,30ին։ Օրակարգ խիստ կարեւոր։

Հ.Ց.Դ. ՌՈՍՏՈՄ թաղային խումբի ժողովը՝ 25 ցունիս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ կարեւոր օրակարգ եւ հաշուետուութիւն։ Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ԲԱՇԿԱԿԱՆ միութեան վերջին դասախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր ցորեքշաբթի գիշեր ժամը 9ին, Musée Pédagogiqueի մէջ, 41, Rue Gay-Lussac։ պիտի խօսին Տօքթ-օրներ՝ Ա.շակ Անդրէասեան եւ Սօլաքեան։

ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՅԵՐՈՒ Նահանգային Միութեան ընդհանուր ժողովը՝ 26 Յունիս Շաբաթ երեկոյ Ֆլօրիա ճաշարանի վերնայարկը։

Հ. Մ. Ը. Մ.

Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան աթեթիք մրցումները տեղի պիտի ունենան 1 Օգոստոս կիրակի օրը։ Բոլոր աթլեթներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ եւ փորձերու համար ամէն կիրակի առաւօտ երթալ փարք Սէն Մոռի սթատ օլէմփիքը (պասէիյի կայարանէն)։ Մուտքը միութիւնը կը վճարէ։ Շոգեկառքը կը մեկնի ժամը 9ին։

ԼԻՕՆԻ ԴՕՄԷՏԻ - ՏՐԱՄԱԹԻՐ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

26, ցունիս շաբաթ գիշեր ժամը 8.45ին, Salle Emile-Zolaի մէջ, 127, Rue Boileau։

կը ներկայացուի

Մասնաւոր տէքօռներով ՇԱՆԹԻ

ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ 3 *երեւոյթով*

Խաղին ամբողջ տեւողութեան բրօժէքթիօն։ Ներկայացումը կ'սկսի անպայման 11.30ին։

Իսկ 27 ցունիս կիրակի ցերեկ ժամը 2.30ին, ժողովուրդի խնդրանքին վրայ Բ. անգամ ըլլալով Շիրվանզադէի՝

ՆԱՄՈՒՍ *սրամբ, 5 սրար։*

Տեղերու գիները՝ 5 և 3 ֆր.

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Օր. Մարգարիտ Բաբայեանի հայ եւ օտար աշակերտ-աշակերտուհիներու ամավերջի նուագահանդէսը տեղի կ'ունենայ այսօր Շորեքշաբթի գիշեր ժամը 8.30ին Սալ Կավօի մէջ, 45, Rue La Boétie։ Մասնակցութիւն 2 ֆրանք։

* * *

Ա.յս գիշեր ժամը 9ին Salle des Horticulteursի *մէջ (84 Rue de Grenelle), նուագահանդէս կուտայ Թիֆլիզի երաժշտանոցի ուսուցչապետ յայտնի թաւջութահար Պ. Միքայել Ծովիանեան։*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Դորձ.— Թիւրիմացութիւն է։ Մտացանք դրամը։

ԼԻՕՆ, Յ. Թ.— Մտացանք 20 ֆրանք։

ՓԱՐԻԶ, Ա. Ս.— Մտացանք 75 ֆրանք։

ՓԱՐԻԶ, Բ. Կ.— Մտացանք նոտամսեան։

ՖԼԱՎԻՍ, Ս. Մ.— Մտացանք 100 ֆրանք։ կը կարդարենք։

ՆՈՃԱՆ, Լ. Թ.— Մտացանք 55 ֆրանք։ Փնտռտուքը աւելի որոշ դրեցէք։

ՊՈՒԼԻՆ, ԳՈՐԾ.— Մտացանք 61.20 ֆրանք։ Գիրքերը ղրկուեցան։

ԴԱՄԱՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՂ Լ'ԷՄԲ

6 Petits Hôtels(Bd. Magenta 87ի *անկիւնը)։ Տ.ք. ԹԱՓՈՆ, Փ. Բ. Հ.։* Tél.Trud.11-28.

ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին քարգութիւններու արագ բուժում նոր մեթոտներով։ Հաւաստի արդիւնքներ։ Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ՍԱԿԱՐԱՆ

22 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	173	20
Տոլար,	Dollar	35	70
Մարք (ոսկի)	Mark	8	47
Թրքական Ղպ.	L. Trq.	18	70
Թրք. ոսկի	» or	162	—
Մէճիտիէ	Médjidié	12	—
Լէվա 100 հատ	Léva	25	20
Տրախմի	» Drachme	44	—
Լիր	» » Lire	128	25
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	100	50
Ցուից.	» Frc. Suisse	690	—
Լէյ 100 հատ	Ley	15	25
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	178	—
ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ			
Եգ. Ֆր. Յանսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3700	—
»	II »	2550	—
»	III »	2350	—
Ռումելի երկթղ.	Lots turcs	148	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

ԳՈՐԾԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ — ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1907ԻՆ

Արեւելեան ամէն տեսակ գորգերու համար ծոխ մեծերանոց ներածութիւն, գնում եւ վաճառում

ԴԻՄԵՑԷՔ ՄԵԶԻ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Հասցէ՝ 2, NEW STREET BISHOPSGATE, LONDON E. C. 2
Tel. Bishopsgate 1959 — Télégr. YAKOUBIAN, Ave. London

ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

10, RUE RAMPAL, 10 — Métro BELLVILLE

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

Գիները դիւրամատչելի եւ սպասարկութիւնը շատ մաքուր

ՇԱԲԱԹ և ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ ՆՈՒԱԳ

ՓՈՐՁԵՑԷՔ և ԳՈՀ ԿԸ ՄՆԱՔ

Սրահը տրամադրելի է հարսնիքներու և նման հաւաքոյթներու։

Ս. ԿԷՄԱԼՄԱՃԵԱՆ

3, RUE SAINTE - BARBE, MARSEILLE

Մեծաքանակ եւ անմրցելի գներով, ընտիր տաճկական ծեծուած սուրճ եւ թարմ լէպլէպի կը պատրաստենք մեր սեղանական գործարանին մէջ. գաւառի բոլոր խանութպանները առաջին փորձով խիստ գոհ պիտի մնան մեզի դիմելով։ Նոյնպէս շատ աժան գներով կրնանք ղրկել՝ պաստրմա, ձերմակ պանիր, պուլղուր եւ նպարեղէնի բոլոր տեսակները. ամէնէն դժուարահաճները գոհ պիտի մնան մեր արագ եւ խոհեմ գործառնութիւններէն։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30— կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐԶԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզոնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆօն Provence 05-49

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԴԵՐԶԱԿ - ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԷՆԷՆ

Ձոխ մեթերք անգլիական եւ ֆրանսական ամէն եղանակի յարմար կերպասներու։

17, Rue Constance, Paris (18) Թելեֆօն՝ Marcadet 0-38
Մեթրօ՝ Blanche

LA PATÉRNELLE-VIE

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԴՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հաստատուած Փարիզ 1841ին (86րդ տարի)

Կառավարութեան անմիջական հսկողութեան տակ

Ընդհանուր տեղեկութեանց համար դիմել, «Լ'Ա. ԲԱՔԼՈՒՒԷ»ի միակ հայ ներկայացուցչին՝

Ա. Կ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ 1, Rue du Saule, Marseille

Որ այժմ կը ճամբորդէ եւ պիտի այցելէ հայաշատ կեդրոնները։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԸՆՀՐԱԾԵՇՏ ԲՈԼՈՐ ՓՐԱՆՍԱՀԱՑԵՐՈՒՆ

Դատական գործեր, պայմանագրութիւններ, Թարգմանութիւններ ամէն լեզուով։ Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի վիզայի, անցագրի, եւ անձնագրի գործողութիւններ։

Դիմել բացի կիրակիէ ամէն օր ժամը 9էն 12 եւ 2էն 7։

VAHAN YARJANIAN

CONTENTIEUX

62, Rue Myrha, Paris (18) Métro Barbès կամ Château Rouge
Tél. Nord 13 - 45 Reg. Com. 346,618

ԱՑՑԵԼՈՒ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐԻՔ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խմբանկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել լուսանկարիչ ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕԼԵԱՆի, 39, Rue Brancion, Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,

67, Rue Monsieur-le-Prince (6)
Métro Odéon կամ St. Michel
ընտանեկան մաքուր, համեղ եւ առատ կերակուրներ։
Թապլը ա'օթ 4 ֆրանք
Ցասը տոմսակով 3.75 ֆր.
Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur

ՄԱՍՆԱԳԷՏՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

ջերմամիզութեան, ֆրանկ ատի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—6։ Կիրակի՝ 9—12։

ժողովրդական գիներ

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն՝ 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Իրանստա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ 25 ՅՈՒՆԻՍ 1926

25 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 141 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԱՋԳ. ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ ԿՐՆԱ՞Յ ԱՒԵԼԻ ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆ ԸԼԼԱԼ ՔԱՆ 1860Ի ՕՐԷՆՔԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԷԿ ՋԱԽՈՂԱՆՔԷՆ ՄԻՒՍԸ

Այսօր կը հրատարակենք Նանսէնի յանձնախումբի տեղեկագրին վերջին մասը, աւելի ճիշտ՝ անոր եզրակացութիւնը, որ ոչինչ ունի մտիւթարական:

Ինչպէս կը յիշուի, Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը Սեպտեմբեր 26ին մանդատիական յանձնախումբ մը կազմած էր, Հայաստանի մէջ ոռոգելի հողերու խնդիրը ուսումնասիրելու և գործնական ծրագիր մը ներկայացնելու համար: Յանձնախումբը ճարտարագէտներ ղրկեց, որոնք տեղացի մասնագէտներու հետ քննութիւն մը կատարեցին, վերջնական համոզում յայտնելու համար ծրագրի մասին: Անոր օր հրատարակեցինք այդ քննութեան արդիւնքը, որուն համաձայն 35,450 տեսակի հող պիտի ոռոգուի, Ղըրի և Զանգիբասարի շրջաններուն մէջ: Նախատեսուած ծախքն է 8, 674,771 րուբլի, որուն վրայ պէտք է աւելցնել նաև 4,800,000 րուբլի, իբրև գաղթականներու տեղաւորման ծախք: Յանձնախումբը կ'ըսէ որ 15 միլիոն րուբլի կը գնահատէ բոլոր ծախքը, 25,000 գաղթականի համար:

Ի՞նչպէս պիտի ճարուի այս գումարը:

Յանձնախումբը այս կէտն ալ պիտի ուսումնասիրէր տեղին վրայ, մասնաւորապէս ճշդելով երաշխաւորութեան խնդիրը, որպէսզի օտար հաստատութիւններ կամ դրամատէրներ բարեհաճէին դրամ տրամադրել, քանի որ Ազգերու Դաշնակցութեան անդամները կամ պետութիւնները չեն ուզեր իրենք հայթայթել անհրաժեշտ գումարը:

Այստեղ է որ կը սկսի բուն աղբերգութիւնը:

Յանձնախումբը հաստատեր է որ,

1. կարելի չէ հողը վարձու տալ ո՛ր եւ է մարմնի. հետեւաբար եւ իբրեւ երաշխաւորութիւն ներկայացնել առաջարկուած փոխառութեան:

2. Մոսկուա չընդունիր որ հայկական կամ կեդրոնական կառավարութեան կարգ մը եկամուտները յատկացուին փոխառութեան:

3. Մոսկուա կը սերժէ իբրեւ երաշխաւորութիւն տալ Հայաստանի «մանկանէզ»ի հանքերը:

4. կարելի չէ մենաշնորհ ստանալ հողերու ոռոգման եւ չհագործման համար:

Մոսկուա կը ստանձնէ միայն մէկ բան,—խորհրդային միութեան Պետական Դրամատան երաշխաւորութիւնը, ինչ որ ընդունելի չի համարուիր փոխառուներուն համար: Այս վերջինները երաշխաւորութիւն կը պահանջեն խորհրդային երկիրներէն դուրս:

Ճիշտ է, վերջին խօսքը Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը պիտի արտասանէ. բայց միամտութիւն պիտի ըլլար հաւատալ թէ այդ խօսքը կրնայ ազդել դրամատէրներուն վրայ: Անպահովաբար յանձնախումբն ալ այդ կասկածը ունի, քանի որ կ'առաջարկէ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ հանդիսաւոր կոչ մը ուղղել . . . Հայերուն, որպէս զի հանգանակութիւն կատարեն :

Ահա թէ ո՛ւր իջեր է ծրագիր մը, որ ատեն մը չափազանց ոգեւորեց պարզամիտները: Ուրիշ ելք ալ չէր կրնար ունենալ գիտական միջոցներով տեղ ճարելու, հող աւելցնելու այս քաղաքականութիւնը, երբ գիտենք թէ Հայաստան ոչ անկախ է, ոչ ալ ազատ, իսկ օտար վաշխառուները՝ աւելի քան երբեք չահախնդիր են են պահանջկոտ:

Կամկար տիրացուներ կան որ կ'ընդվզին, երբ դիտել կուտանք թէ ուրիշ բան է հայրենիքի վերաշինութիւնը, և բոլորովին ուրիշ բան՝ երկրի մը սահմաններուն ընդարձակումը: Ինչ որ գաղթականներու տեղաւորման խնդիրը կը կոչեն, պարզապէս հայ ժողովուրդի իրաւունքներուն վերահաստատման հարցն է: Արդ, այս հարցը չի կրնար կարգադրուիլ անապատները ոռոգելով կամ ճահիճները չորցնելով: Ատոնք ալ իրենց կարգին, իբրև վերաշինական աշխատանք, և որքան կը ներեն միջոցները: Որ եւ է հայկական կառավարութիւն որ իր կոչման գիտակցութիւնն ունի, ինքնիրեն թոյլ չպիտի տայ յափշտակուիլ «ոռոգնաշուրթեն» փառաբանութիւններով, և ժողովուրդի մը ճակատագիրը կապել այս կամ այն դրամատէրի քմահաճոյքին: Աւելի պակաս՝ իշխանութիւն մը՝ որ կը պարծի իբրեւ բանուորա-գիւղացիական, բայց իրականին մէջ կը մնայ անտարբեր կամ անճարակ՝ բանուորա-գիւղացիական բազմութիւններու տառապանքին հանդէպ:

Ազգերու Դաշնակցութեան առաջարկած ճարտարարուեստական ձեռնարկը, եթէ յաջողի անգամ, հայկական դատը թօթափելու մէջ է: Վա՛յ անոր որ կ'իյնայ այդ ծուղակին մէջ, եւ վերաշինութիւնը կը շփոթէ քաղաքական պահանջներուն հետ:

Հետեւանքը՝ ձախողանք ձախողանք:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԶԱՐՆԵԼ-ՃԶՄԵԼՈՒ ՀՐԱՒԷՐ

«Ճիւմհուրիյէթ», Պոլսոյ քէմալական օրկանը, խմբագրականի մը մէջ յայտնապէս կը հրահրէ արիւնռուշտ կիրքերը, ծանօթ մահափորձին առթիւ եւ կը հրաւիրէ որ Ալի Քէմալի բախտին ենթարկուին դաւադիրները.—

«Որո՞նք են այն թշուառականները որ այս յանդգնութեան ու լիմարութեան մէջ բռնուած են: Անոնք այսքան վատ շնութիւն մը գործելու պատրաստութիւնը խոստովանած ըլլալով հանդերձ՝ տակաւին կ'ապրի՞ն: Անոնց այս խոստովանութիւնները լսող Թուրքերուն հանդարտութեամբ եւ չափաւորութեամբ շարժելուն վրայ պէտք չէ՞ զարմանալ: Մարդ ո՛րչափ համբերող պէտք է ըլլայ որ չփրցնէ և չկոտրէ այս ծրագրին օձի բոյնը կազմող գլուխները: Մինչ՞ւ շա՞տ կը տեսնուի՝ երբ Իզմիրի ժողովուրդը դատարանին ուրոշումին սպասելու չափ անկարող զգայ ինքզինքը՝ բզիկ բզիկ ընելու համար այս ոճրագործները: Շիտակը ըսելով, չենք կրնար ըմբռնել թէ այս ոճրագործները ձեռք ձգող և անոնց խոստովանութեան վկայ պաշտօնեաներն անգամ ի՞նչպէս զսպած են իրենք զիրենք և խակոյն չեն նետուած ոճրագործներուն վրայ»:

ԼԻՕՆԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Լիոնէն կը գրեն մեզի.—

Ինչպէս անցած շաբաթ տեղեկացուցած էի, Ուրբաթ օր հարցաքննիչ դատաւորը հարցաքննեց քանի մը Հայեր:

Տիտղոսաւոր մատնիչը իմանալով որ նոյն օրը պիտի հարցաքննուի նաև Պ. Ահարոնեանի վրայ յարձակող կարապետ Գամճեանը, Փարիզէն փութացած էր հոս, միասին բերելով համախոհ վաստաբան Ա. Պէրթօնը: Հարցաքննութենէն առաջ, խառնակիչ լէգէոնականը մեր հայրենակիցներէն Ադամ Սարգիսեանի եւ Սարգիս Յակոբեանի մօտենալով, կեղծաւորութեամբ անոնց անունները և հասցէները կ'առնէ եւ ուրիշ անուններ կը հարցնէ, և խօսակցութեան ընթացքին կը փափսայ թէ նթէ բուն ոճրագործին անունը յայտնեն, զիրենք ազատ ձգել պիտի տայ...:

Հարցաքննիչ դատաւորի հարցումին վրայ, Ադամ Սարգիսեան կը պատասխանէ թէ վաստաբանի պէտք չունի և կը կրկնէ ինչ որ նախապէս ըսած էր ընդհ. ապահովութեան փոխ-տնօրէն Պ. Օգըրօի, այսինքն թէ ինք ոչ մէկ մասնակցութիւն ունի Պաղտասարեանի սպանութեան գործին մէջ և բան չի գիտեր այս մասին: Յետոյ կ'ըսէ թէ դատարան գալու համար գործը ձգած և օրականէն եղած է, որով և հատուցում կը պահանջէ:

Դատաւորը ժամի հաշիւով 7.50 ֆրանք կը վճարէ Ադամին և տուն կը ղրկէ զինքը, իր դէմ որ և է փաստ չգտնուելով:

Կը հարցաքննուի նաև Սարգիս Յակոբեանը, որ կ'ըսէ թէ կռիւի պահուն ինքը դուրսն էր և տեսաւ որ մարդիկ խառնի խուռն իրար կը զարնեն: Մեծ պեխերով մարդ մը և ճաղատ գլուխով մէկը կռուողները կը զատէին: Ո՛չ Պաղտասարեանը, ո՛չ ալ անոր վրայ յարձակողը տեսած է: Դատաւորը ազատ կը ձգէ նաև Սարգիս Յակոբեանը:

Կարմիրները, Փարիզէն եկած խլուրդին հրահանգներուն վրայ, Տէսինէն տասը կիներ բերել պիտի տան եղեր իբրեւ վկայ... ապացուցանելու համար թէ Սարգիս Յակոբեան գիտէ ոճրագործին անունը: Ամէն դուռ զարկին, չյաջողեցան, հիմա ալ խե՛ղճ կիները մոլորեցնելու կ'ելլեն...:

ՀԱՍԿՑՈՂԻՆ ՇԱՏ ԲԱՐԵՒ

Ներքին նախարարութեան օտարներու դիւանին պետ Պ. Հարտման մեր աշխատակիցներէն մէկուն յայտարարած է թէ ֆրանսական իշխանութիւնները մասնաւոր դժգոհութիւն մը չունին Հայերէն: Ընդհ. հիւրընկալուած են ֆրանսական հողին վրայ եւ եթէ առանց աղմուկի աշխատին, իրենց բան ըսող չըլլար: Միայն թէ պէտք է խուսափին քաղաքականութեամբ զբաղելէ եւ միշտ յիշեն թէ իրենց հայրենիքին մէջ չէ որ կը գտնուին:

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Զորեքշաբթի օր բացուեցաւ Եւրոպայի Պատգամաւորական ժողովը, սակայն մեծամասնութիւն չգոյանալով պատգամաւորները կարծիքի փոխանակութիւններ միայն ունեցան եւ ժողովը յետաձգուեցաւ այսօր Ուրբաթ ժամը 4ին: Մինչեւ հիմա պատգամաւոր ընտրած են հետեւեալ կեդրոնները.—

Փարիզ.— Պ. Պ. Պոդոս Էմմրեան, Տիգրան Կամսարական, Արմենակ Համբարձումեան, Արամ Ճէվահիրճեան, Ասոկոդոս Կէվրէկ և Վաղարշակ Թագուրեան: Լիոն.— Սերովբէ Փափազեան, Բարսեղ Կիւլպէնկեան, Մարտիրոս Ադամեան և Մ. Ս. Դաւիթ-Բէկ: Լոնտոն.— Զաքարիա Մամուլեան և Անիկտոս Ունճեան: Իտալիա.— Տօքթ. Վ. Թորգոմեան և Աւետիս Կիւլպէնկեան: Պրիւսել.— Վրթանէս Մարտիկեան: Վիեննա.— Երուանդ Ադաթօն պէյ: Պերլին.— Հ. Արամ Քիւպարեան: Եուկօ-Սլավիա.— Շաւարշ Մխսեքեան:

Կը մնան դեռ Մարսիլիա (հինգ պատգամաւոր), Մանչեսթր, Անվէրս, Զուիցերիա, Փրակա, Վարշաւիա և Պուտափեշտ (մէյ-մէկ պատգամաւոր):

Օրակարգի գլխաւոր նիւթերն են՝

Վերջնական մշակում Եւրոպայի թեմի կանոնագրութեան, ուսումնասիրութիւն Հայ եկեղեցւոյ բարեկարգութեան ծրագրի, քուէարկութիւն Եւրոպայի Առաջնորդ. Թեմի ելմտացոյցի, ընտրութիւն Եւրոպայի Հայոց Թեմական առաջնորդին, եւլն.:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ԴԱՒԸ

ՆՈՒՐԷՏՏԻՆ ՓԱՇԱ, ՊԷՔԻՐ ՍԱՄԻ, ՀԱՖԷՐ ԹԱՅԵԱՐ եւ ՈՒՐԻՇ ՅԱՅՏՆԻ ԴԷՄՔԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ Նուրէտտին և Ճաֆէր Թայեար փաշաները ևս ձերբակալուած են՝ իբրև մեղսակից Մուսթաֆա Քէմալի դէմ կազմակերպուած դաւադրութեան: Ոստիկանութիւնը Պոլսոյ նաւահանգիստին մէջ գրաւած է զէնք և ռազմանիւթ բեռցած շոգենաւ մը, որ սահմանուած էր դաւադիրներուն:

Պոլսոյ վերջին թղթակցութիւնն կը բաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները.—

Նախկին կուսակալ և երեսփոխան Պէքիր Սամի պէյ ձերբակալութեան կղզիէն իջած պահուն: Շատ մը զինուորականներ ալ ձերբակալուած են: Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուին Իզմիթի արդի մէպուս Շիւքրի, Սարուխանի արդի մէպուս Ա. պէտին պէյերը, Սարը Էֆէ Էտիպ պէյ, առաջին Ազգ. Մեծ Ժողովին մէջ Մերսինի մէպուս և Բ. խմբակցութեան նախագահ Զօլաք Սէլահէտտին, միեւնոյն խմբակցութենէ էրզրումի նախկին մէպուս Հիւսէյին Ավնի, Տրապիզոնի նախկին մէպուս Հաֆըզ Մէհմէտ, Էսկիշէհիրի նախկին մէպուս Էյուպ Սապրի և Գարա Վասըֆ պէյերը. կ'ըսուի թէ Ալի Իհսան փաշա, էրզրումի նախկին վալի Թահսին, Ճանպօլաթ պէյի եղբայրը Բասիմ եւլն. Իզմիր ղրկուած են դատուելու համար:

Առնցմէ Սարը Էֆէ Էտիպ Իզմիրէն Պոլիս եկած է «Մահմուտ Շեվքէթի փաշա» շոգենաւով և անմիջապէս ձերբակալուած է: Սարը Էֆէ Իզմիր պաշտօնեայ էր բեռնաւորման և պարպումի ընկերութեան մէջ: Զօլաք Սէլահէտտին Պոլսոյ մէջ առեւտուրով կը զբաղէր, իսկ Հիւսէյին Ավնի եւ Հաֆըզ Մէհմէտ պէյերը Պոլսոյ մէջ դարձեալ փաստաբանութիւն կ'ընէին:

*** Արտասովոր գործունէութիւն եւ խստութիւն կը տիրէ Պոլսոյ ոստիկանական տեսչութեան մէջ: Ոչ ոքի թոյլ կը տրուի ներս մտնել: կալանաւորները թորփիլանաւերով փոխադրուած են Իզմիր:

*** Անկախութեան դատարանի նախագահ Ալի պէյ հետեւեալ կերպով կը պատմէ դէպքը.—

— Իզմիրի կառավարութիւնը տեղեկացած ըլլալով թէ տեղին մէջ մահափորձ մը կազմակերպուած է Ղազի փաշային դէմ, որ Յուլիս 16ին Իզմիր գալու համար ճամբորդութեան ձեռնարկած էր, դաւադիրները ձերբակալուեցան իրենց զէնքերով եւ ռումբերով:

Մահափորձը գործնապէս կատարելու պաշտօն ունեցողներուն գլուխը կը գտնուի Լազիստանի նախկին մէպուս Զիա Խուրշիտ: Կազմակերպութիւնը ծրագրուած է իբրեւ արդիւնք Պոլսոյ մէջ գումարուած ժողովներու եւ կատարուած խորհրդակցութեանց: Աւելի առաջները, Ձմրան ամիսներուն ծրագիր մշակուած է մահափորձը Էնկիւրիի մէջ կատարելու համար, սակայն արգելիչ պատճառներ ծագած ըլլալով, գործը յետաձգած են:

Եղած խոստովանութիւններէն կը հասկցուի որ ձերբակալութեան միջոցին ձեռք անցուած զէնքերը եւ ռումբերը եւ անհրաժեշտ գումարը Պոլսոյ մէջ հայթայթուելով, մինչեւ շոգենաւ տարուած եւ մահափորձը ստանձնողներուն յանձնուած են: Գործը ամբողջովին քաղաքական էր, երկրին վարչաձեւը փոխելու համար:

«Էքօ տը Թիւրքի», Ֆրանսատառ Թուրք Թերթ մը, կը գրէ.—

«Մուսթաֆա Քէմալ մարմնացումն է ազգային փառքին: Ան այս ժողովուրդին համար նոյնքան նուիրական է որքան հայրենիքին հողը: Թուրք ազգը Մ. Քէմալի մէջ կը տեսնէ իր արտայայտութիւնը, իր ամբողջութիւնը, իր խորհրդանշանը: Անոր դէմ գործուած յարձակում մը ամէնէն ակներեւ դաւաճանութիւնն է: Թուրք ազգին ոչ մէկ թշնամին կրնայ սիրել Մ. Քէմալը»:

*** Մոսկուայէն խնդակցութեան հեռագիրներ ղրկեցին Էնկիւրի: Զիչէրին իր հեռագրին մէջ կ'ըսէ.— *«Թուրք ժողովուրդի թշնամիներուն չանքերը՝ իր զարգացումը կասեցնելու եւ իր անկախութիւնը հարուածելու համար՝ չյաջողեցան, մեծ գոհունակութիւն պատճառելով ժողովուրդներու ազատութեան եւ ազատ ինքնորոշման պաշտպաններուն: Թուրքիա, հակառակ իր թշնամիներու ոճրագործ նպատակներուն, պիտի շարունակէ զարգանալ եւ ամրանալ, իր հերոսական պետին ղեկավարութեան տակ»,*

*** Պատր. Տեղապահը եւ քաղաք. ժողովի ատենապետը հետեւեալ հեռագիրը ուղղած են Մ. Քէմալի, «Թուրք Հայերու (ոչ թէ Թուրքիոյ, այլ Թուրք) անունով.—

«Թուրք Հայերը խորին նողկանքով լսեցին այն անիծեալ եղեռնագործը որ կազմակերպուած էր Հայրենիքին ու Ազգին թշնամի դաւաճաններու կողմէ Հայրենիքին ու Ազգին համար ամէն բանէ աւելի նուիրական ու թանկագին Ձեր վսեմութեան կեանքին դէմ:

«Փա՛ռք Աստուծոյ որ սոյն անիծապարտ եղեռնագործը ո եւ է արդիւնք մը չտուած երեւան հանուեցաւ, ինչ որ ընդհանուր թուրք Հայերուն սիրտերը անսահման ցնծութեամբ լեցուց»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ ՏԵՂԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՄԱՐՈՒՄ ՈՐՈՇՈՒՄ ԵՒ ԲԱՑԱՌ. ԿԱՅԱՆԱՑԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ ԵՆ

(Ի. եր վերջը տես)

ՏԱՐԱԾՔԻ ՆԱՀԱՆԳԱՎՈՐ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՄԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ընկեր Ստալինի ղեկավարությամբ Խորհրդային Միությունը հաղթական ընթացք է ունենում դեպի սոցիալիզմի լիակատար հաղթանակ։ Մեր երկրի ամբողջ տնտեսական կյանքը ենթարկվում է սոցիալիստական նոր հարաբերությունների զարգացման օրենքներին։ Ամեն տարի մեր երկրի տնտեսության մեջ ավելի մեծ տեղ է գրավում սոցիալիստական տնտեսությունը, ավելի ու ավելի է ամրանում սոցիալիստական սեփականությունը։

Մեր երկրի տնտեսական զարգացման հիմնական օրենքը պահանջում է, որ արտադրության միջոցների արտադրությունը, որպես ամբողջ ժողովրդական տնտեսության հիմք, զարգանա առաջնահերթ տեմպերով։ Ընկեր Ստալինը ցույց տվեց, որ միայն այդ ճանապարհով կարելի է ապահովել ժողովրդական տնտեսության ամենաբարձր աճումը։

Ընկեր Ստալինի ցուցումներին համապատասխան՝ մեր երկրում ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ չափերով է կառուցվում նոր ձեռնարկությունների, հանքերի, էլեկտրակայանների, երկաթուղիների, ջրանցքների, ինչպես նաև կոլտնտեսությունների, սովխոզների և մեքենայացված կայանների շենքեր։

Ի՞նչ է ասում նա։ Ինչպե՞ս է նա ընդունում ամբողջ աշխարհի ատելությունը։ Ինչպե՞ս է նա ընդունում այն, որ ամբողջ աշխարհը նրան անվանում է «ոճրագործ», «ավազակ», «սրիկա», «ստոր», «անամոթ», «անարգ», «անպատկառ», «անամոթ», «անամոթ», «անամոթ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ ԿԱԶՄՈՒԵՑԱՒ

Նախարարական տագնապը տասը օր տեւելէ յետոյ լուծուեցաւ Զորեքշաբթի գիշեր և Պ. Պոհան յաջողեցաւ կազմել իր տասներորդ դահլիճը։ Պ. Պոհան երեք օր շարունակ աշխատեցաւ, որ նոր դահլիճին մէջ առնուին Պ. Պ. Փուանքարէ եւ Տումէր, առաջինը իբր դատական նախարար իսկ երկրորդը՝ ելմտական նախարար։ Զախակողմեան խմբակցութիւնը պայման դրաւ որ եթէ Պ. Փուանքարէ դահլիճին մէջ մնայ, ելմտական նախարարութիւնը միայն պէտք է ընդունի։ Իսկ ընկերվարականները բանաձեւ մը քուէարկեցին, որով կը յայտարարէին թէ չպիտի աջակցին կառավարութեան մը, որուն մէջ պիտի մնայ աջակողմեաններու (Պլօք Նասիօնալ) աչքառու ներկայացուցիչը Պ. Փուանքարէ։ Միեւնոյն ատեն Պ. Տումէրի ներկայացուցած պայմանները անընդունելի նկատուեցան նախարարութեան բոլոր թեկնածուներուն մասնակցութեամբ տեղի ունեցած ժողովի մը մէջ։ Ասոր վրայ Պ. Պ. Փուանքարէ եւ Տումէր քաշուեցան եւ Պ. Պոհան էլիզէի պալատը երթալով հանրապետութեան նախագահին յայտնեց թէ դարձեալ չյաջողեցաւ կազմել դահլիճը։ Պ. Տումէրկ խնդրեց կրկին փորձ մը ընել եւ այս անգամ Պ. Պոհան ելմտական նախարարութիւնը առաջարկեց Պ. Քայեօի, որ ընդունեց, պայման դնելով որ լայն եւ արտակարգ իրաւասութիւններ տրուին իրեն։ Ա՛յս պայմանը ընդունուեցաւ եւ գիշերը Պ. Պոհան յաջողեցաւ կազմել նոր դահլիճը, որմէ դուրս ձգուեցան մասնաւորաբար Պ. Պ. փէնլըվէ եւ տը Մօնզի։

Պատերազմական նախարարութեան կոչուեցաւ զօր. կիյեօմա, փրօֆ. Նօկարօ կրթական նախարար անուանուեցաւ։ Միւս նախարարութիւններուն մէջ ուշագրաւ փոփոխութիւն չկայ։

«Նուվօ Սիէքլը» նոր նախարարութիւնը կ՚անուանէ եռապետութիւն (Պոհան-Քայեօ-կիյեօմա) եւ զայն նախաքայլ մը կը նկատէ դէպի դիկտատորութիւն։

Ժողով ներգաղթի եւ արտագաղթի համար

Համաշխարհային գաղթականութեան համաժողովը բացուեցաւ առջի օր Լոնտոնի մէջ, ներկայութեամբ 150 պատգամաւորներու, որոնք 23 երկիրներ կը ներկայացնեն։ Ա՛ռաջին անգամն է որ միջազգային ժողով մը կը գումարուի՝ միակ օրակարգ ունենալով գաղթականական խնդիրը։ Նախաձեռնողներն են արհեստակցական միութիւնները և Բ. Միջազգայինը։

Համաժողովին պատգամաւոր ղրկած է նաև Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը։

Պատգամաւորները առաջարկեցին գաղթականական միջազգային դրամագլուխ մը ստեղծել՝ աջակցութեամբ բոլոր արհեստակցական միութեանց։ Քրէմի ներկայացուցչանաձեւ մը, որով սկզբունքով կ՚ընդունուի որ գաղթը ազատ պէտք է ըլլայ, այսինքն թէ գաղթին մէջ քաղաքական նկատումներ պէտք չէ մտնեն, այլ անիկա պէտք է մղուի միայն տնտեսական պատճառներէ։ Բացառիկ պարագաներու մէջ ուրիշ ազդակներ կրնան գաղթ առաջ բերել։ Բ. Միջազգայինին կողմէ Քրէմի յայտարարեց թէ կարգ մը երկիրներու մէջ բնակչութեան նուազումը եւ ներգաղթի դէմ ղրուած արգելքները խիստ մօտիկ ապագային պատերազմի պատճառ կրնան դառնալ։

Հաւատիլներ Սուրիոյ Հայերու մասին

Անցած օր համառօտ կերպով ներկայացուցինք Սուրիոյ մարզպան Պ. տը Ժուվենէլի տեղեկագիրը՝ Ազգերու Դաշնակցութեան հոգատարութեանց յանձնախումբին։

Մեր ստացած մասնաւոր տեղեկութիւններուն համաձայն, մարզպանը յանձնախումբին առջեւ բացարձակապէս հերքած է Սուրիա-Պաղեստինեան կոմիտէի ամբաստանութիւնները հայ կամաւորներու մասին եւ ըսած է թէ կամաւորներու արարքներուն պատասխանատուն միայն ֆրանսական իշխանութիւնն է եւ թէ կամաւորները միայն Հայերէն չեն առնուիր, այլ Սուրիոյ բոլոր բնակիչներէն։ Մարզպանը յայտնած է նաեւ թէ Սուրիայէն արտագաղթը դադրած է այլեւս եւ Հայերը հիմա կը զբաղին իրենց գործերով։ Ցոյս յայտնած է որ մօտ օրէն երբ վերջնապէս խաղաղութիւնը վերահաստատուի և վարչական նոր կազմակերպութիւնները լրանան, Հայերը աւելի հանգիստ պիտի ընեն եւ անգործ մարդ չպիտի մնայ։ Քաղաքապետութիւնները ծրագրած են կարգ մը հանրօգուտ աշխատանքներ, որոնց համար պէտք պիտի ունենան Հայերուն։ Պ. տը Ժուվենէլ աւելցուցած է նաեւ որ ֆրանսական իշխանութիւնները շատ գոհ են Հայերէն։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԿՈՒԻՆԵՐԸ

Սուրիոյ թերթերուն մէջ կը կարդանք թէ ապստամբները Յունիսի սկիզբները յարձակում գործած են Դամասկոսի շրջակայ պարտէզներուն վրայ եւ վիրաւորած են ֆրանս. քաղաքապահ զօրքի հրամանատարը։ Ասոր վրայ ֆրանսացիները բուռն կրակ բանալով 40—50 ապստամբ սպաննած եւ 30 ալ գերի բռնած են։

Պապ-Թումայի եռեւի պարտէզներուն մէջ տեղի ունեցած կռիւներու պահուն սպաննուած է 12 տարեկան հայ տղայ մը, որ անզգուշութեամբ այդ կողմի պատնէշներուն մօտեցած էր։ 15 հայ քաղաքապահ զօրքեր այդ դժբախտ տղուն մարմինը փոխադրեցին գերեզման, ուր ըմբոստներու կրակին ենթարկուեցան։ Հայերը փոխադարձելով յաջողեցան ցրուել ապստամբները եւ քաղաք դարձան անվնաս։ Կ՚ըսուի թէ 200 հոգի, մտտեսական անձկութենէ մղուած, պատրաստ են քաղաքապահ զիւուր արձանագրուելու։ Հայերու հանդէպ պօյքօթը դադրած է։

Գաղտնի վաւերաթուղթեր

«Լավօրօ տ՚Իթալիա» կը շարունակէ հրատարակել ցարական դիւանագիտական վաւերաթուղթերը, որոնք կը վերաբերին 1915ին Թուրքիոյ հետ անջատ հաշտութիւն կնքելու խնդրին։ Ասոնց կարգին հրատարակած է Սազոնովի նշանաւոր ծրագիրը՝ Թուրքիան Եւրոպայէն քշելու մասին, Տէլքասէի վերապահումները, ցարին եւ մեծ դուքս Նիքոլայի կարծիքները, ինչպէս նաեւ Պոլսոյ մասին դաշնակիցներու մրցակցութեան պատմութիւնը։

ՎԱՂԸ՝ ՅՈՒՆԻՍ 26 ՇԲ. ԳԻՇԵՐ 9.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ճրդ ԹԱՂԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ԸՆՏԻՐ ԵՒ ՁՈՅԳ ՃԱՋ ՊԱՇՏ, ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ և ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼԵՐ

ՄՈՒՏՔ ԱՅՐԵՐՈՒ 10, ԿԻՆԵՐՈՒ 5 ՖՐԱՆՔ

Պիւֆէի սպասարկութիւնը ապահովուած ՓԼՕՐԻԱ ճաշարանին տնօրէնութեան կողմէ։

Տոմսերը կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն, Imprimerie Artistiqueէն, «Փլօրիա» ճաշարանէն եւ Միութեան անդամներէն։

ՕՐ. ԶՈՒԱՐԹ ԳԼԱՐԵԱՆ
ԵՒ
Պ ՏԻԳՐԱՆ ՓԷՀԼԻՎԱՆԵԱՆ
ՆՇԱՆՈՒԱԾ
12 Յունիս 926 փոն տը Շէրիի

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Ռահւոյ» հնթակոմիտէի ընկերական ժողովը կիրակի 27 Յունիս «քաֆէ Նուվօ Սանթրի» սրահին մէջ, Փլաս տիւ Փոն, թիւ 7, ժամը 8,30ին։ Օրակարգ խիստ կարեւոր։

Հ.Յ.Դ. ՌՈՍՏՈՄ Թաղային խումբի ժողովը՝ այսօր Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, ճանաճ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ եւ հաշուետուութիւն։ Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Հ. Յ. Դ. Փոն տը Շէրիի հնթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ կիրակի 27 Յունիս կէս օրէ վերջ ժամը 2ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Անհրաժեշտ է անդամատեղերով ներկայանալ։

ՍԵԲԱՍՏԱՑԱՑԻՆԵՐՈՒ Նահանգային Միութեան ընդհանուր ժողովը՝ վաղը 26 Յունիս Շբ. երեկոյ Ֆլօրիա ճաշարանի վերնայարկը։

Հ. Մ. Ը. Մ.

Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ահ. եղիք մրցուելիները տեղի պիտի ունենան 1 Օգոստոս կիրակի օրը։ Բոլոր աթլեթներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ եւ փորձերու համար ամէն կիրակի առաւօտ երթալ փարք Սէն Մորի մեթատ Օլէմփիքը (պասթիլի կայարանէն)։ Մուտքը միութիւնը կը վճարէ։ Իսկ Զորեքշաբթի իրիկունները 6էն վերջ մեթատ փօրթ Ֆօրէ։ Շոգեկառքը կը մեկնի ժամը 9ին։

Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ հերոսամարտի տարեդարձին իրիկունը քաշուած են երկու մեծագիր լուսանկարներ շատ յաջող։ Փափաքողները դիմեն «Յառաջ»ի խմբագրատունը կամ լուսանկարիչ Գ. ՃՕԼՕԼԵԱՆԻ 39, Rue Brancion։

ԼԻՕՆԻ ԳՕՄԷՏԻ - ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՕՒՄԲԸ

26, Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 8.45ին, Salle Emile-Zolaի մէջ, 127, Rue Boileau։ *Կը ներկայացնէ Մասնաւոր տէքօռներով* ՇՈՒՆԹԻ ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ *3 երեւոյթով*

Խաղին ամբողջ տեւողութեան բրօժէքսիօն։ Ներկայացումը կ՚աւարտի անպայման 11.30ին։

Իսկ 27 Յունիս կիրակի ցերեկ ժամը 2.30ին, ժողովուրդի խնդրանքին վրայ Բ. անգամ ըլլալով Շիրվանզադէի՝

ՆԱՄՈՒՍ տրամը, 5 արար։
Տեղերու գիները՝ 5 և 3 ֆր.

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Հ. Հայաստանի Մասնաճիւղի Քարտէզ մասնաճիւղին կողմէ եւ մասնակցութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Փարիզահայ երիտասարդաց եւ Զափհաս երկսեռ որբերու միութիւններու, Salle d'Horticulture-ի *մեծ սրահներուն մէջ,* 84 Rue de Grenelle, *3 Յուլիս ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ։ Տոմսերու գիները աւրերու 10, կիներու 5 ֆր.։*

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՎԱՀԱԳՐ, Վ. Շ.— Երեք շաբաթ առաջ յանձնուած է եւ կը հետապնդուի։

ՊՈՒՄ. ԲՈՂՈՄՊ, Յ. Ա.— Բժիշկը տեսած է հիւանդը եւ 40 ֆր. ալ դրամ ձգած։ Վիճակը լուրջ է։

ԼԱՊԻԿԻՒՏ, Ն. Պ.— Ստացանք 38 ֆրանք։ Կը լրանայ։

ՄԱՐՄԻՃԻ, Գ. Ճ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ԳԱՀԻՐԻ, Գ. Մ.— Ստացանք երեք տարեկան եւ մէկ վճռամեայ բաժնեգին։

ԼԱՆՄԻՅ, Մ. Զ.— Ստացանք 25 ֆրանք։ Կը հրատարակենք երկու անգամ եւս։

ԼԱՆՄԻՅ, Ն. Ա.— Ստացանք 125 ֆրանք։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Լեւոն Կարօեան կը փնտռէ եղբայրը Խնուսի Քաղրեկ գիւղէն Արփիար կարմանը, որ Փարիզ ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի։ 2—1

— Կը փնտռուի Իսմիրլէն տարագրեալ Կարապետ Նալպանտեան եւ քոյրը, որոնք Փարիզ կը գտնուին։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի։

Կիւրինցի Սրբուհի Գառուկեանը կը փնտռէ իր ամուսինը Սահակ Գառուկեանը, որ 1924ին Ֆրանսա եկած է եւ աշխատած Մէն է Լուառնաֆիանգին շոտֆօն գիւղին քարահանքը։ Յետոյ գացած է Նանթի կողմերը։ Տեղեկացնել S. Zadikian, 46 Ave. Aristide Berges, Lancey (Isére)։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

18 տարեկան պատուաւոր երիտասարդ մը որ ձեռական աշխատութեանց շատ յարմարութիւն ունի, կը փափաքի աշխատիլ ժամագործի եւ կամ ոսկերիչի մը քով։ Ի հարկին կ՚ընդունի նաեւ ուրիշ որեւէ գործ, դիտէ սահուն կերպով ֆրանսերէն խօսիլ։ Դիմել ՄԱՍԻՍ տպարան։

ԳՈՐԾ ՓՆՏՌՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կ՚ուզուին երիտասարդ աղջիկներ՝ կամ կիներ 15էն 30 տարեկան՝ պրոտէի գործ ովրելու համար առանց լոգնութեան, մանքենները մօթէօրով։ Օրական 6 ֆրանքէն սկսեալ մինչեւ 20 ֆրանք կրնան շահիլ երեք ամսուան մէջ ոգիին։

Դիմել Պ. ՆՇԱՆԵԱՆի, 2, Ave. du Docteur Léray, Paris 13. Métro Italie.

ՆՈՐ ԹԵՐԹ

ՅԱՌԱՋԿԱՅ Յուլիսի սկիզբը Փարիզի մէջ լոյս կը տեսնէ՝

"ԲՈՒԺԱՆՔ,,

ամսագիր 24 էջերով, նուիրուած առողջապահական, գիտական եւ ընկերային կեանքի։ Պիտի հրատարակուի յատուկ համբագրական մարմնի մը կողմէ, որուն կ՚անդամակցին՝ Տօքթ. Վ. Թորգոմեան, Տօքթ. Պ. Քէօլէեան, Պ. Կ. Յ. Բասմաջեան, Տօքթ. Ե. Մինասեան եւ Տօքթ. Լ. Տրիգորեան։

«ԲՈՒԺԱՆՔ»ը չպիտի ըլլայ տեսական-մասնագիտական հանդէս մը, այլ ժողովուրդին համար խմբագրուած թերթ մը, անոր ծանօթացնելու արդի բժշկական գիտութեան բարիքները եւ առողջապահական գիտելիքները։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Ֆրանսա, գաղութներ եւ Սուրիա տարեկան (12 թիւ) 20 ֆրանք։ 2. Պելճիքա, Իտալիա, Պալքաններ, Թուրքիա եւ Հայաստան 25 ֆրանք։ 3. Մնացեալ երկիրներ 1 տոլար կամ 4 շիլին։ Շատով՝ ձեռքէ կը ծախուի 2 ֆրանքի։

ԾԱՆՕԹ.— Գործակալներ կը փնտռուին կարեւոր գաղութներու մէջ։

Ցօդուածք, նամակ, բաժնեգին եւլն. ղրկել հետեւեալ հասցէով՝ Dr. Krikorian, 126 Fbg. St. Denis. Paris (10).

ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

ԳՈՐԾԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ — ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1907ին

Արեւելեան ամէն տեսակ գորգերու համար ձոխ մեներանոց։ Ներածութիւն, գնում եւ վաճառում

ԴԻՄԵՑԷՔ ՄԵԶԻ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Հասցէ՝ 2, NEW STREET BISHOPSGATE, LONDON E. C. 2
Tel. Bishopsgate 1959 — Télégr. YAKOUBIAN, Ave. London

ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

10, RUE RAMPAL, 10 — Métro BELLVILLE

ԵՐԵԻԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

Գիները դիւրամատչելի եւ սպասարկութիւնը շատ մաքուր

ՇԱԲԱԹ և ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ ՆՈՒԱԳ

ՓՈՐՁԵՑԷՔ և ԳՈՀ ԿԸ ՄՆԱՔ

Սրահը տրամադրելի է հարսնիքներու և նման հաւաքոյթներու։

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԳԵՐԶԱԿ-ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐՉՈՒԹԵՆ

ձոխ մեներ անգլիական եւ ֆրանսական ամէն եղանակի յարմար կերպասներու։

17, Rue Constance, Paris (18) — Թելէֆոն՝ Marcadet 0-58
Մեթրօ՝ Blanche

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԱՅՑԵԼՈՒ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐԻՉ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հասարանական, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խմբանկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղիին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ *ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕԼԵԱՆԻ*, 39, Rue Brancion, Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Ս. ԿԷՄԱԼՄԱՋԵԱՆ

3, RUE SAINTE - BARBE, MARSEILLE

Մեծաքանակ եւ անմրցելի գներով, ընտիր տաճկական ճենճուած սուրճ եւ թարմ լէպլէպի կը պատրաստենք մեր սեփական գործարանին մէջ։ Գաւառի բոլոր խանութպանները առաջին փորձով խիստ գոհ պիտի մնան մեզի դիմելով։ Նոյնպէս շատ աժան գներով կրնանք ղրկել պաստրմա, ճերմակ պանիր, պուլղուր եւ նպարեղէնի բոլոր տեսակները. ամէնէն դժուարահաճներն գոհ պիտի մնան մեր արագ եւ խղճամիտ գործառնութիւններէն։

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ
ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,

67, Rue Monsieur-le-Prince (6)
Métro Odéon կամ St. Michel

ընտանեկան մաքուր, հասարակ եւ առատ կերակուրներ։

Թաւալը տ՚օթ 4 ֆրանք

Ցասը տոմսակով 3.75 ֆր.

Ա՛յցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՂ Լ՚ԷՄԹ
6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87ի անկիւնը)։
Տք. ԹԱՓՒՆ, փ. Բ. Հ.։ Tél. Trud. 11-28.

ՋԵՐՄԱՄԻՋՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդութիւններու արագ բուժում նոր մեթոտներով։ Լաւագոյն արդիւնքներ։

Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզութեան, ֆրանկաւտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8։
Կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

ՃԱՇԱՐԱՆ COSTAS

ԱՐԻԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵԻՐՕՊԱԿԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Խնամեալ սպասարկութիւն
Ընդարձակ սրահներ
Մասնաւոր սենեակներ

54, Rue du Pont-Neuf,
BRUXELLES,
Tel. 1118.44

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դռնէ)

Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ներքին եւ կանանց վէներական եւ մորթային հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38
Métro : SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ առաջ օր 8ԷՕ՝—10եւ 1,30—8

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՍԱԿԱՐԱՆ

24 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	169	25
Տոլար,	Dollar	34	95
Մարք (ոսկի)	Mark	8	25
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	18	70
Թրք. ոսկի	» or	160	—
Մէճիտիէ	Médjidié	12	30
Լէվա 100 հատ	Léva	24	—
Տրախմի »	Drachme	43	—
Լիր »	» Lire	125	—
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	100	—
Ջուից.	» Frc. Suisse	670	—
Լէյ 100 հատ	Ley	15	20
Ջերվոնց	(10 Roubles or)	174	25

ԱՐԺԵԹՈՒՊՂԹ			
Եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3700	—
»	II »	2550	—
»	III »	2220	—
Թումեյի երկաղ.	Lots turcs	149	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն՝ 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 27 ՅՈՒՆԻՍ 1926

27 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 142 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ, ԱՀՈՒ ՍԱՐՍԱՓ ՍՏԵՂԾԵԼՈՎ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԻԼԼԻ - ԻԹԹԻՀԱՏ ԳՕՏԵՄԱՐՏԸ

Թուրք մամուլը կը շարունակէ ամբողջ էջեր նուիրել Մ. Քէմալի դէմ սարքուած դաւադրութեան, որուն բոլոր ծալքերը յայտնի չեն տակաւին:

Անվիճելի է մէկ իրողութիւն, — Իթթիհատին խլրտումը: երկար տեւնէ ի վեր քննանալ կը ձեւացնէր այդ ուժը, իր պարիւնութիւնը պահելով նոյն իսկ երեսփ. Ժողովին մէջ: Վերջին անգամ, Մուսուլի դաշնագրին վաւերացման առթիւ, մանուածապատ խօսքեր արտասանեց իրենց առաջնորդը, Գարա Պէքիր Քեազիմ փաշա, յայտնելով թէ քուէն պիտի ճշդէ իրենց դիրքը: Բայց երբ քուէարկութիւն կատարուեցաւ, ամէնը մէկ — քանի հոգի — դուրս ելան: Այս ցոյցը կ'ապացուցանէր թէ ընդդիմադիրները — Իթթիհատ կամ Յառաջդիմասէր — բաւական ամուր կը զգան իրենք զիրենք:

Քէմալական մամուլը խժալուր աղմուկ մը կը բարձրացնէ բոլոր ընդդիմադիրներուն դէմ, առանց որոշ գաղափար մը տալու բուն գործին վրայ: Թերեւս ուղղակի կապ չկայ դաւադիրներուն և սա միւսներուն միջեւ, բայց քանի որ ազդանշանը տրուած է, բոլորը մէկ բերան կը պօռան— Մա՛հ ընդդիմադիրներուն: Կալանաւորներու բազմութիւնն ու այլազանութիւնն ալ այդ կ'ապացուցանէ: Անոնց մէջ դէմքեր կան որ իթթիհատական են, բայց բոլորովին անընդունակ՝ որ եւ է յեղափոխական-դաւադրական ձեռնարկի: Օրուան իշխանութիւնը խոիր չի դներ, եւ կ'ուզէ լայն հաշուեյարդար մը կատարել, վաղուան վտանգը կանխելու համար: Այդ է մէկ պատճառը որ դատավարութիւնն ալ անմիջապէս սկսեր է, եւ վճիռները պիտի տրուին ու գործադրուին 24 ժամէն: Արդէն իսկ ահ ու սարսափ մատնուած են ոչ միայն Թուրքիոյ, այլեւ Եւրոպայի թուրք ղրկանակները: Ցանդուգն եւ ապերասան՝ անպաշտպան բազմութիւնները ջարդած ատեն, անոնք թրջած հաւեր կը դառնան որ եւ է յեղափոխական ձեռնարկի պարագային, եւ իրար կը մատնեն, որպէսզի ժամ առաջ ազատին: Այսպէս եւ ներկայ պարագային: Պատրաստութիւնները չլրացած, դաւադիրներէն մէկը գացեր մատներ է ամէն բան: Դէթ այսպէս կը պատմեն թուրք թերթերը:

Ի՞նչ է նոր ձեռնարկին նպատակը,— իշխանութեան եւ ազդեցութեան կռիւ: Մ. Քէմալ փաղքի գագաթնակէտը հասաւ, ստուերի մէջ ձգելով իր շատ մը զինակիցներն ու գործակիցները, եւ շուրջը հաւաքելով նոր տարրեր: Կրթնած՝ ուժեղ սպայակոյտի մը եւ բանակի մը, անխնայ կը հարուածէ ո՛վ որ ծուռ կը նայի իր անձին կամ գործերուն: Քաղաքական ծրագրի տեսակէտով մեծ տարբերութիւն չկայ տիրողներուն և դժգոհներուն միջեւ: Ինչ որ կատարուած է մինչեւ հիմա ոչ-թուրք ժողովուրդներու դէմ, Իթթիհատին կամ Քէմալականներուն ձեռքով, բոլորին կողմէ կը համարուի արժան եւ իրաւ: Եւ երկուքն ալ ախորժակ ունին աւելին կատարելու, որպէսզի ճամբան միանգամ ընդ միշտ բացուի ղէպի արեւելք: Միայն թէ, հիները չեն ախորժիր նորերուն արդիացման փորձերէն, գոհ չեն նոր կարգուսարքէն, եւ կ'ուզեն վերահաստատել միապետութիւնը: Խալիֆա Ապտիւլ Մէճիտը սկիզբէն ի վեր Իթթիհատի թեկնածուն էր, և այսօր ալ թէեւ գահընկէց, կը վայելէ անոր համակրանքը: Մահափորձը և նման ձեռնարկները սերտ կապ ունին այս ձգտումներուն հետ: Իթթիհատը անդադար կը խլրտի Քէմալի բարձրացումէն ի վեր, եւ եթէ կը զգուշանայ ցնցումներէ, մէկ պատճառն ալ, այն է որ կը վախնայ արտաքին միջամտութենէ: Ամէնքն ալ համոզուած են որ նոր տակնուվրայութիւն մը կրնայ կործանել Թուրքիան: Այս հոգեբանութեան ծանօթ են քէմալականներն ալ, եւ ճիշտ ատոր համար հրապարակաւ կը թելադրեն բզիկ-բզիկ ընել դաւադիրները, ժողովուրդին եւ ոստիկաններուն ձեռքով:

Այս դէպքէն յետոյ, էնկիւրի տասն անգամ աւելի պիտի պրկէ շղթաները, արեան մէջ խղդելով ո՛ր եւ է ըմբոստ քայլ: Կախաղանէն զատ, թիարանն ու աքսորը պիտի նօսրացնեն ընդդիմադիր ճակատը, այ ու ձախ ցրուելով գլուխները: Ի հարկէ դժգոհութիւնը աւելի պիտի սաստկանայ, բայց քրթմնջիլնը օգուտ չունի, երբ չկայ գործող ձեռք, եւ երբ կը տիրէ, մանաւանդ, թաթ մը որ վարժուած է անողորմ եւ արագ հարուածներ իջեցնելու: Միայն թէ, կազմալուծման որդը բոյն դրած է արդէն թուրքիոյ քաղաքական - պետական մեքենային մէջ, եւ ուշ - կանուխ պիտի քակէ զայն: Եւ քանի կը գործէ այդ որդը, ցնորք է թուրքիոյ վերականգնումը:

«Հիւանդ Մարդը» խոյանք մը ունեցաւ, զարմացնելով աշխարհը: Բայց հիւծախտաւորներ կան որ տարիներով կը շնչեն ու կը ժպտին. ո՞վ կ'երաշխաւորէ թէ վերջնապէս փրկուած են:

Ո՞վ կ'երաշխաւորէ, մանաւանդ, ամբապնդումը այն իշխանութեան, որուն նշանախօսքն է ուրանալ եւ ոչնչացնել ուշիներուն բնական իրաւունքը:

Շ.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՊԱՏԳԱՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ուրբաթ օր տեղի ունեցաւ Եւրոպայի Պատգամ. Ժողովին առաջին պաշտօնական նիստը: Ներկայ էին 15 երեսփոխաններ, ընտրուած 18ին վրայ: Դիւանի ընտրութիւն կատարուելով, Ա. ատենապետ ընտրուեցաւ Պ. Պ. Էմմէրեան (Փարիզ), Բ. ատենապետ՝ Պ. Զ. Մամուլեան (Լոնտոն), Ա. ատենադպիր՝ Պ. Հայկ Ազատ Բիւզանդեան (Պերլին), Բ. ատենադպիր՝ Պ. Վրթանէս Մարտիկեան (Պելժիա):

Պարզ ընթերցումով հաստատուեցան պատգամաւորներու ընտրութիւնները: Լոնտոնի Միացեալ Ընկերութիւնը նամակով մը կը բողոքէր թէ ընտրուած պատգամաւորները գաղութը չեն ներկայացներ: Այս առթիւ մանրամասն բացատրութիւններ տրուեցան և հաստատուեցաւ որ Միացեալ Ընկերութեան բողոքը անհիմն է, քանի որ Լոնտոն ունի ուրոյն կազմակերպութիւն, ներքին կառոնադիր եւ երեսփ. Ժողով:

Երկու յանձնախումբեր կազմուեցան, առաջինը՝ մշակուած կառոնադիր-նախագիծը ուսումնասիրելու, երկրորդը՝ հաշիւները քննելու եւ նոր ելմտացոյցը պատրաստելու համար: Որոշուեցաւ ըստ էութեան չզբաղիլ հայ եկեղեցւոյ բարեկարգութեան հարցով, իբրեւ կրօնական-մանագիտական խնդիր, եւ միայն բաղձանք յայտնել որ յառաջիկայ թեմական վարչութիւնը աշակցի, իրականացնելու համար բարեկարգութիւնը:

ՀԱՅ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐ, ՄԻ՛ ԽԱԲՈՒԻՐ

Հայ աշխատաւորներուն մէջ կոմունիստական փրոփականտ ընող վարձկանները միշտ կ'ըսեն թէ կոմունիսմը Ֆրանսայի մէջ երթալով կը տարածուի եւ կ'աւելնայ, և շատ չանցած իշխանութիւնը անոնց ձեռքը պիտի անցնի, հետեւաբար խելացութիւն է հիմակուընէ կոմունիստ դրուիլ:

Ի՜նչ միամտութիւն:

Ֆրանսայի կոմունէ պետերն անդամ այդքան լաւատես չեն: Լիլի ժողովին մէջ, ընդհ. քարտուղար Փիէր Սըմար անկեղծութիւնն ունեցաւ յայտարարելու թէ «տարիէ մը ի վեր մեր ընկերներուն թիւը ԱՀԱԳԻՆ ԿԵՐՊՈՎ ՊԱԿՍԱԾ է»:

Եթէ նոյն իսկ կոմունիստ կուսակցութիւնը ուժեղ ըլլար, այս երկրին հիւրընկալութիւնը վայելող Հայերը իրաւունք չունին քաղաքականութեամբ զբաղելու: Հայ աշխատաւորը պէտք է լաւ դիտնայ ասիկա, վերջէն չզղջալու համար:

Մարթիկէն (Մարսէյլ) կը գրեն մեզի.— Երեք շաբաթ առաջ Մարթիկ եկայ եւ շաբաթ մը գործադարձին դուռը սպասեցի գործի մտնելու համար, չկրցայ մտնել, որովհետեւ 60—70 արաբ բերած էին Ալժերիայէն:

Վերջերս սկսան գէշ աչքով նայիլ Հայերուն, ներքին կռիւներուն հետեւանքով: Կարգ մը կարմրուկ խլէզներ միութիւնը քայքայելէն քանի մը տասնեակ հոգիներուն աշխատանքի արդիւնքը վատնելով, և տակաւին կը շարունակեն իրար ձգել հայրենակիցները:

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՒԱՆՑ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Մարդկային Իրաւունքի Միջազգային Դաշնակցութիւնը, որուն նախագահն է Տիկին Մէննար - Տօրիան, իր երրորդ համաժողովը կը գումարէ ներկայիս Պրիւքսէլի մէջ: Բոլոր երկիրներէ ներկայացուցիչներ կը մասնակցին ժողովին: Հ. Հ. Պատուիրակութեան կողմէ Ալ. Խատիսեան Ուրբաթ օր Պրիւքսէլ մեկնեցաւ, համաժողովին մասնակցելու համար:

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Փարիզի երաժշտանոցի երգչուհիներու ամավերջի քննութիւնները տեղի ունեցան առջի օր: Ժիւրին, որուն կը նախագահէր Պ. Հանրի Ռաբօ, առաջին մրցանակները տուաւ Օր. Հայկանուշ Թոբոսեանի եւ Օր. Պրիէռի: Օր. Թորոսեան երգեց «Ֆրէյշիւց»ի «Անէլը», մեծ յաջողութեամբ: Տեղական բոլոր թերթերը գովեստով կը խօսին ընթացաւարտ հայ արուեստագիտուհիին մասին:

Ուրիշ հայ արուեստագիտուհի մը՝ օրիորդ Անթուանէթ Սրապեան շահած է ժօրժ տը Լօնէյի մրցանակը՝ 1926 տարուան համար, առաջին հանդիսանալով բազմաթիւ Ֆրանսացի մրցողներու մէջ: Օր. Սրապեան նուագած է Փիէռնէյի, Հիւի, Ռավէլի, Փարէյի եւ Օպէռի գործերէն:

Իսկ Փարիզի երաժշտանոցի չուլթակի տարեկան քննութեան մէջ երկրորդ մրցանակ շահեցաւ Պ. Յ. Սինանեան:

ՎԷՃ ՊԱՆՔ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՀԵՏ

Ելմտական նախարար Քայյօ գործի սկսաւ կարգ մը վճռական միջոցներ ձեռք առնելով:

Նկատելով որ Պանք տը Ֆրանսի վարչութիւնը պէտք եղած դիւրութիւնները չի տար կառավարութեան, առջի օր ազդարարեց տնօրէն Պ. Ռօպինօի թէ դահլիճէն պիտի պահանջէ որ ուրիշ մը նշանակուի իր տեղը:

Այս առթիւ կ'ըսուի թէ դրամատան կարգ մը վարիչները հրաժարած են, իբրեւ բողոք այս կարգադրութեան դէմ:

ՍԻՈՒԻ ԿԱՌԱՎԱՐՉԱՏՈՒՆԸ ՄՈՒԻԻՐ

Սիսի կառավարական շէնքը վերջերս այրեցաւ: Հրդեհի պատճառներուն մասին կատարուած քննութենէն հասկցուած է որ սընտուկին մէջ գտնուած դրամները գողնալու համար է որ կրակի տրուած է շէնքը: Հեղինակները ձերբակալուած են:

ԴԱՆՈՒԲԸ յորդած ըլլալով, Փէշթայի կարգ մը թաղերը ողողուած են: Հազարաւոր մարդիկ առանց ապաստանի մնացած են: Դեռը կը շարունակէ բարձրանալ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՆՍՈՎՈՐ ՍԱՐՍԱՓ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ԻԹԹԻՀԱՏ ԴԱՐՁԵԼ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ՊԻՏԻ ԱՆՑՆԷՐ

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Նորագոյն տեղեկութիւնները այլեւս կասկած չեն ձգեր թէ Թուրքիա ներքին մեծ տագնապ մը կ'անցընէ: Անսովոր է ինչ որ կը կատարուի այսօր: Մարդիկ, որոնք դեռ քանի մը տարի առաջ Մուսթաֆա Քէմալի աչ բազուկն էին եւ անոր այսօրուան փառքը կերտեցին, մէկ օրէն միւսը յանկարծ կը ձերբակալուին, իբրեւ «հայրենիքի դաւաճան»ներ եւ բանտ կը նետուին:

Ձերբակալուած են Իթթիհատի եւ Յառաջդիմասէր կուսակցութեան բոլոր վարիչները:

Վերջին լուրերու համաձայն, դաւադրութեան լուրը ոստիկանութեան հաղորդողն է Կրէտացի Շեվքը պէյ, որ կարեւոր դեր ունէր այդ գաղտնի կազմակերպութեան մէջ: Մահափորձի համար Իզմիրի մէջ երեք տեղ պատրաստութիւն տեսնուած էր. Պասմախանէն, Խաթունիյէ մզկիթը եւ Արաբեան: Ռումբերը Պոլիսէն Իզմիր փոխադրած է Իզմիրի մէկուս Շիւքրի պէյ, որուն պայուսակը անձեռնմխելի էր՝ իբրեւ երեսփոխանի գոյք:

Դաւադրութիւնը յղացուած է Պոլսոյ մէջ, ուր երկար ատենէ ի վեր շատ մեծ և լուրջ պատրաստութիւններ կը տեսնուէին կառավարութիւնը տապալելու եւ տեղը Իթթիհատը բերելու համար: Երբ Մուսթաֆա Քէմալ Պրուսա այցելեց, Պոլիսէն գացող 400 հոգինոց պատուիրակութեան մէջ դաւադիրներ ալ կան եղեր: Մահափորձը հոն պիտի կատարուէր, սակայն յետոյ Իզմիրը աւելի յարմար նկատուած է. ձախողութեան պարագային, ահաբեկիչները նաւակով Բիւոս կղզին պիտի փախչէին:

Վերջին հեռագրի մը համաձայն, բացի բոլոր ընդդիմադիր մէպուսներէն, ձերբակալուած են նաեւ բազմաթիւ նախկին երեսփոխաններ եւ ականաւոր Իթթիհատականներ, որոնց շարքին նախկին ելմտական նախարար Ճաւիտ պէյ, Միտհաթ Շիւքրի, Տօքթ. Նազըմ, Իզմիրի նախկին մէպուս Րահմի, Տիարպէքիրի նախկին կուսակալ Պէտրի պէյ եւ հետեւեալ մէպուսները.— Ֆէրիտուն Ֆիքրի (Տէրսիմ), Օսման Նուրի եւ Նէճաթի (Պրուսա), Ֆայիզ (Օրտու), Խալիտ Թօրկուտ (Սվազ) Արիֆ (Էսկիշէհիր), Միւնիր Խուսրէվ, Հաշիմ, Հալէթ, Բայիֆ եւ Չօճա Զիյա (Էրզրում), Ապէտին (Սարուխան), Իհսան պէյ (Արզընճը), Ապտուլլահ Ազմի (Էսկիշէհիր), զինդապետ Մուսթաֆա (Իզմիթ), Օսման Նուրի (Պրուսա), Մուխթար եւ Րահմի (Տրապիզոն), Էօմէր (Գասթէմունի), Մէհմէտ Վէհպի (Գարասի), Քեամիլ (Գարահիսար), Զէքի (Կիւմիւշխանէ), Պէսիմ (Մէրսին), Մէրսինի նախկին կուսակալ Ճէմալ փաշա, նախկին կրթական նախարար Շիւքրի եւ բազմաթիւ ուրիշ երեսփոխաններ եւ ծանօթ դեկավարներ:

Ձերբակալուած են նոյնպէս ահաբեկիչները, որոնց մէջ են Ալթունթաշ Տիշ լազ Իսմայիլ: Իսմայիլ յոռի անցեալի տէր սոսկալի մարդ մըն է, որ մէկ տարի առաջ շուկայի մէջ Թօլայեան վաճառատունը կողոպտողներուն մէջ կը գտնուէր, և որ միջոց մը բանտ պահելէ վերջ միլլի ուժերուն մատուցած իր ծառայութեանց համար ազատ արձակուած եւ «դանալիզասիօն»ի շինութեանց մէջ պահապանի պաշտօն կը վարէր, եւ վերջերս Իզմիր գացեր էր մահափորձին խնդրին համար:

Մ. Քէմալ մահափորձի լուրը առած է Մէնէմէնի կայարանը հասնելէն առաջ: Իզմիրի մէջ ուզեց անձամբ տեսնել Լագիսթանի նախկին մէպուս Զիա Խուրշիտ պէյը, որուն հետ քառորդ ժամ խօսած է, յիշեցուցած է թէ երկար ատեն գործակցած է իրեն, մինչ այսօր իրեն դէմ կը դաւադրէ: Խուրշիտ պէյ իր պաղարիւնը պահեց մինչեւ վերջ, ամէն բան ուրացաւ և անխռով ձեւացաւ: Միւս ամբաստանեալներն ալ հարցաքննուեցան Մ. Քէմալի ներկայութեան և կարեւոր խոստովանութիւններ բրին:

.·. Հեռագրի մը համաձայն, դաւադիրներուն դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենար երէկ: Կէս-պաշտօնական ցանկէ մը կը հասկցուի թէ կալանաւորները 50 հոգի են, որոնց 30ը նախկին կամ արդի երեսփոխան:

«Միլլիյէթ» կը գրէ թէ դաւադրութեան բուն կազմակերպիչն է Իզմիրի երեսփոխան և յառաջդիմասէր կուսակցութեան պետերէն Իթթիհատական Շիւքրի պէյ: Յիշելէ վերջ Ահմէտ Սամիմի և Զէքի պէյի սպանութիւնը Իթթիհատականներու ձեռքով, կ'ըսէ թէ Զօհրապն ու Վարդգէսը սպաննողը Զէքի պէյի սպաննիչ չէրքէզ Ահմէտն էր, որ ետքէն ճէմալ փաշայի հրամանով կախաղան հանուեցաւ Դամասկոսի մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴ. ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

Այս խորագիրին տակ «Ceux qui viennent» անուն գրական երիտասարդ հանդէսը կը գրէ, Ադամօֆի, ստորագրութեամբ, մայրաքաղաքային ոճով մը.—

ՁԱՏՈՒԱԾՆԵՐ

«Հայաստան, սահմանապահ երկիրը որ է Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ, այս կրկնակ ազդեցութեան տակ է դրած միշտ իր ամբողջ գրականութիւնը: Ատեն կա՛ կը պատմէ իր ազգային ամենայայտնի աւանդութիւնը:— Ատենօք վարդ մը կ'ապրէր, որ սիրահարած էր պլպուլին: Իր նմաններէն ոչ մէկը կրնար մրցիլ երգելու արուեստին մէջ: Վարդը զայն կը սիրէր խօլաբար: Սակայն ուրիշ թռչուն մը եկաւ, որ իր նուրբ ձայնով կախարդեց վարդը: «Խատն» կը կոչուէր այս թռչունը:

Վարդը ա՛լ մոռցաւ պլպուլը, լքեց զայն: Պլպուլը հեռացաւ:— Դառնանք ներկային: Ընթերցողը պիտի զարմանայ, —ի՞նչ կապ ունի: Զրոյցը խորհրդանշանական է: Պլպուլ հայերէն կը նշանակէ սոխակ, բառ մը, որ պարսկերէնէ փոխ առնուած է: «Խատն» հայերէն կը նշանակէ նոյնպէս սոխակ, բառ մը, որ յունական դիցաբանութենէն փոխ առնուած է: «Խատն»ը, որ պլպուլին փոխան հանդէս կուգայ, կը ներկայացնէ, Արեւմուտքը, որ կը յաղթէ փարփառ Արեւելքին:

Այս զրոյցը ուրիշ զանազան ձեւերով գոյութիւն ունի Հայոց բանաստեղծութեան մէջ: Վարդը եւ սոխակը կը կազմեն այն սիրահար զոյգը, որուն նուիրուած են միշտ սիրոյ երգեր:

Մեղկ երազկոտութիւն —ջերմավառ սպասում— յուսահատութիւն, սակայն մենք չաստուածներու մէջ կը գտնուինք: Զհեռանանք դեռ:

(Յօդուածագիրը հոս կուտայ Վահագնի ծննդեան եւ Արտաւազդի մահուան շուրջ յօրինուած հայ գողթան երգերուն թարգմանութիւնը. սխալներուն մասին պիտի անդրադառնանք յետոյ:)

ԴԻՏԵՆՔ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ

Հայ ժողովրդական բանաստեղծութեան մէջ չկա՛յ ռուսական երգերու անյուսութիւնը, քաղցր միօրինակութիւնը, անարատ մխիթխիմը, պարզամտութիւնը: Դժուար կը թուի հաւատալ վաւերականութեանը այն կարծիքին թէ ասոնց ծագումը ժողովրդական է, այնքա՞ն է հաստատ արուեստը: Կրկնութիւնը շատ է: Այնքան շա՜տ են ուժեղ արտայայտչապաշտութեամբ (expressionisme) այս բանաստեղծութիւնները, որոնցմով կրնար պարծենալ այսօր ոեւէ արուեստագէտ:

Հայ ժողովրդական բանաստեղծութեան մէջ չկա՛յ գերմանական ծանրութիւնը: Ուրիշ տարբերութիւն, անիկա բանաստեղծական է, առանց զգացասիրական ըլլալու: Արաքս հեռու է Հռենոսէն: Գաղափարներու շղթայաւորում. Հանրի Հայնէ: Ո՛չ, «Հեռու» բառ չկայ արդի բառարաններու մէջ: Գաղափարներու զուգորդութիւն. Փօլ Մօրան: Պզտիկ ոստում մը քսանեակ մը դարերու վրայէն: Հայ սէրը արեւելեան է, սակայն չունի սանձարձակ քմայքներ: Պարսիկ կիրքը կը բարեխառնուի: Հայաստան ջերմանոց մըն է, որուն ապակիները կոտրած են: Եւ Արեւմուտքի հովը կը փչէ հոն:

Հայ ժողովրդական բանաստեղծութեան մէջ չկա՛յ սկանտինաւեան Եստաներու եւ Սականերու խստութիւնը: Արեւափառ Հայաստան չի ճանչնար ովկէանոս, սառցակիրճ (fjord), մառախուղ:

«Ցէքօր»ը, անհաճոյ դասականներուն, մեծ դեր կը խաղայ: Հոս ոչ մէկ սէր կայ փիլիսոփայական խաղերու համար, հո՛ն, հիւսիսի գորշ երկիրներուն մէջ Վոլուսփա եւ Հավամալ:

ՀԻՆ ԵՐԳԵՐ

Հին երգերուն մէջ դիցաբանութիւնը կը տիրէ: Վահագնն է, որ ալիքներէն կը ծնի, «արի արքայն» Արտաշէսն է, որուն զրահները կը պսպղան: (Մէջբերում, Արտաշէսի զրոյցները):

ՍԻՐՈՑ ՏԱՂԵՐԸ

Վարդն է ծաղկեր աղուոր պարտէզին մէջ,
Աստուա՛ծ, ինչպէ՞ս, հոն երթալու համար, գտնեմ ճամբան:
Սիրական եար, բաէ՝ որո՞ւնն ես դուն.
Ամբողջ աշխարհ կը պատասխանէ. «Դուն ի՛մս ես, ի՛մս:

Վարդն է ծաղկած, հաւը կ'երգէր,
Ես կը նայէի սիրականիս, որ պարտէզը կայներ էր
Այս առտու:
Վարդը բացուեցաւ արեւին հետ:
Իմ եարս քաղեց կարմիր փունջ մը:

Վարդն է ծաղկած, վարդերու կիրակիին,
Դուն լեցուցիր հոգիս քու սէրովդ
Աստուածային:
Սիրական եար, բաէ՝ որո՞ւնն ես դուն,
Ամբողջ աշխարհ կը պատասխանէ. «Դուն ի՛մս ես, ի՛մս»:

Լոյսէն շապիկ մը շինեցէք շուտով,
Աղուորին համար, զոր կը սիրեմ,
Աստառը՝ լուսնկային ցոլքերէն,
Թելերը՝ աժգոյն դերձանով,
Ժանեակը՝ ծովի փրփուրով
Եւ իր ծիծերուն վրայ՝ ծաղիկ մը, ե՛ա:

Արդ, այս գեղեցիկ պարտէզը բուրումնաւէտ վանն էր: Հիմակ պէտք է ըսել Հիւկօյի հետ.
Les Turcs ont passé la...
Հոն ամէն բան աւերակ դարձած է, եւ սուգի մէջ: Ֆարէզները եւ լօթինները ոչինչ կրնան փոխել:

Հայը նկարիչ է, որքան բանաստեղծ: Բնութիւնը կը նկատէ իբրեւ ողջ էակ մը: Անիկա զայն կը բաղդատէ իր գեղանի «Եար»ին հետ, որուն կ'ուղղէ միշտ իր խօսքը.

Սիրամարգի պէս կը քալես, բարձր եւ գեղանի,
Ծաղիկները քու շուրջ աժգոյն ու անփայլ կը թուին,
Ո՞ր թռչունին նմանցնեմ քեզի,
Ջուրին հաւը գեղեցկութիւնդ չունի:

Սիրահարը կը փափաքի կերպարանափոխուիլ աւելի մօտէն դպելու համար իր եարին: Ան գօտի ըլլալ կ'ուզէ, զայն գրկելու համար, ծիծեռնակ՝ թեւերուն վրայ հանգչելու համար, սաղ կուրծքին վրայ քնանալու համար:

«Ա՛խ, ճալիմ, ջուր ըլլամ,— երկար առուակի պէս ճոսիմ,— ջուրի պէս վէտվէտամ,— սիրականս գար իր կուժը լեցնելու,— ես իր կուժին մէջ պիտի մտնէջայի,— ա՛խ, ջուրին ճետ ուսը բարձրանայի,— եւ ողողէի ծոցիկը ջերմագին»:

Այն հարցումին, թէ հայ ժողովրդական բանաստեղծութիւնը հեթանոս չէ՞: կը պատասխանենք.

Այո՛, եթէ բաղդատենք զայն արեւելեան բանաստեղծութեան հետ:

Ո՛չ, եթէ բաղդատենք զայն արեւմտեան բանաստեղծութեան հետ:

Բնա՛ւ զգայասիրութիւն: Հայը միմիակը չի զգար: Արարատը ճերմակ է ձիւնի պէս: Արաքսը կը հոսի քմահաճ եւ յեղյեղուկ: Հայաստան գեղեցիկ է, իր եարն ալ՝ նոյնպէս: Իր դառնութիւնը, վիշտը յուսահատութեամբ մը չէ շաղուած: Իր վաղը կը մնայ առանց անձկութեան, կը գրէ Վ. Պրիւսօֆ, տաղանդաւոր ռուս սէնպոլիսթ բանաստեղծը, որ ջերմեռանդ հայասէր մըն է:

Բնա՛ւ մշուշոտ, երբե՛ք հիւանդագին թերատուեր, երկինքը ջինջ է, Վանի լիճը խռովայոյզ եւ մարդասպան ծով չէ: Հայ բանաստեղծութիւնը չի ճանչնար ռուսական գապուն «ռուսալքա»ները, գերման Վալքիւրները: Ծաղկեւոր ծառին վրայ սոխակը կ'երգէ, սէ՜րը կ'երգէ:

* * *

Յօդուածագիրը, Պ. Ադամօֆ, անծանօթ է հայ լեզուին: Այդ պատճառաւ սխալներ ունի: Կը կարծեմ թէ այս իր տպաւորութիւնները գիրի առնելու համար օգտուած է Պրիւսօֆի թարգմանութիւններէն: Եւ, (կրկին թարգմանութեան անպատեհութիւնն է) մեր «Երկնէր երկին» երգին մէջ «եղէգը» փոխանակ roseau թարգմանելու, ինչպէս ըրած են ուրիշներ (Մօրկան), գրած է gerbe: «Խատն»ը անհասկնալի կը մնայ. մեր երգերուն մէջ հանդիպած չեմ ես: «Եա՞ր» է արդեօք: Յունարէնի մէջ «խատն» չկայ, Ադամօֆի հակառակ կարծիքին: Եւ, կը յիշեմ յունարէն «ախտն» բառը միայն, որ ճիշդ է, սոխակ կը նշանակէ: Աղաւաղո՞ւմը արդեօք:

Լաւ կամ գէշ, Ադամօֆի փորձը, առաւել իր համակրանքը մեր արուեստին հանդէպ, մեզի հաճոյք կը պատճառեն: Վերջերս շարժում մը կը տեսնուի, Արեւելքի մեծ գաղափարին վերայայտնութեան այս օրերուն, շարունակ շարժանկարային պատկերներ կը բերուին Արեւելքի արուեստներէն: Շարք մը գրական հանդէսներ հետաքրքրութիւն կը յայտնեն, աւելին՝ կողմնակցութիւններ կ'ընեն զանազան ազգերու: Երբ պիտի ուզենք «մեր գաւառին» արժէքները բերել՝ ցոյց տալու: Անհրաժեշտ է թարգմանութիւններ ընել նոր եւ կազմուած գրողներէ, Օշականէն, Համաստեղէն, Մեծարենցէն, եւ տալ զանոնք գրական պաշարին, որ այս քաղաքին մէջ է բացուած: Cex qui viennent հանդէսը, զոր կը խմբագրեն նոր գրողներ, (ընդհանրապէս նոր Ֆրանսացիներ են անոնք, ինչպէս կը մատնեն իրենց անունները,) եւ ուրիշ այլանուն պարբերաթերթեր հաճոյքով տեղ պիտի տան նման աշխատանքներու հրատարակութեան: Զիս չի հետաքրքրեր, այս ժամուս, այն միտքն ու ճամբան, որոնցմէ առաջնորդուած՝ մեր երէցները երէկ, մեր քրիստոնեայ կարծեցեալ շնորհներուն համար «Քրիստոնեայ Եւրոպային» գնահատումները կ'ըղձային: Այդ ճամբան մենք գոցած ենք պատով մը: Այժմ, «ազատ եւ անկախ Հայրենիքի» գաղափարին հետ, «ազատ եւ անկախ հայ արուեստին» ճանաչումը, ազգային ինքնավստահութեան ստացումը ապահովելու միայն, կը բարձրացնեմ ես իմ միտս:

Խօսքը մերն է, եւ, այդ մասին, կը խօսիմ շուտով:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԸ

Արտակարգ փոթորկումներու մէջ է, նորէն, «ազգ»ը:

Երէկը՝—մրրիկ ու ալեկոծ ծով: Վաղը՝—մութ ու անհորիզոն: Այսօրը՝— արտաքին ու ներքին ճակատներով, դժնդակ, ճնշող, կաշկանդող պայմաններու տակ:

Ելքը,— կախուած՝ պարագաներէն, ազդակներէն, եւ, մանաւանդ, մեր ներքին ուժերէն:

Պիտի վարանի՞նք: Բայց ազգի մը պատմութիւնը տարիներէն չազդուիր: Անոնք հետք կը ձգեն՝ դառն-դառն: Յորձանքին մէջ ենք, ու պիտի ճակատինք: Անխուսափելի է ասիկա: Պիտի գիտնանք «յարմարիլ»: Բայց մանաւանդ, պիտի գիտնանք յատկանշել՝— մեր ազգային գոյութեան ներկայ հրամայականը:

Երբ կը խօսուի հայ ժողովուրդի մասին, նկատի պէտք է ունենալ, որ ան կը գտնուի բացառապէս անօրինակ պայմաններու մէջ: Թողո՛ւնք աննպաստ դասաւորումը: Կա՛յ եւ ուրիշ կէտ մը: Որեւէ ժողովուրդի մասին խօսելով, մենք անմիջապէս կ'անդրադառնանք այդ ժողովուրդի այն խոշոր զանգուածին, որ խմբուած (իշխող կամ տիրապետուած) կ'ապրի: Գերմանացի ժողովուրդը Գերմանիոյ մէջ կ'ըմբռնենք, ֆրանսացին՝ Ֆրանսայի, Սպանիացին Սպանիոյ: Ու թափառական քի՛րտն անգամ իր աւանդական սահմաններուն մէջ: Այդպէս չէ՛ մեր պարագան: Մտածե՛ցէք «Հայ ժողովուրդ»ի մասին, ու չէք կրնար կեդրոնանալ մէկ կէտի շուրջ: Սրտով կ'երկարիք Սեւանայ լճին շուրջ. տեսողութեամբ՝ ձեր բոլորտիքը (Ֆրանսա, Յունաստան, Պուլկարիա կամ Արժանթին՝ ո՛ւր որ էք անձնապէս), եւ մտածումով կը թափառիք հորիզոնէ հորիզոն: Իսկ մէկ սահմանէն միւսը կը փոխուին պայմանները, մշակոյթը, ըմբռնումներն ու տրամադրութիւնները:

Իրերու այս վիճակին մէջ, նուազագոյն անպատեհութիւնը կ'ըլլար երկու մասի բաժնել հայ ժողովուրդը, երբ մանաւանդ հարցը անոր ներկայ եւ ապագայ գոյութեան մասին է:

Ճշդե՛նք այդ «մաս»երը— Հայաստան եւ գաղութներ:

* * *

Զանգուածօրէն՝ երկրի հայութիւնը թուական առաւելութիւն չունի գաղութներու վրայ. (ձգե՛նք՝ տնտեսականը, մշակութայինը, եւ ընկերայինը): Պետական կեանքը անոր տուած է ո՛չ թէ առանցքի մը, այլ կորիզի մը յատկանիշը: Տառապանք, յուսաբեկութիւններ, անստուգութիւն եւ ճնշում՝ ակամայ հաշտեցուցած են մեզ՝ անոր «բաւարարութեան»ը հետ, զգացական գերգնահատում մը ստեղծելով մեր մէջ՝ Արաքսէն անդին փռուած այդ 29,000 քառակուսի քիլոմեթր սահմանափակ տարածութեան վրայ:

Անկախ այդ հանգամանքէն, արագօրէն յիշենք անոր —երկրի հայութեան— ներքին եւ արտաքին պայմանները:

Ներքնապէս՝ նկատի ունիմ չորս ազդակներ,— վարչաձեւ, տնտեսական-վիճակագրական, ընկերային կեանք, եւ մշակոյթ:

Բաւական ինքնորոշ է վարչաձեւը: Զվիճի՛նք անոր առաջացած վարդապետութեան մասին: Սկզբունք, ծրագիր ու բանաձեւեր՝ իրականութիւններ չեն յաճախ: Իսկ մանաւորապէս համայնավար ըմբռնողութիւնը անհամեմատօրէն խոտոր կը պատշաճի՝ զայն փառաբանողներու ներկայ գործելակերպին հետ: «Դասակարգային հասարակութիւններու» անունով՝ անհատական ազատութիւնը կը կաշկանդուի: «Պատերազմներու վերացման» նշանաբանին տակ՝ խաղաղ, անզօր եւ համբերատար երկիրներու սուրի, պայթիւնի եւ արիւնաներկ պայքարներու կ'ենթարկուին եւ «բոլորին հաւասարութեանը» համար՝ մեծագումար հարստութիւններ փառօքի, երկաթի եւ հրացէնի կը յանձնուին...: Եւ այս բոլորը, որովհետեւ՝ «Նպատակը միջոցը կ'արդարացնէ»...: Համառաբար Ռուսիան թերեւս կարենայ հանդուրժել անոր: Իւրայատուկ քաղաքակրթութիւն, տնտեսութիւն, անսպառ զանգուած ունի: Հայաստանի նման քայքայուն երկիր մը միշտ կը սպառի այդ վարչաձեւին տակ, առանց կարենալ աճելու (հարցը անշուշտ, մենք կ'առնենք զուտ ազգային շահախնդրութեամբ): Ապահովաբար ձեռնարկներ կ'ըլլան այս կամ այն ուղղութեամբ: Բայց ատոնք հայկական տնտեսութիւններ չեն: Բամպակը, ըմպելին կամ այլ արտադրութիւն մը Մոսկուան կը շահագործէ, ու մեր երկրին կը մնայ «օրավարձ»ի բաժինը: Անհատական մեծ ձեռնարկներու ազատութիւն չկայ, ու չկայ, նաեւ, նախաձեռնողութիւն եւ ծաւալող, դուրսէն մղում ստացող ճարտարարուեստ:

Տնտեսական այս աննպաստ վիճակը կ'ազդէ եւ ժողովուրդի ընդհանուր կենցաղին վրայ: Հացը պակսած տեղը, կը պակսի, նաեւ, ժպիտը, ապրուստի ընդարձակման հնարաւորութիւնը, հետեւաբար եւ աճումը: Կամովին գեղջկցի, այդ պայմաններուն մէջ նուազումի հնարաւորութիւնը, նկատի առնելով հայ ժողովուրդի աճման բացառիկ առաւելութիւնը:

Զգուշ՝ խօսի՛նք մշակոյթի մասին: Նորէն «տեսակէտ»ներ եւ «սկզբունք»ներ առաջ պիտի քշեն: Մեծ, գաղափարակա՞ն ու համամարդկային խուճանները պիտի խօսին: Բայց, ատիկա, ինքնին, խոստովանութիւն մըն է, որ ազգային մշակոյթ չկայ: Հայաստանի ժողովուրդը զուրկ է հայ գրականութեան անցեալի էջերէն: Նոր ուղղագրութիւնը նպատակ ունէր, իր կարգին, կապը կտրելու հին ու նոր սերունդներու միջեւ: Չկա՛յ եւ մամուլ,— ազատ, անկաշկանդ մամուլ, որ թեւ ու թռիչ տայ ընդհանրական մտածումին, ձեւաւորէ զայն, ազդուի ու ազդէ փոխադարձաբար հանրային կեանքէն, ու մղիչ, առաջնորդ ազդակ մը դառնայ երկրի մշակութային-մտաւորական տարրին: Բարդեցէք, այս բոլորին վրայ «կոմսոմոլ հեղափոխութեան» թեթեւութիւնները, եւ ռուսական յորձանքէն քշուած սերունդը:

Արտաքնապէս,— աւելի դժբախտ է Հայաստանի հայ ժողովուրդը (ժողովուրդը, ոչ թէ խորհրդային Հայաստանը: Վերջինը «եղբայրներ» միայն ունի իր սահմաններէն դուրս): Հիւսիսարեւմուտքէն «ընկեր» Վրաստանը՝ կլանող եւ իւրացնող, ճնշելու եւ խեղդելու տրամադրութիւններով: Արեւելքէն թրքամոլ Ատրպէճանը, իսկ հարաւ-արեւմուտքէն՝ «եղբայր» քէմալական Թուրքիան, վայրագ ու գարանակալ ...:

Մէկ խօսքով. Հայաստանի ներքնապէս ցնցուած, կաշկանդուած հայ ժողովուրդը, արտաքնապէս օղակուած է՝ վտանգաւոր կասկածելի շրջագիծով մը...:

Զգե՛նք Արաքսը իր տրտում գնացքին մէջ, ու մտնենք գաղութներէն ներս:

ԿԱՐՕ ԳԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

ՁԱՅՆ ՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

...Քաղաք, 1926 Մայիս

Խորհրդային մամուլը շարունակում է խեղաթիւրել Հայաստանի ձերբակալութեանց խնդիրը, առանց ամօթի, առանց խղճահարութեան:

Ո՞վ չգիտէ որ Երեւանի բանտերը լիքն են գիւղացիներ, արհեստաւորներ, ուսուցիչներ, ուսանողներ, սպաներ եւ զինուորներ՝ ենթակայ վայրագ հաւատաքննութեան եւ աքսորման: Եւ այս բոլորի հանդէպ քար լռութիւն:

Խորհրդային մամուլն մեզ նո՞ր ենք ճանաչում, ե՞րբ է այդ մամուլը մեր երկրում կատարուած չարիքներից փոքրագոյնը հրատարակել, ե՞րբ է քննութեան նիւթ դարձրել խորհրդային պետականութեան բացասական կողմերը, եւ ներկայ դէպքում վերջին սխրագործութիւնը՝ զանգուածային բանտարկութիւնների փաստը: Խորհրդային մամուլը ենթակայ է ամենազօր չէկայի եւ կուսակցութեան պահանջների եւ երբեք չի համարձակուի նրանց անտեղութիւնները հրատարակելու, որովհետեւ ինքն ալ կոչուած է իր գործօն մասնակցութիւնը բերելու այդ ընդհանուր արարքին: Պահանջել նման մամուլից ճշգրիտ տեղեկութիւններ, փաստեր իրենց կատարած ոճիրների, անուանել միամտութիւն է, եթէ կուզէք տխմարութիւն:

Եւ հէնց դրա համար էլ, նա ծածկում կամ ծաղրում է, գիտնալով հանդերձ որ չէկայի բանտերում հիւծում են իր գիւղից ու աշխատանքից կտրուած գիւղացին, դպրոցից կտրուած ուսուցիչը, համալսարանից զրկուած կիսաքաղց ուսանողը, իր ընտանիքը կերակրելու հնարաւորութիւնից զրկ[illegible] արհեստաւորը, զօրքից կտրուած սպան ու իր զինակիցներից հեռ[illegible] զինուորը:

«Յառաջ»ից պահանջում են բանտարկուածներից որ եւ է մէկի անունը, ինչո՞ւ են նրանից պահանջում, թող հարցնեն իրենց հոգեւոր հայրերին, թող գան ու ականատես լինեն ամէն օր չէկայի դուռը հաւաքուած կանանց ու երեխաներին, որոնք ճաշ են բերում իրենց սիրեցեալներին համար: Ցուցա՞կ են ուզում, թող չէկայի նախագահութիւնից պահանջեն, եւ ոչ թէ «Յառաջ»ից: Եւ թող հարց տան թէ ինչո՞ւ հացադուլ են յայտարարել բանտարկեալները, պահանջելով հրապարակային դատավարութիւն:

Վարձկան մունետիկների եւ ձեր նմանների հանդէպ մենք երկրի դժբախտները, միայն [illegible] կարող ենք ունենալ, որովհետեւ երկրի այսօրուայ ծանր սուգի հանդէպ, նրանք մի առանձին չքմեղանքով պապանձում են եւ գրիչ վաճառում:

Ի՛նչ բարոյական անկում...

ՆՈՐ ԱՐՄԱՒԻՐ

Երեւանի թերթերը կը գրեն թէ Նոր Արմաւիր բանուորական աւանը, որ կը շինուի ամերիկահայ բանուորներու միջոցներով, արդէն կառուցուած են վեց տուն, 12 բնակարաններով: Մինչեւ Սեպտեմբեր բնակարաններու թիւը պիտի հասնի 100ի: Շինուածական նիւթերը պատրաստ են:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԱՍՍԱԳԵՏԱՑԻ

Հեղ. Ասողիկ

— Ուրեմն, ինչպէս ասացի, ես ալ ուզեցի ձեզ հետ գալ, որ տեսնեմ ձեր ապրելակերպը, ձեր սովորութիւնները, ձեր կրօնական հաւատալիքները, ձեր ամուսնական կեանքը, ձեր ընտանեկան յարաբերութիւնները, ձեր ընկերական վարմունքը, ձեր հիւրասիրութիւնը, ձեր հանդէսները, ձեր տօները, ձեր խրախճանքները, ձեր սգաւորութիւնները, ձեր թաղումները, ձեր ամուսնութիւնները, ձեր ուրախութիւնները, ձեր տխրութիւնները, ձեր ծնունդները, ձեր մահերը, ձեր ամէն բան, որ ձեր կեանքին կը վերաբերի, որպէսզի ես ալ գրեմ ձեր պատմութիւնը, ինչպէս որ գրեցին ուրիշները, որոնք ձեզ հետ եղան, ձեր տեսածները տեսան, ձեր լսածները լսեցին, ձեր ըրածները ըրին, ձեր գրածները գրեցին, ձեր ուսածները սորվեցան, ձեր գիտցածները գիտցան, ձեր հասկցածները հասկցան, ձեր ճանչցածները ճանչցան, ձեր սիրածները սիրեցին, ձեր ատածները ատեցին, ձեր հաւատացածները հաւատացին, ձեր ապրածները ապրեցան, ձեր մեռածները մեռան

Ձերբակալուած է նաև Նաճիյէ հանրմ անուն կին մը, ինչպէս եւ Սարգիս անուն հայ մը, որ Թաքսիմի «Սամսոն» ճաշարանին բաժնեկիցն էր: Դաւադիրները այս ճաշարանին մէջ կը հաւաքուէին յաճախ:

∴ Ձերբակալուած եւ հարցաքննուած են Քեազիմ Գարապէքիր, Ալի Ֆուատ, Րէֆիէթ, Նուրէտտին, Ճաֆէր Թայեար փաշաները, եւ Գարա Վասըֆ և Իսմայիլ Ճանպօլաթ պէյերը:

Մանաւոր աղբիւրէ մը կը քաղենք.—

Վերջին ձերբակալութիւնները իսկապէս ուղղուած են Իթթիհատ վէ Թէրաղգը կուսակցութեան դէմ: երկու ամիսէ ի վեր Իթթիհատական անները, մանաւանդ Պոլսոյ մէջ, գաղտնի մեծ գործունէութեան մէջ էին, ժողովներ կը գումարէին եւ ծրագիրներ կը կազմէին: Կառավարութիւնը տեղեակ էր այս բոլորին և աչալուրջ կը հսկէր: Յատկապիտասէրներէն մեծ մասը նախկին Իթթիհատականներ ըլլալով, յարաբերութեան մէջ էին Իթթիհատին հետ: Ազգային ժողովի արձակուրդէն վերջ ընդդիմադիր երեսփոխանները Պոլիս եկան եւ այս գործունէութիւնը աւելի մեծցաւ: Իրենց ծրագիրն էր ընդդիմադիրները զօրացնել Ազգ. ժողովին մէջ իրենց գլխաւոր նպատակն էր սուլթանութիւնը վերահաստատել եւ գահ բարձրացնել Ապտիւլ Մէճիտ Էֆ.ն:

Ա.յս գործունէութեան պարագլուխն էր Իսմայիլ Ճանպօլաթ պէյ, իրեն աջակից ունենալով բարձրաստիճան զինուորականներ, որոնց կարգին Րէֆիէթ փաշան:

Կառավարութիւնը շատ կը վախնար այս գաղտնի գործունէութենէն: Դաւադրութեան դէպքը անլսատ խնդիր է եւ ուղղակի կապ չունի այս գործունէութեան հետ:

Պոլսոյ թուրք շրջանակներուն մէջ այս ձերբակալութիւնները շատ դէշ տպաւորութիւն առաջ բերած են:

Կ'իմանանք թէ Թուրքիոյ Եւրոպայի դեսպաններուն մէջ կարգ մը կարեւոր փոփոխութիւններ պիտի կատարուին, եւ բոլոր իթթիհատական դեսպանները — մանաւանդ Փարիզի և Հռոմի — պաշտօնանկ պիտի ըլլան:

∴ Էյուպ Սապրի պէյ, որուն ձերբակալութիւնը հաղորդած էին Պոլսոյ թերթերը, նամակով մը կը հերքէ այդ լուրը և կ'ըսէ թէ տարիներէ ի վեր քաշուած է քաղաքական կեանքէ:

∴ Ոստիկանութիւնը արձանագրած է եւ խուզարկած Պոլսոյ մէջ մահափորձի հեղինակներուն գումարուած տեղերը: Հասկցուած է թէ ատոնք ամէնէն աւելի կը հաւաքուէին և ժողով կը գումարէին ձերբակալեալներէն վաճառական Էսատ պէյի դրասենեակը, առաջնորդ Մուսթաֆա Շեվքէթ պէյի դարմանատան և ամէնէն աւելի Էնկիւրիի նախորդ կուսակալ Ապտիւլգատէր պէյի (որ անյայտացած ըլլալով, չէ ձերբակալուած տակաւին) տանը մէջ: Ոստիկանութիւնը հարկ եղած խուզարկութիւնները կատարած է այս տեղերուն մէջ և տեղեկագիր մըն ալ պատրաստած է այս մասին, ղրկելու համար անկախութեան ատեանին:

ԱՆԳԼԵՒՈՒՄ ՎԷՃԸ

Ուրբաթ օր Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, Ռուսիոյ հետ ծագած նոր վէճին հետեւանքով: Պահպանողական երեսփոխան մը խստօրէն քննադատեց Մոսկուան թէ կը միջամտէ Անգլիոյ ներքին գործերուն, եւ դրամ ղրկած է ապօրէն գործադուլ մը քաջալերելու համար: Ուրիշներ ալ պահանջեցին խզել յարաբերութիւնները: Լօյտ Ճօրճ յայտարարեց թէ ո'ր եւ է պատճառ չի տեսներ 1921ին կնքուած առեւտրական դաշնագիրը ջնջելու: Համաձնաւոր երեսփոխան Սաքլաթվալա, որ ուղղակի բանտէն կուգար, յայտնեց թէ գործադուլի առթիւ եղած ղրամական առաքումը ճիշտ այն է ինչ որ քրիստոնեայ միսիոնարներու կողմէ Չինաստան եւ Արեւելք եղած ղրամական առաքումը: Մաքտոնալտ պաշտպանեց առեւտրական դաշնագիրը եւ առաջարկեց ընդարձակել զայն: Արտաքին նախարար Պ. Չեմպըլէն երկար ճառ մը խօսելով ըսաւ. «Բոլորին համար պէտք է պարզ ըլլայ որ խորհրդային կառավարութիւնը չի համակերպիր իր ստանձնած յանձնառութիւններուն:

«Կառավարութիւնը մանաւորապէս հասկցուցած է Լոնտոնի ռուս գործակատարին թէ աւելորդ կը գտնէ ո'ր և է նոր համաձայնութիւն, քանի չի յարգուիր նախորդ համաձայնութիւնը: Անգլիոյ հանքագործներուն ղրկուած ղրամը կամաւոր նուէր մը չէ, այլ պարտաւորիչ տուրք մը որ կը գանձուի Արհեստակցական Միութիւններէն. և խորհրդային մամուլին ինչպէս և խորհրդային վարիչներուն բոլոր ճառերուն մէջ կը տեսնէք որ այդ ղրամը հանքագործներուն և անոնց ընտանիքներուն թերզուառութիւնը մեղմացնելու սահմանուած չէ, այլ յեղափոխութիւն յարուցանելու: Եթէ այսօր խնդիր ըլլար որոշել թէ յարմա՞ր է առեւտրական համաձայնութիւն մը կնքել կամ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատել խորհրդային իշխանութեան հետ, պատասխանս բացորոշ էր: Բայց այսօր խնդիրը աս է, — Յարմա՞ր է խզել եղած յարաբերութիւնները: կը կարծեմ թէ անօգուտ է հաստատական պատասխան տալ այդ հարցումին, այդպիսի բան մը պիտի տկարացնէ մեր միջոցները՝ յեղափոխութեան դէմ և պիտի աւելցնէ Եւրոպայի կացութեան խառնակութիւնը»:

Ուրիշներ ալ խօսեցան և ժխորը այնքան սաստկացաւ որ, հարկ եղաւ նիստը ընդհատել:

Դաւադրութիւն մը Մատրիտի մէջ

Յունիս 25էն 26 լուսնալիք գիշերը յեղափոխութիւն մը պիտի պայթէր Սպանիոյ մայրաքաղաքին մէջ, նպատակ ունենալով ձերբակալել ներկայ կառավարութեան անդամները եւ ժողովի հրաւիրել Քօրթէսը, որոշելու համար նոր կառավարութեան ձեւը: Դաւադիրները զանազան ազատական հոսանքներու կը պատկանին եւ դժգոհ են այժմու դիկտատորական վարչաձեւէն: Ատոնց մէջ սեծ թիւ կը կազմեն նախկին պետական գործիչներ, հանրապետականներ, լրագրողներ եւ ազատականներ: կազմակերպութիւնը երկրին ամէն կողմը ճիւղեր ունի: կառավարութիւնը ժամանակին տեղեկանալով դաւադրութեան, անմիջապէս ձերբակալեց գլխաւոր պարագլուխները, որոնք խիստ պատիժներու պիտի ենթարկուին:

ՄԱՆՐ ԼՈՒԲԵՐ

ՀԱՅԸ 2.45ի պիտի ծախուի Յուլիս 1ին, փոխանակ 2.30ի:

ՍՈՒԼԹԱՆ ՎԱՀԻՏԷՏՏԻՆի ՄԱՐՄԻՆԸ Սան Ռէմօյէն Պէյրութ փոխադրուած է եւ պիտի թաղուի Դամասկոսի Սալահէտտին Էյուպի մզկիթին մէջ:

ՄԹԵՐԱՆՈՑ
«ՍԹԱՆՊՈՒԼ, ՕՂԻ»
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ԳԻՆ
ԱՒԵՏՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ, ՃԱՇԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ, ՊԱՒԵՐՈՒՆ
ԵՒ ՍՐՃԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
ԽԻՍՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ
ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ
ՆՈՐ ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒԱՏՈՒՆԸ
ԳԷՈՐԳ ՄԱՐԹԱԵԱՆ — ՅՈՎՍԷՓ ԱԶԻԶԵԱՆ
52 - 54, Rue Piat, PARIS 20e
Tél. ROQUETTE: 92-56
Մէթրօ՝ ՊԷԼՎԻԼ
Փարիզի ապսպրանքները յաճախորդին տունը կը յանձնուին:
Ապսպրանքները կ'ընդունուին թէլէֆոնով եւ նամակով:
Արուարձանները քօլի փօսթալով կը ղրկուին:
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ Գաւառները եւ արտասահման ՓՈՔՐԱՓԱՆԱԿ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Փարիզի շրջանային կոմիտէն դասախօսական դասընթացքի կը հրաւիրէ բոլոր այն ընկերները, որոնք նախապէս արձանագրուած են: Առաջին դասախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Հինգշաբթի 1 Յուլիս երեկոեան ժամը 8,30ին Rue du Vieux Colombier.

Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» խումբի ժողովը՝ 2 Յուլիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին 5, Rue Londres:

Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը 2 Յուլիս Ուրբաթ ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին:

ՋԱՓԱՀԱՍ Որբերու Միութեան դասախօսական ժողովը՝ 1 Յուլիս Հինգշաբթի երեկոյ, ժամը 8.30ին, Ֆլօրթա ճաշարանին մէջ: Կը խօսի Պ. Ա. Շահխաթունի «Հայ գեղարուեստ»ը նիւթի մասին: Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կիւրինցի Սրբուհի Թառուկեանը կը փնտռէ իր ամուսինը Սահակ Թառուկեանը, որ 1924ին Ֆրանսա եկած է եւ աշխատած Մէն է Լուառնահանգին Շոտֆօն գիւղին քարահանքը: Յետոյ գացած է Նանթի կողմերը: Տեղեկացնել S. Zadikian, 46 Ave. Aristide Berges, Lancey (Isère):

ՎԱՐՊԵՏ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Կը փնտռուի արեւելեան կերակուրներու համար: Դիմել խմբագրատուն:

Հ. Մ. Ը. Մ.

Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ամբիւթիք մրցումները տեղի պիտի ունենան 1 Օգոստոս կիրակի օրը: Բոլոր ամբիւթներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ եւ փորձերու համար ամէն կիրակի առաւօտ երթալ փարք Սէն Մորի Սթատ Օլէմփիքը (պասթիյի կայարանէն): Մուտքը միութիւնը կը վճարէ: Շոգեկառքը կը մեկնի ժամը 9ին: իսկ Շաբաթ-Կիրակիները 6էն վերջ Սթատ փօրթ Տօրէ:

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Հ. Հայաստանի Մատենադարանին, կազմակերպուած Հոկի Բիւրակ մասնաճիւղին կողմէ եւ մասնակցութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Փարիզահայ երիտասարդաց եւ Զափահաս երկսեռ որբերու միութիւններու, Salle d'Horticulture-ի մեծ սրահներուն մէջ, 84 Rue de Grenelle, 3 Յուլիս ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ: Տոմսերու գինները այրերու 10, կիներու 5 ֆր.:

ԳՈՐԳ ՆՈՐՈԳՈՂ

Դործատուրուիներու պէտք կայ, վարժ կամ ոչ: Դիմել 36, Rue Polonceau, պ. յակոբ կէվիկեանին: Թէլէֆօն՝ Nord 33—32: Մէթրօ Barbès:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
ջերմամիզուկեան, ֆրանկ ալտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց:
Բժշկական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12:
Ժողովրդական գիներ

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

18 տարեկան պատուաւոր երիտասարդ մը որ ձեռական աշխատութեանց շատ յարմարութիւն ունի, կը փափաքի աշխատիլ ժամագործի եւ կամ ոսկերիչի մը քով: Ի հարկին կ'ընդունի նաեւ ուրիշ որեւէ գործ, միայն սահուն կերպով ֆրանսերէն խօսիլ: Դիմել ՄԱՍԻՍ տպարան:

ԳՈՐԾ ՓՆՏՌՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կ'ուզուին երիտասարդ աղջիկներ՝ կամ կիներ 15էն 30 տարեկան՝ պրոտէի գործ ողորկելու համար առանց լոգնութեան, մեքենաները մօթէօրով: Օրական 6 ֆրանքէն սկսեալ մինչեւ 20 ֆրանք կրնան շահիլ երեք ամսուան միջոցին:

Դիմել Պ. ՆՇԱՆԵԱՆի, 2, Ave. du Docteur Léray, Paris 13. Métro Italie.

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ
ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,
67, Rue Monsieur-le-Prince (6)
Métro Odéon կամ St. Michel
Ընտանեկան մաքուր, ջամեղ եւ առատ կերակուրներ:
Թապլը ո'օթ 4 ֆրանք
Տասը տոմսակով 3.75 ֆր.
Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻԶ
ԱՐԱՄ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
3, Rue d'Austerlitz, 3
Métro Gare de Lyon,
Quai de la Rapée եւ Bastille
Պատիւ ունինք ծանուցանել մեր յարգելի հայրենակիցներուն որ վերոյիշեալ հասցէին, բացած ենք սափրիչի (վարսավիրայ) սրահ մը, արհեստին նորագոյն մեթոտներով: Մեր մաքուր սպասարկութիւնը եւ մատչելի գիները մեծապէս պիտի գոհացնեն մեր յաճախորդները:
Կանանց եւ փոքրիկներու մազերը կը կտրուին ճաշակաւոր կերպով: կը ծախուի նաեւ անուշահոտ օճառ եւ այս կարգի զանազան առարկաներ: Բաց է ամէն առաւօտ ժամը 7էն երեկոյեան 9, բացի երկուշաբթի:

ՍԱԿԱՐԱՆ

26 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	168	35
Տոլար,	Dollar	34	60
Մարք (ոսկի)	Mark	8	25
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	18	70
Թրք. ոսկի	» or	160	—
Մէճիտիէ	Médjidié	12	50
Լէվա 100 հատ	Léva	24	—
Տրախմի »	Drachme	43	—
Լիր »	» Lire	125	—
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	100	—
Ջուից. »	Frc. Suisse	670	—
Լէյ 100 հատ	Ley	15	20
Ձերվոնեց	(10 Roubles or)	174	25

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ			
Եգ. Քր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3700	—
»	II »	2550	—
»	III »	2220	—
Իւմեյի երկաղ.	Lots turcs	149	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ
ԳՈՐԾԻ ՄԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ — ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1907ին
Արեւելեան ամէն տեսակ գորգերու համար ձոխ մեներանոց:
Ներածութիւն, գնում եւ վաճառում
ԴԻՄԵՑԷՔ ՄԵԶԻ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ
Հասցէ՝ 2, NEW STREET BISHOPSGATE, LONDON E. C. 2
Tel. Bishopsgate 1959 — Télégr. YAKOUBIAN, Ave. London

ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
10, RUE RAMPAL, 10 — Métro BELLVILLE
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
Գիները դիւրամատչելի եւ սպասարկութիւնը շատ մաքուր
ՇԱԲԱԹ և ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ ՆՈՒԱԳ
ՓՈՐՁԵՑԷՔ և ԳՈՀ ԿԸ ՄՆԱՔ
Սրահը տրամադրելի է հարսնիքներու և նման հաւաքոյթներու

ՕՂԻ, ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱՋՔԸ ԼՈ՛ՅՏ
վերջապէս եկաւ «ՍԹԱՄՊՈՒԼ» օղին
Զուտ խաղողէ պատրաստուած Փարիզ կը ծախուի գոց շիշերով
ՊԷԼՎԻԼԻ ԾԱՆՕԹ ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
ԱՐԹԻՆԵԱՆի ՔՈՎ
28, rue Lesage, Paris XXe. 18bisRue, Jouge Rouve
Métro Belleville. Tramway 5, 26
Նաեւ կը գտնուի միշտ լաւագոյն արեւելեան նպարեղէն. ներ, անուշեղէններ եւ պիտոյքներ:

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒԱՏՈՒՆԸ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ
ԸՆԴԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՃՈՒԽ ՄԹԵՐՔՈՎ ՄԸ
Ունինք նաեւ ամէն տեսակ անուշեղէններ, ոգելից ըմպելիներ, քոնսէրվաներ, ֆամեմներ, անխարդախ սուրճ, ընտիր թէյեր, ձիթապտուղ, քաշէր, ճերմակ պանիր, ապուխտ, ընտիր ռուսական խաւեար, օղի, օ տը քօլօններ, ֆոտաւէտ օճառներ եւլլն. եւլլն.: Խիստ դիւամատչելի գիներով:
Շեռախօսով ապսպրանքներ կ'ընդունուին եւ կը փոխադրուին:
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ՝ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՉ եւ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Նպարավաճառատուն "ՇԻՐԱԿ,,
26 Rue de Trévise Tél. Bérgère 38-63: Métro Cadet

ԳԼԽԱՐԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ NADINE
ՊԷՕՅԻՒՔԵԱՆ ՓՈՅՐԵՐ
Վերջին նորաձեւութեամբ խիստ ճաշակաւոր գլխարկներ դիւրամատչելի գիներով:
Կը ստանձնենք նաեւ ամէն տեսակ նորոգութիւններ եւ ձեւափոխութիւններ: 9, rue de Moscou Paris, 8(e) Tél. Louvre 12-79

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
ԴԵՐՁԱԿ-ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ
ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԷՆԷՆ
Ձոխ մեներք անգլիական եւ ֆրանսական ամէն եղանակի յարմար կերպասներու:
17, Rue Constance, Paris (18) Թելէֆօն՝ Marcadet 0-58
Մէթրօ՝ Blanche

Ս. ԿԷՄԱԼՄԱՋԵԱՆ
3, RUE SAINTE - BARBE, MARSEILLE
Մեծաքանակ եւ անմրցելի գիներով ընտիր տաճկական ծխախոտ սուրճ եւ թարմ լէպլէպի կը պատրաստենք մեր սեփական գործարանին մէջ. գաւառի բոլոր խանութպանները առաջին փորձով խիստ գոհ պիտի մնան մեզի դիմելով: Նոյնպէս շատ աժան գիներով կրնանք ղրկել՝ պաստրմա, ճերմակ պաստիր, պուլղուր եւ նպարեղէնի բոլոր տեսակները. ամէնէն դժուարաֆաճներն գոհ պիտի մնան մեր արագ եւ խղճամիտ գործառնութիւններէն:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԲՈԼՈՐ ԳՐԱՆՑԱՀԱՆԳԵՐՈՒՆ
Գատական գործեր, պայմանագրութիւններ, թարգմանութիւններ ամէն լեզուով: Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի վիզայի, անցագրի, եւ անձնագրի գործողութիւններ:
Դիմել բացի Կիրակիէ ամէն օր ժամը 9էն 12 եւ 2էն 7:
VAHAN YARJANIAN
CONTENTIEUX
62, Rue Myrha, Paris (18) Métro Barbès կամ Château Rouge
Tél. Nord 13 - 45 Reg. Com. 346,618

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԻՔԵՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՐ Լ'ԷՄԹ
6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87 թ անկիւնը):
Տք. ԹԱՓՈՆ, փ. Բ. Հ.: Tél. Trud. 11-28.
ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդութիւններու արագ քաւժում նոր մեթոտներով: Լաւագոյն արդիւնքներ:
Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8: Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12:

Le Gérant : H. TEURNIÇ

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris (

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ՝ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՒՄ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ՅՈՒՆԻՍ 1926

30 JUIN 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 143 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ԻՆԸ ԻԹԹԻՒԱՏԱԿԱՆՆԵՐ ԵՒ ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐՆԵՐ ԿԱԽՈՒԵՑԱՆ ԻՋՄԻՐԻ ՄԷՋ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՓՈՂՈՑԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Սուր տագնապի մը մատնուած է հայերէնը, մանաւանդ արեւմտեան հայերէնը:

Եւ բազմաթիւ պատճառներով: Մեր ձեռքով կը խաթարուի, կը ծիւրի, մահուան կը դատապարտուի «ո՛վ մեծասքանչ»ը, ինչպէս կը կոչէր բանաստեղծը:

Ամէնէն առաջ, հայերէնին զարգացման և ծաւալման կը ջնաւէ Թրքախօսութիւնը, որ վարակիչ ախտի մը պէս տարածուեր է ամէն կողմ, արտասահմանի մէջ, փարիզէն մինչեւ գաւառները, եւ դեռ աւելի հեռուները: Մէկ ամիսէն կը լրանայ «Յառաջ»ի առաջին տարին: Տասնըմէկ ամսուան ընթացքին, մենք անդադար գանգատներ ստացանք այդ զգուելի մոլութեան դէմ, որ մասնաւորապէս վարակած է երիտասարդութիւնը: Ամէնէն յետամնաց ժողովուրդին մէջ անգամ դժուար կը գտնէք այսքան անկրթութիւն, այն ալ սա հիւրընկալ ափերուն վրայ, ուր ինկեր ենք դժոխային սարսափներու հետեւանքով: Եւ ամէնէն ըմբռնուելիք պարագան այն է, որ Թուրքերէն խօսողները ոչ թէ էնկիւրիցի կամ կեսարացի Թրքախօսներ են, այլ՝քն իրենց կամքէն անկախ Թրքացածներ, այլ դպրոց տեսած, կրթուած, մայրենի լեզուով մեծցած հայրենակիցներ: Ականջ դրէք որ եւ է ճաշարանի կամ սրճարանի մէջ, խումբ մը Հայերու —Թուրքիայէն եկած Հայերու —և պիտի լսէք անճոռնի բարբառը. «Պրաք պէ, սէն պու իշի եափամազսըն», «Պրամա սէօյլեմիմ քի Հրանտ խասթա տըր» եւն.: Եւ կը խօսին տեսակ մը ածոյքով: Իսկական Թուրք մը կրնար խաբուիլ եւ ողջունել իր այս «վաթանտաշ»ները: Աւելի պերճախօս են փողոցային հանդիպումները, որ եւ է հայաշատ պողոտայի վրայ: Երբ դիտողութիւն կ'ընես, «սովորութիւն եղեր է», կ'ըսեն. կամ կը փսփսան թէ իրենց ընկերներէն մէկը հայերէն չի գիտեր: Առաջինը աւելի ճիշտ է, իսկ երկրորդը պարզ պատրուակ: Ամէն պարագայի մէջ, անհանդուրժելի է երեւոյթը, թէ անձնական եւ թէ ազգային արժանապատուութեան տեսակէտով: Վերջերս եզիպտոսէն բարեկամ մը կը պատմէր թէ այնտեղ ալ տարածուած էր այդ մոլութիւնը, եւ ստիպուեցան տուգանք հաստատել, մտերմական շրջանակի մէջ: Արդիւնքը շատ նպաստաւոր եղած է: Արդեօք այստե՞ղ ալ այդպիսի միջոցներ պէտք է փորձել, որպէսզի Հայերը հարկադրուին հայերէն խօսիլ, եւ ոչ թէ ստարոտի բարբառ մը, որ ոչ միայն մայրենի լեզուին տեղը չի բռներ, այլեւ կ'արմնցնէ ստրկութեան եւ արիւնի յիշատակներ:

Երկրորդ պարագայ մըն է, տեղական լեզուն խառնել մայրենի լեզուին, եւ կամ անոր տեղ գործածել, քաղաքակրթուած երեւալու մարմաջով. մինչ ամէնէն բարեկիրթ ժողովուրդները ամօթ կը սեպեն իրենց լեզուէն տարբեր լեզուով խօսիլ ազգակիցներու հետ: Այս մոլութիւնը շատ արմատացեր է Պալքանեան երկիրներէն մինչեւ Ամերիկա, եւ կը ծաւալի նաեւ Ֆրանսայի մէջ, ստեղծելով անճոռնի բարբառ մը:

Երրորդ վտանգ մը՝ խմբագիրներու անհոգութիւնն է: Շատ մը Թերթերու մէջ, օրուան լուրերէն մինչեւ յօդուածները, կը հանդիպիք այնպիսի այլանդակ նախադասութիւններու, որոնք կամ տգիտութեան հետեւանք են, կամ անհոգութեան, — երկու պարագային ալ՝ աննկարելի: Երկար պիտի ըլլար շարել Թրքաբանութեան, Ֆրանսաբանութեան նմոյշներ կամ Թափուք խօսքեր: Մինչդեռ մամուլը որ եւ է լեզուի զարգացման ամէնէն կենդանի ազդակն է, եւ եթէ գէշ կը խմբագրուի, ապա ուրեմն գէշ կը վարժեցնէ:

Զորրորդը, ամէնէն ծանրը եւ հիմնականը.— Խորհրդային Հայաստանի մէջ պարտադրուած հայերէնն է, որ ոչ մէկ բանի կը նմանի: Նոր իշխանութեան հաստատուէն ի վեր, շատ մը բողոքներու կարգին, լուրջ պայքար կը մղուի նաև մայրենի լեզուի փրկութեան համար: Բայց ապարդիւն: Լեզուն ալ ենթարկուած է կոմկուսի քմահաճոյքին և անոր երկաթեայ բռունցքին: Մեծ մասով տգէտ կամ Թերուս խմբագիրներ եւ պաշտօնեաներ կը շարունակեն այլանդակել հայերէնի դիմագիծը, հիւծուրց ճգնաւորներու պէս, որոնց հոգիզոնը վանքին չորս պատերն են, իսկ առաջնորդը՝ վարդապետը. ներկայ պարագային՝ կոմկուսի «դեկրէտ»ը: Եւ լեզուն փոխանակ զարգանալու, վերածուեր է քառակուսի կաղապարի մը, որուն վրայ կը հնուչուին աշխահի բոլոր խրթնաբանութիւնները եւ տգիտութիւնները: Առէք որ եւ է խորհրդային Թերթ կամ գիրք, եւ պիտի տեսնէք որ աւելի դիւրին է անոնց ոուսերէնն կամ գերմաներէնն բնագիրները հասկնալ:

Կարգ մը միամիտներ հաւատացին Թէ ժամանակաւոր է այս անհեթեթութիւնը, մինչդեռ հինգ տարի տեւեց. եւ արդէն հերունդ մը պատրաստած է այդ գիտնաբանութեամբ...:

Օրուան հոգերու կարգին, ինչո՞ւ չմտածել նաեւ այս չարիքի մասին: Ի՞նչու չմտածեն անոնք որ գործ ունին գիրի և գիրքի հետ:

Շ.

ԹՐՔԱԿԱՆ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

վերջին Թղթաբերով հասած Թուրք Թերթերը հետեւեալ կերպով կը պատմեն ծանօթ դաւադրութիւնը.—

Դաւադրութեան վերաբերեալ պատրաստութիւնները տեսնուած են անցեալ Սեպտեմբերին: Այս խնդրին շուրջ երկար խորհրդակցութիւններ կատարած են Յառաջդիմական կուսակցութեան պետերը, և ի վերջոյ որոշման մը յանգած են:

Դաւադրութեան որոշումը տալէ յետոյ, ժողովը պաշտօն յանձնած է Շիւքրի պէյի, որ գործադրէ զայն: Ատենէ մը ի վեր, Իզմիթի երեսփոխանը յամառօրէն կ'աշխատեր դաւադրութեան միջոցաւ պետական հարուած յառաջ բերել: Շիւքրի պէյ տեւական շփումներ ունեցաւ կուսակցութեան անդամներուն հետ, ինչպէս Գարա Վասըֆ, Զիա Խուրշիտ եւ Արտահանի նախորդ երեսփոխան Հիլմի, եւ Թէ ոչ-անդամներու հետ, ինչպէս օրինակ Ապտիւլ Գատէր և Գարա Քէմալ: Զիա Խուրշիտի միջոցաւ ալ կապ պահեց Լազ Իսմայիլի, Կիւրճի Եուսուֆի եւ ուրիշ քանի մը Թշուառականներու հետ, որոնց անունը տակաւին յայտնի չէ: Այս վերջինները քօմիթէին դինեալ մարդիկն էին, եւ հետեւաբար գործին առաջին գիծին վրայ կը գտնուէին:

Անցեալ Դեկտեմբերին, Զիա Խուրշիտ իրեն հետ առնելով Լազ Իսմայիլը և Կիւրճի Եուսուֆը, Էնկիւրի կ'երթայ: Ճանապարհածախսը Շիւքրի պէյի կողմէ կը հայթայթուի: Էնկիւրիի մէջ երկար խորհրդակցութիւն կը կատարուի, ճշդելու համար մահափորձին գործադրութեան վայրը: Թէեւ խօսք եղած է Ազգ. Ժողովի և Էնկիւրիի ակումբին մէջ կատարել, բայց զանազան պատճառներով անյարմար նկատուած են այս վայրերը: Ասոր վրայ նորէն վիճաբանութիւն կը կատարուի տեղի ընտրութեան շուրջ: Մարդ կաց, գրամ կայ, ամէն բան պատրաստ է, բայց ու՞ր կատարել ոճիրը.— ահա միակ առկախ հարցը:

Միւս կողմէ գործադրութեան վայրկեանին սարսափը խուճապ առաջ կը բերէ, այն աստիճան որ, երբ վերջնապէս կը ճշդուի այս հինչ օրը մահափորձի սկսիլ, Օրտուի երեսփոխան Ֆայիք պէյ իրար կ'անցնի, եւ մէկ կողմէ կը սկսի եղբայրը՝ Զիա Խուրշիտը համոզել որ ետ կենայ, իսկ միւս կողմէ Արիֆ պէյի տունը կը վազէ, արգիլելու համար ձեռնարկը: Այդ միջոցին, Էսկիշէհիրի երեսփոխան Արիֆ պէյ Թէյ կը խմէր Շիւքրի պէյի և Լազ Իսմայիլի հետ: Վերջապէս կ'որոշուի այդ օրը չգործադրել դաւադրութիւնը:

Հինգ տասը օր յետոյ, Շիւքրի պէյ Լազ Իսմայիլի հետ կը մեկնի, իսկ Զիա Խուրշիտ եւ Կիւրճի Եուսուֆ Պոլիս կ'երթան: Դաւադիրները, հաւանական գտնելով կազի փաշային Պոլիս այցելելը, ատոր համաձայն պատրաստութիւն կը տեսնեն:

Մինչդեռ հանրապետութեան նախագահը հարաւային գաւառները կ'այցելէ. սակայն Պրուսա հանդիպելը յոյսեր կուտայ անոնց: Լազ Իսմայիլ, 150 ոսկի ճանապարհածախք առնելով Շիւքրի պէյէն, Պրուսա կ'երթայ: Եւ որպէս զի ուշադրութիւն չգրաւէ, հետը կ'առնէ Նիյմէթ անուն հանըմ մը, իբրեւ իր կինը: Լազ Իսմայիլ, քննութիւն կատարելով կը հասկնայ Թէ հրացան ունենալու է, մահափորձը կատարելէ յետոյ Պրուսայի լեռները փախչելու համար: Ասոր վրայ Պոլիս կը դառնայ, եւ իր քննութեանց արդիւնքը կը հաղորդէ քօմիթէին:

Այդ միջոցին կը ստուգուի Թէ, կազի փաշան իզմիր պիտի երթայ: Անմիջապէս կ'որոշուի օգտուիլ առիթէն, և իզմիրի մէջ փորձել դաւադրութիւնը: Յունիս 6ին կը հաստատուի հանրապետութեան նախագահին իզմիր երթալու լուրը:

Յունիս 7ին, Ճաֆէր Թայեար փաշա Պոլսէն Էնկիւրի կ'երթայ և Քեազիմ Գարապէքիր փաշայի, Ալի Ֆուատ փաշայի ու Արիֆ պէյի հետ խորհրդակցելէ յետոյ, նոյն օրուան շոգեկառքով Պոլիս կը դառնայ:

Յունիս 10ին, վերջին պատրաստութիւնները կ'աւարտին, և յաջորդ օրը Զիա Խուրշիտ երկու ընկերներով իզմիր կը մեկնի: Զիա Խուրշիտ իրեն հետ կը տանէր Սարը Էֆէի ուղղուած նամակ մը, որ ստորագրուած էր Շիւքրի պէյի և Բասիմի կողմէ:

Բասիմ հին «քօմիթէճի»ներէն է և վերջերս Գարա Քէմալի գրասենեակին մէջ կ'աշխատէր: Նամակին մէջ կ'ըսուէր Թէ Զիա Խուրշիտ վստահելի մէկն է և պաշտօն ստանձնած է գործադրելու նախապէս որոշուած գործը: Յետոյ կը խնդրուէր Սարը Էֆէէն որ գործակցի անոր:

Սարը Էֆէ շատ լաւ ընդունելութիւն կ'ընէ Զիա Խուրշիտի, և անոր կը ծանօթացնէ իր ընկերներէն Զօփուր Հիլմին և կրետացի Շեվգը պէյը: Գարշը եագա, Իտրիսի պարտէզին մէջ երկու ժողով կը գումարուի, եւ կ'որոշուի Քէմէր Ալթը, Տէօրթ Եօլ Աղզը ըսուած տեղը կատարել մահափորձը:

Սակայն Շեվգը պէյ օր մը առաջ կառավարութեան լուր կուտայ եւ այսպէսով կը ձախողի մահափորձը: Իր այս քայլն ալ հետեւեալ կերպով կը բացատրուի.— Շեվգը Սարը Էֆէին ընկերն է եւ միայն անոր հետ գործակցաբար կրնար ո եւ է բան ընել, մինչդեռ Սարը Էֆէ վերջին պահուն շոգենաւ նստելով Պոլիս կը մեկնի: Ասոր վրայ Շեվգը կը յուսահատի, եւ կասկածելով որ Սարը էֆէ լուր պիտի տայ կառավարութեան, ինք անկէ առաջ կը շարժի: Անմիջապէս մատիտով նամակ մը կը գրէ կազի փաշայի հասցէին, եւ կուսակալ Քեազիմ փաշայի կը յանձնէ:

Լրացուցիչ տեղեկութիւններու համաձայն, դաւադիրները ամիսներէ ի վեր գործի վրայ էին, եւ կ'ուզէին տապալել կառավարութիւնը, եւ իրենք իշխանութեան գլուխ անցնիլ: Դաւադրութեան մէջ դեր ունին Իթթիհատական պետերը, Յառաջդիմասէրները եւ առաջին Ազգ. Ժողովի Բ. խմբակցութեան ղեկավարները:

Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ նաեւ յայտնի Իթթիհատական եւ նախկին պարենաւորման նախարար Գարա Քէմալը, իբր դաւադրութեան գլխաւոր վարիչներէն մէկը: Ճամպօլաթի եղբայրը Բասիմ եւ երկնակայի մէջպուս Սապիթ խոստովանութիւններ ըրին դաւադրութեան մասին: Ձերբակալուածները իրարու կը ճակատեցուին: Դատական նախարար Մահմուտ Էսատ պէյ Իզմիր հասած է, մօտէն հետեւելու դատավարութեան:

Քեազիմ Գարապէքիր փաշա, Էնկիւրիի Տէթիւքի այգիին մէջ ձերբակալուած է եւ Երզրումի մէջպուս Միւնիր Խուսրեվի հետ Իզմիր ղրկուած է դատուելու համար: Նոյնպէս Պոլիսէն յիշեալ քաղաքը ղրկուած են Ալի Ֆուատ, Ճաֆէր Թայեար, Րէֆէթ եւ Րիւշտի փաշաները: Էսկիշէհիրի մէջպուս Աբիֆի յուշատետրին մէջ շատ մը կասկածելի բաներ գտնուած են:

.·. Թուրք Թերթ մը կը գրէ Թէ մահափորձին հեղինակները Էնկիւրիի Ազգ. Մեծ Ժողովին սրահը առաջնորդուելով, անոնց ցոյց տրուած են նախագահին և վարչապետին յատկացուած տեղերը: Պահ մը խորհուած է մէկէն բնաջնջել գործավարներու խորհուրդը (դահլիճ):

Ուրիշ լուրի մը համաձայն, մահափորձին որոշուած օրը, Ալի Ֆուատ փաշա ժամերով կը պտտի եղեր ռազիկանական տեսչութեան շէնքին շուրջը, ի հարկին գայն գրաւելու համար:

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Եւրոպայի Պատգ. Ժողովը կը շարունակէ իր նիստերը: Շաբաթ օր ժողովը զբաղեցաւ կարգ մը ընթացիկ խնդիրներով: Այս առթիւ Փարիզի պատգամաւորները գանգատեցան Թէ Պալաքեան եպսկ. դադրեցուցած է երուսաղէմի պատրիարքին յիշատակութիւնը եւ պահանջեցին որ շարունակուի այս «ընկալեալ սովորութիւնը»:

Մարսէյլէն հեռագիր մը կը հաղորդէր Թէ այնտեղ ալ ընտրութիւններ կատարուած են: Արձանագրուած են 254 հոգի, քուէի մասնակցած՝ 138 ընտրողներ:

Պատգամաւոր ընտրուած են Պ. Պ. Հմայեակ Խոսրովեան (105 քուէ), Յ. Ամատունի (105), Տօքթ. Լ. Գրիգորեան (105), Մ. Սարըեան (104) եւ Արշակ Թորոսեան (102): Պաշտօնական տեղեկագիրը ուշ հասած ըլլալով, երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ նկատի առնուեցաւ այս ընտրութիւնը: Այս առթիւ ժողովը ժամ-ւաճառ եղաւ կարգ մը կողմնակի գանգատներով:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԱՀԱՊԱՐՏՆԵՐԸ ԿԱԽՈՒԵՑԱՆ

Հեռագրի մը համաձայն, առջի աւտոյ Իզմիրի մէջ կախուած են նախկին Իթթիհատական նախարար եւ Իզմիթի երեսփոխան Թիւքրի պէյ, Էսկիշէհիրի երեսփոխան գնդ. Արիֆ Ապէտին, Լազիստանի նախկին երեսփոխան Զիա Խուրշիտ, գնդ. Բասիմ (Ճամպօլաթի եղբայրը), Էնկիւրիի նախկին կուսակալ Ապտիւլ Գատէր, Սարուխանի երեսփոխան Ճազարապետ Խրիմլ եւ ուրիշ երեք հոգի: Ամբաստանեալները կ'ըսէ Թէ մահապարտները ձեռնարկեր էին 1. տապալել կառավարութիւնը ապօրէն եւ ռազմագործական միջոցներով, մինչդեռ կրնային ազատօրէն իշխանութեան ճամնիլ օրինաւոր միջոցներով եւ 2. տակնուվրայ ընել երկիրը, սպաննելով Մ. Քեմալը:

ԻԶՄԻՐԻ ԴԱՏԱՐԱՆԸ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Շաբաթ օր Իզմիրի մէջ Անկախութեան Դատարանը սկսաւ դաւադրութեան գործին առթիւ ձերբակալուածներու դատավարութիւնը: Ամբաստանուած են 60 հոգի, որոնց 25ը ընդդիմադիր կուսակցութեան երեսփոխաններ: Բռնուած վաւերաթուղթերը եւ կատարուած խոստովանութիւնները կը հաստատեն Թէ դաւադրութեան նպատակն էր ո՛չ միայն Մուսթաֆա Քեմալը սպաննել, այլ եւ կառավարութիւնը տապալել եւ հանրապետական վարչաձեւը փոխել:

Հարցաքննութիւնը հաստատած է Թէ, կ'ըսէ տեղական Թերթ մը, դաւադիրները կը քաջալերուէին Իտալիոյ եւ Անգլիոյ կողմէ: Թուրք հանրային կարծիքը մեծապէս հետաքրքրուած է այս դաւադրութեան գործով, որ քաղաքական խոշոր դէպք է:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

(ԼԻԼԻ ՀԱՄԲԱՃՈՂՈՎԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Ա.

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը անցած շաբաթ իր տարեկան համաժողովը գումարեց Լիլի մէջ, որ իրենց նոր միջնաբերդն է։

Համայնավար կուսակցութիւնը հինգ տարուան պատմութիւն ունի Ֆրանսայի մէջ, որով եւ սա իրենց հինգերորդ համաժողովն էր։

1920ի աշնան Թուրի ընկերվարական համաժողովին մէջ էր որ անջատումը կատարուեցաւ եւ ձախ ընկերվարականները կազմեցին առանձին կուսակցութիւն, աւելի զօրաւոր եւ կենդանի՝ քան ընկերվարական կուսակցութիւնը, որմէ բաժնուեցան։

Չինաղադարի վաղորդայնն էր. ռուսական մեծ յեղափոխութիւնը խանդավառած էր բոլոր հոգիները։ Բանւոր դասակարգը, այն որ պատերազմի բեռը տարած եւ միլիոնաւոր զոհեր տուած էր, կ'ըմբոստանար քաղքենի պետութեանց աշխարհակալական ձգտումներուն դէմ եւ խտացած շարքերով կուգար միանալ Համայնավար կուսակցութեան, որ երկրային դրախտ կը խոստանար բոլոր դժգոհ հոգիներուն։ Ռոսկուայի մէջ կատարուած քննական պտոյտէ մը վերադարձող պատուիրակները — քաշէն եւ Ֆրոսար — բազմահազար բանուորներու եւ ուսանողներու խանդավառ ընդունելութեան կ'արժանանային, իբրեւ նոր խօսքի եւ խոստումներու առաքեալները։

Այս պայմաններուն տակ, 1920ի աշնան կազմուած Համայնավար կուսակցութիւնը ամէնէն զօրաւոր յեղափոխական կազմակերպութիւնն էր Ֆրանսայի մէջ — մօտ հարիւր հազար անդամ, մինչ ընկերվարական կուսակցութեան մէջ կը մնային հազիւ տասը հազար հոգի։ Թօռէսի հիմնած պաշտօնաթերթը՝ «Հումանիթէ» անցաւ մեծամասնութեան ձեռքը։ Այնուհետեւ սկսաւ խիստ փայլուն շրջան մը կոմունիստ կուսակցութեան համար, որուն կազմակերպած հրապարակային դասախօսութիւնները, միթինկներն ու դաշտահանդէսները մեծ յաջողութիւններ ունեցան։

Սակայն այս փայլուն շրջանը երկար չտեւեց։ Կուսակցութեան զեկավար շրջանակներուն մէջ առաջ եկաւ ներքին, պատակտում, Ռոսկուայի անտեղի միջամտութիւններուն երեսէն։ Գ. Միջագայինի կեդրոնական մարմինը, իբրեւ գերագոյն իշխանութիւն՝ շարունակ հրահանգներ կուտար Փարիզի կոմկուսի գործադիր կոմիտէին, առանց նկատի առնելու Ֆրանսական հոգեբանութիւնն ու տեղական պայմանները։

Ֆրանսացին ի բնէ ըմբոստ հոգի ունի։ Իմաստութիւն չէր Ռոսկուայի կեդրոնին ամէն որոշումը պարտադրել իրեն։ Անհրաժեշտ էր այս երկրին իւրայատուկ պայմանները լուրջ նկատողութեան առնել։

Քայքայումը գլուխէն սկսաւ եւ ամէնէն առաջ քաշուողներէն մէկը եղաւ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Լիւտովիք Ֆրոսարը, որ Մարսէլ քաշէնի հետ կուսակցութեան ամբողջ հոգին կը կազմէր։ Իրեն հետեւեցան բազմաթիւ ուրիշ մտաւորական ուժեր — Վ. Քիթոր Մէրիթ, Փօլ Լուի, Ժօրժ Փիօք, Չանրի Թօրէս եւլն.— որոնք յետոյ կազմեցին անգոյն կուսակցութիւն մը «Սօցիալիստ-կոմունիստ» անունով։

Շատ չանցաւ, Թրոցքիի եւ Զինովիեվի մենամարտը Մոսկուայէն փոխադրուեցաւ Փարիզ։ Ընձեռնելով մեծ քաղաքական մրցումներուն դէմ եւ խտացած շարքերով կուգար միանալ Համայնավար կուսակցութեան, որ երկրային դրախտ կը խոստանար բոլոր դժգոհ հոգիներուն։ Ռոսկուայի մէջ կատարուած քննական պտոյտէ մը վերադարձող պատուիրակները — քաշէն եւ Ֆրոսար — բազմահազար բանուորներու եւ ուսանողներու խանդավառ ընդունելութեան կ'արժանանային, իբրեւ նոր խօսքի եւ խոստումներու առաքեալները։

Այս պայմաններուն տակ, 1920ի աշնան կազմուած Համայնավար կուսակցութիւնը ամէնէն զօրաւոր յեղափոխական կազմակերպութիւնն էր Ֆրանսայի մէջ — մօտ հարիւր հազար անդամ, մինչ ընկերվարական կուսակցութեան մէջ կը մնային հազիւ տասը հազար հոգի։ Թօռէսի հիմնած պաշտօնաթերթը՝ «Հումանիթէ» անցաւ մեծամասնութեան ձեռքը։ Այնուհետեւ սկսաւ խիստ փայլուն շրջան մը կոմունիստ կուսակցութեան համար, որուն կազմակերպած հրապարակային դասախօսութիւնները, միթինկներն ու դաշտահանդէսները մեծ յաջողութիւններ ունեցան։

Սակայն այս փայլուն շրջանը երկար չտեւեց։ Կուսակցութեան զեկավար շրջանակներուն մէջ առաջ եկաւ ներքին, պատակտում, Ռոսկուայի անտեղի մի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ «ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ (ՀՕՀ)
ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ Է 1921 Թ. ՀՈՒՆՎԱՐԻ 15-ԻՑ
ԵԼՆՈՒՄ Է ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ
ՀԱՍՑԵ՝ ԵՐԵՎԱՆ, ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ
ՀԵՌԱԽՈՍ՝ 52-08-ՆԵՐՔԻՆ (ՀՕՀ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ընդունվել է 12 փետրվար 1921 թ.

Հայաստանի Հանրապետության Ժողովրդական Տնտեսության Խորհուրդը, հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության Հեղկոմի 1921 թ. հունվարի 18-ի որոշումը, որով Հեղկոմը լիազորում է Խորհրդին ընդունել անհետաձգելի միջոցներ՝ ուղղված ժողովրդական տնտեսության վերականգնման և զարգացման, ինչպես նաև պետական ամրապնդման համար, որոշում է.

1. Հաստատել Հայաստանի Հանրապետության Ժողովրդական Տնտեսության Խորհրդի կազմը հետևյալ անձերից՝ Ա. Ա. Ջամալյան (նախագահ), Ա. Ա. Ղազարյան (նախագահի տեղակալ), Ա. Ա. Ալիխանյան, Ա. Ա. Ասլանյան, Ա. Ա. Ավետիսյան, Ա. Ա. Ավետիսյան, Ա. Ա. Ավետիս

Դաւադրութեան կը հետեւին աւելի քան 700 ունկնդիրներ, որոնց մէջ նաեւ բազմաթիւ օրագրողներ։

Ընդհ. դատախազը մահապատիժ պահանջեց 9 ամբաստանեալներու համար, որոնց 3ը երեսփոխաններ են։ Ատենցմէ մէկն է Իզմիրի երեսփոխան Շիւքրի պէյ, Իթթիհատի օրով կրթական նախարար, որ ծանօթ է իբրեւ դաւադրական կազմակերպիչ. ժամանակին գլխաւոր ղեկավարը եղած է ահաբեկիչ կոմիտէին, որուն ձեռքով սպաննուեցան Իսմայիլ Մահիր փաշա, Ահմէտ Սամիմ եւլն.։ Իսկ ատենց բուն սպանիչը եղած է Էնկիւրիի նախկին կուսակալ Ապտիւլ Գաատէր։ Շիւքրի պէյ վերջերս մեծ ջանքեր թափած էր Պոլսոյ եւ Իզմիրի մէջ, ահաբեկիչ մարմին մը ստեղծելու համար։

Խոշոր դաւադրութիւն մը Սոֆիայի մէջ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն յունիս 28 Թուականով.—

Այսօրուան թերթերը կը հաղորդեն թէ ոստիկանութիւնը երեւան հանած է ահաբեկչական դաւադրութիւն մը որուն մանրամասնութիւններ ը գաղտնի կը պահուին տակաւին։ Կատարուած քննութիւններու շնորհիւ, երէկ Սոֆիայի մօտերը դաշտի մը մէջ դանուեցաւ թաքստոց մը որ կը պարունակէր եօթը քիլօ պայթուցիկ նիւթեր, չորս քիլոն «փէթրիթ»։ Այս վերջինը մասնաւորապէս պատրաստուած էր երկաթուղիներու ղէմ գործածուելու համար։ Մասնագէտներու կարծիքով, պայթուցիկները թաղուած էին մէկ ամիսէ ի վեր։ Շատ մը ձերբակալութիւններ կատարուեցան։

Նոր կռիւ Դամասկոսի մէջ

Յունիս 28ի գիշերը 30ի չափ աւազակներ մտան Դամասկոսի Մույետտին թաղը, բայց ետ մղուեցան։ Քաղաքը հանդարտ է։ Ճէպելը Տրիւզի մէջ ալ նոր դէպք չկայ։

Հայ մը տատ կը գտնէ թուրքերէնի համար

Պ. Զօրեան Թուրք թերթի մը ուղղուած նամակով մը կ'ըսէ թէ 27 տարեէ բադկացեալ թուրքերէնի նոր այբուբէն մը հնարած է, որ ո՛չ լատինական է ոչ ալ արաբական, այլ բոլորովին ինքնատիպ։ Գիրերէն հինգը ձայնաւոր են եւ երեքը կցուած։ Եւրոպական լեզուի պէս ձախէն աջ կը գրուին։ Արաբական տառերով չգրուած բառերը իր գտած այբուբէնով դիւրութեամբ պիտի կրնան գրուիլ։ Ոչ-իսլամներն ու օտարները շատ դիւրաւ թուրքերէն պիտի սորվին։

Միջերկրական ափերուն վրայ երկրաշարժ

Մալթայէն, Սիկիլիայէն, Հոդոսէն, Կրէտէէն, Երկոտասան կղզիներէն, Տրիպոլիսէն, Աղեքսանդրիայէն, Փորթ Սայիտէն եւ Գահիրէէն առնուած հեռագիրները կը հաստատեն թէ միաժամանակ երկրաշարժի զօրաւոր ցնցումներ զգացուած են յիշեալ վայրերուն մէջ։ Նափոլիի և Սիկիլիոյ միջեւ ցնցումը շատ սաստիկ եղած է. Մեսինայի, Սիրակուսայի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ կարեւոր կորուստներ կան։ Հոդոսի չորս գիւղերուն մէջ երկու հազար տուներ փլած են։ Կրէտէի Գանտիա և Չանիա քաղաքները եւս նիւթապէս վնասուած են։ Կան նաեւ քանի մը զոհեր։ Աղեքսանդրիոյ մէջ քանի մը շէնքեր ճեղքուած են։ Գահիրէի մէջ ցնցումը տեւած է երեք վայրկեան եւ քանի մը շէնքեր փլած են։

Միջերկրականի մէջ սկսած երկրաշարժը շարունակուած է դէպի արեւելք։ Պաթավիայէն առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Սումաթրա կղզիին մէջ երկրաշարժը շատ լուրջ վնասներ պատճառած է։ Նոյնը պատահած է նաեւ Սինկափուրի մէջ։

Գանտիոյ նշանաւոր թանգարանը եւ քննասէր հնութիւնները մեծապէս վնասուած են։

Քաղաքականութեան յետոյ, բնական երկրաշարժ

Արեւմտեան Անատոլուի մէջ եւս երկրաշարժի ցնցումներ տեղի ունեցած են։ Քէթհիյէի մէջ 10 շէնք եւ մզկիթ մը ամբողջովին քանդուած են։ Ժողովուրդը սարսափահար քաղաքէն դուրս փախած է եւ վրանի տակ կը բնակի։ Նիւթական կորուստը կր հաշուուի 100 միլիոն օսմ. ոսկի։

Անգլիա եւ Իտալիա Համաձայն

«Ընէսթմինսթըր կազէթ»ի դիւանագիտական աշխատակիցը կը գրէ.—

Ինչպէս որ Մուսօլինի անգլեւթուրք վէճին վրայ դրած էր յոյսը՝ Իտալիոյ աշխարհակալական ծրագիրները իրագործելու համար, հիմա ալ նոյն ձեւով յոյսը դրած է Միջերկրականի մէջ Ֆրանսական գերակայութեան մասին Անգլիոյ ունեցած վախերուն վրայ։

Ռիֆի յաղթանակին շնորհիւ Ֆրանսացիները եւ Սպանիացիները կը յուսան Միջերկրականի ափերուն վրայ ազդեցութեան երկար շրջանակ մը ձեռք բերել։ Անգլիոյ ծովային եւ օդանաւային իշխանութիւնները կը կարծեն թէ այսպիսի հաւանականութիւն մը մեծապէս պիտի պզտիկցնէ Ճիպրալթարի արժէքը, իրրեւ Միջերկրականի անգլիական կարեւոր բանալիներէն մին։ Այս է պատճառը, որ Ֆաշիստ կիսապաշտօն մամուլը կը գրէ թէ ոչ Իտալիա, ոչ ալ Անգլիա չեն կրնար անտարբեր աչքով դիտել Միջերկրականի «Ֆրանսական լիճ»ի վերածուիլը։ Այս բոլորը ցոյց կուտան թէ, կ'եզրակացնէ աշխատակիցը, անգլիական դիւանագիտութիւնը եւ Իտալիոյ քաղաքական անափառութիւնները գործակցութեան ընդհանուր գետին մը կը գտնեն։

Առեւտուրը Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ

Մուսուլի դաշնագիրը վաւերացուած ըլլալով, Թուրքիոյ և Անգլիոյ միջեւ յարաբերութիւնները սկսան։ «Գարա Տէնիզ» շոգենաւը Պոլիսէն ճամբայ եղած է դէպի Լոնտոն, իր հետ տանելով Թուրքիոյ զանազան բերքերէն նմոյշներ։ Շոգենաւը կիրակի օր պիտի խարսխէ Կրինուիչի քարափը եւ շաբաթ մը պիտի մնայ։ Ժողովուրդը ձրիաբար պիտի արտօնուի այցելել ամէն օր այս ցուցահանդէս-շոգենաւը, գաղափար կազմելու համար Թրքական արտադրութեանց մասին։ Այս կերպով Թուրքերը կը յուսան կարեւոր ապսպրանքներ ստանալ Անգլիայէն։

Թերթերը կը սպեն

Յուլիս 1էն սկսեալ Փարիզի ֆրանսերէն թերթերը 25 սանթիմ պիտի ծախուին եւ բաժնեգիները պիտի աւելցնեն։ Նոյնը պիտի ընեն նաեւ անգլիերէն թերթերը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Փարիզի շրջանային կոմիտէն դասախօսական դասընթացքի կը հրաւիրէ բոլոր այն ընկերները, որոնք նախապէս արձանագրուած են։ Առաջին դասախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ վաղը՝ Հինգշաբթի 1 Յուլիս երեկոեան ժամը 8,30ին Rue du Vieux Colombier.

Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» խումբի ժողովը՝ 2 Յուլիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին 5, Rue Londres։

Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը 2 Յուլիս Ուրբաթ ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին։

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական ժողովատեղին։ Միասին բերել անդամատետրերը։

Հ. Յ. Դ. «Արմէն-Գարօ» խումբին ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին Շաբաթ երեկոյ 3 Յուլիս ժամը 8,30ին Ռոստոմի սրահը, 131 Ֆոպուր տիւ Թանփլը, Մէթրօ Պլէվիլ։

Հ. Յ. Դ. ՈՒՄԱՆՈՂ. Միութեան դասախօսական ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի գիշեր ժամը 8,30ին «Ֆլօրիա» ճաշարանը։ Դասախօս ընկ. Ա. Ջամալեան։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ Հայրենակցական Միութեան առաժամեայ յանձնախումբը բոլոր Հայրենակիցները Ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Յուլիս 4 Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Ֆլօրիա ճաշարանը։

ՓԱՐԻԶԻ Հայ Երիտասարդաց Միութեան ընկերային հաւաքոյթը՝ այս գիշեր, Շորեքշաբթի, ժամը ճիշդ 9ին, Ֆլօրիա ճաշարանին մէջ։

ՁԱՓՀԱՍ Որբերու Միութեան դասախօսական ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի երեկոյ, ժամը 8.30ին, Ֆլօրիա ճաշարանին մէջ։ Կը խօսի Պ. Ա. Շահխաթունի «Հայ գեղարուեստը» նիւթի մասին։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՆԱԻԱՍԱՐԴ գրական-գեղարուեստական պարբերականի ԺԱ. պրակը։

ՆԱԻԱՍԱՐԴի յառաջիկայ թիւը լոյս կը տեսնէ բացառիկ ծաւալով և պիտի ստանան միայն այն բաժանորդները որոնք հասցուցած կ'ըլլան իրենց բաժնեդինը։ Իսկ այնուհետեւ՝ տարին չորս անգամ։

ՆԱԻԱՍԱՐԴ կը խնդրէ իր աշխատակիցներէն փութացնել իրենց նիւթերը բացառիկ թիւին համար։ Մանաւանդ կը սպասուի պատմուածքներու և ուսումնասիրութեանց։

Սոյն թիւին մէջ տեղ պիտի տրուի նաեւ նմոյշներու, նկարիչ և արձանագործ հայ արուեստագէտներու գործերէն։ Կը հրաւիրուին արուեստագէտ և արուեստասէր բարեկամները արագ մատղրել այդ առթիւ անհրաժեշտ նիւթերը։

Տարեկան բաժնեգին 50 ֆր.։ Հասցէ՝ H. Dj. Sirouni. 27, Boul. Carol, Bucarest. Հատով կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն,

Ազատութեան Ճանապարհին, Ա. Ահարոնեան, Պոսթըն 1926։ Տպագր. «Հայրենիք»։

Խրիմեան Հայրիկ, (իր ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ), դրեց Թ. Ե. Գ. Փարիզ 1925, Գեղարուեստական տպարան։ Գին 20 ֆրանք։

Իրականութեան լոյսին տակ, (Մելգոնեան նուիրատուութեան առթիւ)։ Գրեց Մ. Սերոբեան, Գահիրէ։ Տպագր. «Յուսաբեր»ի, 1926։ Գին 1 շիլին։

Շատ ընտիր էջեր քուչակեան տաղաչարքէն, սիրոյ եւ պանդուխտի երգեր։ Հրատ. Ա. Զօպանեան, Փարիզ 1926։ Գին 5 ֆրանք։

Հայ ազգը մեղաւոր չէ, Ա. Զօպանեան, Փարիզ 1926։ Գին 3 ֆրանք։

Կեդրոնատեղի՝ Պ. Պալենց պրատան, 208bis, Rue Lafayette, Paris 10։

ԼՒՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon

ՓՈՒՓԱՑԷՔ ԳՆԵԼ

"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա. Հարոնեանի, Ա. Իսահակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւլն.։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպագր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5.50 ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ «ՇԱՆԹ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ.— 1926 Յուլիս 3, Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին Casino d'Arnouville-ի սրահին մէջ, կը ներկայացնէ երկու խուլերը եւ երկու Անվարտիները, Մուտքը 5 ֆր.։ Տոմսերու համար դիմել Երուանդ Գրիգորեանի, 67 Rue Monsieur le Prince Paris (6e)։ Հաղորդակցութեան միջոցներ Gare du Nordէն՝ 19.7 19.43, 20.12, վերադարձ ժամը 23.27ին, վերջին թրէն։

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Խ. Հայաստանի Մասնաճիւղարանին, կազմակերպուած Հոկի Բիւրակ մասնաճիւղին կողմէ եւ մասնակցութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Փարիզահայ երիտասարդաց եւ Զաւթահաս երկտեռ որբերու միութիւններու, Salle d'Horticulture-ի մեծ սրահներուն մէջ, 84 Rue de Grenelle, 3 Յուլիս ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ։ Տոմսերու գինները այրերու 10, կիներու 5 ֆր.։

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒԻ

— Խարբերդի Արզուիկ վիրդէն Աստուր Յովակիմեան կը փնտռէ եղբայրը 12 տարեկան, որ 1916ին դրուած է Ամերիկեան որբանոցը և 1921էն վերջ լուր չէ առնուած իրմէ, հօրը անունը Յովհաննէս, մօրը՝ Մարիամ Տեղեկացնել A. Hovaguimian cabanon No. 4. A. Puits Bivert Cardonne France։ Կը խնդրուի Աթէնքի «Նոր Օր»էն արտատպել։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ Շէյխահաճի գիւղի Մարաէլլի Երիտասարդաց Միութեան ապրքած վիճակահանութիւնը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Կիրակի 4 Յուլիս առաւօտեան ժամը 9ին, Օթէլ Տամասի կից ճաշարան Թլկատինցիի սրահը։

ԳՏՆՈՒԱԾ Է

Արփիար Կարմանն, որ կը փնտռուէր իր եղբօր Լեւոնի կողմէ «Յառաջ»ի միջոցաւ (25 Յունիս)։ Արփիարի հասցէն է La Poterie I. Décines (Isère)։ Դիմել խմբագրատուն, ուրիշ լուրի համար։

ՀԱՅ ՏԻԿԻՆՆԵՐՈՒ

Իրենց տան մէջ աշխատելու համար, շաբթի, քաշքօլի, ըօպի եւ քօմպինեզոնի առատ գործ ունին։ գոհացուցիչ վճարում, դիմել անմիջապէս (Belleville) rue Bellevilleի վրայ, Passage Lauzin 3bis սենեակին թիւը 7.—

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon
5, rue Mignon,
Métro Odeon և St. Michel

Կօսիէթէ Յաւանեթի Թատրոնին դէմ։ Գարնան համար պատրաստած է ձոխ մեթերք մը Ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկուններուն մինչեւ 8.30։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ

18 տարեկան պատուաւոր եւ բիւրտասարդ մը որ ձեռական աշխատութեանց շատ յարմարութիւն ունի, կը փափաքի աշխատիլ ժամագործի եւ կամ ոսկերիչի մը քով։ Ի հարկին կ'ընդունի նաեւ ուրիշ որեւէ գործ, դիտէ սահուն կերպով Ֆրանսերէն խօսիլ։ Դիմել ՄԱՍԻՈ տպարան։

ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

Գալուստ Մէշտուճեան, Poste Restante, Athènes.

ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

ԳՈՐԾԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ — ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1907ԻՆ

Ամբողջական ամէն տեսակ գործերու համար ձոխ մեթերանոց։ Ներածութիւն, գնում եւ վաճառում

ԴԻՄԵՑԷՔ ՄԵԶԻ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Հասցէ՝ 2, NEW STREET BISHOPSGATE, LONDON E. C. 2
Tel. Bishopsgate 1959 — Télégr. YAKOUBIAN, Ave. London

ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

10, RUE RAMPAL, 10 — Métro BELLVILLE

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

Գիները դիւրամատչելի եւ սպասարկութիւնը շատ մաքուր

ՇԱԲԱԹ և ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ ՆՈՒԱԳ

ՓՈՐՁԵՑԷՔ և ԳՈՀ ԿԸ ՄՆԱՔ

Սրահը տրամադրելի է հարսնիքներու և նման հաւաքոյթներու։

ԱՃՑԵԼՈՒ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐԻՔ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հասարակական, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խմբանկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղիին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԵԱՆի, 39, Rue Brancion, Paris 15։

ԱՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՆԱՒԱԳԼՈՒՆ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՒԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,

67, Rue Monsieur-le-Prince (6)
Métro Odéon կամ St. Michel

Ընտանեկան մաքուր, հաճելի եւ առատ կերակուրներ։

Թապլը մ'օթ 4 ֆրանք

Տասը տոմսակով 3.75 ֆր.

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ՏՕՔԹՈՐ

Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

ԶԳԱՒՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

120, Boulevard de Grenelle
Métro La-Motte Picquet.
Tél. Invalides 31-48

Կ'ընդունի ամէն օր 4—7
կիրակի օրերը 10.30—12

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռը)

Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹՈՒԱՅԻՆ
ՓԻՉԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38
Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ՝—10եւ. 1,30 — 8

ՃԱՇԱՐԱՆ COSTAS

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՐՐՈՊԱԿԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Խնամեալ սպասարկութիւն
Ընդարձակ սրահներ
Մատնաւոր սենեակներ

54, Rue du Pont-Neuf,
BRUXELLES,
Tel. 118.44

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզութեան, Ֆրանսացւոյ տի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, Կիրակի՝ 9—12։

ժողովրդական գիներ

ԴՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿԸ ՊԱԼԵՆՑ

Պատիւ ունի յայտարարել յարգոյ հասարակութեան թէ իր գրատունը հաստատած է փոքրիկ։

ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ

ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ԳՐԱՆՑԵՐԷՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

Պ. Պ. հեղինակներ եւ հրատարակիչներ կրնան իրենց նոր կերէն մերմօտ կեդրոնացնել. իւրաքանչիւր ամիս վաճառուածներուն փոխարժէքը ստանալու պայմանաւ։

Գրատանս լիակատար գրացուցակը մամոյ տակ է։

Հասցէ՝ P. BALENTZ.
208 bis Rue Lafayette Paris 10e

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՏՕՔԹ. Ա. ՓԱՍՔԱԼԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ

Ներքին, Ականջի, Կոկորդի եւ Հիւանդութիւններ

Կ'ընդունի ամէն օր 2-4 եւ 5-7։

Կիրակի օրերը 9-11։

ՍԱԿԱՐԱՆ

29 Յունիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	169	25
Տոլար,	Dollar	34	88
Մարք (ոսկի)	Mark	8	25
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	18	10
Թրք. ոսկի	» or	158	—
Մէճիտիէ	Médjidié	12	50
Լէվա 100 ֆրանք	Léva	24	—
Տրախմի »	Drachme	43	—
Լիր »	» Lire	125	50
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	99	—
Ֆրանց. »	Frc. Suisse	672	90
Լէյ 100 ֆրանք	Ley	15	50
Ձերվոնեց	(10 Roubles or)	174	25
ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ			
Եգ. Քր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3700	—
»	II »	2350	—
»	III »	2220	—
Թուամեայ երկթղ.	Lots turcs	149	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette